

Tecuciul literar-artistic

Revistă europeană de cultură, opinie și informare
Cu sprijinul Consiliului Local Tecuci prin Biblioteca Municipală „Ștefan Petică“

50

Serie nouă
(anul 12),
Al treilea
trimestru
2018

„O umbră e ființa-i, o spumă e cuvântu-i/ Și la un loc Unire: zi-i lume și te mântui!”
Mihai Eminescu - Ms 2254/1876 (Versuri inedite)“

Revista poate fi citită și pe: www.bstp.ro

Regina Maria la vârsta succesului de scenă în Fr

Sub egida Asociației Societatea Culturală „Ștefan Petică - 2007“

SUMAR

▶ Mihai EMINESCU, <i>Doina</i>	1
▶ Dan MOVILEANU, <i>Jubileul revistei Tecuțiul literar-artistic</i>	2
▶ Zanfir ILIE, <i>Dețasarea de sine</i>	3
▶ Eleonora STAMATE, <i>Ei, Eminescu</i>	6
▶ George TEI, <i>Lui Eminescu</i>	7
▶ Ștefan MUNTEANU, <i>Constantin Amăruțu despre metafizica lui Eminescu (I)</i>	8
▶ Ana BLANDIANA, <i>Un memorial între două Europe</i>	10
▶ Amita BHOSE, <i>Codrul ca ființă</i>	13
▶ Mircea PLATON, <i>Chipul poeziei</i>	15
▶ Adrian Dinu RACHIERU, <i>Ion Gheorghe, un poet aproape uitat</i>	17
▶ Petre ISACHI, <i>Spiritul vs. litera (1)</i>	20
▶ Lucia OLARU NENATI, <i>Unirea Basarabiei cu țara, un ecou mereu reverberat</i>	22
▶ Liuba LAVRIC-BOTEZATU, <i>Mai frumos ca Făt-Frumos sau cum văd eu lumea cu „cel de al treilea ochi”</i>	24
▶ Acad. Nicolae DABIJA, <i>Așchii de cer (XXXIII)</i>	28
▶ Daniel CORBU, <i>Cezar Ivănescu sau Biblia lirică numită „La Baaad”</i>	30
▶ Gh. N. VASILACHE, <i>Imaginea războiului în poezia lui Camil Petrescu</i>	33
▶ Theodor PARAPIRU, <i>Expresii celebre: 180. „Oamenii în Negru” / „MIB”</i>	35
▶ Gh. N. VASILACHE, <i>Limba noastră-i o comoară</i>	36
▶ Daniel MAZILU, <i>Sacralitatea familiei în opera lui Alexandru Mironescu (II)</i>	38
▶ Vladimir RADU, <i>Dan Mateescu - 75 de ani. Sculptura între izvodire și veșnicie</i>	40
▶ Ștefan ANDRONACHE, <i>Ferrara între frumusețea pustie și melancolia divină</i>	47
▶ MESAJE LA ANIVERSARE	51-68
▶ Violeta IONESCU, <i>Pictorul tecucean Ion Țărălungă. 90 de ani de la naștere</i>	69
▶ Angela BACIU, <i>Interviu cu scriitoarea Nora Iuga</i>	73
▶ POESIS:	
▶ Dan MOVILEANU	76
▶ Florin DOCHIA	77
▶ Ion ȚOANȚĂ	79
▶ George TEI	81
▶ Ionuț CARAGEA	83
▶ Mihaela ALBU	85
▶ Mirela IANUȘ DINGA	87
▶ A. G. SECARĂ	89
▶ Traian VASILĂU	91
▶ Mioara BĂLUȚĂ	93
▶ Mircea COJOCARU	95
▶ Răzvan DUCAN (poezii patriotice)	97
▶ Sebastian GOLOMOZ	99
▶ Dumitru MINTENCU	101
▶ Mioara MANOILĂ	103
▶ Marsus MARC	105
▶ Elena NETCU	107
▶ Violeta PINTEA	108
▶ Luminița ZAHARIA	110
▶ Corina DASOVEANU	111
▶ Daniel DĂIAN	113
▶ Raluca FARAON	115
▶ Elena Lucia SPĂTARIU	116
▶ Mariana CORNEA	118
▶ Gabriel GHERBĂLUȚĂ	120
▶ Mircea Marcel PETCU	122
▶ Răzvan DUCAN	124
▶ Vasile MANDRIC	126
▶ Adrian GRAUENFELS, <i>Omăgiu lui Gherasim Luca</i>	128
▶ Zanfir ILIE, <i>Tecuțiul patriarhal, legendă și realitate</i>	129
▶ Mihaela GUDANA, <i>Ilinca</i>	132
▶ Firiță CARP, <i>Instantanee</i>	134
▶ Ion CROITORU, <i>Primele bombe în Mărăști</i>	137
▶ Ana DOBRE-PELIN, <i>Incognito</i>	142
▶ Katia NANU, <i>Natură moartă cu stație de autobuz</i>	146
▶ Tiți A. BĂNICĂ, <i>Zlătarii</i>	148
▶ Ion MANEA, <i>Comoara de sub sfârcur verde</i>	150
▶ Gheorghe Andrei NEAGU, <i>The death from the pumpkin (Moartea din bostan)</i>	151
▶ Violeta IONESCU, <i>Minunile doctorului Odisei</i>	153
▶ Gina ZAHARIA, <i>Magicianul</i>	156
▶ Răzvan DUCAN, <i>Remember Adrian Păunescu</i>	158
▶ Mariana CORNEA, <i>In memoriam Ciprian Chirvasiu</i>	160
▶ Daniel DĂIAN, <i>In memoriam Ciprian Chirvasiu</i>	161
▶ Carmen SECERE, <i>In memoriam Ciprian Chirvasiu</i>	162
▶ Roxana RACARU, <i>Piață și carte, despre anticarii marocani</i>	163
▶ Corneliu STOICA, <i>Maestrul al acuarului Nicolae Placiov, la 80 de ani</i>	165
▶ Victor ÇILINÇĂ, <i>Crinul vieții</i>	168
▶ Ioan DĂNILĂ, <i>Interviu cu prof. univ. dr. George Sorescu</i>	177
▶ Valeriu VALEGV, <i>A reinceput durerosul șir al zilelor caniculare</i>	178
▶ Lucia OLARU NENATI, <i>Flacăra nevăzută</i>	180
▶ Vladimir RADU, <i>Rătăcind printre stele, iubiri și cuvinte</i>	182
▶ Dan MOVILEANU, <i>Cartea unei fracturi anunțate</i>	184
▶ Camelia ARDELEAN, <i>Mirela Ianuș Dinga – poeta ce se răzvrătește în „dansuri cadente”</i>	186
▶ Marian BARBU, <i>Brâncuși, ezotericul: epifanii ale timpului</i>	188
▶ Passionaria ȘTOICESCU, <i>„Între iubiri, neliniști și cântări”</i>	189
▶ A.G. SECARĂ, <i>Arabescurile din interiorul arabescurilor</i>	191
▶ Nicolae BĂCIUȚ, <i>Sentimentul românesc al ființei</i>	193
▶ Ion ȚOANȚĂ, <i>Poezii traduse în limba germană de Renate Muller</i>	194
▶ Nuța ISTRATE GANGAN, <i>Interviu cu Marius Grozea (artist fotograf)</i>	196
▶ Ghiță NAZARE, <i>1 Decembrie 1918 - o zi cât istoria neamului românesc</i>	201
▶ Mihail POHRIB, <i>Constantin Stere, Basarabia și Unirea cu România</i>	204
▶ Sorin LANGU, <i>Unirea Bucovinei cu România</i>	208
▶ Livia CIUPERCĂ, <i>Centenar Barbu Ștefănescu Delavrancea (II)</i>	210
▶ Livia CIUPERCĂ, <i>O precizare</i>	213
▶ Elena-Ramona SONU, <i>Celebrarea a 393 de atestare documentară a Movilenilor</i>	214
▶ Dan MOVILEANU, <i>Revista revistelor</i>	217

Sculpturi revistă: Dan Mateescu

Fotografii: Ștefan Andronache

Redacția

Director onorific:

Dr. Constantin TEODORESCUDirector executiv: **dr. Petru BLAJ**Redactor șef: **Eleonora STAMATE**Redactor șef adjunct: **DAN MOVILEANU**Tehnoredactor: Eleonora STAMATE,
Bogdan ARTENE

Membrii Redacției

Paul Blaj
Vasile Sevastre Ghican
Marin Mârza
Săndel Stamate
Ionuț Petică
A.G. Secară
Mihail Pohrib
Valeriu Valegvi
Gabriel Gherbăluță
Costică Oancă
Adrian Racaru
Nicolae Chiscop
Radu Vladimir

Colegiul Editorial

Acad. Mihai Cimpoi
Acad. Nicolae Dabija
Prof. Dr. Theodor Codreanu
Acad. Vasile Tărățeanu
Acad. Valeriu Matei
Prof. Dr. C.D. Zeletin
Conf. Univ. Dr. Liuba Lavric-Botezatu
Prof. Dr. Lucia Olaru Nenati
Prof. Dr. Narcisa Florentina Boldeanu
Prof. Univ. Ștefan Munteanu
Prof. Dr. Zanfir Ilie
Prof. Dr. Nicolae Scurtu

Corespondenți din străinătate:

Roxana Racaru – PARIS
Nuța Istrate Gangan Nig – USA
Mirela Ianuș Dinga – ITALIA
Adrian Grauenfels - ISRAEL
Liuba Liubastra-Botezatu - BASARABIANu primim decât materiale corectate și în format electronic
Revista noastră publică textele colaboratorilor pe teme culturale cât mai diverse.
Polemicele și confruntările de idei le considerăm necesare și dinamizatoare, dar numai în manifestări cordiale.
Materialele care vor avea în conținutul lor injurii, atacuri la persoană sau expresii obscene nu vor fi publicate.

REVISTA SE DISTRIBUIE GRATUIT

Potrivit art.2016 CP, responsabilitatea juridică pentru conținutul materialelor aparține exclusiv autorilor.

Adresa redactor-șef Eleonora Stamate:

Str. Cpt. Gh. Decuseară nr.7, bl. H3, sc.2, ap. 30

Tel.0742.402.999

e-mail: stamate.eleonora@yahoo.com

Adresa redacției:

Biblioteca Municipală „Ștefan Petică”

Str. Republicii nr. 11, Tecuci

ISSN 1843-0198

DOINA

► Mihai EMINESCU

De la Nistru pân' la Tissa
 Tot românul plânsu-mi-s-a,
 Că nu mai poate străbate
 De-atâta străinătate.
 Din Hotin și pân' la mare
 Vin muscalii de-a călare,
 De la mare la Hotin
 Mereu calea ne-o ațin;
 Din Boian la Vatra-Dornii
 Au umplut omida cornii,
 Și străinul te tot paște
 De nu te mai poți cunoaște.
 Sus la munte, jos pe vale
 Și-au făcut dușmanii cale,
 Din Sătmar pân' în Săcele
 Numai vaduri ca acele.
 Vai de biet român săracul!
 Îndărăt tot dă ca racul,
 Nici îi merge, nici se-ndeamnă,
 Nici îi este toamna toamnă,
 Nici e vară vara lui,
 Și-i străin în țara lui.
 De la Turnu-n Dorohoi
 Curg dușmanii în puhoi
 Și s-așează pe la noi;
 Și cum vin cu drum de fier
 Toate cântecele pier,
 Zboară păsările toate
 De neagra străinătate;
 Numai umbra spinului
 La ușa creștinului.

Își dezbracă țara sânul,
 Codrul - frate cu românul -
 De secure se tot pleacă

Și izvoarele îi seacă -
 Sărac în țară săracă!

Cine-au îndrăgit străinii,
 Mâncă-i-ar inima câinii,
 Mânca-i-ar casa pustia,
 Și neamul nemernicia!
 Ștefane, Măria ta,
 Tu la Putna nu mai sta,
 Las' arhimandritului
 Toată grija schitului,
 Lasă grija sfinților
 În sama părinților,
 Clopotele să le tragă
 Ziua-ntreagă, noaptea-ntreagă,
 Doar s-a-ndura Dumnezeu,
 Ca să-ți mântui neamul tău!
 Tu te-nalță din mormânt,
 Să te-aud din corn sunând
 Și Moldova adunând.
 De-i suna din corn o dată,
 Ai s-aduni Moldova toată,
 De-i suna de două ori,
 Îți vin codri-n ajutor,
 De-i suna a treia oară
 Toți dușmanii or să piară
 Din hotară în hotară -
 Îndrăgi-i-ar ciorile
 Și spânzurătorile!

EDITORIAL

JUBILEUL REVISTEI TECUCIUL LITERAR - ARTISTIC

► Dan MOVILEANU

Una din marile izbânzi culturale, care au avut loc în arealul tecucean, în cei o sută de ani de ROMÂNIA MARE, este fără îndoială apariția revistei „Tecuciul literar - artistic”. Nu numai că a apărut în condiții vitrege, într-o tranziție interminabilă, cu mari sacrificii materiale și morale, ci pentru că a reușit să se mențină în mijlocul atâtor frământări politico-administrative pe care le-a înregistrat orașul (și țara), de-a lungul acestei perioade infructuoase și în pofida unora care au depus și depun încă eforturi pentru a-i submina existența.

Faptul că revista Tecuciul „literar-artistic” împlinește treisprezece ani de viață neîntreruptă, ajungând la numărul 50 (un jubileu), reprezintă o mare performanță. Performanță la care n-a ajuns nici una din revistele de cultură apărute în acest spațiu în cei o sută de ani de România Mare. Nici „Ateneul cultural” (1925), apărută inițial la Tecuci și mutată la Bacău, nici „Tudor Pamfile” (1929-1930) a lui Gabriel Drăgan, nici măcar „Analele Moldovei” (1942), păstorită de marii istorici ai neamului, C.A. Stoide sau C. Cihodaru, ca să nu mai vorbim de cele de după 1990 ca „Freamătul”, „Astra - tecuceană”, „Kairos”, „Anunțul cultural”, ultimele două rămase în stadiul de proiect.

Dacă la apariția sa, „Tecuciul literar-artistic” avea un aer provincial, localist chiar, atât prin titlul ei, cumva restrictiv, cât și prin programul inițial de descoperire și promovare a valorilor literar-culturale dintr-un spațiu delimitat, Tecuciul și împrejurimile sale, ulterior și-a deschis paginile unor colaboratori (unii de elită) din toate colțurile țării și din diasporă, ajungând să fie citită în Israel, Italia, S.U.A, Canada, Republica Moldova. Revista și-a dublat și apoi triplat numărul de pagini (acum format A4), beneficiază de un design atrăgător, este ilustrată cu lucrări ale unor pictori și sculptori contemporani sau cu fotografii ale unor instituții locale impregnate de istorie. Mari scriitori, cademicieni, profesori universitari ca Nicolae Dabija, Vasile Tărăteanu, Adrian Dinu Rachieru, Adrian Alui Gheorghe, Ștefan Munteanu, Ioan Dănilă, Ana Dobre, Petre Isachi, Dumitru Brăneanu, Liliana Ursu, Horia Zilieru, Doru Scarlatescu, Marian Barbu, Nicolae Scurtu, Theodor Parapiru, Ilie Zamfir, Daniel Corbu, A.G. Secară etc., își publică textele (unii număr de număr) în paginile ei, înseamnă că revista noastră (a Tecuciului) este apreciată, căutată, citită inclusiv pe www.bstp.ro!

O altă performanță este aceea că în ultimii ani, prin insistențele redactorului șef Eleonora Stamate (poetă, membră U.S.R), a convins Consiliul local din Primăria Tecuci să acorde un sprijin anual pentru acoperirea cheltuielilor tipografice, celelalte cheltuieli cu redactarea, tehnoredactarea, expedierea exemplarelor către colaboratori, etc., revenind în sarcina redactorului șef!

Revista „Tecuciul literar-artistic” a apărut în condiții tipografice de excepție și în multe ei pagini s-au publicat poezii, proze, aforisme, piese de teatru, debateri de idei și controverse ale unor scriitori renumiți și interviuri de substanță cu mai multe personalități ale vieții literar-culturale românești și străine.

Revista „Tecuciul literar-artistic” a reușit să-și respecte, în bună parte, programul inițial: „să descopere și să promoveze valori literare, să înfrunte indiferența și nepăsarea revoltătoare a unora, să contribuie la dezvoltarea gustului de apreciere și de producere, să devină o adevărată tribună literară”! Calchiat cumva după programul „Ateneului cultural” (apărut la 25 martie 1925, în două numere, la Tecuci) editat de Gr. Tăbăcaru și George Bacovia, „Tecuciul literar-artistic” a instaurat astfel o tradiție (pe plan local) care merită și trebuie continuată și a intrat în istoria culturală a Tecuciului lui Ion Petrovici, Iorgu Iordan și Ștefan Petică.

Datorită acestor mici performanțe, revista „Tecuciul literar-artistic” a fost apreciată pentru valoarea sa literar-artistică la Festivalul Internațional Axis Libris, care se desfășoară la Galați, și încununată cu **Diploma și premiul de excelență** la Ediția a II-a a „Alecsandriadei” (Bacău - 23/26 mai 2018).

Într-o Românie Mare, des-unită și totuși de-unită, întregit-neîntregită, Monarhie, Republică (populă, socialistă, unilateral și multilateral dezvoltată), apoi și una și alta, și Regat și Împărăție, sărăcită și în coada Europei, revista „Tecuciul literar-artistic” aspiră la unitatea tuturor românilor și la cotele culturale cele mai înalte ale Europei!

Putem spune că revista „Tecuciul literar - artistic” „este o revistă europeană”!

Îi urăm viață lungă, colaboratori cât mai fideli și mai importanți și o vizibilitate planetară!

UN ALT EDITORIAL

DETAȘAREA DE SINE

► Zanfir ILIE

Când suntem în vacanță pe timpul verii ne manifestăm în orice împrejurare mult mai detașați față de problemele și lucrurile din jurul nostru și chiar față de preocupările care ne-au marcat/obsedat până mai ieri. Suntem pare-se mai buni, mai concilianți, mai înclinați spre destindere, spre distracție împreună cu cei dragi. Aprofundând Cartea Sfântă „Biblia” întâlnești următorul text: „Și văzând un smochin lângă cale, S-a dus la el, dar n-a găsit nimic în el decât numai frunze și a zis lui: De acum înainte, să nu mai fie rod din tine în veac” (Matei, 21, 19). Această celebră pildă biblică a smochinului neroditor are semnificații profunde în lumea credinței religioase, dar poate fi interpretată cu tâlc și cu folos și în lumea reală, cea a vieții de zi cu zi, pentru fiecare om în parte. Se spune că Iisus, venind din Betania și flămând fiind, s-a apropiat de un smochin întâlnit în cale, cu intenția de a lua câteva fructe. Negăsind nimic în coroana lui decât frunze, l-ar fi blestemat să nu mai rodească niciodată. Povestea a fost interpretată în mai multe tonalități, mai ales că nu era vremea smochinelor în ziua întâmplării și mai ales că până atunci Iisus nimic nu făptuise decât doar în numele binelui și al iertării, și atunci de ce ar fi blestemat El nevinovatul copac? În plan religios, morala poveștii se referă cu siguranță la datoria drept credinciosului de a răspunde în orice moment chemării Domnului, în plan laic însă, morala ar consta în îndemnul de a nu fi niciodată neroditor precum smochinul acela.

La români, există o parabolă sau mai degrabă o povață, mult mai pământească, deci mai conectată la viața reală din comunitățile de bază, rurale în esență, la începuturile civilizației, aceea care rezidă în datoria oricărui om de a construi o casă, a sădi un pom și a da viață unui copil. Înțeleaptă și cuprinzătoare învățătură, căci cu ce ar putea sfinți omul mai bine locul său, oricare ar fi el, decât cu un adăpost pentru viitor, un copac care să dea roade și un copil care să-i ducă numele și pomenirea mai departe? Sigur, pentru omul modern dezbateră în sine ar putea trimite la cu totul alte principii și criterii, mai ales pentru aceia care lucrează în domenii de creație, de înaltă poziție socială sau de suprem sacrificiu. Dar a

lăsa ceva palpabil în urmă, rămâne ca un principiu ce respiră fără preget și în aerul sfânt al credinței străbune, dar și în acela al propriului destin uman și social.

În entuziasmul viselor și îndrăznelilor clocontind în clepsidra tinereții, ne avântăm cu toții spre un viitor care pare mult prea departe pentru a fi luat în seamă ca reper imediat, fiecare își vede de rostul său, mai mult sau mai puțin conștient de misiunea care i-a fost încredințată, de mersul misterios al stelei care-l veghează, șansa jucând adesea rolul factorului din urmă, destinul trage de multe ori cu ochiul spre cel pe care-l poartă spre înainte și îi mai transmite câte un impuls sau o încurajare, dar, dincolo de toate acestea, dincolo de ceea ce s-ar putea numi soartă sau predestinare, rămâne ca singură energie inepuizabilă și determinantă, munca, strădania continuă, curajul de a merge mereu mai departe, chiar dacă eșecul stă întotdeauna la pândă sau nu, toate cele visate merg așa cum și-ar dori fiecare.

Vine însă o vreme a împlinirilor (sau a decepțiilor?), o inevitabilă etapă de bilanțuri și autoevaluări în care propria conștiință îți cere să pui în balanță tot ceea ce ai înfăptuit în mulții ani care s-au strâns în argintul tâmpelilor, tot ceea ce ai depus în dreptul binelui și frumosului, dar și în acela al nedreptului și urâtului, ca să poți în cele din urmă, după înclinarea balanței, să te consideri sau nu printre aceia care nu și-au irosit viața în ademeniri și iluzii deșarte, ci că ai reușit să lași urmașilor tăi, societății în general, bulgărașul de aur de multe carate strâns din nisipul faptelor și ideilor pe care le-ai semnat cu numele și cu sufletul.

Este știut că individul nu se poate realiza niciodată în individualitatea sa, că tot ceea ce se adună în jurul său ca realizare sau împlinire depinde în mare parte de contextul social al evoluției, de totalitatea instituțiilor și organizațiilor, entităților, de complexitatea relațiilor individuale care acționează ca un mediu dens de energie coordonatoare și productivă. În aceste condiții, numai în mică parte contează aptitudinile, talentul, predispozițiile native cu care ne înzestreză natura. Omul este un individ esențialmente

social și, ca atare, el trebuie să se supună în armonie coordonatelor juridice, morale și spirituale ale timpului în care trăiește. Un individ născut în cea mai aleasă societate, dar crescut în pădure nu va fi în final decât un animal sălbatic și, invers, un copil născut într-o societate primitivă, dar crescut într-un segment de elită al civilizației are toate șansele să devină o personalitate complexă, de mare valoare profesională și morală. Și cum nimeni nu poate da un verdict fără a avea în spate un fundament, nimic nu poate fi mai relevant decât fapta în sine, înfăptuirea, sau mai bine zis succesiunea de înfăptuiri care se depune sau nu în biografia unei persoane sau a alteia.

Numai acela care va lucra cu pasiune și smerenie pentru semenii săi, pentru bucuria care se naște zi de zi pe chipul celor din jur se poate mândri cu reușitele vieții sale. Adevărul acesta este cu atât mai profund cu cât acela care strânge multe palate, sădește păduri întregi de copaci și lasă în urmă o liotă de odrasle va fi cel mai iubit dintre pământeni, ca să folosim celebra expresie a lui Marin Preda, pentru că acela, prins în lupta aprigă de îmbogățire neîntreruptă pentru sine și pentru moștenitorii lui, nu va fi atins niciodată de aripa izbăvirii. Când constructorii înalță o casă, ei depun aceeași osteneală ca și muncitorii care făuresc o corabie, ca și sondorii care aduc la suprafață țiteiul de sub pământ, ei nu se gândesc în timpul muncii la ceea ce va rămâne în urmă, lucrează doar pentru că așa i-a învățat biserica, școala, societatea și, la sfârșitul zilei, vor pleca osteniți, dar mulțumiți acasă, acolo unde copiii lor își fac lecțiile pentru orele de învățatură de a doua zi. La fel gândește și profesorul, medicul, aviatorul, scriitorul, actorul sau preotul. De aceea, conștiința curată a îndeplinirii menirii cu care ai fost investit la venirea pe pământ este cea mai pură și mai frumoasă recompensă a întregii strădanii personale.

Dar atunci când oamenii te opresc pe stradă și îți mulțumesc pentru ceea ce ai făcut cu o zi mai înainte, când ești invitat să participi la evenimente de mare importanță locală și națională, când fapte sau evenimente la săvârșirea cărora ai contribuit sunt prezentate și dezbătute în presă și, nu în ultimul rând, când în rețele de socializare ești întâmpinat cu aprecieri pozitive și mulțumiri, devine evident că datoria pe care ți-ai însușit-o sau care ți-a fost încredințată a fost bine îndeplinită. Și nu este recompensă mai mare pentru propria strădanie decât bucuria împlinirii, iar aceasta se poate manifesta în diverse moduri și nuanțe, de la mascarea ei cu desăvârșire, într-o modestie exemplară până la explozia gălăgioasă și de nestăpânit de tipul aceleia pe care o trăiește momente în șir o echipă sportivă care tocmai a învins într-o confruntare aprig disputată.

Pe de altă parte, victoriile de fiecare zi ale oricărui dintre noi trebuie raportate nu numai la

propriile bucurii sufletești, dar și, mai ales, la înaltele cerințe sociale, culturale și spirituale, la comanda-mentele legilor evoluției, ale progresului. Căci una este să fi terminat de ridicat o anexă gospodărească a unei case oarecare dintr-un sat și alta e să se isprăvească o măreață ctitorie, cum ar fi aceea a Palatului Navigației din Galați, dat în folosință la 1912, proiectat de celebrul Petre Antonescu (cel ce desenase și Primăria din Capitală și Facultatea de Drept din București) edificiu de reper, ce rămâne pentru vecie în arhitectura și bogăția patrimonială a orașului de la Dunăre. De altfel, tot ceea ce ne înconjoară acum în Galați, de la cele mai vechi biserici (catedrale), palate, la cele mai recente ctitorii moderne și îndrăznețe, cum ar fi noul Sediul al Primăriei, reprezintă comoara inestimabilă pe care generațiile anterioare, de la primii localnici așezați cândva, cu milenii înainte, pe malul Dunării și până la cele mai recente, care și-au lăsat semnătura sub istoria noastră, capitol după capitol și an după an. Aidoma stau lucrurile și la Tecuci în orașul patriarhal care mustește a istorie adevărată și valoroasă. Tocmai de aceea, în multe dintre scrierile mele, anume despre această neprețuită comoară a noastră am menționat, încercând să înalț punți de legătură între primele ctitorii de la începutul erei creștine și până la acelea care vor veni și care se află încă doar pe planșetele proiectanților.

„Nu-ți voi lăsa drept bunuri, după moarte//
Decât un nume adunat pe-o carte,/ În seara răzvrătită care vine/ De la strămoșii mei până la tine./ Prin râpi și gropi adânci/ Suite de bătrânii mei pe brânci/ Și care, tânăr, să le urci te-așteaptă/ Cartea mea-i, fiule, o treaptă.” – scria, în poezia „Testament”, Tudor Arghezi. Simbolul moștenirii de preț este la marele poet român *cartea*, dar ea, cartea, poate reprezenta, într-o înțelegere mult mai generoasă, orice înfăptuire importantă pe care un tată, moștenindu-și părinții și străbunii, o lasă fiului/urmașilor, ca fundament („treaptă”) în tot ceea ce va putea săvârși el de-a lungul vieții sale. Motivul moștenirii este unul destul de frecvent și în folclorul românesc, fata babei este rea ca și mumă-sa, iar fata moșului este la fel de bună și săritoare ca și tatăl, fiii împăratului, de la cel mare la cel mai mic, încearcă să salveze cu râvnă împărăția, dar numai faptele vor dovedi cine este capabil și cine nu, feciorul născut într-o familie sărăcăcioasă ajunge, în cele din urmă, prin osteneală și omenie, să cucerească lumea, și așa mai departe. Sensul adânc al acestor binecunoscute basme este tocmai sublinierea permanentei dorinți de autodepășire, de învingere a tuturor greutăților ivite în cale și de atingere a obiectivului propus.

Libertatea de acțiune, democrația, independența economică, promovarea pe toate canalele a spiritului întreprinzător, într-un cuvânt, tot setul de noi condiții pe care-l asigură societatea contemporană,

față de cele precedente, în ceea ce privește realizarea individuală, oferă un mediu extrem de propice îndeplinirii celor mai îndrăznețe visuri, claritatea formulării obiectivelor, puterea de muncă, abnegația, pasiunea, consecvența și tot ceea ce ține de dialectica reușitei fiind determinante în obținerea succesului. Pe de altă parte, nici eșecul nu trebuie considerat ca un punct final sau ca o catastrofă, ci doar ca o etapă nereușită și ca un bun prilej de lansare într-o alta, mai bine gândită, mai bine susținută de efort și, prin urmare, cu mai multe șanse de izbândă.

Folosind un termen de bază al economiei politice, se poate spune că viața unui om, reușita ei, se poate măsura prin „plusvaloarea” adăugată sistemului de mijloace și posibilități moștenite sau dobândite prin acumularea capitalului educațional. Fiecare dintre noi vine în societate cu un sistem de calități native, dar și cu unul de deprinderi și cunoștințe dobândite prin parcurgerea etapelor școlare, dar dacă, după ce trimite toate aceste valori în frontul realizării personale nu obține nimic care să rămână, care să se adauge patrimoniului inițial deținut, înseamnă că totul a fost zadarnic, că energia s-a consumat în van și că în locul reușitei apare prăpastia eșecului, al disprețului celor din jur, a judecății opiniei publice și a posterității. Dacă, dimpotrivă, plusvaloarea adusă strălucește ca o încununare a tuturor eforturilor depuse, se poate spune că reușita este deplină și că „investitorul” se poate bucura de toate consecințele unui „profit” care nu este doar material, de vreme ce bucuria împlinirii reprezintă, întotdeauna, cea mai de preț recompensă de ordin moral.

În toate acestea există, trebuie să existe, un echilibru perfect între subiectivitatea individului și cerințele logice și legitime ale societății. Cu cât fiecare individ reușește în inițiativa sa, oricare ar fi ea, cu atât societatea are mai multe șanse să prospere, și cu cât societatea este mai sus pe treapta progresului

și a bogăției, cu atât tânărul pornit în viață are condiții mai bune, mai stabile și mai certe de reușită. Nu trebuie uitați însă nici cei care nu se pot bucura de lauri victoriei, mai ales într-o societate ca a noastră, și precum a altor țări europene dezvoltate, în care o serie de factori macroeconomici greu de controlat produc abandon școlar, analfabetism, șomaj, stări infraționale severe, cu o gamă vastă de manifestări, de la dopaj la crimă. O mare victorie, de data aceasta a întregii societăți față de aceste categorii de tineri neadaptați ar fi mai importantă decât oricare altă realizare, și aceasta pentru că, dacă generațiile care vin nu beneficiază de cele mai bune condiții de afirmare, viitorul nu poate fi optimist.

Când vine un moment, o vreme a bilanțului și toate aceste frământări ale mele nu dovedesc altceva decât marea iubire pe care o port semenilor mei, orașului, țării, idealurilor mărețe ale întregii omeniri. Eu am clădit o casă, am plantat mai mulți copaci și am un fiu aflat acum la nivelurile de vârf ale performanței în domeniului pe care și l-a ales, și anume informatica (ca să nu mai amintesc și de cei doi nepoței), întrunesc, prin urmare, *toate condițiile reușitei*, așa de frumos formulate în conștiința poporului meu și, în plus, mai am și un alt temeinic motiv de bucurie, acela care vine din mândria, chiar orgoliul de a fi lăsat „un nume adunat pe-o carte”, de a fi semnat cu numele pe care-l poartă și băiatul meu, exact atâtea cărți câte mi-a îngăduit Dumnezeu și pe care le las în rafturile Bibliotecii „V.A. Urechia” din Galați, în viitorul căruia nădăjduiesc să fi semănat un sămbure sănătos și roditor pentru ceea ce va fi să fie ea în deceniile care vor veni.

Cu această speranță de optimism privesc spre viitorul tecucenilor, gălățenilor, românilor în prag de aniversare a Centenarului Marii Uniri.

Galați, iulie 2018

Prima unealtă
agricolă

► Eleonora STAMATE

EL, EMINESCU

Statuia lui Eminescu
de la Cernăuți

Zeii-mi șopteau:
E singurul tău legământ,
e sunetul gândului,
e dimineața, e robul arborilor,
părul lui are culoarea ploii
ce spală lumina...
Chiar dacă ar poposi pe coapsa ta,
tot așteptarea te-ar veșnici..
E zborul, e tâmpla, e gustul mărunții,
Chiar dacă ar sorbi geana zorilor,
din inimi de piatră,
Tot așteptarea fluturilor te-ar veșnici...
E corabia, e valul,
sub care algele se leagănă
în zâmbetul amar de peste mări.
Chiar dacă ai pluti printre cuvinte,
iluzii, lumânări arse ce opresc
ceasornicul timpului...
Chiar dacă ai înflori în talpa statuii
din grădina însingurată,
Chiar dacă ai crește în genunchiul
verbului meu,
Tot așteptarea fluturilor te-ar veșnici...
E lacrima din sânul poemului,
e silaba din pântecul amurgului,
e umbra din umărul muntelui,
chiar dacă labirintul codrului
ți-ar mângâia liniștea norilor,
Tot așteptarea fluturilor te-ar veșnici...
E zborul, e apa, e cerul, e marea,
Doamne, e El, Eminescu!

► George TEI

LUI EMINESCU

EMINESCIANĂ

Trece vara... lumea trece, adâncindu-se în gânduri
Și eu trec la fel ca dânsa păstorind câteva rânduri;
Tu, din timp în timp, îți sprijini fruntea tainic irizată
Între norii altor ere și ideea ce îmbată...

Rătăcind aceste versuri care vor să mă distrugă
Îmi aluneci între visuri, împlinind o fostă rugă,
Te retragi în câte pagini mai dorești să se citească
Despre ultimele-mi clipe, când îmi căutai în iască

Urmele acelor zile și nefasta întâmplare
Ce rămas-au mult în urmă, dar abia acum mă doare...
Voi înscăuna o vreme, mi se va mai spune încă
Tot ce va rămâne după rătăcirea mea adâncă;

Vă veți întreba pe unde să-mi dați drumul către stele,
Alergând de-acolo-ncoace numai printre cele rele?
Dar... ascuns între năvoade, voi rămâne o iscoadă
Adormită în durere, nedorind să mai îmi vadă

Ultimele aste versuri răsădite între plopii
Arși de doruri și de soare, de lumine și de popii
Ce se-nghesuie să pună lumânări pe-a mele mâne...
Nu știu unde rătăci-voi, nu știu cât îmi mai rămâne,

Din această viață tristă, spre mărita viață goală
De atâta necredință... Știu... veți sparge înc-o oală!
Eu – plecat la cele sfinte, nedorind să intru-n carte,
Voi rămâne-veți aceiași – umbre ale vieții moarte.

Vă mai las și noaptea asta s-o petreceți în tăcere,
Rămânându-vă în spirit și atuncea când veți cere
Ultim gest de împăcare cu visările din mine.
Dar, acum... luați aminte! Va veni un „nu știu cine”

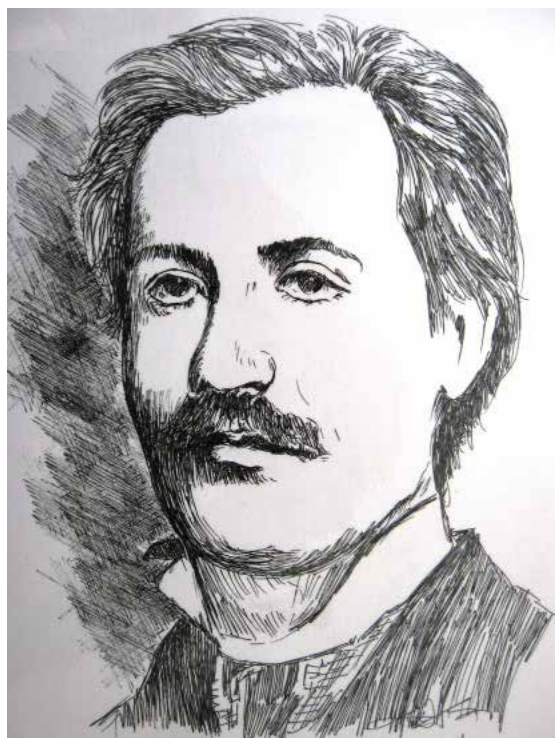
Să întrebe: „cine sunteți? Ce mirări vă poartă roba?,
Unde vă petreceți timpul?, de ce să mai bateți toba
Că m-am dus?” Mă voi întoarce printre alte zecimale
Și vă voi găsi asemeni – niște biete animale...

EMINESCU...

... n-a trecut - s-a înălțat numai
deasupra noastră
într-un nesimulat și alb zbor

s-a înălțat luminând oceanul
din care ne alegem
cuvintele

n-a trecut... - s-a înălțat
numai deasupra noastră
într-o netrecătoare iubire ...

ESEU

CONSTANTIN AMĂRIUȚEI DESPRE METAFIZICA LUI EMINESCU (I)

► Ștefan MUNTEANU

Motto:

„Starea pe loc reprezintă la Eminescu substanța poeziei revelată de gândirea ecstetică. Stările de dor au cântat farmecul unei lumi idealizate prin dragoste până la absoluta în-ființare, iar stările de urât au scos la iveală imensa melancolie a des-ființării, prin somn de moarte. Dar dincolo de Ființa și de Neființa lumii, estetica eminesciană rămâne inspirată de *Starea d'întâi*”.

(Constantin Amăriuței)

Filosoful, poetul, prozatorul și eseistul Constantin Amăriuței s-a născut la 20 octombrie 1923 în Focșani. În 1943 obține licența în filozofie, la Universitatea din București. Devine, pentru scurt timp, asistentul profesorului Mircea Florian, în aceeași universitate, la Catedra de istoria filosofiei moderne. În toamna anului 1947 obține o bursă de studii de la statul francez și pleacă la Paris, pentru a pregăti un doctorat în filozofie, la Sorbona. Aici optează pentru a fi îndrumat de către Gaston Bachelard însă, până la urmă, va susține examenul de doctorat mult mai târziu sub coordonarea lui J. Wahl, cel care i-a apreciat teza „*Timp și istoricitate în filosofia contemporană*”.

Rămas la Paris, Constantin Amăriuței a avut o prezență publicistică și literară deosebită. În 1951 merge la Freiburg pentru a se întâlni cu M. Heidegger, căruia îi traduce în limba română o plachetă, cu titlul *Drum de țară*. Tot în 1951 înființează, împreună cu Virgil Ierunca, revista de „metafizică și poezie”, frumos intitulată, *Caete de dor*. În 1955, cu girul lui Albert Camus, publică primul roman scris în limba franceză, sub pseudonimul Constantin Amariu. Pseudonim care va fi păstrat și pentru cărțile următoare, scrise în franceză. Pe lângă romane, filosoful publică și importante texte eseistice, prin care încearcă să elaboreze o tipologie metafizică a spiritului poporului român. Eseurile mai importante vor fi publicate în 1973 sub titlul *Perspective românești*.

În calitate de gânditor și eseist, Constantin Amăriuței a încercat să pună în evidență specificul modului românesc de existență, în perspectiva

filosofică propusă de Blaga, Rădulescu-Motru, Mircea Vulcănescu și Constantin Noica. Referindu-se la perspectivele și șansele filosofiei românești, Constantin Amăriuței afirmă: „O istorie a filosofiei române se cuvine să deșire astfel firul neîntrerupt, început la sat și terminat la oraș, trecând prin Miorița și Eminescu, D. Cantemir și Xenopol, Pârvan și Rădulescu-Motru, Blaga și Botta, M. Vulcănescu și Ștefan Lupașcu. Există o personalitate românească așa cum există un tip occidental de filozofie. La român, discursul metodei și meditația fac tot una: conștiința lirică a morții prin care se dezvăluie concretul ontologic și soarta istorică. Cartea de filozofie românească trebuie să oglindească o învățătură, pe care, de la cronicari la poeți, ne-au transmis-o generațiile precedente pentru a ne fi de folosință azi și mâine” („Prefață” la volumul lui Horia Vintilă, *Introducere în istoria filosofiei românești moderne*”, Editura Jurnalul literar, București, 1999, p. 9).

Asupra creației eminesciene, C. Amăriuței se oprește încă din anul 1951. În chiar primul număr al revistei *Caete de dor*, el publică eseul *Dorul de veșnicie* („Ambiguitate existențială”). Interesul pentru Eminescu, dar și pentru alți scriitori români, l-a dovedit și în deceniile următoare, colaborând consecvent la revistele de cultură românească din exil, precum „Anotimpuri”, „Ființa românească”, „România” și, mai ales, la „Revista scriitorilor români”. Textele care analizează opera lui Eminescu au fost cuprinse în anul 2000 în volumul *Eminescu sau lumea ca substanță*

poetică, pe care îl publică la Editura Jurnalul literar din București.

Cartea lui Constantin Amărieuței este foarte interesantă, scrisă cu mult curaj însă trebuie întâmpinată cu grijă, întrucât cuprinde și afirmații mai puțin argumentate și, uneori, prezentate într-o manieră sofisticată. Intenția autorului a fost aceea de a schimba perspectiva de abordare a creației eminesciene, pentru a pune în evidență originalitatea românească a poetului-cugetător. Încă de la început, cititorul este prevenit: „Eminescu este creatorul unei estetici noi, a unei poezii fondate în esența românismului – a ceea ce, astăzi, am numit *România arhaică* (a Stării principale, a Stării d'întâi) -, o estetică ce se poate defini ca un *Discurs* al națiunii române și către națiunea română, ca program de creație poetică (ceea ce a permis evoluția extraordinară a liricii românești: Blaga, Barbu, Arghezi și... epigonii lor)” (*Eminescu sau lumea ca substanță poetică*, p. 6).

După câte am putut să-mi dau seama, cartea se vrea a fi structurată pe șapte capitole și o *addendă*, în care sunt recenzate trei cărți, respectiv *Geneza interioară a poeziilor lui Eminescu* (Alain Guillerrou), *Eminescu sau despre Absolut* (Rosa del Conte) și *Poezia lui Eminescu* (Ion Negoitescu).

Primul capitol este intitulat *Discursul metafizic al poeziei românești* și cuprinde două microeseuri: 1. Discursul metodei poetice; 2. Discursul estetic al spiritualității românești.

În *Discursul metodei poetice*, deși este recunoscută perspicacitatea de critic a lui Titu Maiorescu, cel care a avut intuiția să anunțe o „Direcție nouă” în poezie, bazat numai pe trei poeme, este subliniată și lipsa de îndrăzneală în a vedea că este vorba de ceva mai mult. „Deși intuitiv și bun critic, Maiorescu n-a îndrăznit să afirme că este vorba despre o Estetică nouă, sau cel puțin un program poetic revoluționar (în raport cu tot ce se făcuse până atunci în poezia românească de la Văcărescu la Alecsandri), altfel spus, un *Discurs* (și nu numai o «direcție»), metafizic” (*Idem*, p. 11).

În această situație, Constantin Amărieuței intervine sperând că a clarificat chestiunea. „Noi, care cunoaștem realizarea acestui «discurs» eminescian din 1870 și până în 1883, ne putem permite să arătăm că acest *Discurs* era deja, cel puțin ca metodă poetică originală, în acele trei poezii (chiar dacă, pe plan literar, ele nu sunt perfecte), anunțat, programat, definit în esența sa estetică: afirmarea *cântecului* metafizic românesc,

prin reducerea fenomenologică a cântecelor particulare (*Epigonii*), transcendența realității prin imaginea poetică, până la ideal și la enigma «frumosului» poetic (*Venere și Madonă*), dialectica «trecerii» dintr-o ontologie a Lumii în ontologia Cosmosului, de la Ființă la Fire (prin desființarea vieții), temă din *Mortua est* ce își va găsi realizarea totală în poeziile «far» (*Scrisori, Luceafărul, Mai am un singur dor*, etc.)” (*Idem*, p. 11-12). Așadar, potrivit opiniei lui Constantin Amărieuței, Discursul metafizic eminescian, menit să impună o Estetică nouă, este schițat în primele trei poeme publicate în *Convorbiri literare* și arată astfel: *reducerea trecutului (Epigonii), transcendență a realității (Venere și Madonă), trecere a hotarului ontologic (Mortua est)*. Pentru a nu complica lucrurile, menționez că *transcenderea* realității se produce prin imaginea poetică, iar *trecerea* hotarului ontologic, prin moarte.

Cel de-al doilea text, din primul capitol, intră sub un titlu ambițios: *Discursul estetic al spiritualității românești*. Dar referințele sunt făcute tot la noua estetică eminesciană. „Discursul estetic eminescian, programat în primele trei poezii din *Convorbiri literare*, este o stare de conștiință, un fapt de *spiritualitate*. Ca și filosofia sau mistica, el indică experiența originală a *Stării absolute*, stare ce constituie obiectul transcendental al Cântecului (poetic) revelator de «frumos» (estetic)” (*Idem*, p. 15).

Cu îndreptățire, Constantin Amărieuței continuă: Eminescu a fost și filosof și poet, adică un creator metafizic (ceea ce nici unul din înaintașii evocați în *Epigonii*, n-a fost). De aceea descrierea acestei *stări absolute*, intuitiv (ca în filosofia «Ființei» de tip occidental) și poetic (inspirat)” (*Idem*, p. 16). Mai aflăm, tot aici, ce trebuie să înțelegem prin *stare absolută*: „reamintesc numai că această *stare absolută*, pre-ontologică în spiritualitatea românească (nici Ființă, nici Neființă), este înțeleasă ca «stare pe loc». Spre ea, tinde poetul: «*setea liniștei eterne*», cântecul vechi ce obsedează și pe Hyperion («*mi-e sete de repaos*»)» (*Idem*, p. 16). Este prezentată și o sinteză a spiritualității românești: „Fenomenologia creației poetice instaurate de Eminescu ca *Discurs* (dar deja prezentă în spiritualitatea românească sub formă de folclor), privește pe de o parte estetica stărilor de *dor* și de *urât* și, pe de alta, dialectica stărilor din ontologia polară specific spiritualității naționale” (*Idem*, p. 16).

INEDIT

UN MEMORIAL ÎNTRE DOUĂ EUROPE

► Ana BLANDIANA

Memorialul de la Sighet, care ține în viața mea locul unor cărți nescrise, este el însuși o carte, o carte de învățătură în înțelesul pe care îl dădeau acestei locuțiuni cronicarii, un manual de memorie, mai precis un abecedar pentru învățarea alfabetului recuperării memoriei.

Pentru că cea mai mare victorie a comunismului – o victorie de a cărei importanță ne-am dat seama într-un mod dramatic abia după 1989 – a fost crearea *omului fără memorie*, omului nou, omului cu creierul spălat, care nu trebuia să-și amintească nici ce a *fost*, nici ce a *avut*, nici ce a *făcut* înainte de comunism. Memoria este o formă de adevăr și ea trebuia distrusă pentru a se putea distruge sau manipula adevărul. Distrugerea memoriei – crimă în același timp contra națiunii și contra istoriei – este opera primordială a comunismului.

Realizarea Memorialului Sighet n-a fost pentru noi un scop în sine, ci un mijloc. Nu ne-am propus să realizăm doar o capodoperă de muzeografie unde crimele istoriei recente să fie aranjate artistic și științific pe rafturile unde să se depună grăbit praful indiferenței contemporane. Ceea ce ne-am propus și am căutat cu disperare a fost un mijloc de resuscitare a definiției unei generații căreia, spălându-i-se creierul, nu mai știa nici de unde venea, nici spre ce se îndrepta, o generație incapabilă să transmită generațiilor următoare ceea ce era de transmis. Muzeul Memorialului Sighet este locul în care tinerii învață memoria pe care nici școala, nici părinții lor nu au fost în stare să le-o transmită. Într-o adevărată pedagogie a neuitării, ei citesc aici documente, văd imagini, ascultă analize și mărturii despre monstruoasele mecanisme ale funcționării istoriei în ultima jumătate a secolului 20 pe baza urii de clasă și a reprimării celor mai elementare drepturi ale omului, pe baza urii înțeleasă ca un combustibil al istoriei.

De altfel, ura și fanatismul continuă să existe chiar dincolo de dispariția formelor instituționale în care au proliferat. Căci, într-adevăr, comunismul a dispărut ca sistem, dar nu ca metode și mentalități, astfel încât analizarea lui este un proces la fel de

util pentru trecut și pentru viitor. Este destul să ne gândim că membrii organizațiilor teroriste din deceniile 6,7,8 se antrenau în tabere militare și câmpuri de tragere din Europa de Est, utilizând arme de proveniență cehă și sovietică, pentru a înțelege că studiul comunismului și al metodelor sale poate fi folosit și ca un instrument inteligent de înțelegere și rezolvare a problemelor mai recente ale lumii.

Una dintre întrebările care ni se pun adesea în legătură cu Memorialul este „De ce la Sighet, când există alte închisori mai mari și mai teribile?” Răspunsul simplu pe care l-am dat întotdeauna a fost „Pentru că Sighetul a fost începutul. Pentru că Sighetul a fost locul unde cu o claritate aproape teoretică au fost puse în practică, demascându-se astfel, procedeele și etapele represiunii care, pentru a deveni cu adevărat eficace trebuia să distrugă înainte de toate elitele. Sighetul este locul unde a început eliminarea elitelor politice, culturale, religioase, dar de asemenea sociale, profesionale, morale. La Sighet au fost tăiate într-un fel profilactic vârfurile de orice fel ale societății, eliminându-se astfel posibilitatea reconstituirii societății civile și pregătindu-se terenul pentru crearea omului nou.

În 1993 am propus Consiliului Europei, proiectul realizat împreună cu Romulus Rusan, de transformare a închisorii de la Sighet într-o instituție internațională a memoriei represiunii comuniste, din proiectul primului memorial al victimelor comunismului din lume, pe care Consiliul Europei l-a luat sub egida sa. Peste patru ani, în 1997 Parlamentul României a declarat muzeul de la Sighet ansamblu de interes național. Așa cum se prevedea în proiect, muzeul are 52 de săli în care sunt parcurse cronologic și tematic cei 45 de ani de comunism în România. Pentru a da o idee celor care nu le-au vizitat, voi înșira câteva nume de săli: Falsificarea alegerilor din 1946, 1948 – anul sovietizării, Crearea și funcționarea Securității, Colectivizarea forțată a agriculturii, Distrugerea partidelor politice, Deportările, Munca forțată, Distrugerea Academiei, Demolările, Persecuțiile împotriva bisericilor, Represiunea

contra culturii, Represiunea minorităților etnice și religioase, Rezistența din munți, Poezia în închisorii și multe altele. Aceștia realizând o prezentare a comunismului românesc, li s-a adăugat la propunerea doamnei Sustrova, purtătoarea de cuvânt a Cartei 77, 4 săli de prezentare a rezistenței la Comunism în celelalte țări comuniste: *Răscoala din 1953 în Berlin și Turingia, Revoluția din Ungaria, Solidarnosc și Mișcările din Gdansk, Primăvara de la Praga, ca și marea expoziție Cronologia Războiului Rece conturând cadrul mondial al comunismului. Fiecare dintre aceste săli a fost rodul cercetărilor Centrului Internațional de studii asupra comunismului, care împreună cu Muzeul de la Sighet formează Memorialul Victimelor Comunismului și al Rezistenței în urmă cu 21 de ani când am început acest demers nu existau istorici specializați în istoria comunismului și nici bibliografia de azi pe această temă, am organizat simpozionul, am editat cărți dintre (cele mai importante sunt cele 7000 de pagini ale Analelor Sighet și Cartea Morților, de aproape 1000 de pagini) ca și colecțiile „Documente”, „Ora de istorie”, „Biblioteca Sighet”. Departamentul de istorie orală a realizat 6000 de ore de înregistrări dintre care o parte depus la Hoover Institution din Stanford, California. Am făcut expoziții itinerante în țară și străinătate. Cele mai importante – reprezentând rodul unor cercetări de ani de zile ale micului grup de cercetători condus de Romulus Rusan, care este și curatorul expozițiilor – sunt Comunismul și țărani, Cronologia Războiului Rece, Canalul – un cimitir programat și Rusaliile Negre a cărei versiune germană de mai bine de un an a fost expusă în Berlin, München, Tübingen.*

... Și, bineînțeles, Școala de Vară, ajunsă anul acesta la cea de-a 17-a ediție, prin băncile căreia au trecut în jur de 1500 de adolescenți.

Astfel, întregit prin Școala de Vară, Memorialul de la Sighet reprezintă locul și mijlocul prin care adolescenții de azi, neatinși de aripa întunecată a malformării trecute, învață ceea ce propriii lor părinți n-au știut să le spună: ceea ce sunt ca rezultat genetic al istoriei și ceea ce pot deveni, ca opere ale lor înșile. Prin Școala de Vară, Muzeul Memorial devine un muzeu viu, o instituție a memoriei, făcând să treacă de la o serie umană la alta adevărurile în absența cărora nu se poate înainta. Prin Școala de Vară, Memorialul Victimelor Comunismului și al Rezistenței părește pereții închisorii din Sighet pentru a se muta între tâmpelile celor – până acum – 900 de tineri, încercând să înțeleagă istoria pentru a se înțelege pe ei înșiși.

Nu numai existența Școlii de Vară, ci și procentajul tinerilor în publicul vizitator al muzeului (peste 40%) , grupurile de elevi, studenți ai unor facultăți de istorie din România și Germania care vin pentru a-și ține cursurile sau a face practică în muzeu, tot mai numeroasele teze de licență având ca temă Memorialul și tematica sa, transformă Memorialul într-o veritabilă instituție de învățământ. Idealul ar fi, dacă am dispune de suficiente fonduri, ca printre participanții la Școala de Vară să se numere tineri provenind și din alte țări decât România și Republica Moldova, veniți să asculte profesorii specialiști în istoria comunismului sosiți din Franța, Anglia, Germania, Statele Unite și, desigur, din celelalte țări foste comuniste. S-ar face astfel un pas înainte spre apropierea celor două Europe care, pentru a deveni cu adevărat una singură, ar trebui – înainte de a se uni – să se cunoască și să își pună în comun nu numai economiile, ci și amintirile.

Între cele două Europe Memorialul Victimelor Comunismului este un simbol al acestui patrimoniu, un loc geometric capabil să reînoade legăturile tăiate timp de o jumătate de secol.

40% dintre vizitatorii Muzeului de la Sighet sunt tineri români și 40% străini.

Marele număr de vizitatori occidentali ca și faptul că Memorialul figurează în marile ghiduri turistice europene vorbește nu numai despre recunoașterea lui internațională, ci și despre faptul că cele două Europe încep să simtă nevoia de a se descoperi și cunoaște. După o jumătate de secol de ignorare de-o parte, de idealizare (la fel de propice necunoașterii) de alta, în mod evident toată lumea începe să simtă că procesul integrării trebuie să unească nu numai strategiile economice și politice, ci și obsesiile jumătăților atât de diferite ale continentului nostru. Europa de Est aduce occidentului suferința care a marcat-o ca pe o zestre, adăugând-o patrimoniului comun. Pentru că, în toate marile Construcții istorice, suferința este un patrimoniu.

Muzeu, institut de cercetare și de învățământ în același timp, – și, prin concomitența acestor trei caracteristici, instituție unică în felul său – Memorialul de la Sighet nu este o instituție de stat, ci o realizare a societății civile din România și o dovadă că această societate civilă a reușit să renască.

În numele acestei societăți civile distrusă într-un mod atât de programatic și care se reface atât de greu, Memorialul și Școala sa nu pledează pentru sau împotriva unei anumite culori politice, ci pentru nevoia de adevăr și de respect al ființei umane, a tuturor și a fiecăruia în parte. Nici o ideologie din

lume nu va putea legitima o crimă și într-o crimă politică nu este vorba de raportul dintre dreapta și stânga, ci de cel dintre victimă și călău. Distrugerea memoriei care cuprindea și aceste adevăruri a fost obsesia și scopul comunismului. Căci, spre deosebire de toate dictaturile și terorii istoriei lumii, comunismul nu pretindea supușilor săi doar să fie supuși, le pretindea și să fie fericiți că sunt supuși. Umilință și aberație pe care numai memoria le putea împiedica, pentru că memoria este scheletul oricărei societăți și, în măsura în care ea este distrusă – iar comunismul aproape a reușit această performanță –, societatea devine un monstru moale, dezarticulat, modelabil de către fantezii oricât de criminale.

De altfel, toate aceste idei, susținute și urmărite de noi de ani de zile, primesc în atmosfera vieții publice românești de azi valențe noi și ecouri amplificate.

Memoria, ieșită în sfârșit din umbra ilicită a intereselor uitării, este cea care a dezlănțuit toate pasiunile, toate surprizele, toate exultările, toate dezamăgirile, toate spaimile, toate speranțele, toate emoțiile și toată oroarea care agită societatea noastră intrată în ebuliție.

Românii sunt astăzi un popor care, fără să fi avut timp să se refacă după cei cincizeci de ani de teroare, sunt cuprinși de spaima în fața unui erzaț de capitalism sălbatec și fără rușine, dominat de aceeași minoritate socială reciclată politic care se sprijină pe vechile structuri și rețele de putere. Ceea ce lasă sentimentul neliniștit că orice schimbare nu este decât o stratagemă de a inventa mai răul pentru a păstra răul neschimbat.

Memoria este vârtejul care scoate mълurile la suprafață și pune în mișcare apele moarte și urât miroitoare ale istoriei, tulburându-le ca să le poată limpezi. Tot ce se întâmplă din acest punct de vedere în jurul nostru, azi, este o dovadă că memoria poate fi resuscitată, învățată și poate deveni eficientă chiar și după o jumătate de secol de aneantizare.

Răspunsul la întrebarea dacă poate fi reînvățată memoria este în mod hotărât DA, nu numai ca o formă de optimism, dar și ca singura cale posibilă pentru a ne salva din trecut.

EMINESCU, MEREU

CODRUL CA FIINȚĂ

► Amrita BHOSE

„Am petrecut toată ziua răsând, mi-a vorbit despre India antică, despre daci, despre Ștefan cel Mare și mi-a cântat doina.”¹ Astfel și-a adus aminte I.L. Caragiale de a doua sa întâlnire cu Mihai Eminescu. Aceasta se întâmpla în toamna lui 1868, când poetul avea 18 ani. Încă de pe atunci, dacă nu chiar și dinainte, istoria României, îndeosebi personalitatea marelui Ștefan, și antichitatea Indiei îl preocupau pe Eminescu, și ideile acestea se asociau. Nu știm, nu se știe, dacă poetul a pornit de la vreo informație sau ipoteză despre obârșia comună a dacilor și indienilor; nici nu ne putem închipui la ce informație ar fi putut să aibă acces, decât acea remarcă a lui Herodot despre cât de numeroase au fost cele două popoare, observație care nu face nici măcar o vagă aluzie la posibilitatea unei conexiuni etnice sau spirituale între ele.

Suntem, așadar, obligați, până la depistarea unei surse plauzibile, să admitem că numai intuiția poetică l-a îndrumat pe Eminescu să-și închipuie că „Alexandru merge în Indii, unde reșed în Himalaya zeei daci, acolo el întâlnește pe *Dochia* și de la Zamolx învață înțelepciune”² (subl. autorului). Observăm că poetul român, cu tot raționalismul său, a contopit mitul cu istoria, așa cum s-a făcut în textele străvechi indiene, de la *Rgveda* până la *Purane*, opere literare care păstrează istoria Indiei sub învelișul mitologiei. De altminteri, unele însemnări din manuscrisele eminesciene demonstrează că el credea în istoricitatea mitului; totodată, creația artistică, mai ales tablourile dramatice, arată că îi plăcea să adauge o tentă mitologizantă istoriei. Personajele dacice, Zamolxe și *Dochia*, au înflăcărat imaginația sa de mai multe ori, făcându-și apariția, între altele, în *Gemenii* și *Memento mori*.

În anii de studenție la Berlin, Eminescu a compus poemul *Miron și frumoasa fără corp*, în stil folcloric, poem care s-a ramificat, conform interpretării lui Perpessicius, în trei poeme înrudite, *Povestea Dochiei și ursitoarele*, *Ursitorile* și *Mușatin și codrul*.³

Cea din urmă lucrare îl prezintă pe eroul Moldovei ca un personaj orfic.

„Ștefan Vodă tinere!” intră în cercul magic din inima codrului, unde există parcă o perenă noapte de Sânziene, și dialoghează cu natura, prin cântece. Codrul și apa, care îl cunosc sub numele de Mușatin, vor să-l rețină lângă ei, dar tânărului îi este „dor de cale, dor de ducă”, dor mai puternic decât cel de locul natal sau chiar de mamă. Ca ultimă momeală, codrul îi destăinuie: „Tu să știi, iubite frate, / Că nu-s codru, ci cetate, / Dar de mult sunt fermecat / Și de somn întunecat”. Pomenirea istoriei, vestea că pădurea a fost cetatea lui Decebal, îl determină și mai mult să plece mai departe. El îi răspunde: „...menit în lume sunt/ Să-mi fac cale pe pământ”. Traversează râul cu luntrea ce „se juca pe val”, ajunge la un liman îndepărtat, se urcă pe piscul muntelui; la răsărit de soare „făcându-și ochii roată, / Moștenește lumea toată”.

Transformarea cetății în codru și reîntoarcerea sa în forma originală la revenirea lui Decebal au fost comparate cu mituri celtice⁴. Asemenea legende pot fi întâlnite și la indieni. *Ramayana*, bunăoară, ne povestește de Ahalya, soția unui înțelept, care se transformase în piatră din cauza unui blestem și care a fost înviată de Râma. Aflăm din *Bhagavata-purana* (cartea X, cântul 10) că doi frați gemeni, duhuri sfinte, stăteau ca două trunchiuri de copaci ieșiți din aceeași rădăcină. Atingerea copilului Krsna i-a ispășit de păcate, reconvertindu-i la starea originală. Alături de mitul Dochiei preschimbată în piatră, basmele românești poartă și alte exemple ale mitului pietrificării omului. Lexicul românesc reține probabil amintiri ale acestei credințe populare din societatea arhaică în verbele de tipul „a înlemni”, „a încremeni”, „a înmărmuri” și „a împietri”, folosite pentru a exprima efectul unui șoc, fie de durere, fie de uimire.

Asemănarea mitului lui Mușatin creat de Eminescu cu saga lui Krsna, povestită în *Bhagavata-purana* și în alte texte în sanscrită sau limbile indiene moderne rezidă în straturile mai adânci ale poemului românesc: Krsna, înfățișarea umană a zeului Visnu, a apărut pe pământ ca fiul prințesei Devaki

1 I.L. Caragiale, *În Nirvana*, în *Opere*, vol. IV. București, 1965, p. 10.

2 Ms. 2290, f. 70.

3 M. Eminescu, *Opere*, vol. VI, ed. Perpessicius, București, 1963, p. 511.

4 Zoe Dumitrescu-Buşulenga, *Eminescu și romantismul german*, București, 1968, p. 66.

din Mathura. Fratele acesteia aflase dintr-un oracol că cel de-al optulea copil al ei îl va pedepsi pentru toate nelegiuirile pe care le făcea. Cu intenția de a omorî copilul în fașă, regele i-a închis pe sora sa și soțul ei în temniță. Dar o dată cu nașterea lui Krsna, tot orașul a fost scufundat în somn, și tatăl pruncului l-a dus în satul de păstori de pe celălalt mal al râului Yamuna, unde l-a încredințat unei familii de crescători de vite. Părinții adoptivi l-au crescut pe Krsna cu mult drag, și băiatul i-a iubit tot atât de mult. Ajuns la vârsta bărbăției, el și-a adus aminte de menirea sa pe pământ. Rupându-se cu greu de mama adoptivă, de iubita sa Radha și de locul unde a copilărit, el a pornit spre Mathura. După ce a restabilit dreptatea, pedepsindu-l pe unchiul său așa cum se cuvenea, a rămas acolo pentru a-și îndeplini celelalte îndatoriri. Pe același Krsna îl vedem în *Mahābhārata*, expunând *Bhagavadgītā*.

Părăsirea leagănului copilăriei pentru a împlini îndatoririle față de poporul său, despărțirea de natură, de care eroul a fost la fel de legat afectiv ca de mamă, ieșirea în lume dintr-un spațiu închis, călătoria de la cunoscut la necunoscut sunt aspecte comune celor două istorii. Ținând seama de faptul că, la Universitatea din Berlin, Eminescu a asistat la cursuri de sanscrită ale marelui indianist Albrecht Weber, ni se pare posibil ca el să fi auzit de această legendă arhicunoscută în India. Va fi cunoscut traducerea franceză a *Bhagavata-puranei* în trei volume, realizată de E. Burnouf și apărută la Paris în intervalul 1840 și 1847.

În *Mușatin și codrul*, atmosfera cetății vrăjite care învie sub clarul lunii, când „iese mândră-o-mpărăteasă/Cu păr lung pân' la călcâie” și apar tinerele femei care „pe umerele goale/Poartă donițe și oale” ca să le umple cu lapte de cerboaică, ne trezește în minte imaginea Radhei și a păstoritelor din Vrndavan. Tânărul Mușatin, pe care codrul îl ispitește, promițându-i că îl va alege împăratul „izvoarelor și al căprioarelor”, ne trimite la adolescentul Krsna, rege peste păduri, pășuni și cirezi.

Codrul îi spune lui Mușatin: „Așezat la vrun părâu, /Să scoți fluierul din brâu,/Tu să cânti și eu să cânt, /Frunza-mi toată s-o frământ”. Și nouă ni se relevă figura lui Krsna din picturi miniaturale, așezat sub un copac, ținându-și flautul la buze.

Gītāgovinda, opera sanscrită a poetului bengalez Jayadeva (sec.12) proslăvită de romanticii germani, precum și numeroase cânturi dedicate lui Krsna în bengali și în alte limbi indiene moderne, numite în ansamblu literatura vaișnavă, au evoluat în jurul zeului care cânta la flaut. Vietățile pădurii îi cunoșteau melodia. Muzica lui îi transmitea Radhei mesajul de dragoste. De la Jayadeva

încoace, flautul a devenit un leitmotiv, un simbol al chemării dragostei, în toate literaturile indiene. Acest motiv ne este atât de familiar, încât, sub chip de cântăreț la flaut, Mușatin este foarte apropiat sufletului nostru.

Mai cu seamă versurile: „Și când prinde a cânta,/ Codrii-ncep a răsuna,/ Doina când o tragă-nă,/ Frunza toată-o leagă-nă,/ Că o cântă trăgănat/ Codrului de legănat” ne șoptesc un gând semnificativ. Astăzi, reacția regnului vegetal la muzică este un fapt întemeiat pe experimente științifice⁵. Notele muzicii indiene fiind preluate din natură – cîripitul păsărilor și strigătele animalelor –, plantele răspund cel mai sprinten la melodii cântate la *sitar*. Experiențele și afirmațiile naturaliştilor contemporani ne încurajează să credem în existența unui sămbure de adevăr în povestea că pădurile iernatice înverzeau și copacii înmugureau când Tansen (sec. 16), părintele muzicii hindusthani, cânta *raga vasanta*, melodia primăverii. Faptul atestat acum, în secolul nostru, a fost prezent în intuiția indiană demult. Și acea intuiție a fost creată de o anume sensibilitate, o atracție asemenea legăturii de sânge între om și natură. Aceeași comuniune, același raport om-natură același fond al sensibilității ies la iveală în creația eminesciană.

Poezii dintr-o țară sau alta au proslăvit natura, au subliniat sentimentul uman față de ea. Dar nu știm dacă în alte părți dragostea naturii față de om a fost descrisă cu atâta duioșie, așa cum o întâlnim în literatura indiană, bunăoară la Kalidasa (sec. 5). În actul IV al piesei *Sakuntala*, pe care critica indiană îl socotește cea mai frumoasă realizare din literatura sanscrită clasică, durerea pădurii, a naturii mute, exprimată prin felurite semne la plecarea eroinei, creează un patos rar întâlnit în literatura universală. Mușatin, eroul poemului eminescian, simte o atracție tot atât de puternică a pădurii, care îl împiedică să plece. Lacul îl cheamă. Codrul îl atrage cu o nebănuită forță, comparabilă numai cu afecțiunea mamei. Sentimentul a fost exprimat în poezii antume ca *Revedere*, *Freamăt de codru*, culminând cu *O, rămâi*. Pentru Eminescu, pădurea a fost o ființă vie, al cărei sânge vorbea sângelui său.

* Citatele din *Mușatin și codrul* au fost reproduse după M. Eminescu, *Literatura populară*, ed. D. Murărașu, București, 1977, pp. 105-108.

Articol preluat cu acordul lui Carmen Mușat-Coman, deținătoarea drepturilor de autor pentru opera Amitei Bhose.

⁵ Peter Tompkins și Christopher Bird, *The secret life of plants*, Penguin Books, 1975, passim.

► Mircea PLATON

ESEU

CHIPUL POEZIEI

La alții

În 1678, la doar câteva luni după ce Milton publicase *Paradisul pierdut*, John Dryden – cunoscut la acea vreme ca autor dramatic – devine Poet Laureat al Angliei. Milton era un “republican” orb, Dryden era atât de prosper și de bine văzut încât i se îngăduia să-l împrumute cu bani (500 de lire) pe regele Carol al II-lea. Într-o zi oarecare pentru mulțime, dar suspendată în atenția istoricilor literari, Milton primește vizita lui Dryden care îi cere permisiunea de a-i adapta pentru scenă poemul despre protopărinți. Adaptarea (*The State of Innocence*) e încheiată cu puțin înainte de moartea lui Milton, în 1674, și publicată în 1677.

Un sfert de veac și o “Glorioasă Revoluție” (1688) mai târziu, moare Dryden (1700). Se stinge ca Milton, subțiat financiar, prețuit de public dar decăzut din favorurile unui rege, Wilhelm III, puțin înclinat să-și alambice protestantismul prin versurile unui poet care devenise, din anglican, catolic. Chiar dacă era cel mai mare poet al Angliei, papistașului Dryden i-a fost preferat Thomas Shadwell, un “*True-Blue-Protestant-Poet*”. Oferindu-i-se demnitatea de istoriograf regal, Dryden o refuză, neacceptând să jure credință noui stăpâniri.

Pope, care în 1700 avea 12 ani, va povesti mai târziu că l-a văzut pe Dryden în Londra. Deși biografiile moderne ai lui Pope tind să pună la îndoială acest lucru, poetul cu gheb teodiceic ținea la această reminiscență.

La noi (ca și pe la alții)

Constantin Rădulescu-Motru scria undeva cum, în timp ce-și susținea lucrarea de licență în fața unei comisii prezidate de Titu Maiorescu, pe sub geamurile universității a început să curgă convoiul funerar al lui Eminescu. Au coborât cu toții, în frunte cu mentorul Junimii, și s-au alăturat cortegiului.

Pan M. Vizirescu, care l-a cunoscut bine și pe C. Rădulescu-Motru, îmi povestea odată că, aflat în refugiu la Iași în iarna 1917-18 ca elev al unui liceu militar, a trăit un moment de neuitat. Stătea în spațele șirurilor de soldați care străjuiau de-o parte și de alta strada Lăpușeanu. Știa că urma să treacă

Regele Ferdinand. Și erau pregătiți să-i dea onorul. La un moment dat, dinspre Copou a apărut un domn în vârstă, cu părul alb și ținută demnă, deși ușor adus de spate. Ofițerul din capul rândului, recunoscându-l, a salutat și, după el, întreg șirul de ostași. Pe strada pustie de ger, privind nedumerit în juru-i, înainta modest nu Regele, ci un scriitor: Barbu Ștefănescu-Delavrancea. “În acele clipe grele pentru țară”, îmi povestea Pan Vizirescu, “am trăit senzația că, pe strada Lăpușeanu, Barbu Ștefănescu-Delavrancea trece braț la braț cu Ștefan cel Mare.”

Când l-am cunoscut, Pan Vizirescu ocupa două odăi într-o casă care fusese locuită de Eminescu. Tot acolo B.P. Hasdeu își desfășurase câteva din ședințele de spiritism.

Tot de Eminescu se leagă și celebra amintire a lui Arghezi care, copil fiind, l-ar fi zărit pe poet pe Calea Victoriei, “trecând în adâncă visare”. Ca și în cazul lui Pope cu Dryden, istoricii literari tind să considere acest episod drept apocrif.

Teatrul memoriei

Dar chiar și așa, oare ce-i făcea pe scriitorii de altădată să rețină sau să inventeze întâlnirea unui mare poet? Ce semnificație avea pentru un copil (Pope, Arghezi) silueta celui mai mare poet al epocii (Dryden sau Eminescu)? Și de ce apoi țineau, după puteri, să îl continue pe acel mare poet?

Dacă nu îi vedeai cu ochii fizici, îi admirai cu ochii minții. Se ucenicea și în absolut pe lângă ei. Nu numai pe lângă scrisul lor, ci pe lângă personajul în sine, precum Petrarca pe lângă Sf. Augustin sau Dante pe lângă Vergiliu. Relația era cea de la discipol la maestru, de la adolescent la bărbat. Nu dialogai cu o carte, ci cu un personaj care juca în teatrul memoriei.

De ce era important să fi văzut sau să fi conversat măcar o dată cu un mare poet? Ce îți putea transmite o întâlnire astfel încât să te fi marcat pentru tot restul vieții? Poate că fascinația exercitată de întâlnirea unui poet pe vremuri se datora unui întârziat ecou al vechilor școli de *sophia* unde învățătura se transmitea “acroamatic” - prin viu grai și cu întreg trupul (mimica feței, gesticulație, intonație). Corpul era

o probă a adevărului celor învățate; înfățișarea maestrului dovedea validitatea doctrinei sale și faptul că aplica el însuși ceea ce învață pe alții.

Poate era o supraviețuire din timpurile poezilor vates, profeți. Trupul poetului – scară de ritmuri. Poate puteai să-i furi meseria, care i se citea pe chip, sau versurile care-i curgeau din buzunare. Era cumva doar o superstiție estetică alimentată de cultul sfinților și-al moaștelor? Se transmitea poezia prin învecinare, ca o aromă? Era arta un “har” care se căpăta prin atingere? Putea poetul, precum regii Franței și-ai Angliei, să vindece de scrofule? De scrofulele sterpicunii sufletești poate? De ce fugara ochire a “marelui poet” – de multe ori dezabuzat, nebun sau în zdrențe - a făcut parte sute de ani din tradiție?

Ultimele întâlniri

Mă tot frământă întrebările astea de când am aflat că “Dumnezeu a murit” și că nici arta nu se simte prea bine. “Dumnezeu a murit” răpus de creaturile sale iar autorul a murit ca să lase loc “cititorilor”. Autorul nu mai există. A fost înlocuit de “teorii ale receptării”¹, răpit de “desanturi” literare, dizolvat în “paradigme” care stipulează că cititorul e cel care inventă opera, cel care instituie sens zădărniciilor auctoriale. Autor e oricine și orice, de la scriitorul care merge cu un metrou, până la mulțimea care se înghesuie în același metrou și până la metrourul în sine, cu scrâșnete și farurile sale. Pentru că literatura nu mai e decât o stare. Un moft psiho-somatic.

Cu înviorătoarea excepție a lui Nichita Danilov – care alintă în chichița sufletului amintirea Magistrului jucând Hamlet cu degetele-i de la picioare – întâlnirea cu un poet modern nu mai stârnește nimănui nici o înfiorare. Poetul în blugi, cu mustață înflorată și sandale, e banal. Birocrat hippie. Poetul cu lavalieră și autografe meșteșugite e un caraghios impostor provincial.

Ultimele întâlniri esențiale par a fi avut loc înaintea de nașterea “istoriei contemporane”, adică a timpului definit de o abstracțiune și nu de o persoană

¹ Centrul e nemișcat dar mișcă. Scopul hermeneuticii e de a ajunge în centru. Nu de a se mișca, ci de a mișca pe alții. Exegeza modernă se mișcă, vine cu metode, cu trucuri, se agită, rămânând la margine. Metoda îngreuiază spiritul ca un rucsac. Spiritul trebuie să fie ușor ca să se lase atras de forța de gravitație a centrului nemișcat, care pe toate le mișcă. Agitația e a periferiilor. Una cu nemișcatul centru să fie pentru a fi atras de el. “Nu te-aș căuta dacă nu te-aș fi găsit”. Nu poți intra din exterior în interior. Discursul critic e călătoria spre suprafață. Probabil că omul, laolaltă cu literatura, a gisat de la simplitatea inițială la multiplicitatea categoriilor slabe. În prima variantă, merge pe un singur drum, urcă, și vede celelalte drumuri de la înălțime, din piscul unde l-a purtat asceza. În cealaltă ipostază umblă pe toate drumurile, refuză să crească, să aleagă pentru a crește, pentru a curge. Căutarea perpetuă e semn al orgoliului, al omului care vrea să rămână singur cu sine, care nu vrea să se predea, să se dăruiască niciunui răspuns. Un om care caută și nu găsește e un om care se găsește pretutindeni doar pe sine (îmi vin în minte poeziile lui Chaulieu și călătoriile romanticilor, eclecticismul lor subiectiv, egotist, de oameni care se înclină la templul propriului geniu). Omul modern e omul posibilităților, adică al irealului, în vreme ce omul tradițional e un om al realului, adică al ființei.

(precum “epoca lui Augustus”, “renașterea carolingiană”, “secolul lui Ludovic cel Mare” sau “epoca victoriană”). Treptat, de la începutul secolului XX, poetul a încetat a se mai considera parte a unei tradiții. O dată cu avangarda, poezia spontană, ad-hoc, devine regula. Poezia care-și poartă cu sine propria-i dezordine. Poezia care te bântuie ca o stafie; fără de trup prozodic, fără de brațe ritmice. Poezia neîntrupată.

Meșteșugul poetic

Până în pragul secolului trecut, poezia era și meșteșug. Prozodia, figurile de stil, vocabularul dădeau inspirației consistența unui ritual. Asonanța și aliterația au fost cândva înlocuite cu rima. Stanța spenseriană a cedat locul cupletului eroic. Epopeea s-a subțiat în sonet. Și rondelul, în baladă. Întotdeauna însă, inspirația acționa prin tehnică. Prozodia era balletul ideii care astfel putea dezvălui ceea ce era ascuns și ascunde ceea ce era prea limpede.

Apoi prozodia a lăsat locul sincerității. Atomii poetici nu au mai avut nimic în comun. Doar agitația. Tristan Tzara nu semăna cu Gherasim Luca decât prin faptul că operele lor sunt ilizibile. Sufletul poetic a refuzat orice alt acoperământ decât spuma propriei învălmășeli. Poetul modern ambiționează reducerea realității la sine, în vreme ce poetul vechi încerca amplificarea sinelui în realitate. Ispravă pe care o realiza prin prozodie. Ceea ce s-a câștigat în spontaneitate s-a pierdut în amplitudine. Din limbaj public, arta a devenit iconoclastie privată. Și împreună cu trupul poeziei a dispărut și cel al poetului.

Pierzându-și măsura, poezia și-a pierdut și autorul. “Rostirea poetică” (*poetic diction*) era un stoc de epitețe, fraze și rime care validau poezia ca rostire diferită de limbajul cotidian. Uneori această manieră putea fi ridicolă, dar ridica poezia de la statutul de rictus grafic, la cel de elaborată contemplare lingvistică. “Sentimentul”, “geniul”, “ideea” aveau chip prozodic. Și printre trăsăturile acestui chip intrau elemente tradiționale și inovații după *decorum*. Poezia, ca și neamul omenesc, avea o istorie și un “cod genetic”. A citi o poezie de la 1700 înseamnă să-i citești și precursorii: “pentru că noi, scriitorii, avem și noi descendența noastră directă și clanuri, ca alte familii”. A vedea un poet însemna în ultimă instanță a vedea tradiția și chipul poeziei. A te convinge că poezia e întrupare și continuum. Că nu e doar duh deșucheat, ci împăcare de contrarii. Duhu-îmbrăca greutatea cuvântului. Metrul, rima, tehnica, poate micșorau focul ideii, dar îl și protejau, ajutându-l să dureze mai mult decât o scăpărare. Poezia intra în firea lucrurilor prin nervurile iambilor.

Parcă din textura artei și-a oamenilor de-acum lipsește pelicula de argint care ne transforma în oglinzi. Ne-am întunecat.

PROFIL

ION GHEORGHE, UN POET APROAPE UITAT

► Adrian Dinu RACHIERU

Într-un volum masiv (440 pagini), sub egida Editurii Academiei Române, Ion Gheorghe își adună *O sută și una de poezii* și ne reamintește, vorba lui Daniel Cristea-Enache, că „interesantul” autor („inclasificabil”) este „încă în activitate poetică”. Privind retrospectiv, drumul poetic pe care și l-a croit Ion Gheorghe impresionează prin *organicitatea devenirii*. Certamente, o concepție de extracție țărănească îi ordonează viziunea, iar evoluția sa, animată de un ambițios program al cunoașterii poetice, evidențiază două linii tematice. La Ion Gheorghe, vocația concretului, notația brută, reportericească (apăsată la debutul său „realist”, cu un roman în versuri) sfârșește în halucinant, după cum miticul, fabulosul conduc la un realism crud. Sub crusta evenimentelor comune, se infiltrază ritualul magic și realitatea se tulbură oniric; fiind, deopotrivă, un lirism al experienței imediate și având rădăcini ancestrale, poezia lui Ion Gheorghe fixează nucleele mitice ale realului și se raportează la a doua realitate, convocând un plan mitic de referință, plonjând adică în irealitate. Gestul cotidian și cel mitologic coexistă: transcripția, expresia prozaică, pasajele descriptive sunt dirijate către un orizont mitologic, reabilitând și disciplinând epicul, învederând vocația eposului într-un lirism epopeic-vizionar, rapsodic.

Este corect să recunoaștem că interesul acestei poezii nu stă în primul rând în lirism. Preeminența construcției ideatice este vizibilă în concepție; cu insatietate analogică, în delir asociativ, Ion Gheorghe creează – reconstituind – o limbă și o mitologie. Blaga credea că, fără o gândire mitică, nu ia ființă nici o poezie. La Ion Gheorghe, poet vizionar, această recomandare e pusă în lucrare, obligând la efort și fantezie. Poetul este, forțând nota, un alt Schliemann care lucrează cu ipoteze (mituri) ca suport al actului poetic. El pleacă de la o absență (ceea ce a fost), construiește ipoteze reținând vestigii și urme iar textele sale, apăsate personale, au o funcție sacrală dobândind, prin coerență, funcționalitatea originală. S-a și spus că poezia lui Ion Gheorghe vine în atingere cu primitivismul,

sondând prototraditia, de idealitate etică, născând reverii mitice. Totuși, această poezie aparținând unui descriptiv pare a fi la o minimă distanțare de real; scenariul ei convertește realul în fumigații halucinatorii și materia epico-lirică capătă o vechime fabuloasă. Scotocind arhaicul, sedus de plăcerile fantazării, poetul construiește o mitologie paralelă, o revanșă a lumii arhaice, ținând cont că „lumea se petrece ca-n legende” (cum ne avertiza chiar Ion Gheorghe în *Balada țaranului tânăr*). De aici și pasiunea sa pentru semnele runice (termen blagian de circulație) ascunse privirii profane, investigațiile sale de paleontolog dezgropând, prin sentiment și cuvânt, substratul prezumat. *Tema substratului* este definitorie pentru Ion Gheorghe. Dar Ion Gheorghe are apetență și pentru social și poezia sa aspră, de miresme tari, cu leș verbal și plină de franchețe evocă *ruperea din spațiu-matrice*; un expresionism existențial, ancorat în tiparele etnosului arhaic și al spiritualității folclorice, implicat în prezent, dezvoltă coordonata mitică a ruralului, adâncind drama dezrădăcinării, a dislocării mentalității arhaice. În Ion Gheorghe reverberează „patima țărâniei”, poetul monologhează cercetând izvoarele vechimii noastre. E de amintit aici că după acel debut de construcție amplă, plătind tribut modelor zilei (*Pâine și sare*, 1957), după autoportretul semnat în *Căile*

pământului (formula fiind și ea frecventată în epocă), *Cariatida* (1964) impunea o viziune eroică și tragică, reabilitând motive poetice compromise. Or, replica lui Ion Gheorghe, dimensionând mitic prezentul, vine chiar pe terenul poemului epic și al baladei, cultivând adică specii dezavuate după înghețul dogmatic ce mânuia șabloane maniheice.

Cu *Vine iarba* (1968), capacitatea sa de vizualizare și impulsul antropomorfic, înscrise tabloului germinației universale, a genezei continue vorbesc de invazia vegetalului. Ion Gheorghe redimensionează faptele după un tipar somptuos, înfruntarea cu misterul – angajând forțe obscure – ori existența ritualizată, a viziunilor fantastice vor recunoaște elementelor cosmosului un rost, „o învoială mută”. În încheștarea dintre om și lume iarba înspăimântă orașele, invazia stihială, exodul făcând elogiul forțelor elementare ale existenței, trezind împotrivire. Sigur că *teroarea materiei amorse*, prin figurarea forțelor stihinice, genezice (deplânsă fiind desprinderea din starea naturală), nu constituie o inovație tematică. Față de această linie, insinuând terorismul materiei, descriind germinația la scară cosmică, în proliferare haotică, amenințând râvnitul și superiorul echilibru contemplativ, *Cavalerul trac* (1969) părăsește înfiorarea animistă a materiei coborând în copilăria umanității și gustând lirismul unei limbi arhaice. Este aici cealaltă direcție pe care o dezvoltă Ion Gheorghe, *viziunea mitic-genezică implântată în primordial*, propunând – prin contribuții succesive și coezive – *un univers mitologic autohton*. Ca poem inițiativ, *Cavalerul trac* este un străvechi ceremonial, construit pe tiparul descântecului și invocației, transferând (reintroducând) mitul orfic în eposul tragic.

Poet solemn și singular, taxat, sub povara etichetelor ideologice, ca „expirat”, privit cu circumspecție, oferind însă o creație ce impune atât ca valoare intrinsecă cât și prin program, Ion Gheorghe avea ca obiectiv *diferențierea*. Despre poet s-a spus că refuză afilierea la o generație și, mai ales, alinierea la un standard liric. Această poezie crește la frontierele literaturii epice. Scormonitor al obârșiiilor, poetul are – am văzut – obsesia originii și vocația eposului, fiind constructorul unei *mitologii paralele*. Liric aspru, interesat de „muncile de jos”, Ion Gheorghe merge în adânc, aflând rădăcinile rurale ancestrale, cărând nămoluri prozastice, fascinat de „ceea ce nu se vede”. În fond, substratul – ca motiv fecund al creativității poeticești – a declanșat numeroase pusee de interes; pentru Ion Gheorghe, cercetând vechimea, sentimentele și cuvintele aparțin indubitabil substratului.

Fixat, așadar, într-o vechime fabuloasă, Ion Gheorghe *pleacă de la o absență*; epopeea se

hrănește dintr-un sistem mitologic ce se cuvine recuperat prin invenție, amalgamând sacral, pragmaticul și esteticul, împreunând cunoașterea și simțirea. Cercetările sale, convocând talentul care-i susține intuițiile, vorbesc de temeritatea unui poet ce-și urmează drumul, afundându-se în mitologia substratului. Nu avem căderea de a discuta coeficientul de științificitate al straniilor ipoteze din *Cultul zburătorului*; poetul însuși, aruncând mânușa, își dorea prin *Scripturile*, o inițiativă calificată, adăugând cărții aparatul trebuincios, concentrat în *Note și explicații*.

Protocronismul său poetic, trezind atâtea „nedumeriri apăsătoare” (constata Gh. Postelnicu) înseamnă, de fapt, scotocirea Istoriei; este un protocronism aplicativ (neasumat declarativ), o doctrină culturală, care se poate impune doar dacă febrila și emfatica *dacomanie* ar deveni *dacologie*. Deocamdată, opera lui Ion Gheorghe, de slabă audiență (să recunoaștem), stârnește reticențe prin explicativitatea stufoasă și imagismul debordant, parcă mai potolite la senectute. Încât, „prieten cu propria-i operă”, poetul este mai degrabă ignorat; iar *dacismul gheorghian* – afirmă concludiv exegetul buzoian – „își are combustibilul în țărănismul său structural”.

Descriptivismul său hiperbolizat, tras într-un limbaj contorsionat, de figurație fabuloasă, gigantescă, urmând tracismul pârvanian ori fantasmagoriile lui N. Densușianu aduce în prim-plan *țăranul arhaic*. Or, neamul țărănesc („întemeietor”; v. *Noime*, culegând *semnele* trimise de zeul însuși) trăiește acum îngenunchat, „în vârful picioarelor”; „țărani se răresc” (v. *Corabia noastră pe uscat*) și „hramurile eroilor” sunt uitate. Criticismul său tehnologic, condamnând tirania mașinilor și stricăciunile provocate de „miracolele de plastic” afla în *Zoosophia* (ca exercițiu surrealist și bricolaj liric) un refugiu. Sentențios, esoteric, poetul se ia, însă, în serios; ceea ce, pentru unii, se anunța doar o simpatică bufonerie lexicală, un amețitor și obositor joc de cuvinte, devine, prin adăugări de vestigii și fragmente, având ca liant gândirea paleologică a poetului-tălmăcitor o demonstrație coerentă, coezivă. Mai mult, colecția de ipoteze și mituri capătă certitudine. În numele credinței, care îl mână în luptă, icoanele pe sticlă, monezile, conglomeratele calcaroase, decântecele etc. asigură, nota Marian Popa, o *justificare scientistă*. Cărțile sale, de inițiere, adăpostind, în pofida dezinvolturii verbale, tâlcuri ascunse sunt, într-adevăr, „de învățătură”. *Zicerea la zicere* (1982), ca schimb de replici, având titlu inițial *Înțeleptul* era consacrată lui Lao Tzî și a provocat, prin versetele preluate, sub acuza de plagiat, un imens tăraiboi. Să nu uităm, constata

N. Manolescu, ușor împăciuitor, că „mai toată poezia lui Ion Gheorghe stă pe intertextualitate”. Observație fundamentală, însoțind vânjoșenia protocronistă care verticalizează opera unui poet solemn, oracular, doritor a da viață vestigiilor prin *re-înființare*. Lumea „calomniată” a Cimerienilor, preistoria secretă a Tărtăriei, părinții transfigurați în statuete etc. oferă „o vecinătate comunicantă”. Poetul-experimentator, arheolog lexical purcede la o „decopertare” a acestor urme mitologice într-o sinteză de proporții monumentale, sub cupola unor metafore-idei (precum zamolxianismul), prevenindu-ne: „Să scrutăm cât ne îngăduie Zeul Logosului Inițial”.

Cu vocație vizionară, întocmind compuneri ciclopice, megaproiecte halucinante, plonjând în straniețate, însinguratul și încrâncenatul Ion Gheorghe (frust, himeric, anacronic) este, negreșit, *creator de epos* (cf. Marin Mincu) mozaicând „amintiri” culturale ficționalizate. Afișând această „seriozitate inadecvată”, observa Alex Ștefănescu, el riscă a fi părăsit de cititori. Încrăzător, totuși, că lui i s-a hărăzit *norocul mare*, lucrând, ca un „conservator îndârjit”, la propria-i glorie, păstrată *în curățenie* la „sânul zeiței Clio”; și convins că nu figurează pe lista celor „semeți și zadarnici”.

Spirit polemic, vădind robustețe și îndărătnicie țărănească, inflexibil om de stânga, aderând organic, refuzând convertirile, Ion Gheorghe este,

actualmente, *un refuzat*. Într-o vreme în care țara și-a îmblânzit „câinele luptei de clasă” și poetul, avertizându-ne, îmbracă, deloc ostentativ, „cămașa de moarte a patriei țărănești”, Ion Gheorghe, neclintit din propria-i „lucrare, stare și fire”, rămâne, cu vehemență, „în misiune”. Prolific, excentric, prozaic și prolix, epopeic, sibilinic, discursiv etc., Ion Gheorghe, se știe, nu e captivul rafinamentului formal. Interogând trecutul, sondând originismul, protoistoria, mitosofia, el – „marele Bazileu” – desfășoară, ca eretic individualist, un „păgânism structural”; nu caută o ruralitate etnografică (reconstituită), ci, sedus de *arheozofie* (zicea Marian Popa), o creează, mitul devenind *propria sa realitate*. Autohtonismul este, așadar, marca universului său liric. Întors la strămoși, dezvoltând o artă poetică singulară, sedusă de nostalgia substratului, ispitit de epopeic, el dezgroapă, cu ecou homeric, o „arhivă mirifică”. Evident, resortul polemic al celui care cântă „pe fluierul de os al țaranului amărât de muncă” este deîndată izbitor. Iar antologia recent ivită evidențiază trecerea de la paseismul anistoric la un virulent *polemism social*, îmbibat de tragism, deplângând, în același stil greoi și în aceeași atmosferă mitologizantă, soarta țaranilor-mucenici, „de vii jupuți”. Daniel Cristea-Enache are, probabil, dreptate: în interiorul tradiției, Ion Gheorghe face figura unui „disident”.

ESEU

SPIRITUL vs. LITERA (1)

► Petre ISACHI

Se știe, în spațiul sistemului ideii de literatură – de fapt, a oricărui alt sistem – toate definițiile trec unele în altele, au tendința reînțoarcerii la punctul de plecare și se înscriu într-o mișcare în cerc/ en rond (circularitatea literaturii, artelor în general). Modelul literaturii este în ultimă analiză de esență arhetipică și mitică, are o descendență sacră (in) contestabilă și participă fatal la marele scenariu escatologic al ciclului cosmic, al „sfârșitului lumii” și al reînțoarcerii vieții de la zero. Sau cum spunem noi, criticii, în Arte, poetica sfârșitului continuu asigură poetica/ poietica începutului continuu. Reînțoarțerea literaturii la originile sale pure/ impure este, ca și viața, predestinată. Orice artă se autodistruge, prin exces și saturație, prin autopastășare, încât un limbaj poetic/ artistic se metamorfozează, pentru a face loc unui alt cod poetic. Curentele literare care au străbătut istoria literaturii – clasicism, romantism, baroc, parnasianism, simbolism, expresionism, realism, infrarealism etc. – și care astăzi și-au atașat prefixul **neo-** confirmă cel mai bine această eternă palinegenezie. Tendința de a se (re)scrie mereu doar în termeni egali cu sine, acesta pare să fie sensul ultim al literaturii lumii.

În această (in)ecuație a Lumii, **antiliteratura** nu este un întâmplător capriciu terminologic inventat de un oarecare teoretician al literaturii. Departe de a fi o aberație semantică sau de a sugera asocieri exclusive cu avangardele secolelor XIX, XX și XXI, care nu fac decât să radicalizeze tendința originară latentă și permanentă a **Literaturii** de a se nega pe sine - nu numai când ajunge la exces și saturație, ci și când este gândită prin contrariul său, ca replică – în negativ – a literaturii, în maniera în care a făcut-o, de pildă, Flaubert: *Literatura îmi pare un lucru van și inutil*”. Încercăm să-i sugerăm eventualului cititor, că antiliteratura este o realitate structurală, intrinsecă, organică, ce însoțește literatura ca o umbră. Adică un fenomen

universal ce acționează la toate nivelele ideii de literatură. Desigur, ca dublet structural-organic implică sistemic circularitatea literaturii. Adică, antiliteratura se metamorfozează în cele din urmă, în mod circular, în literatură. Așa se explică apariția genurilor antiliterare: anti-romanul (inițial în sens predominant satiric, demistificator al ficțiunii romanești, apoi mergând spre suprimarea narațiunii, spre suprimarea temei însăși, a narațiunii etc.); antiteatru (prin distrugerea iluziei teatrale, dezvoltarea procedeelelor, happening, parodie, contestarea superstiției textului), antimemoriile și antijurnalul. Desigur, anticritica , adică critica genurilor antiliterare.

Caracterul constant de invariantă al antiliteraturii o transformă într-un fenomen activ permanent al istoriei literaturii, criticii și teoriei literare. Literatura devine antiliteratură, datorită unor „dușmani” eterni: oralitatea, sacralitatea, criza gravă a ideii de cultură, anti-cultură = anti-carte, poezia contra literaturii, desconsiderarea literaturii din perspectiva valorilor neestetice, obiecțiile heteronomiei, convergența spre ideea de antiliteratură, negarea literaturii ca literatură, antiliteratura ca literatură, circularitatea literaturii = *totalitatea procedeelelor care produc literatură prin autogeneză și totalitatea procedeelelor care suprimă din interior literatura...*

Proclamarea primatului oralității, a superiorității sale integrale și absolute

Cititorul va observa cum în acest eseu, literatura devine propria sa reflexie, teoretizare critică. Identificare cu interpretarea sa hermeneutică, va urmări mișcarea circulară în vederea recuperării „poetice”, a „literarității”. Ca întotdeauna, criticul este obligat să facă literatură doar cu ceea ce s-a făcut, s-a scris de alții. Altfel spus, în cazul de față el este supus temei

antiliteratura care neagă dificil, dar radical toate aspectele culturale și heteronomice ale literaturii.

Să analizăm, așadar, rezistența crescândă a oralității (= expresia directă a logosului) în fața cărții. Opoziția omenirii la scriere și carte nu este de dată recentă. Însuși Platon se ridică în **Phaidros**, împotriva supremației scrisului care circulă fără adresă precisă și garanții de fiabilitate, incontrollabil, iresponsabil, anonim, fără paternitate (vezi haosul creat pe internet!). Mai grav, scriind la comandă, logografii nu mai cred în ceea ce spun! Devalorizarea etică a scrisului este potențată și de pierderea autenticității. Nu întâmplător, un Ion Creangă a insistat pe oralitate. Genialul scriitor a intuit că scrisul exprimă doar Eul „exterior”. Vocea, suflul imediat al ființei, muzica se pierde în comunicarea scrisă. Eul vital, incomunicabil, ne scapă în scris. Era și convingerea lui Bergson.

Mult mai importante în acest „război” fără învingători și fără învinși, mi se par argumentele de ordin cultural, pedagogic și material. Primul efect ar fi pierderea memoriei individuale și colective! Ce să mai spunem astăzi când agresivitatea inteligenței artificiale a atins cote de neimaginat în secolele anterioare. Sau dus vremurile când Diogenes susținea că trebuie „notat în cap, iar nu pe hârtie”, iar un Quintilian își sfătuia contemporanii că nu trebuie scris ceea ce se poate memoriza. Câte dintre capodoperele literaturii universale/autohtone nu s-au transmis pe cale orală! Tot pentru a nu slăbi memoria, în China antică s-a ordonat arderea cărților! Învinuirea de simulacru de care vorbește același Platon în **Phaidros** – imitație, minimalizare etc. – o regăsim ulterior, la autorul lui **Faust**: „*scrisul o folosire abuzivă a limbii*”, la Rousseau: „*suplimentul vorbirii*” sau la un lingvist, precum Saussure: „*sistem de semne care doar „reprezintă” limbajul oral*”. Observăm cum în timp se acutizează riscurile interpretării, coruperii sensului, atribuirii greșite etc..

Pentru viitor, riscurile cărții (exploziei informaționale) se complică, dacă adăugăm caducitatea, efemeritatea și inconsistența suportului material – „scris pe apă/ pe nisip”, scris virtual - și dacă mai adăugăm disocierea pierdută în timp, dintre spirit și literă, sensul anti-literar este fără echivoc: „*Litera ucide, spiritul dă viață*”. În timp ce spiritul (oral) este veșnic nou, inepuizabil, litera/ cartea este efemeră, limitată, înghețată. Depersonalizată, obiectivată, standardizată, scrisul, pat procustian al spiritului, pare să ucidă însăși viața. Indiferent de suportul ei, litera devine antiteza spontaneității, mobilității și originalității.

Așa s-ar putea explica repulsia pentru scriere care perpetuează fatal procesul pierderii spiritului ce creează conflicte insolubile. Este, probabil, motivul (istorisit de Plutarh) pentru care în Sparta, Licurg a interzis legile scrise. Nu legi scrise, invariabile, ci doar „înscrise” în educație și moravuri! Imaginați-vă ce ar însemna astăzi folosirea unor legi „înscrise” doar în educație și în morală!?

În teologie, lucrurile stau și mai complicat. Erezia este legată de litera Textului, nu de spiritul său, spre deosebire de filosofie, unde spiritul deține supremația. Concluziile estetico-literare par simetrice. În timp ce cuvântul poetic (există oare cuvânt apoetic?) se actualizează continuu, scrisul devine „mormânt” pentru realitatea transfigurată. Sensul spiritual, simbolic, este opus celui literal, în general este opus oricărei codificări estetice. Orice spirit trece dincolo de opera scrisă, autonom și liber, prin valorile estetice, scopuri absolute, care nu sunt integrabile, încât „mai multe valori estetice nu însumează o valoare estetică mai mare”. Ca și în hermeneutica creștină unde sufletul este superior trupului, spiritul asigură longevitatea Textului.

- Va urma -

► Lucia OLARU NENATI

ESEU

UNIREA BASARABIEI CU ȚARA, UN ECOU MEREU REVERBERAT

În acest an se petrec numeroase manifestări, entuziaste și sincere, ori doar ordonate de calendarul Programului Centenar, prin care se evocă etapele realizării Marii Uniri din 1918, printre care și momentul unirii Basarabiei cu țara mamă din triada magică ce a consfințit momentul astral al României, Unirea, a cărei dăinuire o celebrăm în cadrul acestui an.

Istorici și profesori, cercetători și veterani, oameni de cultură și/sau de conștiință rememorează împrejurările istorice, evenimentele, implicațiile, circumstanțele geopolitice care, toate, s-au împletit în canavaua unui rezultat istoric unic, la care au contribuit multe personalități marcante precum Ion Inuceț, Pan Halipa, Onisifor Ghibu, Constantin Stere, Daniel Ciugureanu și alții. Acest apogeu a fost proclamarea istoriceii decizii prin acea declarație memorabilă pe care cei ce n-o cunosc sau au uitat-o au acum prilejul dar și datoria să și-o amintească. Iată-o: „Republica Democratică Moldovenească (Basarabia), în hotarele ei dintre Prut, Nistru, Marea Neagră și vechile granițe cu Austria, ruptă de Rusia acum o sută și mai bine de ani din trupul vechii Moldove, în puterea dreptului istoric și dreptului de neam, pe baza principiului că noroadale singure să-și hotărască soarta lor, de azi înainte și pentru totdeauna SE UNEȘTE CU MAMA SA, ROMÂNIA”.

Această sintagmă sonoră ce aminteste prin solemnitatea ei celebra replică scenică a lui Ștefan cel Mare despre Moldova urmașilor, a răsunat sub bolțile Sfatului Țării la 27 martie 1918, fiind votată de 86 dintre cei 135 de membri, fiind apoi salutăată cu urale de mulțimea ce aclama “Trăiască unirea cu România!”.

De atunci Basarabia a devenit parte integrantă a României având reprezentanți în toate forurile naționale și, timp de 22 de ani, a fost astfel ferită de toate ororile ce au năpăstuit norodul Rusiei sovietice. Dar, din păcate, știm că

Rusia, deusolată în anii revoluției sale socialiste, și-a adunat între timp puterile demonice și, în anul 1940, după semnarea tratatului Ribbentrop-Molotov, a somat prin ultimatum România să cedeze Basarabia într-un răgaz temporal derizoriu, fapt care a constituit începutul lungului calvar al acestei provincii și al Bucovinei. Suferințele acelor oameni sunt greu de imaginat azi și doar capacitatea unor creatori literari precum regretata Elisabeta Isanos – autoare a unei memorabile cărți intitulată *Amur* -, Nicolae Dabija, prin cartea sa *Tema pentru acasă* sau, în primul rând, țărancă Anița Nandriș Cudla în uimitoarea sa cronică, *20 de ani în Siberia*, reușesc să creeze cât de cât, o imagine a inimaginabilului.

Acestea nu sunt însă de ajuns ca să se dobândească acea internaționalizare a suferințelor neamului nostru precum alte neamuri care au fost pricepute și tenace, obținând chiar scuze și despăgubiri pentru suferințele lor istorice, deși ale neamului nostru nu au fost cu nimic mai prejos.

Timpul are totuși și un obicei benefic, acela că trece și uneori vindecă rănille, fie și prin uitare. Dar aceste suferințe sunt greu de uitat, mai ales de către oameni de profundă sensibilitate precum sunt poeții al căror reprezentant a fost, în acea parte de neam, Grigore Vieru pentru care recuperarea statutului românesc a constituit cea mai mare și dureroasă aspirație. Unii își mai amintesc cum, sosit în vara anului 1989 pentru prima dată pe o scenă din țară, aceea a Teatrului “Mihai Eminescu” din Botoșani, împreună cu familia Aldea Teodorovici și alți artiști basarabeni, ei toți exprimau atâta tensiune și ardoare sufletească încât publicul stadioanelor neîncăpătoare rezona la unison ca valurile mării, în ritmul dorului de comuniune. Ca una care, ca directoare pe atunci a aceluia teatru, am închipuit și apoi realizat, cu incredibile dificultăți acel proiect, nu pot uita cum, la sosirea în țară pe la punctul Ungheni, mulți

dintre artiștii basarabeni dar, mai ales soții Aldea Teodorovici, s-au aplecat și au sărutat literalmente mult visatul pamânt al țării într-un gest astăzi greu de imaginat.

Imediat după schimbările din 1989 s-a desfășurat la Chișinău, în impozanta clădire a Parlamentului Republicii Moldova, Conferința dedicată Pactului Ribbentrop–Molotov la care, având șansa de-a participa nemijlocit, ca reprezentant de presă, dar nu numai, am putut asculta declarațiile, demonstrațiile de nulitate juridică și proclamările acesteia care, toate, au creat o atmosferă de entuziasm debordant în ale cărui talazuri am plutit cu toții pe undele unei eliberări istorice dorite de decenii, a cărei proclamare am votat-o cu multă bucurie.

Dar apoi efectele acestui conclav internațional s-au lăsat așteptate sine die și nu s-au mai materializat de loc din motive rămase obscure. A mai fost și romanticul Pod de Flori de peste Prut pe care l-am trăit nemijlocit, ba am redactat chiar și singurul ziar cu acest titlu și cu poza lui Grigore Vieru pe copertă.

Așadar, aspirațiile unirii n-au dispărut, nici măcat măturate de rațiunile concret pragmatice ale emigrării către Apus în căutarea “unui trai mai bun” cum sună stupida justificare a fugarilor. Ele se fac simțite ba prin marșul acelor tineri ce, porniți din Basarabia pe jos, au ajuns desculți în București și și-au găsit un dram de odihnă pe dușumelele Cotrocenilor, în lipsa de acasă a gazdei; ba prin concertele magistrale ale genialului Eugen Doga (la Botoșani și Iași), ba prin Congresul Mondial al eminescologilor de la Chișinău (unde Eminescu totuși nu s-a născut!), ba prin declarațiile de unire ale unor județe din țara (încă) vecină, isterizante pentru actualul ei președinte, dar și prin delegațiile masive ale unor unioniști din diferite părți ale României, porniți spre răsărit spre a sărbători împreună cu cei de peste Prut momentul astral al Marii Uniri, dar și nădejdea neostoită a reeditării acestuia.

Am regăsit acum acest text cu speranța că acea propensiune pentru „unirea-n cuget și-n simțiri” se va reînfripa în mentalul colectiv atât de zguduit azi de cu totul alte - regretabile - impulsuri decât înalta armonie a aceluia moment astral.

Februarie 1989, Chișinău. Acasă la Grigore Vieru. În imagine poetul și fiul său Călin, Leonida Lari, Emil Loteanu, Nicolae Dabija și Lucia Olaru Nenati

ESEU

MAI FRUMOS CA FĂT-FRUMOS SAU CUM VĂD EU LUMEA CU „CEL DE AL TREILEA OCHI”

► **Liuba Lavric - Botezatu, dr. conf. univ.,**
Catedra de Filologie română U. S. Comrat.

Chiar dacă văd bine lumea cum o văd cu doi ochi, încerc să o mai văd și altfel, adică cu unul...

Și o văd de la început nicidecum altfel decât eminescian, prin esență, așa cum se prezintă ea în singularitatea plurivalentă a geniului în „Sărmanul Dionis”.

Sau și mai altfel..., așa cum a fost ea trecutată/percepută de la începuturi și până azi, adică prin prisma teoriei relativității lui Albert Einstein.

...Și tot așa, când mă apropiu de lumea contemplării lui Nicolae Dabija, nu o pot vedea mai altfel decât doar cu „cel de al treilea ochi”, adică profund-nicolaedabijian.

Și aceasta, credem, însemnează multul în spațial-temporalitatea cuprinderii cu pricina, mai ales atunci când se cere o anumită reconfirmare a diverselor teorii - metodologii în permanență valorico-estetică vehiculatorie.

- De ce? - apare întrebarea. Și răspunsul rămâne același nicolaedabijian - Poeții nu au „Dreptul la eroare”: „Cum iarba n-are dreptul să greșească/ și primăvara să nu mai răsară./ cum raza n-are drept să aibă umbră./ sau râul - ca să curgă spre izvoară.../ Poeții nu au dreptul la eroare./ cum ei depozitează adevărul./ în jurul lor se-adaugă, lin, veacul!/: precum în jurul sâmburelui - mărul.// Ochiul de piatră, p. 45.

Și această responsabilă atitudine pune în gardă exigența experților vizavi de cele patru teorii ale creativității dintotdeauna (teoria socială, teoria paradoxurilor/unitatea contrariilor, teoria metafizică, teoria empatică cu toate cele patru exigențe definitorii ale sale), aflate în topul permanentizării/ reconsemnării sinelui, în exersările noastre de ultimă oră în interpretare estetică-literară coraportală: principiul lăuntruului suveran - principiul axiologiei globale. Fapt prin care își face loc o nouă teorie estimativă: teoria viziunii global - axiologice asupra textului în maniera „textul este autorul care se scrie pe sine”; textul literar-artistic acoperind, în parte, o unitate corporativă

subsidiară trăirii/lucrării subiectului calității în permanență interpretativă: adâncime - suprafață.

Or, doar astfel definim noi unitatea de valoare estetică în permanența celor două voințe călăuzitoare: a noastră (a fiecăruia la modul individual) și a naturii (sociale) după observațiile germanului Münsterberg, măsurabilă în cele zece posibilități ale normativității lui PAG/principiul axiologiei globale în predominanța: reîntoarcere - înălțare - axare pe măiestrie creativă, în interpretarea noastră.

Astfel că, unicalul/fenomenalul valorii estetice dabijiene să conștientizeze în iscusința/arta vehiculării optime a tâlcului rostuirii slovei românești ca unitate maximă de măsură a cuprinderii adâncimii mai multului/autenticului în cuvânt, așa încât „...scriind să sporești ale foi lumine”, prin a o lua mereu de la început „să-ți scrii poeziile toate din nou./ punând în loc de cuvinte fășii de soare./ iar tu să treci de la cuvânt la cuvânt./ ca flacăra de la lumânare la lumânare.../ să scrii ca psalmistul din vremi preauitate/ un poem întreg doar cu litera, „a”. Un „a” nimb al veșniciei, pe merit: „În oră stau clipele - f-ă-g-ă-d-u-i-n-ț-e-l-e ca-n fructul cel putred/ bune semințele.”

Pasând pe *autonomie*, ca drept prim criteriu al reconsemnării valorice în proiecția funcționalității lăuntruului *suveran* la spontaneizarea diverselor stări de spirit „*peisaje ale sufletului*” în definiție nicolaedabijiană, ne încadrăm în ramele unui adevăr al trăirii poematice incontestabile: „se pierd, se mută, Doamne, cum,/ acele linii, ca într-o ceață adâncă, dincolo de care cuvintele nu mai pot exista./ pe când sensurile continuă încă./ Inexprimată rămâne ideea/ și sângele veșnic, fierbintele:/ risipă de cuvinte e poezia./ risipă de poezii sunt cuvintele.// Eseu, p.16. Sau tocmai acestea sunt/ trebuie să fie mărturisirile condeierului, condamnat la autodeterminare estimativă în contrapunct valoric complex, circuit perifrastic secvențial, așa ca în cartea de psalmi a dumisale „Așchii de Cer”, dar și în sens conținutal-fenomenal mai lărgit de pagină în constituirea romanului modern la capitolele

lichidării de restanțe pe motiv social-istoriologic în „Temă pentru acasă”.

Cu referire la punctele forte „Așchii de cer” – XXXI - ne alăturăm în parte următorului adevăr biblic: „El ar fi putut să-i pedepsească cu puterea dumnezeiască pe cei care-L loveau cu pumnii și cu picioarele, pe arhierii care-L judecau, pe rătăciții care-L scuipau, pe soldații care-L biciuiau și-l trântiseră crucea de o sută de kilograme pe spatelul încovoiat ca să urce cu ea Dealul Golgotei, pe care-l bătuseră palmele-n cuie... De pe cruce, El se roagă de Tatăl Ceresc nu ca Acesta să-i pedepsească, ci să-i ierte pe cei care-L batjocoresc: „Părinte iartă-le lor, că nu știu ce fac”.

parcursului esenței stării de veghe: „Acesta mi s-a părut cel mai autentic portret al basarabencei din toate secolele: zâmbind printre lacrimi.” (XXXI).

Nimeni nu te/ne cunoaște mai bine, decât propriul sine, adică, decât mai aproapele lăuntrului suveran, la care ești/suntem în drept să te uiți/să ne uităm de mai multe ori și cu alți ochi în posesia *celui de al treilea*, pentru a o spune pe șleau: „Poeți care-și scriu poeziile-n săli de lectură/ și poeți care și le scriu pe câmpul de luptă/ cu propriul sânge: pădurile cântate de ei înfrunzesc.// Poetul suit pe rug, pe rugul aprins/ cu propriile lui cărți, mi-l amintesc/ eu, care chiar acum/ îmi citesc această poezie ca un străin.”

(Luca XXIII, 24). Din care se desprinde marea înțelepciune nicolaedabijeană: „Dacă ar fi avut un moment de ezitare, de cumpănă, de răzgândire și El ar fi ales să trăiască, destinul omenirii ar fi fost altul, oamenii ar fi fost azi alții – ar fi rămas la fel ca mai înainte de Învierea Sa – fără nădejdea mântuirii și fără credința în puterea iubirii celei Fără-de-Moarte, și n-am putea vorbi azi de om, ca ocurență unică de extindere a Împărăției. Prin alegerea condiției umile de Dumnezeu – Om, El a ales să fie Omul-Dumnezeu.”

Adaptată/transgresată Ideea în contrapunctul consistenței de Poezie, Nicolae Dabija a ales, prin urmare, Omul-Poezie: „*Mă luminează în noapte alba hârtie/ și ninsoarea de-afară, puțin;/ oh, ca un zeu,/ trec printre oameni/ și aripile sub haină ascunse le țin.*”// Poetul.

Poezia, mai exact poematicele slujindu-i și slujindu-ne drept călăuză a harului prin care să-și certifice plinătatea în prozastic și plinătatea în prozodic perseverază în „Așchii de Cer” până la înțelegerea

Or, această formă a spontaneizării sinelui (de la situație – la situație) o putem interpreta ca pe o culminație a angajării/aflării aceluiași sine la autodeterminare: sinteză – motivație. Astfel că pentru Nicolae Dabija actul de creație nu poate fi consimțit altcumva decât ca o iradiere a sinelui aflat în veșnică reluare a căutărilor și regăsirilor. Aceasta e pentru a lua în considerare adevărul rostuirii în toată plinătatea conceperii eului, într-un fel anume *heteronom și autonom* la momentul definitivării ca drept adevăr valorificator, pe motivul când valoarea/valorile sunt impuse de cineva exterior eului, fiind vorba de autoritatea normei sociale; dar, și în cel de al doilea precedent (autonom) de înțelegere că *norma frumosului/sublimului și-o dă subiectul singur* - așa cum o face maestrul în „Conjugarea verbelor” și nu numai, la toate timpurile posibile ale trăirii verbului în poezie și înafara ei: prezent – trecut - viitor în veșnică confruntare cu timpul pierdut, cu timpul uitării ființale, întru alegerea/integrarea în/ din mers în spațio-temporalitate.

Prin urmare, întreaga angajare poemătică a septuagenarului în formatul care ne privește - „*Ochiul al treilea*” segmentează autenticitar o grilă de autodeterminare valorică, una specific nicolaedabiji-ană la toate contingențele normativității devenirii: etic-estetic, istorio-logic. Este adevărul prin care, pe bună dreptate, constatăm că (pe teren exercitiv) putem avea/avem atâtea valori estetice, (de) câte individualități creatoare disponibilizăm (versus câte lăuntruri suverane însumăm), având în vedere că de fiecare dată „norma e aceeași – deși e subiectivă – căci e o subiectivitate general-omenească.” (P. Andrei „Filosofia valorii, p. 230). Credem că ceea ce contează este centrarea primatului pe definitivarea funcțională a integrării la propriu și la figurat: bine – frumos – adevăr în vers clasic, patern comparativist - tonalitate imnică: „Mă doare Bucovina ca o rană/ ce nu se mai tămăduie de-un veac,/ și munții ei mă dor ca o dojană:/ munți cine are nu mai e sărac...” Rima împerecheată în frământ fantasmagoric reluată accesează intensiv pe punctul nodal al durerii și trăirea își certifică elegiac dreptul la viață, la complinire: „De când există bezna și lumina,/ de când pe lume e Bine și e Rău, de cer este legată Bucovina/ și acolo-i aproape Dumnezeu”.

Și eufonia ține, în repetitiv cadența pulsului, în tâlc spontaneizat de adresare, așa cum îi stă bine unui cânt în dor nebun de paternă resemnare: „Doamne, când ceasul cel din urmă-mi vei suna:/ fă-mă-n Bucovina un agud,/ că vânturile când mă vor zvânta/ de pe un deal, pe toată, s-o aud”.

La interpretarea/mănuirea iscusită a tuturor formelor de rime: îmbrățișată, împerecheată, încrucișată, mixtă, cât și a versului poemătic liber, poetul nu ratează șansa reînțoarcerii aici la esența devenirii, convins fiind că anume această posibilitate normantă în „ghers” optim-clasicist îi revigorează sentimentul paternității permițându-i a-și exprima fără ezitare regretele timpului istoric-nonvaloare: „Cerul mi-a fost tot pustiu,/ stinse florile-n grădine/ și, de-un veac ce se mai ține,/ i-am tot zis răului bine,/ și trăiam fără să știu/ că îmi este dor de tine!! Aflu-acum că ești, că sunt:/ -Bună ziua, soră, frate!/ Noi avem un crezământ:/ Basarabiile toate/ câte sunt pe acest pământ,/ dornice-s de libertate!” (*Scrisoare către Alba Iulia*)... pentru a încheia testamentar „*Iar bătrânii-atunci când mor,/ când se mută sub țărână, parc-ar porunci, îngână: „Nu lăsați, copii, din mână sfântul nostru tricolor/ și vorbiți limba română!”*”

Mai adăugăm că valoarea estetică, pe câmpul de luptă al slovei măiestrite dabijiene, se manifestă nu oarecum, ci în chip absolut, deoarece se află în fuziune strânsă cu felul anume de a contempla la nivelul tâlcului și a o face cu tâlc la nivelul contemplării, așa cum o face eroul nostru cu mult drag de întreaga cuprindere a necuprinderii eufematicului

sonantic-asonantic: „Oh, litere, voi întotdeauna împodobii/ cuvântul,/ cum mă arunc în toate părțile, iată,/ după o lungă propoziție, în care/ toate literele se rostesc odată!!/ R-împărat al consoanelor... De două ori scriu/această literă, - pe nisipuri, în aer,/ pe linie: o dată pentru cuvântul „ură”/ și a doua oară pentru cuvântul „iubire”, ca, în fine, să concretizeze că de fapt „*nu lucrurile întâmplare le cânt,/ ci pe cele care-aș fi vrut să se întâmple.// Eseau.*”

Or, în altă parte a tuturor părților: „*Nimic pe lume nu-i/ mai statornic ca râul:/ unde a căzut steaua,/ s-a aprins grâul”// Lira de iarbă.*

Sau „*Firul de iarbă își urcă / spre vânturi tulpina:/ în drum, păsările ciugulesc lumina.*” (*ibid*, p. 26).

Culegerea „*Ochiul de piatră*” la capitolul *Referințe critice*, enumeră aprecierile mai multor mănuitori de condei, esteticieni de mare forță contemplativă a neamului românesc și nu numai, care fac o certă completitudine figurii de ansamblu poemătic a lui *Nicolae Dabija*.

Prin reluările noastre, nu facem altceva decât să demonstrăm că suntem solidari cu domniile lor, făcând trimitere mai întâi la cele menționate de academicianul Mihai Cimpoi, care, parcă, le-ar sintetiza: „Lider de generație, animator al Renașterii basarabene, redactor-șef al săptămânalului *Literatura și Arta* care a impus o conștiință națională, Nicolae Dabija scrie o poezie în cheie imnică, elegiac sau monodică programatic mesianică în ultimele volume. Poet al unui univers al candoriilor în care dispar materialitatea și obiectivitatea, fiindcă totul se înfrăgește, înflorește și înmugurește, el îmbrățișează mai apoi registrul inspirației naționale și sociale, care implică, firește, ieratism, oracularitate, înverșunare polemică. Panteistică, cenzural-umoristică, acum senzorială, cu o propensiune spre starea romantic totală („Și am să mor de prea multă iubire”, pătrunsă de un suflu ardent, poezia începuturilor practica „tehnica inocenței dintâi” (expresia aparține lui Juan Ramon Jimenez). Adolescentul cu o față plină de bunătate și curată, cu reflexe de apă neînțeleptă devine în scurt timp poetul grav și impersonalizat, având cultul sacrului și al valorilor, solidarizându-se cu toți poeții întru promovarea acestora... Ca și Mallarmé, Dabija visează la o carte în care ar găsi toate versurile pe care a vrut să le scrie. Această carte poate fi scrisă prin transcrierea poeziei vieții însăși sau a cântecului fundamental al neamului („voi scrie-n vers de spaima arătării,/ c-avem trecut, că ne-au mințit prelații-/ chiar de-aș risca-n istoria literaturii/ Să fiu mereu pus la capitolul „și alții”).

E cazul intropticului apreciativ, prin care maestrul Mihai Cimpoi se etichetează a fi, alături de poemătica lui Nicolae Dabija, ca drept estetul profund al croirii/deschiderii eseisticii autenticitare spre universal, spre acel: „a scrie poezii lungi în cuvinte puține...”

Pentru Ion Cocora, Nicolae Dabija este prin mărturisire „poetul inventat de poem.” Poemul, ca și „componentă de adâncime a ființei poetului, este aceea care îi relevă deopotrivă identitatea artistică, expresie a unui mod de a simți și întemeia prin cuvânt și apartenența la o „patrie eternă”.

În viziunea noastră *tâlcul poetului avizat*, după cum era și de așteptat, este unul poematic - atotcuprinzător, purtând adânc specificul gândirii și simțirii... specificul trăirii nicolaedabijene dea pururi.

Mai precizăm că la îndemâna estetului Ioan Alexandru, Nicolae Dabija este „cel scufundat în adâncurile spirituale ale limbii”, asta ca să putem înțelege cât poate face, în repetate rânduri, tâlcuirea slovei măiestrite a septuagenarului, cel pentru care „poezia ține de iubire, este foc mistuitor întrupat în cuvânt, este acest dor de comuniune irezistibil, exprimat lapidar, într-un poem memorizabil: *Doru-mi-i de Dumneavoastră/ Ca unui zid de-o fereastră*”.

O altă observație, pe marginea completitudinii Dabija-poetul este cea a lui Vasile Cataev care vine să-și divulge mărturisirea: „Versurile pe care le-am citit, în marea lor majoritate, poartă un caracter elegiac. Lirica elegiacă și cea filozofică sunt foarte binevenite; condeierii, care cultivă o asemenea poezie, de regulă, scriu despre arta poetică și despre ei înșiși...”. Or, acest adevăr desprindem, chiar din versurile omagiatului din aceeași culegere *Ochiul de piatră*: „Tot mai greu mi-i/ nu pot distinge/ urzica pictată de urzică/, în ea văd o minge-n altă minge/ și mingea mai mare e-n mingea mai mica”.

De altfel, caracterul poematiko-filosofic al confesiunilor nicolaedabijene este proemanat/se proemanează anume de/în acuprinderea slovei sale cu mult har în speța tolcurii tâlcului matern. Pentru ca în reluările sale, virtuosul Ion Ciocanu să exclame triumfal: „Nicolae Dabija a venit în poezie ca un chemat”.

Ca să vezi, Poezia... Cum excelează ea Poezia în Marele Tot, în Marea Poezie!

Cu toată forța ei mobilizatoare de eclipsare, oarecum, mai la timp, a urâtului cuibărit în noi...

Ea, Măria sa Poezia, își dobândește/redobândește chemarea la superb – ca un fel de luarea pe dinaintea celui muritor...

Iată care este/trebuie să fie lucrarea puterii de seducție a veghei *Celui de al Treilea Ochi* în cuvânt-ochiul de rezistență nicolaedabijană întru lichidarea cât mai de urgență a restanțelor în responsabilizare civico-socială (ale acelor care din fașă se nasc poeți) la Capitolul „Tema pentru acasă”. Astfel că anume în chipul poematului sălășluirii frumosului în cuvânt/ din Cuvânt, romanul cu pricina să-și enunțe tolcuirea înainte de a fi rostuit la împlinire; trebuia, mai întâi, să se întâmple o minune în viața Omului/Condeierului Nemoarte, ca el, romanul propriei sale trăiri cu adevăratălea să-și complinească hărăzirea... Căci - proba

distinsului poet este supusă lucrării prezicerii „...ce am văzut cu ochiul-al-treilea ieri, va fi doar mâine cu adevărat.”

Cele două norme ale determinării/autodeterminării valorice au fost dintotdeauna autonomia și absolutul; veșnică racordare a lăuntrului suveran la moralul absolut/la PAG. Numai cel centrat pe axiologic este vrednic a se bucura de patima chezului transcendent.

Este de notat faptul că competența către care tindea Hegel în „Filosofia frumosului” era Spiritul Absolut, ceea ce se cunoștea pe sine mai întâi ca artă, apoi ca religie și ca filosofie. Toate aceste întruchipări ale „normativității” în istoriologia culturii vehiculează dreptul la manifestare în toată întruchiparea divinatorie ale aceleiași resemnări, acea NICOLAEDABIJIANĂ. Sau, remarca în cauză însumează la propriu și la figurat formele complexe de interferență a obiectivului cu subiectivul la gradul absolut: religie, artă, filosofie-istoriologie.

Prin subsumare, subiect-obiectul harului estetic nicolaedabijan își enunță prezența în chip psalmic-prefigurativ cu o structural-fenomenologie aparte în speța omului creativ: omul-pasăre, omul zbor, omul –soare, omul-nor, omul-sămânță, omul-dor; omul-grâu, omul-iarbă, omul –râu, omul-mare, omul-cânt, omul-munte, omul-stea, omul-cuvânt; omul aflării sinelui pretutindeni/ *în toate părțile*; eseistul, estetul, prozatorul - Omul Poezie/Omul Poem - Nicolae Dabija.

Astfel, trecută prin vizorul *celui de a-l treilea ochi*, cu puțință, din startul angajării sale la ființă, la Marea Ființă a Neamului, întreaga operă nicolaedabijană este supusă/conformată la autoestimare, prin urmare, la o autodepășire valorică fără precedent. Măsura potrivei lupei *ochiului său a-tot-veghețor* la acces este ceea ce l-a determinat dintotdeauna și îl determină pe septuagenarul basarabean, trimisul de excepție al crezului artistic - Nicolae Dabija, ca drept Erou al Zilei întru a excela în permanență pe podiumul unei scări apreciative fără egal – Cea a Universalității.

Și tot așa, trecută prin filiera „*Celui de al treilea ochi*” în rezonanța realizării cu brio a „Temei pentru acasă”, întreaga creație a lui Nicolae Dabija este cu adevărat una a *Psalmului* poemat din preajma Căușenilor „un șirag de piatră rară pe moșie revărsată”, pe care se lasă cu mult drag de cele sfinte Păsările Cerului pentru a se mai înfrupta o dată în plus din seminția rodiilor noastre înveșnicite nicolaedabijan.

MULȚI ANI! CORDIALE FELICITĂRI, MAESTRE!

CU TOATĂ ADMIRAȚIA PENTRU NEPREȚUITELE REALIZĂRI.

PRIETENI DIN BASARABIA

AȘCHII DE CER (XXXIII)

► Acad. Nicolae DABIJA

1. Nicu Stegaru e poetul care mi-a publicat primele poezii. Eram elev la Cimișlia când am expediat câteva poezii la „*Tinerimea Moldovei*”, iar el mi-a scris: „*la toate poeziile pe care le ai și vină la redacție.*”

Așa l-am cunoscut. Îi datorez multe în devenirea mea ca scriitor.

Mi-a povestit că după război a fost condamnat la 25 de ani de închisoare pentru cunoașterea limbii engleze.

– Aha! i-a zis șeful NKVD-ului de atunci, unul Iosif Mordoveț. Dacă cunoști engleza, înseamnă că ești spion american și englez.

Era tânăr și voinic. Și-n prima primăvară care-l găsisese în închisoarea de la Norilsk de lângă Polul Nord, Nicu Stegaru a evadat.

După câteva săptămâni de orbecăieli prin taiga, a fost prins de către un grup de patru militari.

Și atunci l-a auzit pe cel care semăna a fi superiorul lor spunându-le soldaților care-l însoțeau:

– Avem ordin să-l împușcăm pe loc.

– De ce? a întrebat unul.

– Trebuie să căutăm și alți fugari. Și el ne va fi povară. Nu-l putem târî după noi. Ordinul zice să scăpăm de el chiar acolo unde-l dibuim!

– Și atunci, îmi povestise Nicu Stegaru, nu știu ce nebunie m-a apucat. Auzind că aceștia vor să mă împuște, am început, cred că de frică, să recit, de fapt să urlu în pustietatea taigalei care mă înconjura, poemul „*Lucefărul*” de Mihai Eminescu, pe care-l cunoșteam, de la prima strofă la ultima, pe de rost:

„*Cobori în jos, lucefăr blând,*

Alunecând pe-o rază,

Pătrunde-n casă și în gând

Și viața-mi luminează!”

Răsuna taigaua de la un capăt al ei la celălalt de versurile lui Mihai Eminescu. Soldații cu degetele pe trăgaci se uitau nedumeriți unul la celălalt, iar comandantul le-a spus:

– Să-l lăsăm să-și termine rugăciunea...

Niciunul dintre soldați nu-i cunoștea limba ca să știe ce spune cel capturat: ei credeau că basarabeanul nostru se roagă.

Soldații, obosiți și ei de mersul îndelung prin taiga, s-au așezat pe câte un trunchi de pin prăvălit,

și-au scos tabacherele, și-au aprins fiecare câte o țigară, așteptând ca fugarul să-și termine rugăciunea și să-l împuște.

Dar la strofa:

„*Ce-ți pasă ție, chip de lut...*

Dac-oi fi eu sau altul”,

atrași de vocea lui de care răsuna taigaua la distanță de zeci de kilometri, cum îmi spusese Stegaru, a dat peste ei un alt grup de soldați, care căutau alți fugari și care l-au preluat și l-au însoțit până în lagărul de deținuți politici Norilsk, unde i s-au mai adăugat niște ani pentru evadare, iar cei care îl capturasera s-au putut duce mai departe fără de el în căutare de alți evadați.

– Ce noroc de mine, îmi spunea el, că știam „*Lucefărul*” pe de rost! Ce noroc de noi că „*Lucefărul*” are 98 de strofe! Dacă avea mai puține – eram de mult pe lumea cealaltă.

Apropo, poemul „*Lucefărul*” de Mihai Eminescu a fost inclus acum câțiva ani în Cartea de recorduri „*Guinness*” ca „*cel mai vast poem de dragoste al lumii*”.

La întâlnirile pe care le am prin instituțiile de învățământ din republică, îi îndemn pe elevi și studenți: „*Învățați „Lucefărul” pe de rost, căci ar putea să vă prindă bine. Într-o perioadă tristă a istoriei noastre, cunoașterea lui l-a salvat pe poetul Nicu Stegaru de la moarte!*”

2. Eminescu, creatorul de grai românesc, s-a identificat până la contopire cu cuvintele limbii, devenind el însuși un cuvânt.

Cuvântul eminescu este sinonim cu:

„*Nu credeam să-nvăț a muri vreodată...*”,

cu:

„*Turma visurilor mele eu le pasc ca oi de aur...*”

cu:

„*De la Nistru pân’la Tisa...*”,

cu:

„*Mai suna-vei, dulce corn?!*”

Eminescu s-a pierdut printre cuvinte.

3. Un tânăr îmi spune:

– Nu-mi place Eminescu.

– Dar l-ai citit? îl întreb.

- Nu.
- De ce nu l-ai citit?
- Pentru că nu-mi place.

Iată cercul vicios al ignoranței: nu l-am citit pentru că nu-mi place și nu-mi place pentru că nu l-am citit.

4. Deținutul politic Nicolae Istrati îmi povestește că la Ivdel, închisoarea pentru basarabeni de dincolo de Ural, unde au fost împușcați sau au murit de moarte „bună” peste 20 000 de consângeni de-ai noștri, din celulele lor se puteau auzi cum plutoanele de execuție lucrau aproape zilnic (afară de duminici, când și călăii, de, erau și ei oameni!, aveau „ziua lor de odihnă”). La 22 iunie 1941, când armata română a trecut Prutul, au fost scoși pe rând din celule și împușcați, drept pedeapsă, o mie de basarabeni. Când ea a intrat în Chișinău – încă o mie. Când a trecut Nistrul – altă mie. Când a cucerit Odesa – încă una. Când a ajuns în Crimeea, la Stalingrad, la Cotul Donului ș.a. – basarabeni închiși, de regulă soți despărțiți de familiile deportate, erau scoși din celule cu mia și omorâți.

Într-o zi un grup de bărbați aduși în fața zidului de execuție au putut fi auziți din celule de către concetățenii lor cum au prins să cânte:

*Vezi rândunelele se duc,
Se scutur frunzele de nuc
Și lanurile sunt pustii...*

Aici au început să tragă mitralierele. Dar corul n-a muțit de tot, o voce se mai auzea cum încerca să termine cântecul:

De ce nu-mi vii?... De... ce... nu...-mi... vii?...
Acea voce a muțit abia după a doua rafală.
Eminescu era cu ei.

După 1940, în stânga Prutului numele lui Mihai Eminescu era interzis. Prima culegere de poezii a fost editată la Chișinău abia după moartea lui Stalin în 1954.

Dar în multe case basarabeni îi țineau cărțulia de poezii ascunsă după icoană. O coborau de acolo, și, la lumina opaițului sau a lămpii de gaz, le citeau din ea, serile sau în zile de duminică, copiilor și nepoților. Într-o perioadă când variantele dialectale transnistrene au fost impuse ca forme „literare” ale limbii „moldovenești”, spre exemplu: Dacă spuneai sau scriai „Ce faci?” „Bine.” „Unde te duci?”, „La Chișinău”, aceste forme erau considerate „agramate”, corect fiind, în viziunea „lingviștilor” Ion D. Ceban sau A. Borșci, „Și fași?”, „Ghini”, „Un’ ti duși?”, „La Chiș’nău”... ș.a.m.d., ș.a.m.d., poeziile lui Eminescu au constituit pentru întreaga Basarabie Îndreptare de limbă.

Mulți dintre cei deportați către Polul Nord sau Kazahstan nu uitau să ascundă, între hainele groase, care să-i ocrotească de gerurile Siberiei, și câte o cărțulie de-a marelui nostru poet, ca aceasta să le ajute acolo, în taiga sau între ghețari, să nu-și uite Limba, Neamul și drumul spre Casă.

După război poeziile lui M. Eminescu circulau scrise de mână prin satele noastre: „Pe lângă plopii fără soț”, „Și dacă ramuri bat în geam”... erau caligrafiate pe foi volante, menite să încurajeze populația și s-o facă să reziste.

Mi se spune că prin 1946-1947, când Basarabia era bântuită de foametea care a secerat sute de mii de oameni, când zeci de mii de basarabeni au fost trimiși în Siberiile de gheață, când pădurile foiau de răzvrățiți, când tinerii erau mobilizați în armată sau la FZO-uri, un fel de școli de meserii militarizate din Rusia, prin satele noastre circula un manifest antisovietic, care îndemna la răsturnarea Puterii de Stat:

*Auzi departe strigă slabii
Și asupriții către noi,
E glasul blândeii Basarabii
Ajunsă-n ziua de apoi...
...Murit-au... poate numai doarme
Și-așteaptă moartea de la câini
La arme, la arme, dar, români!”*
Imediat s-a raportat sus de tot.

Șeful NKVD-ului republicii, unul Iosif Mordoveț, cel care îi propusese cu câțiva ani în urmă lui Stalin ca toți basarabeni să fie deportați în Siberia, ca popor trădător care a luptat de partea Armatei Române contra Armatei Sovietice (așa cum se procedase cu cecenii, ingușii, cerchezii, calmâcii, tătarii din Crimeea ș.a.), Stalin, înainte de a lua decizia, s-a consultat mai întâi cu mareșalul Jukov, care i-a spus că basarabeni și-au adus contribuția lor de sânge după 24 august 1944 în cadrul Armatei Roșii (unde au fost mobilizați cu forța) și apoi... sunt prea mulți și n-o să ajungă vagoane...

Acestui Mordoveț i s-a raportat despre poezia scrisă pe foi de caiet și lipită pe ziduri, pusă în cutiile poștale, aruncată în ogrăzi...

Imediat i-a fost tradusă de către un subaltern în limba rusă, ca Mordoveț să descopere alarmat că aceasta e antisovietică, fiind orientată contra lui Stalin și a Puterii Sovietice, cu nostalgia vechii orânduiri burghezo-moșierești și cu îndemnuri clare la răscoală violentă:

*Rușine pentru cel ce doarme,
Sculăți ca să nu muriți mâini
La arme,
La arme, dar, români!”*

Atunci temutul șef al NKVD-ului republicii se înfuriase de-a binelea și a dat ordin sever către toate filialele odioasei organizații, care împăienjenise cu structurile ei întreaga republică: „Autorul – să fie găsit, arestat și împușcat!”

Abia mai târziu s-a aflat că acesta nu putea fi arestat, și nici împușcat, pentru că murise cu mai bine de 50 de ani în urmă și el se numise Mihai Eminescu.

Acestea sunt doar câteva exemple care vorbesc de faptul că noi, basarabeni, am plătit scump pentru dreptul de a-l avea pe Eminescu. Să facem tot posibilul ca să-l merităm și-n continuare.

ESEU

CEZAR IVĂNESCU SAU BIBLIA LIRICĂ NUMITĂ „LA BAAAD”

► Daniel CORBU

Amintirile mele cu Cezar Ivănescu, vorba istoricilor noștri sentimentali, se pierd oarecum în negura vremurilor. Deși a trecut atât de puțin timp de la trecerea Poetului la cele veșnice, voi încerca să aduc spre cititor câteva întâmplări.

În anii 1978-1983, pe când eram student la București, la Litere, când aveam buzunarele doldora de texte ale începutului și încercam cu toată seriozitatea să înființez Uniunea Cititorilor din România, am fost atras de doi poeți din generația '60: *Nichita Stănescu* și *Cezar Ivănescu*. Mă atrăgeau magneticele inovațiile lingvistice și viziunile suprarilkeene ale lui Nichita Stănescu, și, de pe altă parte, tragismul debordant, netrucat al lui Cezar Ivănescu. Pe amândoi aveam să-i cunosc și să încerc bucuria apropierei de două mari spirite ale literaturii române.

La Cezar Ivănescu, poetul *Rod-urilor* și al unei biblii lirice, numită *La Baaad*, m-a dus colegul de facultate și prietenul de tinerețe Tiberiu Daioni, care m-a îndemnat să pregătesc vreo douăzeci de texte pentru „Don Cezar”. Selectate cu grijă și rescrise de mână (nu reușisem să-mi cumpăr pînă la acea oră o mașină mecanică de scris!), aveam să le-nmănez poetului, care m-a impresionat cu vocea, afabilitatea și, deloc în cele din urmă, cu povestea. Pentru că *Don Cezar*, cum aveam să-i spun și eu din acea zi de octombrie a anului 1980, avea un har deosebit de povestitor. Pe indiferent ce povestea, își punea pecetea originalității. Câteva povești scurte, cu și fără Marin Preda, acolo, într-un birou sărăcăcios de la revista „Luceafărul”, unde era redactor seminormalier și o întâlnire fixată peste o săptămână, timp în care îmi va citi „producțiunile”, au făcut din mine o stare. Așteptam verdictul cu emoție, chiar și cu puțină teamă și m-am prezentat la redacție cu mult înainte de ora fixată. La un moment dat, Don Cezar înainta pe holul de la etajul al doilea al Casei Scânteii, unde era redacția, flancat de câțiva cenacliști. Când m-a văzut la ușa biroului, m-a învăluit cu o privire ce nu se poate descrie, în care am simțit pe loc o solidaritate de care eram aproape jenat. Privirea aceea, învăluitor – șamanică m-a urmărit multă vreme și mi-a dat curaj. Pe însoțitori i-a alungat imediat *la cafele*, pentru că

„are de vorbit cu un poet”. Le-a arătat chiar direcția, cu celebru-i baston. Singuri în birou, mi-a scos poemele din sertar, m-a chestionat asupra lecturilor, eheee!, am vorbit despre Moldova noastră, despre Tg. Neamț și mai ales despre Iași, pentru că acolo, îmi spunea cu aceeași frumoasă lumină în ochi, iubea doi poeți din generația noastră: Liviu Antonesei și Lucian Vasiliu. Eu priveam cu coada ochiului foile de pe birou și așteptam verdictul. Și verdictul a venit. Cu foile-n mâini, Don Cezar mi-a spus: „Homme, ai talent cu carul! Ești poet până-n măduva oaselor. Pentru mine, o revelație. Alege teme limpezi, rămâi în metafizic, lasă cotidianul colegilor tăi de generație făcuți pe la cenacluri de luni, de marți..., care-o vor da în bară cât de repede!” Peste vreo două luni, i-am dus un manuscris întreg, o carte, iar Don Cezar a scris ca despre una deja apărută editorial (nu specifica editura, se-nțelege) și mi-a tot publicat din poeme.

După publicarea *Baaadului*, Cezar Ivănescu devenise și un personaj fabulos al vieții literare bucu-reștene de atunci, plină de compromisuri și lașități. Mai ales prietenia sa cu Marin Preda, star scriitoricesc avizat, a stârnit multe invidii. Se zvonea că prin redacție sau pe la Casa de creație de la Mogoșoia, Don Cezar a bătut (cu ranga sau cu pumnii lui de fost boxer) câteva lepre literare. Mai târziu, l-am cunoscut și mai bine. Era un apărător al dreptății, al valorii și al demnității scriitoricești ca nimeni altul. Și mărturisesc, cu mâna pe inimă, că n-am cunoscut un om care să trăiască cu atâta pasiune atât *iubirea* cât și *ura*, precum Cezar Ivănescu.

*

Dar cuvintele se-aștern aproape fără voia mea și e bine să revin la promisiunea de-a prezenta doar câteva secvențe. Mă voi opri, mai întâi, la un moment fericit în care, în fața altarului Bisericii „Înălțarea Domnului” de la Mănăstirea Neamț, Poetul primea *Premiul Serilor de Poezie de la Vânători-Neamț*, o manifestare desfășurată într-un ținut dolda de poezie pe care, prin hazard și cu neviclență

bucurie, o organizam an de an. Cu prietenii poeți prezenți (între ei, Lucian Vasiliu, Vasilian Doboș, Nicolae Sava, Constantin Hrehor, Gellu Dorian, Petruș Andrei) vorbeam în casa starețului, în chilii sau pe aleile Mănăstirii Neamț despre existența sau ne-existența O.Z.N-urilor. Lucian Vasiliu, fiu de preot interbelic, nu credea în existența altor lumi și, făcându-și ceata sa de necredincioși, rămâneam câțiva de cealaltă parte: Cezar Ivănescu, Iolanda Vasiliu, Filomena și cu mine. Dar, în timp ce dezbăteam aprins problema, pe una din aleile dinspre agheazmantar, o farfurie strălucitoare s-a învățit de câteva ori deasupra clopotnițelor, a clopotelor seculare, secerându-ne privirile cu nefireasca ei strălucire. Eram aproape orbiți. După o tăcere semnificativă, bucuria taberei noastre era nesfârșită. La cină, Don Cezar îl întreabă pe starețul Irineu Chiorbeja dacă el crede că ar exista și alte lumi, dacă există extratereștri. La care, spre bucuria taberei noastre de așteptători ai argonauților, părintele spune: „Domnilor poeți, eu cred că Dumnezeu, în neasemuita-i cuprindere, nu s-a limitat doar la această lume. El a făcut nesfârșite lumi! Și de acolo, așteptăm semne”. Astfel, după ce Poetul s-a mutat la Iași, O.Z.N-urile, dar și teoria lui René Guénon despre întâlnirea lumilor, au devenit un leit-motiv al poveștilor noastre de boemă.

*

Sunt atâtea alte întâmplări cu Don Cezar. În anul 2000, după ce i-a fost decernat Premiul „Mihai Eminescu” la Botoșani (un premiu râvnit de către poezii români), primarul de atunci al Iașului, Domnul Constantin Simirad, i-a oferit postul de director al Editurii „Junimea”. M-a chemat imediat să lucrez ca redactor, pentru „întărirea echipei”. La una dintre colecțiile propuse de Don Cezar, am lucrat cu bucurie: „Dictatură și Scriitură”. Au apărut aici poeți români de mare prestigiu: Cristian Simionescu, Vasile Vlad, Nichita Danilov, Gellu Dorian, Lucian Vasiliu etc.

Pe urmă: memoria o să rețină mereu o seară în sala Teatrului Național din Iași, în care Cezar Ivănescu și-a cântat absolut magistral poemele, acompaniat de o orchestră profesionistă. Era în formă, în lumină, cum ne place să spunem. Spectacolul se chema „Doina” și era omagiul pe care a ținut să-l aducă lui Eminescu, la împlinirea a 150 de ani de la naștere, un poet care l-a avut mereu pe *poetul nepereche* model în absolut. Nu știu dacă spectacolul a fost înregistrat. Dacă n-a fost, mare păcat!

*

Prin minte îmi trec multe întâmplări, dialoguri, adevărate divanuri la Bojdeucă, la Pogor, la Bolta

Rece sau la Junimea, cu Don Cezar ca magistru, adică *maestru de ceremonii*. Prietenii prezenți sunt sigur că vor povesti. Dar, mai răvășit, mai înăcrit de cotidian, mai sastisit de o lume pidosnică și agresivă ca într-una din zilele unui sfârșit de martie 2008 nu l-am văzut niciodată. Tuna și fulgera împotriva unui clan literar care i-a adus acuze pe nedrept. Tuna și fulgera împotriva unor scriitori ieșeni care i-au crezut pe cei din clanul denigrator de la București. Slăbise mult. Mi-a promis că, după întoarcerea din Albania (unde a avut o excelentă primire și a fost premiat), vom vorbi aplicat despre cartea la care s-a gândit s-o publice în colecția „Ediții critice” la „Princeps Edit” (colecție care-i plăcea și admira cărțile apărute – Topîrceanu, Ioanid Romanescu, Mihai Ursachi etc.), și despre un CD cu titlul *Rosarium*. N-a fost să

fie. Poate de-acum, în postumitate. Doar un telefon, ca un balsam pentru mine, de pe patul de spital, cu vorbe blânde, rostite cu tandrețe, o promisiune de dialog doar cu două zile înainte de-a trece la cele veșnice, la poporul stelelor.

Este o măhnire că trecerea în eternitate, la 24 aprilie și înhumarea în cimitirul „Eternitatea” din Iași, marți, 29 aprilie a.c. a marelui poet de limbă română Cezar Ivănescu, de către un grup de prieteni și rude, nu au avut ecouri naționale. Deh, societatea postmodernă românească e ocupată cu altceva, nu cu fixarea în conștiința publică a unor mari valori culturale. Poetul Cezar Ivănescu ar fi meritat, ca și Arghezi în 1961, ca și Lucian Blaga, ca și Nichita Stănescu în 1983, funeralii naționale. Toate ratate din cauza invocatelor “conjuncturi”.

Nu demult l-am visat pe Don Cezar cu o cutremurătoare limpezime. Ne plimbam împreună prin niște grădini (ale cerului?) și vorbeam. El îmi spunea, ca într-un pomelnic numele netrebnicilor de

care trebuie să mă feresc. M-am trezit transpirat. Trecusem oare Styxul?

Începând cu *La Baaad*, carte care dezvoltă extraordinare și originale energii lirice, care l-a impus total în poezia română, și până la *Doina*, *Rosarium* și *Sutrelle muțeniei*, Cezar Ivănescu ni se înfățișează ca unul dintre cei mai mari poeți tragici ai secolului european douăzeci. Ca și Bacovia sau Blaga, și ca orice mare poet, el nu e încadrabil în nici o generație (deși, biologic, aparține celei așa numite '60), dar, cum s-au exprimat și alți comentatori ai poeziei sale, prin tot ceea ce a scris Cezar Ivănescu e cel mai aproape de poezia lui Mihai Eminescu. Poezia sa, întoarsă la cântul primordial, are ca blazon tragicul. Totul e amestecat cu moarte, chiar nașterea e o moarte deghizată, o zadarnică zbatere. Cui îi va fi dor de Cezar Ivănescu, să citească: „Ivoi ce mă priviți la față/ îndrăgiți-mi fața mea/ mai îngăduiți-mi fața fiindcă mult va sângera,/ mai îngăduiți-mi fața/ fiindcă mult va sângera!”. Sau, în una dintre *Doine*: „! orice-ar spune gura/ jale mi-i urât / suflet, pentru cine/ te-ai mai coborât?! / ! pizmă, nici mânâie/ pentru voi nu simt/ nu mi-i rău nici bine, nu mi-i larg ori strâmt!”. Și versurile răsar în forță precum gheizerile, într-o muzicalitate originală, apăsând cezarivănesciană: „! Merg și scriu / și scriu! -/ și că te caut nu-ți promit,/ iar compun mintal/ de când hârtia s-a scumpit,/ scriu pe creier/ cu negreala de pe suflet/ negru negru negru negru -/ și negreala asta negreșit/ apele-or s-o spele -/ când îmi va ploua direct pe creier -/ asta după ce-mi voi fi vândut calota/ fiindcă osu-i bun pentru hârtie -/ asta după ce mă vor fi otrăvit:/ zilnic iau și beau otravă,/ zilnic beau otrava lor,/ mă omoară, știu, dar cu zăbavă,/ doamnelor și

domnilor!” (*Doina* - Oralități). Scrisul cu sfâșiere, cu sânge, cu carnea păcatului, oferă poemului aparența de veche melopee. Pentru Cezar Ivănescu, nașterea este o condamnare la moarte, ca în tulburătorul poem *Copilăria lui Ario Paradis*, care încheie cartea *La Baaad*: „! spune-mi, pe ce ai mai sfânt,/ ai văzut vreodată în copilărie,/ sexul mamei tale care te-a născut?/ spune-mi, ai văzut decât el o altă/ mai pură făgăduință a morții?”.

Nu s-ar putea încheia însă acest scurt portret evocator al nostru, fără a spune că *La Baaad*, cartea apărută în 1979, impresionantă și prin dimensiune (500 pagini, format academic) este un reper în poezia noastră postbelică, la fel ca *Moartea căprioarei* de Labiș sau *Necuvintele* lui Nichita Stănescu. Temele sunt cele mari, știute de câteva mii de ani: nașterea, iubirea, înălțarea la ideal, păcatul, moartea. Așa cum se poate observa în poemele devenite populare (*Amintirea paradisului*, *Doina*, *M-a prins dorul de Moldova*, *Arlechinul*, *Efebul de la Marathon*, *Tatăl meu Rusia* etc.), dar și din amplele poeme dramatice (*La Baaad*, *Bocet* și *Numitul G.B. – dramă în trei tablouri și un epilog*), pentru Cezar Ivănescu poemul e o sumă de mantre, care lucrează în cel ce le acceptă ca forțe ale katharsisului, până la înălțarea în absolut sau până la distrugere. Unul din marii critici români de poezie, Gheorghe Grigurcu, scria, pe bună dreptate, despre poezia lui Cezar Ivănescu, că e „abruptă ca o stâncă spre care nu există poteci”. Nimic mai revelator!

Dacă intuiția nu mă înșală (și poezia va reveni curând la forma presocratică, de cântec primordial), îl putem considera pe Cezar Ivănescu un mare poet al viitorului.

Daniel Corbu și Cezar Ivănescu la Festivalul de Poezie romano-canadian „Ronald Gasparic”, Iași, 2001

ROMÂNIA SUB SEMNUL CENTENARULUI

IMAGINEA RĂZBOIULUI ÎN POEZIA LUI CAMIL PETRESCU

► Gh. N. VASILACHE

Adevăratul debut poetic al lui Camil Petrescu trebuie pus în legătură cu poeziile sale de război. Scrise în urmă cu aproape un veac, concepute în plină desfășurare a vieții de campanie, notate, în parte, chiar acolo în linia frontului, în condiții de participare directă de durată, înregis-trând evenimente, împrejurări, gânduri și sentimente la scara percepției nemijlocite, poeziile de război ale lui Camil Petrescu au fost publicate în revistele *Sburătorul* și *Sburătorul literar*, ambele conduse de Eugen Lovinescu. Înmănunchiate în **Ciclul morții**, au apărut împreună cu o poezie stingheră (**Ideea**) în volumul **Versuri**, Cultura Națională, 1923.

Despre geneza poemelor de război, însuși autorul ne lasă prețioase informații în tulburătoarea postfață la amintita ediție a versurilor sale: „Primele versuri fac parte dintr-un vraf de ciorne începute din timpul războiului. Astfel **Marș greu**, de pildă, a fost așternută pe hârtie într-o dimineață de august 1917, chiar a doua zi după întoarcerea dintr-un marș disperat strate-gic... Abia luaserăm în primire, seara, tranșeele. Dimineața de munte împădurit era plină de prospețime... Lucram la o măsuță de mestecăn, înfiptă cu picioarele în pământ (.....), ascunși de o bucată de pământ. La început, loviturile de obuz erau rare și cădeau ridicând trâmbe de pământ. Năucit de ploaia de obuze, am adunat totuși foile, le-am pus lângă ceelealte, în buzu-narul unei mantale și, abandonat împrejurării, am întrerupt totul timp de vreo doi ani până în 1919, la Timișoara, când, spre marea mea surprindere, am descoperit că, trecute dintr-un buzu-nar într-o boccea, nu le pierdusem”. (C. Petrescu, *Început de toamnă pe Cumpătul...* postfață la *Versuri*, E.P.L., 1968, p.148).

Prin natura imaginilor sale, dar mai cu seamă prin conținutul viu și autentic, poeziile din **Ciclul morții** s-au bucurat de un ecou favorabil

în critica vremii. Prima poezie din acest ciclu, publicată în *Sburătorul*, II, nr. 25, 30.X.1920, era însoțită de o prezentare critică semnată de Tudor Vianu, care remarca, de la început, luciditatea și febra inspirației: „Versurile de război ale dlui Camil Petrescu sunt notațiile unui intelectual înzestrat cu sensibilitate atentă și înfrigurată. (...). Natura inspirației sale mi se pare a fi făcută din luciditate și febră. Atâta înfrigurare câtă trebuie, pentru ca... notațiunea scriitorului să fie adevărată și înaltă”. (Tudor.Vianu, *Un scriitor nou*, în *Sburătorul*, II, nr.25, 1920)

La rândul său, Eugen Lovinescu, recunoștea, în volumul IX al *Criticelor*: „Plastică înainte de toate, poezia lui Camil Petrescu își fixează locul și originalitatea prin această calitate eminentă. Prin caracterul vizual, prin reliefulurile ei energice, înlătură de la sine abstractul, vagul poetic, transcendentalul, insinuările inconștientului, adică tot ce vine pe aripa versului muzical. Reacționând

împotriva simbolismului, e o poezie de realități, de puternică organizare și nu-i lipsită de un dramatism calculat". În volumul VI, conducătorul cenaclului literar bucureștean sublinia ideea că versurile camilpetresciene nu cad „sub tirania declamației umanitare, deopotrivă de neartistică și că umanitarismul ei este infuz”, simțindu-se „fără violentare”, pentru ca spre final să facă o interesantă apreciere: „Prin suprapunerea amănuntelor aparent nearticulate, prin introducerea consecventă a elementului material, versurile au mai mult caracterul analitic al prozei. Ele sunt însă poezie prin sentimentul interior ce le susține într-o structură solidă și printr-o putere de generalizare și de sinteză ce se ridică, de pildă, de la elementul material și redus al celor două tranșee, la uriașa luptă a două lumi și două concepții transcrise în scena soldatului ce-și coase haina ruptă, dar și în puternica apoteoză a primăverii, care înfrățește pe oameni în același extaz în fața marelui miracol al soarelui tânăr”.

În seria la *Mențiunilor critice*, P. Perpessicius își exprima un entuziasm sincer și fără rezerve față de poezia autorului *Ideii*, făcând o elogioasă apreciere: „Paginile dlui Camil Petrescu sunt aspre și dureroase. Filele lui zvâcnesc de adevăr și umanitate”. O interesantă observație nesentimentală referitoare la muzicalitatea interioară a poemelor de război făcea E. Ciomac, un fost apropiat al lui Camil: „Nu știu dacă e atât de nemuzical versul lui Camil Petrescu. Desigur nu e acea legănare eufonică de sunete care să încânte toate urechile. Dar o simfonie multiplă circulă în întreaga plasmuire. Fiecare bucată te urmărește cu atmosfera, cu sunetul ei caracteristic”. Singurul Mihai Ralea se arăta parcimonios în aprecieri. Recenzia lui se resimte de poziția tradiționalistă a *Vieții românești* în materie de poezie.

După cum s-a putut vedea, lirica de război a lui Camil Petrescu s-a bucurat de aprecieri cvasiunanime, deoarece, raportate la contextul tematic respectiv al epocii, foarte bogat numeric (Dragoș Protopopescu, G. Rotică, Emil Dorian, M. Dem. Rădulescu, Vasile Voiculescu, Adrian Maniu ș.a.), dar sărac calitativ, versurile acestuia sunt net superioare, neputând fi puse alături de creația celor menționați, după cum remarcau, în analizele lor, criticii I. Sârbu și D. Micu. Singurul cu care putem să-l asociem este Perpessicius, autor al ciclurilor *Scut și targă* și *Poeme din ajun* cuprinse în volumul *Opere*, I, E.P.L., 1966, în care, ca și Camil Petrescu, se sustrage viziunii

de paradă, fals eroice a războiului, relevând însă cu precădere suferințele unei umanități smulse de la rosturile ei firești și bântuite de obsesia morții. Ovid Crohmălniceanu evidențiază faptul că, la Perpessicius, „entuziasmul emfatic e înlocuit, cu o notă surdă de tristețe și dezolare, dar ea e ascunsă sub un fel de autoironie amară, poetul lăsându-se cu voluptate pradă imaginației livrești a intelectualului”.

Versurile de război ale lui Camil Petrescu, ca, de altfel, întreaga operă a acestuia, au un evident caracter polemic. Despre structura suflotească a autorului *Versurilor pentru ziua de atac*, doritor de adevăr, dar mai cu seamă însetat de polemică, grăitoare este o notiță inserată în *Addenda la Falsul tratat*: „Lucrez cu predilecție în opoziție cu ceva, întărâtat să opun propria-mi viziune unei viziuni insuficiente, eronate sau false”. În primul rând, *Ciclul morții* ca și *Ultima noapte de dragoste, întâia noapte de război* sunt o replică dată literaturii eroice pe tema războiului. Versurile resping fanfaronada șarjelor de cavalerie, fiind în același timp o demitizare și o demistificare a acestora. Era, poate pentru întâia oară, când, la noi, cineva înlătura în poezie vălul eroismelor de paradă, „discreditând retorismul vechilor formule ce se ascundeau sub amăgitoare mască a verosimilului, împotriva căruia Camil Petrescu a dus un război necruțător și în locul căruia a predicat insistent veridicul”, fapt evidențiat, fără rezerve de P. Perpessicius în *Alte mențiuni de istorie de istorie literară și folclor*. În al doilea rând, versurile sunt polemice în raport cu literatura poetică simbolistă: „Reacțiunea dlui Petrescu, preciza Eugen Lovinescu în *Critice*, vol. IX, privește mai mult latura formală, tinzând să disocieze expresia poetică de expresia muzicală”. Ostașii noștri din ciclul cu același nume al bardului de la Mircești plecau *la luptă cruntă* cântând, fără teamă, cu convingerea că *românul are șapte vieți / În pieptu-i de armă*. Înaintea atacului, ei jucau *hora din sat* și numai *o schijă de obuz* le curma veselia. La Camil Petrescu, lucrurile stau cu totul altfel. „La atac nu se pornea cu discursuri, soldații nu chiuiau de bucurie, când primeau ordin de luptă. Literatura apologetică, efervescentă ca sifonul, este o mistificare... False sunt cântecul patriotic, dar și înaintările cu trompeți și tobe ca la nuntă”. (v. Camil Petrescu, *Teze și antiteze*).

(va urma)

EXPRESII CELEBRE

170. „OAMENII ÎN NEGRU” / „MIB”

„Les Hommes en Noir”

„The Men in Black”

► Theodor PARAPIRU

În a doua jumătate a sec.al XX-lea, fenomenul OZN a reactualizat invadant mitologia unor contacte cu civilizații extraterestre (v. *Obiecte Zburătoare Neidentificate/ OZN, Incidentul Roswell*) și problematica fascinantă care decurge din această perspectivă (scopul *vizitatorilor*, relațiile lor cu *pământeni*, implicațiile religioase, șocul mental provocat oamenilor, diferențele de cunoaștere și de nivel științific, de atitudine față de valorile vieții etc.). Ideea inferiorității tehnologice a civilizației umane în raport cu aceea a posibililor/probabililor/potențialilor călători în spațiul cosmic câștigă teren, amplificând sentimentul colectiv de nesiguranță, de teamă, de teroare. Relatările despre apariția unor nave aeriene sofisticate (având capacitate halucinantă de manevră, viteză de neconceput pentru performanțele celor create de oameni, sistem de protecție infailibilă, dotare pentru survol în mediul lichid etc.), despre fapte bizare (*ozenauți* cenușii, scunzi, omuleți verzi sau creaturi supradimensionate, înspăimântătoare), despre întâmplări stranii (întâlniri de gradele 1, 2, 3, 4..., răpiri de persoane, examinări ale acestora în stare de transă, însoțite de amnezie indusă ulterior, mutilări de animale...) se succed amețitor după evenimentul de la Roswell (New Mexico, 1947, v. *Incidentul R.*).

În acest context, intră în scena misterului *oamenii în negru* (*Men in Black – MIB*), indivizi stranii, a căror misiune pare să fie înlăturarea *prin orice mijloace* (sustragere, descurajare, mistificare, distrugere, eliminare) a dovezilor și a celor ce asistă la desfășurarea unor *incidente* de cazuistică OZN. Legitimându-se ca persoane în servicii oficiale, sinistrele personaje solicită imperativ tăcere din partea subiecților observatori, amenințând fără echivoc martorii, îi fac să dispară sau să moară în accidente când aceștia nu respectă

restricțiile ce li se impun, confiscă orice tip de indiciu referitor la *chestiunea* extraterestră etc. Înfrățirea lor sumbră (înălțime mică, veșminte negre, ochelari de soare, vorbire nenuanțată, mișcări sigure, perseverență robotică...) exprimă forța unei autorități ale cărei decizii sunt implacabile, de necomentat.

Dezmințirile guvernamentale, uneori superficiale, alteori neconvingătoare, au conferit argumentul hotărâtor că *MIB* constituie, în sine, o piesă a enigmei extraterestrelor, care validează existența unor forme de contact cu vizitatorii spațiali, inaccesibilă și inacceptabilă expunerii publice, așa cum statuase Albert K. Bender, întemeietorul Biroului Internațional de Studiu al Farfuriilor Zburătoare, primul interpelat de *trei oameni în negru* (septembrie 1953), care i-au confirmat cercetările, oferindu-i și alte date importante, prefigurând evoluții semnificative ale evenimentelor și evidențiind apăsător necesitatea discreției absolute și a păstrării secretului în această problemă: „El spunea că dacă oamenii ar descoperi adevărul despre farfuriile zburătoare, urmările ar fi dramatice. Mai ales știința ar suferi un șoc major. Structurile politice s-ar prăbuși și s-ar instala haosul pe întreaga planetă.” (Brad Steiger, Sherry Hansen Steiger, *Enciclopedia Gale a fenomenelor neobișnuite și inexplicabile*).

Prin extrapolare metaforică, expresia „Oamenii în Negru” desemnează identitatea generală a unor indivizi care protejează/păzesc diferite obiective (locații, cercetări, produse, persoane/personalități etc.) într-un mod abuziv, discreționar, chiar criminal, în detrimentul celor îndreptățiți și doritori să afle informații în respectivele cauze.

ZIUA LIMBII ROMÂNE

LIMBA NOASTRĂ-I O COMOARĂ

► Gh. N. VASILACHE

Într-o epocă în care democrația este o coordonată esențială a vieții publice, există numeroși vorbitori: elevi și studenți aflați pe băncile școlii, dar și indivizi cu o bogată stare materială, oameni ajunși în importante funcții politice sau de stat, care se exprimă rău, comițând numeroase și nescuzabile greșeli. Întâlnim asemenea situații, din păcate, zilnic chiar în mesajele mijloacelor de informare în masă. Suntem neplăcut surprinși, zâmbim ironic auzind exprimări precum: *consider că este o situație naturală și firească, s-au organizat doisprezece expoziții, vom obține numeroase succesuri, vom răsfoi toate almanahale, a fost surprins la branconaj, revenim din nou asupra acelorși probleme, colaborăm împreună și vom reuși, ne întâlnim la ora doisprezece, au fost decât câteva voturi împotriva* etc. O vină aparține învățământului, care nu a insistat pe aspectele practice ale folosirii limbii noastre, nereușind să-i învețe pe cei în cauză să construiască enunțuri corecte, coerente, concise și, dacă e posibil, și expresive, pentru diversele situații de comunicare. Cineva spunea cu dreptate: *Înăuntrul nostru suntem la fel; cultura e singura care face diferența*. Rândurile de față se înscriu în sfera acțiunii mai largi de îngrijire și de cultivare a limbii, repunând în discuție unele aspecte practice ale exprimării orale sau scrise, în folosirea cărora se remarcă dese și flagrante încălcări ale normelor lexicale și gramaticale de către vorbitori cu diferite niveluri de pregătire.

1. Influențe ale anglicismelor în lexicul românesc

Transformările petrecute în societatea contemporană au urmări percepute și la nivelul limbii, în compartimentul ei cel mai deschis inovațiilor, și anume în vocabular. Schimbarea structurilor sociale, a mentalității, libertatea de gândire, de acțiune și de exprimare sunt elemente care duc la îmbogățirea vocabularului cu termeni ce țin de noul mod de viață. Perioada actuală, confruntată

cu mari schimbări în toate domeniile vieții sociale, își exercită influența și asupra lexicului românesc, îmbogățit, în ultima vreme, cu numeroase neologisme, mai cu seamă anglicisme, adică acele împrumuturi recente de cuvinte, unități frazeologice sau sensuri, preluate din engleza britanică sau americană și aflate în curs de adaptare la sistemul limbii române.

În unele domenii de activitate, de pildă, sectorul economic, tehnic, cel financiar, muzical, publicitar, sportiv ș.a. presiunea neologismelor anglo-americane a fost deosebit de puternică. De aceea, asemenea inovații lexicale, precum *bodyguard, cash, consulting, CV (curriculum vitae), design, discount, display, fast-food, feed-back, hamburger, hardware, hit, ketchup, leasing, management, marketing, software, pager, rating, pick-up, sponsor, staff, surfing, talk-show, top, training* etc. au pătruns mai demult în limba română și, în mare măsură, s-au adaptat normelor fonetice, ortografice și morfologice ale limbii noastre. Astfel de neologisme de specialitate vin să satisfacă necesitatea integrării și alinierii acestor domenii de activitate în sistemul internațional, înlocuind cuvintele tradiționale cu care toți eram obișnuiți. Neologismele au fost privite dintotdeauna de lingviști ca elemente necesare atunci când denumesc o noțiune nouă, care înlocuiește un termen perimat sau o perifrază. Astăzi, mai mult ca oricând, necesitatea economiei de limbaj pledează în favoarea neologismelor.

Dincolo de acest fenomen, care își are justificarea într-o anumită necesitate de colaborare, limba română actuală se confruntă cu un val de neologisme care sunt folosite mai ales în limbajul publicistic, dar și de vorbitori dornici să braveze sau să-și etaleze „vastele” lor cunoștințe de vocabular. Este de neînțeles de ce mulți vorbitori, mai ales tineri, preferă să spună *exchange house* în loc de *casă de schimb*, *shopping* în loc de *cumpărături*. Alteori, se evită denumirea realității din trecutul lui

89, înlocuindu-se, de exemplu, *pază corporală* cu *bodyguard*, *finanțare* cu *sponsorizare*, *conducere* cu *staff*, *comunicatul guvernamental* cu *briefingul* ș.a. Pătrunderea în argoul tinerilor și, ulterior, în limbajul colocvial, a unor anglicisme de „lux” poate fi explicată prin setea de libertate postdecembristă, când orice îngrădire în acest domeniu a dispărut., dar și prin atracția pe care o exercită, de regulă, noutățile lexicale asupra generațiilor tinere, mai mult sau mai puțin familiarizate cu limba engleză și care preiau mimetic, necritic tot ceea ce este la *modă*. De asemenea, în această privință, trebuie avută în vedere și influența (nu întotdeauna benefică) a publicității și a mass-mediei – domenii în care snobismul lingvistic este omniprezent.

Dintre anglicismele la modă, semnalăm câteva care prin utilizare abuzivă și inadecvare contextuală pot duce la sărăcirea și imprecizia exprimării: *cool* (stăpân pe sine, șmecher, îndrăzneț,

modern); *feeling* (sentiment, senzație, intuiție); *fresh* (proaspăt, vioi, activ); *full* (plin, aglomerat); *look* (aspect, înfățișare); *OK* (de acord), folosit abuziv cu valoare adverbială în locul altor modalități afirmative; *sexy* (atrăgător din punct de vedere sexual, senzual), *trendy* (modern, la modă). Termenilor enumerați li se pot adăuga formule de salut *hello*, *hi*, *bye-bye* sau interjecția *wow!*-exprimând surpriza plăcută, admirația. Pentru corectarea și/sau prevenirea unor greșeli de felul celor discutate apar ce necesare următoarele acțiuni: elaborarea unui dicționar de anglicisme cu caracter explicativ și normativ, cuprinzând indicații ortografice, ortoepice și morfologice menite să faciliteze asimilarea împrumutului; introducerea în programele școlare și în manualele de limba română a unor teme referitoare la împrumuturile neologice; acțiunea conștientă a mass-mediei în privința rolului ce le revine în cultivarea limbii și în educația lingvistică a publicului.

DE SPIRITUS

SACRALITATEA FAMILIEI ÎN OPERA LUI ALEXANDRU MIRONESCU (II)

► Daniel MAZILU

Cele trei mari „experiențe familiale” despre care vorbește Alexandru Mironescu în cărțile sale sunt: familia de sânge a înaintașilor (inclusiv cea a părinților săi, Victor și Elena), familia soților Mironescu (Alexandru și Maria) și a copiilor (Șerban și Ileana) și “familia spirituală”, alcătuită din Părintele Daniil Sandu Tudor, Părintele Benedict Ghiuș, poezii Vasile Voiculescu, Paul Sterian, Ioan Alexandru și alți prieteni deosebiți. Din aceste trei „laboratoare creștine” își extrage Mironescu învățătura sa, fără echivoc, despre sacralitatea familiei.

„Ori vă călugăriți, ori vă însurați!”

Astăzi, o asemenea poziționare fermă, un astfel de sfat care nu lasă spații de eschivă în fața ispitelor carnale care ne asediază, ar avea nevoie de multe justificări. Dar la Alexandru Mironescu, o asemenea „sentință” venea, după cum am spus, dintr-o întreită experiență a vieții de familie. Și să nu ne mire ordinea celor două opțiuni. Pentru un descendent al unei familii care a dat țării monahi și teologi ortodocși, pe vremea Sfântului Ierarh Calinic la Mănăstirea Cernica, opțiunea vieții monahale avea întâietate. Căsătoria era valorizată ca o a doua cale creștină, frumoasă și la îndemâna celor care caută mântuirea. Dar aici, fiindcă vorbim, mai întâi, despre familia înaintașilor săi este locul unei paranteze biografice.

La ora actuală, identificarea cât mai precisă și detaliată a acestor rude pe linie paternă și maternă este o sarcină dificilă. Din dialogurile purtate cu doamna Ileana Mironescu-Sandu, fiica scriitorului, în 2011 și 2012 la Geneva, am realizat cât de dificilă este întocmirea amănunțită a arborelui genealogic al familiei sale. Cu atât mai mult cu cât Alexandru Mironescu însuși afirma, în *Jurnalul* său (1968), că neamul său descinde “din Mihai Viteazul”.

Se cunoaște cu siguranță ceea ce însuși Alexandru Mironescu ne-a lăsat consemnat despre înaintașii săi în cartea *Valea lui Iosafat*. Pe

lângă “mărturiile rudelor sale”, la care vom reveni, “tradiția biografică” întărește faptul că, după tată, Alexandru Constantin, provenea dintr-un neam de oameni credincioși, înaintaș de seamă fiindu-le monahul Veniamin Cătulescu (1816-1890), profesor de istorie biblică la Colegiul Sfântul Sava din București și ucenic al Sfântului Ierarh Calinic la Mănăstirea Cernica. Dintr-o însemnare din *Jurnal* (datată 2.06.1968), aflăm că la Sfânta Mănăstire Cernica a viețuit și părintele Silvestru, ieroschimonah, fost preot de mir, fiul lui Veniamin, care a răposat la sărbătoarea Nașterii Domnului (25 Decembrie) din anul 1838.

Dinspre mamă, Elena Mironescu (Budișteanu, înainte de căsătorie), Alexandru Mironescu moștenește “spiritul cazon” al generalului și ministrului Constantin Budișteanu (1838-1911). Aceste date generale ne îndreptățesc să credem că unele rude, pe linie maternă, locuiau în București și în apropiere de Pitești (în satul Bascov, județul Argeș), altele, prin Moldova, împreună sau aproape de Elena Mironescu, care în anul 1903 locuia cu gazdă la Tecuci.

În cartea sa inedită, *Valea lui Iosafat*, alcătuită după întoarcerea de la Aiud, Alexandru Mironescu își revede înaintașii prin intermediul consemnărilor rămase de la aceștia. Din menționarea câtorva paragrafe, se poate vedea limpede o veritabilă educație creștină, care promovează *sacralitatea familiei*.

Constantin Budișteanu

Străbunicul său după tată, Veniamin, îi scrie fratelui tatălui său, aflat la studii la Paris, aceste cuvinte: **„Te rog, dragul meu, silește-te la învățătură, poartă-te bine cu toți, ferește-te de patimile urâcioase, teme-te de Dumnezeu și nu-ți uita patria”**.

Ce minunate sfaturi pentru un tânăr inteligent, care urma să-și întemeieze o familie! „Ferește-te de patimile urâcioase”, fiindcă acestea aduc boală, vlăguire și sărăcie. „Teme-te de Dumnezeu”!

„Fugi totdeauna de biciul arzător care persecută virtutea”

O altă rudă din familia Cătulescu (pe numele său, Alexandru) îi scrie aceluiași Costică, unchiul lui Mironescu aflat la studii în Paris, următoarele: **„Fugi totdeauna de biciul arzător care persecută virtutea! [...] Evită lovitura trăsnetului infernal care cuprinde junețea noastră și care cade între noi și bucuria eternă. [...] Grăbește a fi puternic!”** (*Valea lui Iosafat*, p. 20). Câtă grijă pentru virtutea tinerilor din familie! Câtă

sinceritate bărbătească, necesară unei vieți frumoase! **“Grăbește a fi puternic!”**

Bunica lui Alexandru, femeie cu frică de Dumnezeu și umblată prin lume, îl întărește creștinește pe fiului său, Victor Mironescu: **“[...] trebuie respectate legile puse în om de Dumnezeu. [...] Trebuie să-ți cauți liniștea pe toate căile. [...] Multe sunt neajunsurile vieții”**.

Înainte de căsătorie, în anul 1902, Victor Mironescu îi scrie logodnicii sale, Elena: **“Ești soția mea și trebuie să-mi fii supusă (ai să vezi asta la biserică sau la primărie, acolo unde se spune: <iar femeia să fie supusă bărbatului și să se teamă> etc etc)”**. Și într-o altă scrisoare, din același an: **“iubirea ce o am și o voi avea pentru tine este rezultatul calităților morale ce le-am descoperit la tine”**.

O sinteză a primilor zece ani de căsătorie se găsește în epistola din 1913, unde Victor Mironescu spune: **“Oricare ar fi bunurile convenționale, pe pământ niciunul nu valorează cât mulțumirea și liniștea căsniciei”**. Iar în 1918, de la Iași, Victor îi scrie soției: **“I-am citit scrisoarea lui Codin. Este un copil excepțional și cu o educație sufletească de o rară distincție. Tu-ți faci idee câtă fericire am simțit eu când, citind scrisoarea lui Codin, am văzut într-însa stofa fină a omului de viitor?”** (*Valea lui Iosafat*, p. 114)

În numărul viitor, ne vom concentra atenția la familia pe care a întemeiat-o Alexandru Mironescu, oferind, în premieră, o serie de informații primite în privat de la fiica acestuia, Ileana Mironescu-Sandu.

(Va urma)

ANIVERSARE / INTERVIU / PROFIL

DAN MATEESCU - 75 DE ANI

SCULPTURA ÎNTRE IZVODIRE ȘI VEȘNICIE

► Prof. Vladimir RADU

Într-o adâncitură de verdeață cu liniște deplină, maestrul Dan Mateescu ne întâmpină și acum, la frumoasa vârstă de 75 de ani, cu același zâmbet cald, cu aceeași privire iscoditoare.

Artistul părăsește din ce în ce mai des apartamentul de bloc pentru un spațiu de poveste ascuns privirilor, străjuit de cei doi stejari sădiți cu mâna sa, printre alți arbori și pomi fructiferi de toate felurile. Lupu, un câine bucovinean uriaș, o trupă de pisici – majorete care miaună alintate, un cerdac dosit la umbra crengilor și un atelier absolut brâncușian... Sunt secvențe vizuale absolut pitorești pentru un interviu.

- Maestre, v-ați rupt în ultima perioadă de agitația și zgomotul orașului ...

- Da, îmi place ca vara să ne mutăm aici, „La Grădină”, unde inspirația și munca de sculptor se bucură de o libertate totală. Gândurile, ideile artistice și soluțiile tehnice se încheagă mai ușor într-un asemenea cadru. Sculptura nu este doar o lucrare „de atelier” mai ales că această categorie de artă este destinată adesea unor spații ample. Reunesc aici mai firesc spațiul cu timpul, armonia volumelor cu dispunerea simbolurilor artistice. Scuze pentru dezordinea materialelor de lucru pe care le vedeți înșirate peste tot: lemn, piatră, ipsos, ciment, fier, inox, dălți, cofraje, ciocane etc.

- Noi ne imaginăm cumva diferit munca unui sculptor: multă migală și forță în brațe. Dar iată că instrumentarul artistului reprezintă un adevărat arsenal, unelte fermecate prin care orașul Tecuci, localitățile din zona aceasta și din țară s-au îmbogățit în ultimii ani cu lucrările dumneavoastră.

- Într-adevăr, pot recunoaște că m-am străduit să ofer acestei străvechi vetre de cultură, noi elemente care să conducă la înfrumusețarea vieții tecucenilor: de la busturi ale unor personalități locale proeminente care ne reprezintă în contextul istoriei, științei, culturii și artei naționale, până la ansambluri sculpturale mai elaborate. (Înțeleg că pe acestea le veți prezenta detaliat în paginile acestui număr jubiliar al revistei „Tecuciul literar-artistic”). Oricum,

Tecuciul se poate considera bine cotate din punctul de vedere al peisagisticii urbane.

- Credem însă că oricând s-ar putea adăuga ceva inedit. Ce alte lucrări ar satisface gusturile estetice ale tecucenilor și ale eventualilor turiști prin zonă?

- La nivel național și european sunt remarcate noi tendințe de abordare în sculptură, precum amplasarea unor lucrări masive de tipul unor pietre inscripționate la delimitarea unor ansambluri noi de locuințe moderne, poate un platou cu stele ale personalităților locale, basoreliefuli evocând momente dramatice ale istoriei naționale cu nenumărate jertfe umane (să nu uităm că omagiem 100 de ani de la Războiul de Reîntregire – moment decisiv la care tecucenii au avut contribuții enorme,

dar și Centenarul Marii Uniri din 1918!), scure amenajate pentru relaxare, plăci indicatoare și explicative cu semnificația denumirii unor străzi, redimensionarea - inclusiv arhitectonică - a unor spații cu încărcătură tradițională specifică acestei zone etc.

- În legătură cu aceste viziuni de ansamblu, sigur aveți și alte proiecte în lucru. Noi am participat în vara trecută la dezvelirea bustului preotului-poet Alexei Mateevici în incinta Școlii Gimnaziale din comuna Movileni. Manifestările au fost impresionante. Ce alte lucrări sunt finalizate?

- Sunt gata două sculpturi la care am lucrat intens: un bust al celebrului inginer român Anghel Saligny, monument care se va amplasa foarte curând în orașul Cernavodă; un bust impunător al domnitorului Ștefan cel Mare care va străjui în centrul comunei Umbrărești. Dar am aici și alte lucrări aflate în diferite stadii de execuție.

- Referitor la monumentul lui Ștefan cel Mare și Sfânt realizat pentru municipiul Tecuci, ce se mai aude? Anunțat cu surle și tobe încă de acum 14 ani (vezi articolul publicat în „Viața liberă” din 5 aprilie 2004), acest eveniment important NU a mai avut loc. Cum vă explicați?

- Toate eforturile materiale, fizice și culturale au fost zadarnice. „Monumentul domnitorului Ștefan cel Mare și Sfânt” realizat pentru a comemora și aici, la Tecuci, cei 500 de ani de la moartea acestui erou al Moldovei și al întregului neam românesc, a fost dat uitării. Ca sculptor, eu l-am conceput după o viziune artistică proprie: un monument impunător din bronz, înalt de 8 metri, clasicul soclu fiind înlocuit de vestita spadă a domnitorului, apărătoare a creștinătății, la bază - o hartă a Moldovei Unite, întreg ansamblul fiind amplasat pe o bază din beton placat...

Între timp s-au schimbat primarii, s-au construit vile somptuoase prin tot orașul, dar timp, bani, interes și respect pentru această operă de artă nu s-au mai găsit. Rămân totuși convins că tecucenii merită acest monument ca o recunoaștere a jertfelor străbunilor noștri de-a lungul istoriei.

- Realizarea unor asemenea ansambluri statuare presupune tehnici de lucru adecvate, diverse și dificile. Dincolo de partea artistică a inspirației, a viziunii elementelor în spațiu, puteți detalia pentru noi, profanii, câteva din etapele muncii unui sculptor?

- Mulți poate vor fi fost impresionați de filmele cu sculptori celebri care se luptau cu enorme blocuri de marmură. Trebuie să știți că tehnicile de lucru s-au adaptat. Iată, spre exemplu, la o lucrare mare în beton/ciment se realizează întâi o schiță urmată

imediat de modelajul în lut galben umed. Se îmbracă forma negativă în ipsos. Ulterior uscării, se taie în plăci unse cu vaselină siliconică; dificilă este și montarea armăturii metalice de susținere. Folosim ciment alb sau gri, la care adăugăm praful de piatră. Și acum vine partea dramatică: se sparge „negativul” pentru a rămâne doar forma în ciment. Aceasta se finisează, apoi se includ elementele conexe precum inoxul, placa inscripționată, soclul etc.

- Fiind vorba de o materie primă destul de „grea” la propriu, adesea sculptorul ca și pictorul de biserici, își alege oameni pricepuți care să-l ajute la toate aceste operațiuni ce solicită nu numai efort fizic ci și rapiditate în execuție. Pe sculptorul Mateescu cine îl ajută?

- Nici chirurgii nu operează singuri... Dintre ajutoarele mele îl menționez în primul rând pe Florin Dănceanu. Ne cunoaștem mai demult, el fiind și acum angajat la Muzeul din Tecuci, unde am lucrat și eu o bună bucată de vreme. E tare priceput și eficient în tot ce face.

Însă, ca ajutor de nădejde mai este „o cineva”: soția mea!

- Noi știm că doamna Valerica Mateescu este inginer agronom... specialistă în cultivarea plantelor...

- Ei bine, trebuie să recunosc faptul că atunci când sunt la greu apelez și la sprijinul ei. Este nu numai o conducătoare auto iscusită, ci și un veritabil manager al situațiilor mai dificile precum: transportul materialelor, asigurarea frontului de lucru, unelte, dispozitive etc. Pe lângă toate acestea, cu discreție, asigură ceea ce puțini artiști reușesc să aibă: o atmosferă specifică, prielnică muncii unui artist. Acesta este adesea absorbit de transpunerii imaginarii plastic de la stadiul de schiță, la cel de monument amplasat într-o expoziție ori în piața publică.

- Într-un interviu din revista „Astra tecuceană” cu mai mulți ani în urmă, ne-ați mărturisit câteva dintre aspirațiile, etapele și

Monument ridicat în amintirea eroilor parașutiști și a SMARANDEI BRĂESCU.

preferințele dumneavoastră ca artist. Să ne întoarcem în câteva rânduri spre începuturi. Cum a venit pasiunea și încrederea că harul poate deveni suportul unei profesii?

- Voi începe cu primii dascăli care au avut influențe decisive în alegerea „drumului” meu , a „scărilor” pe care am cutezat să le urc.

Gustul pentru tot ce înțelegeam eu prin „artele plastice” mi-a fost insuflat de renumitul profesor de desen din Școala elementară nr.3 , dl. Remus Gheorghiu. Am apreciat la acest om ușurința și priceperea, dragostea de a te conduce spre o temă anume; de la dumnealui am „ prins” eu primele noțiuni de culoare, proporțiile, încadrarea în spațiu... Mă uimea rapiditatea dar mai ales calitatea desenelor sale în creion. Îți închipui ce mult doream să-i semăn!

La Liceul de arte plastice „Octav Băncilă” din Iași, între anii 1958-1962, am avut șansa unor îndrumători la fel de apropiați. În anii de liceu s-a pus problema fructificării înclinațiilor cărora fiecare dintre noi, elevii, trebuia să le dăm strălucirea „meșteșugului”. Distinși profesori, între care Dan Hatmanu, Petre Hârtopeanu, Nicolae Matiuș, Eftimie Bârleanu, Vladimir Florea n-au fost zgârciți nici egoiști atunci când conturau tot mai avizat drumul nostru viitor în artele plastice.

- Ați avut o preferință anume dintre aceste atât de diverse arte plastice?

- Dintotdeauna preferința mea a fost sculptura cu toate că primele diplome au venit de la pictură (un premiu III la Festivalul Național al Liceelor de Artă de prin 1962 însemnase mult pentru adolescentul de atunci...)

- Despre alți colegi de promoție ?

- Băieți extraordinari care au devenit artiști renumiți: Mihai Buculei – sculptor, Vasile Neagu-pictor, Gheorghe Turcu - sculptor, plecat de la Galați tocmai în Australia, Adrian Popovici și Corneliu Camarovski (aflat acum în Franța) - sculptori, membri ai UAP București.

- Desăvârșirea și alegerea definitivă ați făcut-o în timpul facultății?

- Anii de studenție rămân cei mai minunați. L-am avut profesor pe maestrul Vladimir Florea (sculptură) și împreună cu studenții din facultate am deschis expoziții de grup în Iași ori cu caracter itinerant. Îmi amintesc de o expoziție de afișe la Sala „Victoria”.

După absolvire, ca profesor am condus permanent grupe de elevi din Liești (18 ani – o performanță, nu?), apoi la Tecuci, la Clubul Elevilor. Păstrez și acum numeroase premii naționale cucerite de elevii mei, „micii maeștri” ai sculpturii.

- La Muzeul Mixt, ca muzeograf, ați organizat împreună cu doamna Lucia Gologan, activitatea Galerii de Artă „Gheorghe Petrașcu”. Erau vremuri de mare emulație artistică la Tecuci cu câțiva ani în urmă... Acum Galeriele stau închise, spre tristețea iubitorilor de artă. Dintr-o emblemă a culturii tecucene, Galeriele au decăzut la rangul de stație pentru microbuze... Trist dar adevărat!...

În altă ordine de idei, vă întreb dacă totdeauna ați avut preferințe din rândul artiștilor plastici...

- Sigur ! Începând cu sculptura lui Brâncuși... și cu cea a tecuceanului George Apostu. Apoi pictura lui Țuculescu, Sabin Bălașa, Dan Hatmanu...

- Am observat că la anumite intervale de timp, tematica de inspirație se schimbă și astfel ați putut reuși treceri spectaculoase de la un ciclu tematic afectiv „Maternitatea”, spre implicații adânc filosofice, cum este de pildă „Scara”, de la busturi de personalități către simbolistica unor sculpturi mult mai elaborate.

- Mă simt la fel de atras și de portrete, de compozițiile în metal, sculptura în ciment sau bronz... Dar mai ușor lucrez în lemn (pentru că se procură mai ușor, este un material mai cald și prelungește cu alte sute de ani viața unui trunchi de copac sacrificat pe altarul artei). Recent am donat cu mare plăcere Muzeului patru dintre lucrările mele pentru a îmbogăți colecțiile acestei prestigioase instituții de cultură din Tecuci. Voi repeta curând asemenea gesturi, asigurându-i pe tecuceni, pe diriguitorii orașului, că sunt într-o formă deosebită, mai pot face multe pentru concetățenii mei.

- V-ați gândit că tecucenii sunt unanimi în a vă număra printre personalitățile de marcă ale comunității? Sunteți din 2001 membru al Uniunii Artiștilor Plastici din România, Filiala Galați, deci un artist iubit și respectat.

- Nu mi-am îngăduit vreodată să ies la defilare cu „realizările” mele. În mod indubitabil, **eu expun** lucrări, **nu mă expun** ca persoană, însă operele la care am trudit cu toată priceperea mea pot grași ele însele prin tăcerea lor rece, despre frământările, imaginația și forța expresivă a unui artist. Dacă un matur sau un adolescent se oprește în fața unei statui din oraș ori din comună, o privește și o admiră, considerând-o ca făcând parte din universul lui de viață cotidiană, eu mă declar mai mult decât fericit.

*

Am stat de vorbă câteva ore bune, până când ne-au surprins adierile de vânt ale serii de toamnă, la ceasul când lumina scade și stelele se aprind una câte una. De undeva, dinspre „gara noastră mică” răsună monoton glas de roți ale unui tren de călători. Vine dinspre lașul marilor iubiri, al marilor

artiști moldoveni și cotește îndreptându-se către Bucureștiul cel zgomotos, unde poate fiecare dintre noi va fi visat vreodată să trăiască și să creeze. Însă ne-am găsit locul aici, în târgul acesta situat cam la mijlocul celor două capitale. Și aici am rămas. De ce? Poate pentru că și aici merită să oferi oamenilor roadele muncii tale. Că te apreciază mai mult sau mai puțin, asta e o altă poveste și nu prea contează. Tu, artistule, ți-ai făcut datoria și operele Tale vor înfrunta vremea și vremurile către alte și alte generații.

Tecucenii vă urează „La mulți ani, Maestre Dan Mateescu!”

Un dac la Liești

Expoziții personale:

1979, 1982, 1988, 1990, 1992, 1996, 1998, 2008, 2010, 2013 – în Tecuci, la Galerile de Artă "Gheorghe Petrașcu", "Helios", Muzeul Mixt;

1982 – Galerile de Artă din Suceava, Galerile "Eforie" din București;

2002, 2006 - în Galați la Galerile de Artă "Nicolae Mantu";

2003 - la Galeria de Artă din Brăila;

2011 – la Galeria UAP din Ploiești;

Expoziții de grup la nivel național, în Galerii de Artă județene, în Muzeu de Arte Vizuale din:

* Galați (1985, 1998, 1999, 2000, 2001, 2002, 2003, 2004);

* Tecuci (2000, 2003, 2005, 2006, 2008, 2010, 2013);

* Saloanele Moldovei de la Bacău și Expoziția de la Chișinău (2007);

* Piatra Neamț și Bârlad (2009 și 2011);

* Muzele de Artă din Vaslui și din Botoșani (2010);

* Salonul Național de Artă Târgoviște și Râmnicu Vâlcea(2011);

* Galeria "Cupola" din Iași, expoziția „Grup 73” (2013);

* „Căminul Artei” din București (2015).

Lucrări monumentale în aer liber și de interior în posibile grupări tematice, astfel:**A. Evocări ale istoriei**

Dac (ciment), Liești, Galați

Monumentul Decebal (ciment), comuna Poiana, jud. Galați

Ștefan cel Mare și Sfânt bust (ciment, inox), Umbrărești, Galați

Monumentul Ștefan cel Mare și Sfânt (bronz), Tecuci

Monumentul eroilor (ciment, inox), Țepu, jud. Galați;

Monumentul cercetașului (bronz), Tecuci;

Monumentul parașutismului (ciment, aluminiu), Buciumeni, Galați;

Smaranda Brăescu (ciment), Buciumeni, Galați

Cocuța (Ecaterina) Conachi (ciment), Tecuci

Elena Doamna (ciment), Tecuci

B. Scriitori, oameni de cultură

Costache Conachi (ciment), Munteni, jud. Galați

Mihai Eminescu (bust ipsos), Fundația Pelin, Tecuci

Tudor Pamfile (bronz), Tecuci

Tudor Pamfile (ciment), Țepu, jud. Galați

Calistrat Hogaș (ciment), Tecuci

Alexei Mateevici (ciment), Movileni, jud. Galați

Ștefan Petică (bronz), Ivești, jud. Galați

Ion Petrovici ((ciment), Tecuci

Natalia Negru (ciment, aluminiu), Tecuci

Hortensia Papadat-Bengescu (ciment), Ivești, jud. Galați

Calistrat Hogaș

C. Artiști, arhitecți, constructori

George Apostu (ciment), Stănișești, jud. Bacău

Anghel Saligny (ciment), Cernavodă, jud. Constanța

Anghel Saligny (ciment), Liești, jud. Galați

Grigore Patrichi-Smulți (ciment), Smulți, jud. Galați

D. Busturi pe „Aleea personalităților tecucene”, Parcul Central din Tecuci, 1999-2000

Costache Conachi (1778-1849), poet preromantic

Alexandru Papadopol-Calimach (1833-1898), istoric

Ion Petrovici (1882-1972), filozof

Iorgu Iordan (1888-1986), lingvist

Ștefan Petică (1877-1904), poet simbolist

Hortensia Papadat-Bengescu (1876-1955), scriitoare

Mihai Berza (1907-1978), istoric

Mihail Manoilescu (1891-1950), economist

Constantin Narly (1896-1956), pedagog

Ilie Matei (1895-1968) chimist

E. Metafore și simboluri plastice în lemn, piatră și penel

Himeră (lemn), Podul Dâmboviței, jud. Argeș

Zbor (metal), Tecuci

7 lucrări (metal), Tecuci

Troiță (lemn stejar), Stănișești, jud. Bacău

Catapeteasmă, Biserica Sf. Pantelimon, Tecuci

Troiță (lemn stejar), Munteni, jud. Galați

Scări, Ferestre, Maternitate (sculpturi în lemn)

F. Referințe în dicționare, antologii, culegeri, articole de presă

Enciclopedia „Who's Who in Romania”, Editura Pegasus Press, 2002

Valentin Ciucă, *Un secol de arte frumoase în Moldova*, vol II, Editura Gee, Botoșani, 2000.

Corneliu Stoica, *Identități artistice*, Editura Alma, Galați, 2004.

Corneliu Stoica, *Monumente de artă din județul Galați*, Editura Școala gălățeană, Galați, 2003.

Dorin N. Zaharia, *Lașii vernisajelor*, vol. II, Editura Cariatide, Iași, 1995.

Traian Nicola, „*Valori spirituale tecucene*”, Editura Grapho Press, Tecuci, 2008

„*Dicționarul ilustrat la artelor frumoase din Moldova, 1800-2010*”

Corneliu Stoica, „*Popasuri ale privirii*”

Vasile Ghica, „*Nasc și la Tecuci oameni*”, mic dicționar enciclopedic, Editura PIM, Iași, 2008

Corneliu Stoica, „*Dicționarul artiștilor plastici gălățeni*”

Aurel Brumă, „*Mărturisitorii*”

Radu Vladimir, „*Sculptorul Dan Mateescu*”, interviu în revista „*Astra Tecuceană*”, nr.3, 1997

Ștefan Andronache, „*Teciucul și împrejurimile sale*”, Ghid turistic, Editura Grapho Press, Tecuci, 2016

Dan Mateescu, Lucia Gologan, „*Artiști plastici din ținutul Tecuciului*”, „*Peisajul în creațiile pictorilor români N.Grigorescu, Ion Andreescu, Luchian, Iser, Gheorghe Petrașcu, Theodor Palady*”, „*Creativitatea la copii în arta plastică. Organizarea de expoziții*”, „*Spațiu și stil la Gheorghe Petrașcu*”

Apariții în presă despre opera sculptorului: în revistele Flacăra, Ateneu, România literară, Lucefărul, Cronica, Arta, Viața nouă, Flacăra Iașului.

Reportaje, interviuri, prezentări în publicațiile locale Glasul Tecuciului, Viața liberă, Astra Tecuceană, Semnal T, Jurnalul Nostru, Tecuceanul și în presa online.

APRECIERI CRITICE DESPRE CREAȚIILE LUI DAN MATEESCU

1. Criticul D.N.Zaharia aprecia în articolul „Artiștii timpului” din revista „Timpul” nr. 11/noiembrie 1996, creația lui Dan Mateescu astfel : „*Lucrările sale sunt, cele mai multe, construcții spațiale în care raporturile expresive ale volumelor se poteneză cu o ritmică a golurilor ingenios integrată ansamblului. Având adesea ca punct de plecare figurativul tradiției străvechi a cioplirii utilitariste în lemn, artistul ajunge fără a se lansa în elaborări sofisticate, la stilizări cu certe valențe artistice, ce se oferă privitorului predispus la interpretări ca incitante puncte de sprijin pentru cooperare cu autorul în actul creației (cooperare împlinită, firește, pe planul imaginar al receptării estetice). Lesne de detectat pe alocuri, recursul la o anume simbolistică pare să însemne că Dan Mateescu ține să sugereze privitorului o pistă preferențială de abordare, sete neîndoielnică că principalul interes al artei sale rezidă în polisemia care, cu sau fără voia sa, se află încorporată*

în cele mai multe dintre lucrările expuse acum, la vârsta maturității artistice.”

2. Marin Mihalache

„...*Artistul se înscrie într-o viziune modernă în care sensibilitatea se subordonează creator înscrierii în spațiu a unor volume expresive, prin care elogiază nobile aspirații umane*”. (din „*România liberă*”)

3. Cristina Angelescu

...*Afli la Dan Mateescu , în aceste volume, o forță creatoare interioară capabilă să arhitecteze metafore, un simț al ritmului care trebuie să cucerească spațiul și să-l supună, o desfășurare muzicală limpede, superioară, diversificată a liniilor care-ți dau dreptul să afirmi că viitorul va aduce câștiguri acestei creații.* (din revista „*Săptămâna*”, 19 noiembrie 1982)

4. Dan Grigorescu

Dan Mateescu e un sculptor al formelor ample, înscrise cu aplomb în spațiu. O monumentalitate potențială se relevă în unele din lucrările lui, cioplite cu un simț sigur al raporturilor constructive...(în revista „*România literară*”, 27 noiembrie 1982).

5. Marcela Mureșan

... *O bucurie calmă a devenirii elementului fără nici un fel de supliciu al volumelor, este sentimentul cu care ne despărțim și ne apropiem de sculptor.* (revista „*Zori noi*”, 29 iunie 1982).

6. Paula Lefter

Scara. Acest motiv al scării este întâlnit aproape obsesiv în sculptura lui Dan Mateescu , alături de motivul ferestrei ca o nevoie acută a exprimării lumii dincolo de aparență. Treptele scării lui Dan Mateescu par a te purta spre infinit, dar ele se întrerup dureros. Aspirația spre absolut l-a descoperit pe Isus, dar oare setea de cunoaștere s-a împlinit ? Nu. Lucrarea „Coborârea spre înălțare” exprimă cel mai bine drama artistului, zbaterea între nevoia de cunoaștere absolută și cunoașterea limitată. Cu toate acestea, operele sale emoționează prin sensibilitatea mesajului. „Scările” dau sentimentul bucuriei că poți urca, poți aspira către o lume mai bună, o lume în care iubirea e mai presus de orice”. (Prezentare la vernisajul expoziției „Scara”)

7. Mariana Tomozei Cocoș

Lucrările lui Dan Mateescu se afirmă prin monumentalitate și printr-un anumit arhaism al imaginerii, amintind de obiectele gospodăriei țărănești cu o utilitate uitată. Datorită acestei utilități devenită desuetă în civilizația contemporană, sculpturile sale realizate în volume ample, unde urma dălții nu este mascată de o finisare căutată, ne impresionează și astfel ansamblul capătă o notă ușor fantastică. Căldura lemnului, care are o anumită prețiozitate în sine, chiar în forme fruste, este bine pusă în valoare de sculptorul pasionat permanent de prelucrarea acestui material. În domeniul portretelor reușește să surprindă viața interioară a modelului

printr-o sinteză a formelor și o selecție a detaliilor semnificative.

8. Despre *Expoziția colectivă* reunind lucrări de pictură, grafică și sculptură expuse de cinci artiști plastici: Cotinel Munteanu, Dan Mateescu, Gheorghe Iacob, Edward Fleissig și Adrian Mihalache, criticul de artă Tudor Ioan consemna:

„Sculptura lui Dan Mateescu creează un centru de greutate aparte în interiorul spațiului expozițional, dând senzația de monumental. Intitulată „Sanctuar” lucrarea are valențe ancestrale, sacre. Sanctuarul vieții este o replică a cunoscutului ansamblu de la Stnehenge, având în centru mâini ce se metamorfozează în vechiul căuș de lemn, ce țin ocrotitoare noul nou-născutul cel atât de plin de promisiuni viitoare, simbol al speranței, al împlinirii și continuității noastre.

Dan Mateescu este un artist matur cu o personalitate proeminentă, stăpân pe mijloacele de expresie. De aceea legătura dintre material (lemnul) și idee este extrem de bine pusă în valoare prin tratarea sumară a suprafețelor, ceea ce dă impresia de forță și sinceritate.” (Publicația „Glasul Tecuciului”)

* * *

Au mai scris articole despre creațiile lui Dan Mateescu, critici de artă, distinși oameni de cultură, artiști și jurnaliști prestigioși: Aurel Leon, Ștefan Andronache, Lucia Gologan, Valentin Ciucă, Corneliu Stoica, Mihai Păstrăguș, Tudor Ioan, Virgil Mocanu ș.a.

Apariții în presă despre opera sculptorului: în revistele Flacăra, Ateneu, România literară, Luceafărul, Cronica, Arta, Viața liberă, Flacăra Iașului.

* * *

Izvodire

Născut și crescut la munte, acest cuprins de legendă, pădurea, mă fascinează mereu. M-am simțit totdeauna atras de ceea ce nu știam sau știam foarte puțin despre ea, creându-mi acel sentiment neliniștitor al necunoscutului. Pădurea, care este acoperământul muntelui păstrează în ea puterea acestuia.

Inepuizabilul mister al pădurii a trezit în mine un sentiment nestăpânit de a o interpreta într-un mod foarte variat. Atunci când ne oprim asupra sculpturii în lemn ne apare în minte pădurea care justifică – din punct de vedere creator – lungile rătăcirii prin ademenitoarele ei hățșuri.

Înainte de a se naște, ca operă de artă, lemnul mai păstrează încă fiorul vieții conținute cândva. Viitoarea operă de artă ia în considerație totdeauna trunchiul din care provine. Sunt lucrări care cer lemn de stejar, lucrări care cer lemn de păr, măr, nuc sau o anumită fibră.

Ca simbol al vieții, copacul poate fi considerat o legătură între pământul care își înfige rădăcinile și bolta cerească pe care o atinge cu creștetul. Sculptura în lemn, opera creată, prelungește viața copacului. (Dan Mateescu – Mărturisiri despre viața de dincolo de moarte a lemnului pădurii)

ÎNSEMNĂRI DE CĂLĂTORIE DIN ITALIA

FERRARA ÎNTRE FRUMUSEȚEA PUSTIE ȘI MELANCOLIA DIVINĂ

► Ștefan ANDRONACHE

Interesul deosebit pentru Ferrara mărturisesc că mi l-a stârnit bunul prieten Alessandro Nistor din Milano. Într-una din serile târzii de toamnă (ale primei mele vizite în Italia), petrecute în ambianța excesiv de caldă și impregnată de spiritualitatea discretă a apartamentului său pe care o emanau biblioteca și tablourile de pe pereți, s-a întâmplat ca acesta să-mi recite cu emoție o poezie de-a lui Gabriele D'Annunzio dedicată "orașului tăcerii", adică Ferrarei. "Frumusețea pustie", "melancolia divină și plină de muzicalitate" și alte câteva aprecieri inspirate de trecerea scriitorului pe aici, m-au făcut să-i rețin cu ușurință numele și chiar să mă gândesc la o posibilă cunoaștere a acestui oraș. Drept urmare, când am revenit, în anul următor, pe acest pământ binecuvântat de Dumnezeu, am efectuat prima întrerupere de tren chiar la Ferrara. Din nefericire, neputându-mi adăposti bagajele nicăieri în gară, m-am văzut nevoit să-mi amân plăcerea pentru o altă dată. Ulterior, m-am bucurat pentru că la oboseala pe care o acumulasem, după două nopți și o zi petrecute într-un nenorocit de vagon „de dormit” pe care-l luasem de la București, n-aș fi reținut prea multe lucruri.

Am reușit să revin, totuși, la Ferrara a treia zi după ce, între timp, vizitasem Ravenna și mă cazasem la Bologna, reședința regiunii Emilia Romagna, prin amabilitatea prestigioasei Agenții "Bologna Turismo" cu care tocmai avusesem o relație de colaborare.

Itinerariul de la gară spre centrul orașului l-am parcurs pe jos mergând numai pe bulevardul Cavour, o stradă extrem de largă și cât se poate de elegantă. Mi-au ținut "companie", pentru o bună bucată de drum, doi tineri moldoveni, soț și soție care, deși observau că merg în spatele lor (ce-i drept nu știau și faptul că sunt și român), aceștia nu au ezitat să se certe ca la ușa cortului. Deranjat de spectacolul penibil al acestora și nedorind să mă enervez, la un moment dat, am traversat strada pe latura opusă. După nici o sută de metri, în fața unui hotel, am întâlnit mai mulți excursioniști ruși care se pregăteau să se îndrepte spre castelul prinților d'Este, situat în imediata lor apropiere și care constituia principala destinație a vizitei mele de aici.

Castelul – fortăreață al ducilor d'Este (aceștia au domnit aici între anul 1385 și secolul al XVI-lea) se

Castelul medieval Estense

înalță solemn și majestuos impresionând prin dimensiunile și frumusețea sa tipic feudală. Construcția-i regulată din cărămidă este flancată, pe cele patru colțuri, de tot atâtea turnuri pătrate și înalte pe care Th. Gauthier le comparase cu "un snop uriaș", acestea fiind înconjurare, în partea superioară, de șiruri distincte de baluștri din marmură albă. Iată doar câteva dintre argumentele pentru care UNESCO l-a inclus de mai multă vreme în Panteonul Mondial al Umanității.

De aici, reprezentanții celebrei familii d'Este – care s-au remarcat prin rafinamentul gustului, și chiar prin actele lor de mecenat (se cuvine a-l aminti pe Lionello pe care, cu doar un an în urmă, îl văzusem portretizat într-un tablou de-al lui Pisanello ce se află la Accademia Carrara din Bergamo) - au condus cu o mână foarte așezarea marcând, în ciuda numeroaselor și îndreptățitelor imputări ce li se aduc de către istorici pentru atrocitățile comise cu mult sânge rece, o adevărată perioadă de prosperitate în viața orașului a cărei industrie devenise cunoscută în întreaga Peninsulă, Universitatea ferrareză rivalizând, pentru o vreme, chiar cu cea din Padova.

Prin demersurile lor creative, renumiți poeți, precum Ariosto (care își întemeiasă, pe una din străzi, o căsuță înconjurată de o grădină plină de trandafiri și

arbuști de iasomie) sau pictori ca: Pisanello, Jacopo Bellini, Piero della Francesca, Mantegna, Tizian ș.a., și-au dat întâlnire la adăpostul acestei curți vestite, reușind să ridice Ferrara la rangul de capitală artistică.

Unul dintre podurile arcuite peste canalul ce înconjoară edificiul mă poartă chiar spre curtea interioară a castelului unde se strânsese destulă lume dornică să-l cunoască. În acest spațiu s-au jucat dramele lui Tasso, Ariosto sau Guarini la care asista și vestita Lucreția Borgia, ființă plină de virtuți, dar și de grație, din care motiv ea avea să devină un fel de model pentru soțiile nobililor epocii.

Înăuntru reușesc să vizitez o serie de săli, foarte bine conservate, între care pe cea a Aurorei, ale cărei fresce de pe pereți redau momentele importante ale zilei, și a Bacanalelor, recunoscută și ea tot prin suita frescelor de inspirație mitologică. Mai multe vitrine cu obiecte din metal, ceramică sau sticlă reconsti-

Catedrala orașului

tuie momente din istoria multiseclară a monumentului de arhitectură și, implicit, a urbei. De pe terasa unei grădini suspendate surprind cu obiectivul aparatului de fotografiat mult mai departe de jetul vizibil de apă care țâșnește din mijlocul canalului una din puținele statui care există în Italia ale predicatorului de tristă amintire, Savonarola, ale cărui gesturi amenințătoare încremenite în marmură par să liniștească grupul de copii excursioniști care, la recomandarea învățătoarei, s-au strâns ciorchine în fața celui pentru care, din 1496, sângerosul duce Ercole I făcuse aproape un adevărat cult.

Mă strecur din ce în ce mai greu printre coridoarele strâmte de acces la camerele din piatră masivă sau prin labirintul celulelor încă înfricoșătoare datorită întunericii și frigului pe care îl emană pentru a ajunge, în sfârșit, din nou la lumina și căldura zilei atât de frumoase de sfârșit de iunie. Până la urmă chiar ajung să mă felicit că nu voi mai rămâne prizonierul acestui decor de melodramă.

În spatele castelului Estense tronează palatul Podesta în care continuă să funcționeze birourile Primăriei. Aripa renascentistă a acestuia se afla în

plină restaurare în timp ce cealaltă, cu mult mai veche (și refăcută complet în anul 1924), își etala crenelurile proeminente, cele cinci ferestre în ogivă, dar și stâlpii frumos decorați, așezați de-o parte și de alta a "bolții calului" (operă ce este atribuită arhitectului Leon Battista Alberti) și în vârful cărora se află adosate statuile a doi dintre cei mai importanți prinți ai casei d'Este, Niccolo III și Borso d'Este, care prin faptele lor deosebite au rămas adânc înrădăcinați în conștiința locuitorilor urbei.

Curtea largă și delimitată de zidurile regulate a devenit, dintr-o dată, martora unui eveniment fericit căruia nu am cum să mă sustrag. O pereche de tineri proaspăt căsătoriți și bineînțele rudele apropiate sau prietenii, ce le țin îndeaproape isonul, se lasă cu plăcere filmați de o tânără aplecată în afara superbe balustrade din marmură albă a marii scări renascentiste (1481) ce permite accesul oamenilor spre etajul clădirii din dreapta. Printre martorii de ocazie se numără și câțiva măcelari îmbrăcați în galben din Bologna care se aflau în week-end cu bicicletele lor de curse.

Vizavi de palatul administrației locale, exact pe latura opusă a pieții civice, se desfășoară, în toată măreția sa, Catedrala dedicată Sfinților George și Maurelius, respectabilii patroni spirituali ai orașului. Fiind duminică, înainte de ora prânzului, piațeta din fața acesteia s-a umpluse de oamenii cetății descinși aici cu totul special, conform unei tradiții mai vechi, pentru a discuta (în timp ce soțiile lor participă la slujba din interior) subiectele fierbinți ale zilei din domeniul politicii, sportului sau chiar și unele din întâmplările neobișnuite din viața Ferrarei. Adunarea lor într-o puzderie de bisericuțe pare a se constitui într-un excelent prilej de exersare a prerogativelor democratice, dar și de defulare după o săptămână de muncă epuizantă și, implicit, de reconfortare psihică.

Catedrala Ferrarei (ce datează din anul 1135) este, fără îndoială, un exemplu de întrepătrundere fericită a elementelor solide romanice cu cele grațioase atât de specifice goticului italian. Fațada, care de fapt este și partea cea mai originală a construcției sale, a fost concepută în trei registre distincte, ea remarcându-se atât prin varietatea deschiderilor și elementelor sculpturale care decorează marele portal roman din mijloc, cât și prin frontonul gotic situat deasupra acestuia. Arcurile în ogivă și galeriile cu colonete ce înconjoară și restul laturilor dau întregului edificiu un plus de frumusețe și eleganță.

Interiorul te impresionează prin cele trei nave și două bolți de mari dimensiuni. El adăpostește numeroase statui, picturi pe lemn și tapiserii ce poartă semnăturile lui Baroncelli, Garofalo, Guercino sau Jacopo della Quercia. În muzeul din Sala Tezaurului identific și două capodopere, de fapt velleurile pictate ale vechii orgi de către Cosimo Tura, care înfățișează o Bunăvestire și un Sf. Gheorghe călare pornit să omoare balaurul.

Campanila înaltă și de formă patrată aproape că se contopește cu absida impunătoarei Catedrale. Ea s-a înălțat în timpul lui Ercole II d'Este, cel care a fost duce de Ferrara între anii 1534 și 1559, având drept punct de plecare un desen de-al lui Leon Battista Alberti.

Din spatele Catedralei, începe de fapt cea mai mare concentrare de monumente de arhitectură ale Evului Mediu și Renașterii. În acea perioadă, la Ferrara, existau peste o sută de biserici! Pe strada Savonarola, descopăr cu ușurință pe una dintre cele care se mai păstrează intactă și astăzi. Este vorba de biserica veche (ce datează din Duecento!) dedicată Sf. Francisc care, în anul 1494, a fost restaurată de Biagio Rossetti, un arhitect de-al locului. În capelele dispuse pe peretele din stânga, se găsesc mormintele câtorva dintre membrii familiei d'Este. La ceremonia-religioasă de duminică, în spațiul imens al bisericii, nu par să se fi adunat mai mult de patruzeci de persoane care ascultă (ce-i drept cu multă atenție) discursul cu vădită tentă moralizatoare al unui distins intelectual al cetății.

Ceva mai departe, la nr. 30 al aceleiași străzi, se păstrează aproape intactă vestita Casa Romei (din Quattrocento) și curtea sa interioară cu monograma distinctă a lui Cristos pe care am avut grijă să o immortalizez pe ultimul clișeu al filmului pe care aveam să-l scot, de îndată, din aparat. După ce cotesc, spre dreapta, pe Madama, ajung în strada Scandiana, acolo unde tronează luxosul palat Schifanoia (în traducere "alungă plictiseala") predestinat, cândva, "deliciilor curții" din perioada estivală, iar acum adăpostirii colecțiilor Muzeului Civic al orașului. O scară destul de abruptă, cu două rampe de sprijin, mă conduce spre "Salonul Lunilor" unde rămân înmărmurit în fața frescelor ce decorează pereții înalți. În cadrul celor trei registre suprapuse, realizate de mai mulți meșteri ai școlii ferrareze de pictură (între care Cosimo Tura, întemeietorul acesteia, apoi Francesco del Cossa și Ercole de'Roberti, alte două personalități puternice din Quattrocento), sunt redată alegoriile celor douăsprezece luni ale anului, zodiile respective, precum și o suită de scene din viața de la curtea lui Borso d'Este și din activitatea guvernului său în preajma atribuirii, la Roma, a titlului de duce de către papa Paul al II-lea, într-una din zilele de Paște al anului 1471.

Frescele ansamblurilor se dovedesc a fi pline de mișcare, fantezie și culoare, lirismul straniu pe care-l etalează și, desigur, stilul lor original, unitar și rafinat impresionându-mă puternic deși conștientizăm bine faptul că ele fuseseră realizate cu mai bine de cinci secole în urmă! Superba sală a Virtuților, cunoscută mai mult sub numele de cea a Stucurilor, dezvăluie privitorului, grație rigurozității și talentului lui Domenico di Paris, însemnele heraldice evidențiate pe fond albastru ale membrilor familiei d'Este. Pe mijloc, în vitrine, sunt expuse numeroase codice

valoroase ce datează din secolele XV-XVI. În fine, la ultimul etaj, se remarcă "Ala trecentesa", o sală mare peste care succesiunea secolelor și-a pus puternic amprenta. Exponatele - distribuite atât de generos în spațiul său - dezvăluie bogăția obiectelor din ceramică, bronzuri și mai multe sculpturi din teracotă pictată, toate având ca autori pe aceiași vestiți meșteri ferrarezi.

Și pentru că ajunsesem în cel mai vechi cartier al orașului, care a fost ridicat în timpul lui Ercole I (de fapt al doilea duce de Ferrara), îmi propun să mă "rătăcesc", pentru măcar o oră, pe străzile: Coperta (acoperită de ziduri și arcuri din cărămidă) ce favorizează comunicarea între case, cât și pe celelalte alte șapte căi mai înguste care o traversează, apoi pe deja cunoscuta via Volte și chiar prin inima vestitului ghetou (este de notorietate faptul că familia d'Este i-a protejat întotdeauna pe evrei, aceștia contribuind mult la dezvoltarea economică a așezării în care au fost primiți cu mult respect) delimitat de străzile Mazzini, Vignatagliata și Vittoria, pentru a mă scufunda, cât mai mult cu putință, în atmosfera atât de benefică sufletului și inconfundabilă pentru privirea-ți avidă de culoare și pitoresc. Constat cu stupeoare înșă că nici una dintre arterele ce amintesc de trecut nu a fost sacrificată de furia renovărilor urbanistice ale prezentului (așa cum se tot întâmplă de mai bine de cincizeci

Palatul Podesta - scara de onoare

de ani în România!) dimpotrivă acestea au fost ajutate să supraviețuiască spre bucuria deplină a localnicilor și chiar a turiștilor care le frecventează cu deosebită plăcere.

La Ferrara, unde vreme de mai multe secole a funcționat cel mai draconic sistem de impozitare din Italia, oamenii bogați nu s-au încumetat să-și ridice palate impresionante tocmai pentru a nu-și risipi banii pe taxele uriașe percepute pentru spațiul excedentar.

Aidoma cehului Karel Čapek (căruia i-a fost dat să trăiască, aici, ca într-un vis) și eu m-am lăsat copleșit (poate și din cauza oboselii acumulate de peste zi) de tristețea străzilor pustii străjuite de pereții colorați ai caselor cu cel mult două etaje, de permanentul dialog al obloanelor întredeschise cu cel al porților încrustate, dar și de splendoarea florilor îngrămădite cu dragoste la ferestre sau în vase mari postate în fața micilor restaurante. Firește că acest "vis de voluptate", cum atât de inspirat spune D'Annunzio în poemul său, m-a făcut să mă gândesc, pentru o clipă, și la pictorul Giorgio de Chirico care și el, ca și mine acum, îi fusese dat să cunoască "căldura sufocantă" a Ferrarei din mijlocul verii datorată situației ei în zona de câmpie și umidității continue care pătrunde nestingerită dinspre mare. De altfel, orașul avea nu numai să-l inspire pe pictor (cum însuși mărturisește în "jurnalul" său) prin "nebulia latentă" a oamenilor, prin "clevețirile și indiscreția" lor, ci și "în domeniul metafizic" atât de prolific al creației sale, tocmai datorită detaliilor insolite din interioarele caselor vechi, dispunerii într-un anume fel a vitrinelor prăvăliilor și chiar a unora dintre cartiere.

După ce am servit la rezeala un sandviș, o înghețată cu multă frișcă și o cola rece în contul "mesei de prânz" (care m-a costat doar șase euro!) într-unul din restaurantele accesibile din preajma Primăriei, m-am îndreptat iarăși spre centrul orașului, unde am avut prilejul să apreciez structura urbanistică bine coordonată și cât se poate de logică ce are drept principal punct de plecare bulevardele drepte Cavour și Giovecca, menite să formeze o linie continuă și să împarte întregul oraș în două părți egale, simetrice.

Cam pe la mijlocul străzii Ercole I d'Este, destinat mai mult pietonilor, identific cu ajutorul hărții câteva repere inconfundabile: Muzeul Risorgimentului și al Rezistenței, casa-muzeu a lui Michelangelo Antonioni și, desigur, Palatul Diamantelor despre care citisem mai demult. Cum era și firesc, privirea mi-a fost reținută de acesta din urmă, el figurând printre cele mai interesante edificii ale întregii Renașteri italiene. Deși construcția sa a fost proiectată și începută în anul 1493 de arhitectul Biagio Rossetti, pentru Sigismund d'Este, inaugurarea edificiului a avut loc 75 de ani mai târziu. Palatul, în ansamblul său pare a fi destul de modest și chiar puțin greoi, dar pereții exteriori nu par să aibă, deocamdată, nicăieri în lume vreun rival. Întreaga fațadă este îmbrăcată cu 8500

bucăți proeminente din marmură albă ce au fost șlefuite aidoma diamantelor. Așadar, inspiratul ansamblu decorativ se remarcă nu numai prin originalitatea sa, ci și prin eleganța pe care reușește să o emane. Colțurile clădirii sunt marcate de coloane plate împodobite, la rândul-le, cu ornamente ceva mai mici, dar tot atât de delicate. Edificul renașcentist adăpostește în prezent colecția Pinacotecii orașului constituită, în cea mai mare parte, din tablourile ce provin din bisericile ce s-au distrus de-a lungul timpului, printre semnatarii acestora numărându-se: Garofalo, Cosima Tura, Dosso Dossi, Lorenzo Costa, Guercino și alți artiști importanți care au trudit la impunerea școlii de pictură locale.

Mărturisesc că m-am despărțit destul de greu de acest oraș - atât de bogat în palate și biserici, cu străzi curate și case ridicate cu mult gust - al cărui unic decor, impregnat de o perpetuă aură melancolică, i-a inspirat mai multe tablouri celebre lui De Chirico. Toate aceste elemente îi determină pe toți cei care-l străbat, fie și numai din goana mașinii, să-l considere (lucru la care și subsemnatul subscrie cu mâna pe inimă) drept cel mai frumos și mai fascinant oraș al regiunii Emilia Romagna. Așadar, cine se va încumeta să viziteze Ferrara, situată între Padova și Bologna, poate fi sigur că nu va regreta niciodată decizia sa.

Palatul Podesta - intrarea principală

5 ANI DE BUCURII SCRITORICEȘTI

Strămoșii noștri, romanii, au creat un cuvânt anume pentru cifre de 5 ani, lustrul, la împlinirea căruia aduceau zeilor jertfă de mulțumire și își supuneau mintea, sufletul și faptele unui examen drastic.

Iată că revista *Tecuciul literar artistic* împlinește un lustru. Nu-i puțin, întrucât a depășit de multă vreme primejdia de a fi rămas o efemeridă ori o publicație căreia i se putea atașa epitetul de ocazională. Dimpotrivă, e o revistă temeinică, recomandându-se printr-o periodicitate apreciabilă, prin seriozitate, prin consecvență de stil, prin colaboratori interesanți și feluriți, în generali fiddeli.

Surpriza își rezervă ea drepturile ei, la fel cu statornicia liniilor directoare: literatura și arta de bună calitate.

Cel dintâi merit revine, indiscutabil, redactorului șef, scriitoarei Eleonora Stamate, spre a cărei pricepere, tenacitate și luptă se îndreaptă întreaga mea admirație ca și spre întregul mănunchi de colaboratori. Admir, de asemeni, echilibrul pe care domnia sa îl menține între tradiție și modernitate. Cum, personal, sunt cu deosebire sensibil, la trecutul literar tecucean, e firesc să mă bucur de câte ori întâlnesc texte ale tecucenilor de altă dată.

Astăzi, la aniversarea celor 5 ani de viață, îi urez revistei 50 de ani de aici înainte, texte cu valoare artistică și un permanent apel la eternitate.

Când vom ajunge la 50 – vom mai vedea.

Prof. Univ. Dr. C.D. ZELETIN, Președintele Societății Medicilor Scriitori și Publiciști din România, Membru titular al Academiei de Științe Medicale, 27 iulie 2011.

Cu cinci ani în urmă a lua ființă revista de cultură *Tecuciul literar-artistic* al cărei scop era promovarea universului cultural tecucean, dar și descoperirea de noi talente. Era o perioadă când Tecuciul avea nevoie de așa ceva, demersurile timide de până atunci, în această direcție, încetând prematur din diverse motive. De atunci, importanți oameni de cultură ai urbei noastre, dar și personalități de pe alte meleaguri și-au adus semnificativ contribuția prin articole de proză, poezie, critică sau interviuri, pentru ca revista *Tecuciul literar-artistic* să devină un nume în peisajul cultural tecucean.

Revista a încurajat actul artistic sub diversele lui forme, semnându-l și promovându-l, reușind să-l analizeze obiectiv de fiecare dată. Este meritul *Tecuciul literar-artistic* de a readuce în lumină (nu doar generațiilor mai tinere), scriitori naționali, unii dintre ei deschizători de drumuri, de care fie prea puțini adolescenți au auzit vreodată, fie prea puțini oameni de cultură se mai oboseau să scrie.

La cinci ani de la apariția primului număr al Tecuciului literar-artistic, le urez tuturor redactorilor și corespondenților revistei care s-au preocupat cu atâta dăruire de apariția fiecărui număr, multă sănătate și cât mai mulți ani în peisajul cultural românesc.

Ionuț PETICĂ,
strănepotul poetului Ștefan Petică

O REVISTĂ SOBRĂ

Știam că la Tecuci există efervescență literară, că acolo trăiesc și scriu Ionel Necula, Dionisie Duma, Vasile Ghica, Dan Movileanu ș.a. Cu mai mulți ani în urmă, am primit semnale că se editează și o revistă, *Tecuciul literar și artistic*, și, la un moment dat, mi s-a cerut o colaborare, solicitare căreia i-am și dat curs. Apoi, legătura a fost întreruptă, probabil din prea multele mele obligații, dacă nu cumva și din cauza greutăților de editare ale publicației. Iată însă că în acest an am redescoperit existența *Tecuciului literar și artistic*, iar impresia e a dintre cele mai bune. Impresionează calitatea hârtiei, a concepției grafice pline de sobrietate și, nu în ultimul rând, calitatea materialelor și a numelor care semnează frecvent sau sporadic: Mihai Cimpoi, C.D. Zeletin, Andrei Pleșu, Nicolae Dabija, Emilian Marcu, Viorel Dinescu, Adrian Botez, Dan Movileanu, Vasile Ghican, Eleonora Stamate (care e și redactor-șef), Vasile Sevastre Ghican, Prof. Pohrib Mihail, A.G. Secară, Ion Manea ș.a.

Cu tenacitate și dăruire din partea realizatorilor, sub egida Societății Culturale „Ștefan Petică” și cu sprijinul Primăriei municipale, revista se află în al șaselea an de apariție, ajungând la al 25-lea număr. Urez *Tecuciului literar și artistic* ani mulți, iar celor care o gospodăresc să o ridice la prestigiul unei publicații de audiență națională

Theodor CODREANU

La cinci ani copilul stă bine pe picioarele lui, aleargă, zburdă, vorbește bine și știe ce vrea. La aceeași vârstă „Tecuciul literar-artistic”, vine spre noi, tot mai sigur de sine, cu paginile dolbora de roadele minții și sufletelor noastre deschise către tot mai mulți cititori din țară și din afara hotarelor ei actuale. La mulți ani.

**Vasile TĂRĂȚEANU,
Cernăuți**

O revistă frumoasă într-o arhitectură originală în spiritul „localismului creator”, dragă mie, pe care o așez la loc de respect în „casa mea”.

**Horia
ZILIERU**

De „Tecuciul literar-artistic” ne leagă în primul rând figura lui Costache Conachi, figura lui luminoasă și generoasă, ce, cu cinste este consemnat de Eugen Simion ca făcând parte din „dimineața poezilor”, servind drept far înaintașilor moldavi în ale scrisului. Costache Conachi ne vegează întreg arealul moldav iar spiritul lui se întoarce și poposește, din când în când în comuna Sânger din Basarabia unde avea o moșie. Conachi ne leagă într-un singur spirit pe toți românii de o parte și de alta a Prutului.

La mulți ani Tecuciul Literar Artistic.

**Acad. Mihai Cimpoi
Președintele Uniunii Scriitorilor din Republica Moldova**

Revista „*Tecuciul literar-artistic*” știe să dăruiască sărbători. Fiecare număr pe care îl primesc dincolo de Prut este ca o sărbătoare. O sărbătoare a Limbii Române și a Spiritului Românesc. Mă bucur că în timp această revistă a știut să fie nu doar a Tecuciului, ci și a românilor de pretutindeni. Ne-am regăsit în ea, precum în jocurile noastre de copii din Codrenii Basarabiei, când, fără să știe că sunt despărțiți de granițe, băieții și fetițele satului meu, săreau ba pe un picior ba pe altul, cum cerea regula jocului, întrebând:

- *Un' te duci?*
- *La Tecuci.*
- *Ce să faci?*
- *Cozonaci!*
- *Cui să-i dai?*
- *Lui Mihai!*

Din acești „cozonaci” tecuceni s-au înfruptat nu doar cititorii Basarabiei, ci, am

impresia, și acel Mihai din cimilitură, care pentru mine în acest context se identifică cu cel mai mare Mihai al literaturii române – Eminescu cel Nepereche.

Nicoale DABIJA,
Membru de Onoare al Academiei
Române,
redactor șef al publicației
„Literatura și Arta” (Chișinău)

La 5 ani de viață activă în inima cetății, revista „*Tecuciul literar-artistic*”, și-a câștigat pe bună dreptate respectul și dragostea admiratorilor cuvântului artistic.

La mulți ani și urări de bine din partea de nord a Bucovinei-Cernăuți.

Cu drag Ilie
Tudor ZEGREA

Fericită revistă a inocenței! Când va împlini 50 de ani își va trăi maturitatea normalității. Din păcate, azi nu vorbim de continuitate ci de supraviețuire, cel puțin în domeniul culturii.

Valeriu STANCU,
redactor șef
revista *Cronica*

SPRE O MAI DREAPTĂ VIEȚUIRE ÎN CETATE

Acum, în toamna vieții mele, doresc tinerei reviste „*Tecuciul literar – artistic*” sincere urări de bine și spor pe calea rostirii cuvântului întru credința cea adevărată spre o mai dreaptă viețuire în cetate.

Preot ierimonah,
Ignatie GRECU

*

Verba volant, scripta manent – Și nu orice del de scris rămâne. Și revista va rezista în timp numai dacă vor fi publicate în paginile ei texte la fel, și numai inspirate. Doresc colectivului redacțional viață lungă în ale scrisului și cu impact pozitiv la cititori.

Constantin OANĂ

LAUDATIO

Încă de pe vremea lui Ștefan cel Mare și Sfânt, moșia Tecuciului a fost un bastion de neclintit și în țărâna lui s-a amestecat deseori și sângele copiilor noștri care au sărit să apere dănuirea și demnitatea nației atât de greu încercate. Astăzi, tancurile au fost înlocuite cu bănci, dar dezastrul e parcă și mai mare. Cea mai bună armă de apărare a noastră este cultura și putem spune că și în acest domeniu municipiul Tecuci își face datoria, deși condițiile sunt din ce în ce mai vitrege.

Ne salvează de la anonim și de la faliment spiritual, minunata și necesara revistă *Tecuciul literar-artistic* pe care astăzi o omagiem pentru cei cinci ani de activitate necesară și devotată. Pentru Moldova de Jos, revista nu mai e o publicație cu versuri și povești, ci o **cauză** pe frontul spiritualității românești, având datoria să ferească limba și tradițiile noastre de intensa poluare mass-media la care suntem supuși.

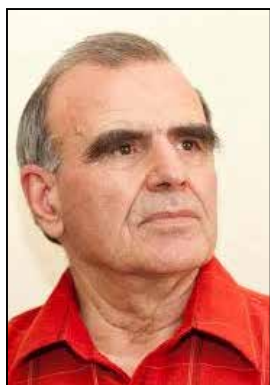
Iubiți oameni de cultură tecuceni, voi nu mai sunteți actori ai divertismentului, ci niște ostași care nu mai pot da înapoi. Ești soldat, Eleonora Stamate ! Și tu Tase Dănăilă, sau Petru Blaj și toți trucidorii din redacție. Consiliul Local al orașului Tecuci, înțelepții urbei v-au încredințat o misiune de apărare a culturii naționale de toate mofturile de import. Citeam cândva în paginile revistei: "Tinerii de azi nu știu ce însemnat Securitatea și nici nu prea citesc. În plus, au o memorie din ce în ce mai scurtă".

Dar, nu trebuie să pornim la drum cu o viziune atât de sumbră. Pretutindeni: "Omul (tinerețul) e bun de la natură, numai societatea e cea care-l corupe"(Rousseau).

Revista *Tecuciul literar-artistic* mai are un drum lung de parcurs. Să avem încredere în bunul simț al generațiilor viitoare și în înțelepți precum Mihai Cimpoi, Theodor Codreanu, Nicloae Dabija, Vasile Tărățeanu, Valeriu Matei și alții. Și în Eminescu, cel mai înalt povățuitor.

Viață lungă la cinci ani de la apariție, îi urăm revistei *Tecuciul literar-artistic*, floare răsărită din pământul sfânt al Moldovei !

Viorel DINESCU

Încă de la debut, revista *Tecuciul literar-artistic* și-a atras colaboratori valoroși, atât din țară cât și din diaspora românească, a sprijinit tinere talente, a mediatizat principalele evenimente culturale desfășurate în urbea noastră, dar și în orașele limitrofe. Considerăm că intelectualitatea tecuceană ar putea să manifeste mai mult interes față de această importantă publicație culturală. Calde felicitări celor care trudesc pentru apariția ei.

Vasile GHICA

CINCI ANI ÎN CĂUTAREA SENSULUI PIERDUT

„Dacă există ceva mai sfâșietor decât un trup care se prăpădește din lipsa de pâine, e un suflet care se stinge din lipsa de lumină” spunea marele spirit de extensie universală – V.Hugo. Cugetările marilor înțelepți, s-au topit întotdeauna ca un fulg de nea pe arșița din mine. Aceasta este motivația pentru care, acum cinci ani, am consimțit la provocarea sensibilului și controversatului iubitor de cultură, renumitul chirurg dr. Constantin Teodorescu, de ființare a unei reviste literare, ca izvor de plăceri estetice care să apropie omul mai mult de esența sa. Într-o lume bulversată de vântul vrajbei și nesiguranței, lunecând pe toboganul existenței facile, în care toți mășcăricii deveniseră purtători de torțe fumegânde și repere existențiale, ideea de a face din spirit un scut protector al ființei omului și de aerare a ambientului social atât de viciat, părea o nebunie, părea o utopie.

Știam însă că ignoranța este viciul cel mai păgubos al omului și un mod de a consimți la decăderea sa. Și mai știam că omul poate mai mult decât crede dacă voința trezește în el simțurile latente. Și iată că acum, la cinci ani de la momentul acelei întâlniri entuziasmante dar și tensionate, nu

am trufia de a spune că utopia a devenit o virtute dar am motivația de a spune că utopia a devenit o realitate.

Desigur, raportat la infinitatea timpului, cinci ani de existență a unei reviste literare sunt puțini, dar e mai mult decât nimic. Așez aceste gânduri în pagină și am sentimentul că retrăiesc crâmpiele din propria-mi viață. Pentru că am așezat în paginile revistei cuvinte extrase din stările mele, din combustia lăuntrică din mine, atât cât a existat. Și, pentru că aplecarea mea dominată a fost aceea de a dialoga cu personalități accentuante, care vor rămâne în timp și dincolo de timp și pe care le-am selectat nu numai după criteriul valoric ci și după criteriul de a nu a avea colțuri în inimă și gând, le ofer spre meditație cuvintele lui G.Flaubert: „Din înălțimea planetei Saturn, Universul nostru e o mică scânteie. Trebuie să încercăm să fim la înălțimea stelelor”

Iar revistei *Tecuciul literar-artistic* îi adresez celebra urare: „vivat, crescat, floreat!”

Tănase DĂNĂILĂ

A elogia pe cineva este un gest care nu stă în firea intelectualilor autentici, dar a recunoaște o valoare este un gest de normalitate. Acum nu doresc să laud, chiar dacă în zilele noastre este la modă, ci vreau să recunosc valoarea artistică a revistei culturale TECUCIUL LITERAR ARTISTIC, care rezidă în primul rând din paginile revistei. Sufocați în acest ocean de poluare artistică, ne refugiem pe acest atol al unor supraviețuitori ai literaturii moldave în zona Tecuciului. Credem că vor mai trece multe furtuni peste această oază greu încărcată de literatura autentică, dar ca și mai înainte nu vor face decât să-i spele malurile, să le pregătească în așteptarea frumoaselor răsărituri ale literaturii care vor fi conduse „Doamna în vers alb” Eleonora Stamate, spre minunate apusuri artistice. Fiecare pagina are rolul de a te readuce de fiecare dată în lumea frumosului, a dreptății, a normalului, și cred personal că această revistă ar trebui prescrisă tuturor celor care suferă de durerile creației literare ca un real medicament de creștere sufletească.

Nu laudăm fățarnic ci mulțumim celor care se implică și pătrund în casa sufletului nostru prin această revistă și vă rugăm rămâneți tot așa.

Prof. Drd. Narcisa BOLDEANU

Numai cei Bravi!
Atât și numai atât?

Da! Întrucât la fel ca și în cartea lui Frithjof Saelen, avem fapte reale și reușite deplin! Și un erou extraordinar – comandoul care scoate revista !

O revistă tescuită dintr-un singur copac-arborele pasiunii!

Tecuțiul literar-artistic: o margine de țară cu vibrații înstelate sau și o apă curgătoare, limpede și sfințit însetată !

La mulți ani !

...și așteptări răsfățate!

Adrian RACARU

Într-un moment aniversar revista „Tecuțiul literar-artistic” sau „revista doamnei Stamate” cum se afirma ironic de către un răuvoitor într-o gazetă locală, se prezintă incontestabil cu un bilanț pozitiv.

Depășind inerentele probleme ale debutului revista a devenit o prezență constantă în peisajul cultural tecucean și îndrăznesc să afirm chiar mai mult. Revista a crescut valoric cu fiecare număr și și-a diversificat aria de cuprindere a fenomenului cultural-artistic local, regional și național.

Colectivul de redacție reprezintă o garanție că revista va avea un trend ascendent prin sporirea calității articolelor scrise și creșterea gradului de cuprindere a evenimentelor cultural-artistice în timp și spațiu cu prioritizarea totuși a celor locale conform scopului propus prin titlu.

În acest moment festiv avem datoria de conștiință să pomenim numele doctorului Constantin Teodorescu, unul dintre inițiatorii proiectului acestei reviste, plecat de curând dintre noi.

Cu certitudinea unei performanțe sporite a revistei și a tuturor celor implicați în apariția ei nu rămâne decât să urez:

„Vivat, crescat, floreat!”

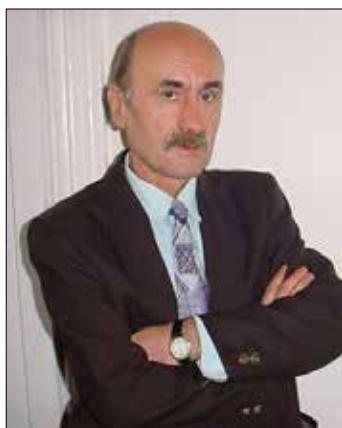

Prof. Mihail POHRIB

AUTODETERMINARE LITERARĂ...

Prin anii 80 ai fostului veac, veneam ca reporter adesea aici, coboram în gara obosită de treceri și porneam agale spre centru, îmi plăcea întotdeauna să vin la Tecuci, poate și pentru că eu însumi pornisem dintr-un de provincie, dar mai degrabă pentru că descopeream întotdeauna aceiași altfel de oameni, mult mai buni mi se păreau și mult mai aproape de soare, acesta era sentimentul, pe care nu-l găsisem nici în Bucureștiul studenției și nici în Galațiul din care veneam, prea plin de sine și prea mândru de flamura iscată de furnale pe dealul prefăcut al Smârdanului.

Orașul acesta avea poezia lui, o simțeam izvorând în tăcere din acea unică și inconfundabilă plâsmuire a locului și, atunci când, mult mai târziu, am văzut primul număr din „Tecuțiul literar-artistic”, am înțeles că ea, Poezia, și-a găsit matca, nu mai e în toate și în tot, dar nicunde, s-a rostuit într-o curgere proprie și mereu mai încăpătoare. Autodeterminarea literară a Tecuciului – dacă acesta există – poartă numele acestei publicații care reușește să unească, să contureze și să poarte în lume blazonul sufletesc al urbei. Nu întâmplător condeie de prin alte părți ale lumii românești și-au trimis la Tecuci gândurile, Bucureștiul, Galațiul, Chișinăul, Iașiul, Focșanii, Cernăuții și-au desemnat ambasadorii, vor veni și alții, pentru că, dacă „Tecuțiul literar-artistic” a crescut în cinci ani cât nici nu și-ar fi putut închipui, este cu siguranță de sperat că, la rotunjirea primului său deceniu, laurii împlinirilor vor fi cu mult mai umbroși și cu mai temeinice rădăcini...

Ion MANEA

„TINEREȚE FĂRĂ BĂTRĂNEȚE”

Aflu cu surprindere, că Tecuciul literar-artistic, împlinește cinci ani de existență!

Spun, cu surprindere, întrucât, parcă mai ieri, din inițiativa doctorului chirurg de la Spitalul municipal „Anton Cincu”, trecut de curând în lumea din cer, a făcut să apară și în urbea de pe malurile Bârladului, o publicație cu caracter cultural, susținută inițial din propriile-i fonduri, apoi preluată de alt protagonist al domeniului menționat, el însuși poet cu substanță lirică deosebită, doctorul Petru Blaj.

Acum, revista și-a găsit, și cred că e un lucru firesc pe care l-am remarcat și în alte localități din țară de dimensiunea Tecuciului, sprijinul direct, real, benefic, al Consiliului local al municipiului.

Nu sunt eu în măsură să analizez traseul celor cinci ani de existență, să scot la suprafață, în spirit critic, obiectiv, calitățile bune și mai puțin bune ale acestei publicații, dar beneficiind de dreptul de exprimare liberă, afirm cu deplină credință și sinceritate, că sunt cuprins de bucuria nemărginită a omului legat organic de acest colț de țară și de Europă, că și la Tecuci-locul meu de inițiere și de respirație permanentă se află o construcție, pe care mînat de inspirația curentă, am găsit de cuviință să o denumesc simplu și sugestiv „O candelă de cuvinte”.

Aceasta este revista **Tecuciul literar-artistic**, căreia la acest moment aniversar de înaltă vibrație emoțională, îi urez viață lungă și ..., „tinerețe fără bătrânețe”!

La mulți ani!

Dionisie DUMA
Membru titular al Uniunii Scriitorilor din România

A CINCEA ANIVERSARE DEJA!

Doamne, cum mai trece vremea!

Oare știe cineva câte eforturi s-au depus pentru această publicație să apară?

M-ar mira.

De regula este mai ușor să critici decât să faci tu însuși o revistă culturală.

În istoria literaturii au rămas și reviste care au apărut doar de câteva ori.

Sper ca revista dumneavoastră să primească răsplata cuvenită.

Și mai sper ca dumneavoastră să simțiți cum vă vin alături oameni care calmează că sunt alături de cultura română.

A da din plisc aiurea, fără acoperire, fie că ești omul care ai fi putut finanța această publicație, sau că ești scriitorul care ai fi putut contribui la prestigiul ei este deja o proastă creștere.

Nutresc un gând frumos pentru oamenii care oferă oamenilor lumina cuvântului, pentru că doar prin cuvânt ne putem curăța sufletele.

Asta o știau și cei câțiva slujitori ai bisericii din vechime, care în locul tablourilor unora ca Becali, pictate în biserici, adăposteau cartea de limbă română. Vă doresc să fiți mereu iubiți și respectați pentru truda voastră!

Gh. NEAGU

IATĂ SĂRBĂTOAREA!

Se împlinesc (deja) cinci ani de la apariția primului număr al revistei „Tecuciul literar-artistic”, ce apare la editura „Eleonora”, sub egida Societății Culturale „Ștefan Petică”, cu sprijinul Primăriei Tecuci.

Timpul s-a rostogolit în albiile involburate, dar furia apelor n-a putut acoperi glasul unor oameni de mare valoare... glasuri materializate în cuvinte care au rezistat reoziunii fiecărei zile imprevizibile...

Într-o lume a „haosului”... pavată cu suferință, intoxicată până la refuz cu idealuri false...puțini sunt cei care mai cred în energiile lor creatoare, și chiar salvatoare. Cu tenacitate, departe de privirile „omului grăbit” – ei încearcă să ridice un edificiu al frumosului, armoniei, solidarității – adunând în „mănunchi” înalte valori spirituale, învingând astfel suficiente adversități apărute în cale. Grație acestor oameni remarcabili, promotori ai culturii și spiritualității românești au luat naștere proiecte culturale îndrăznețe. Amintesc câteva persoane marcante, dedicate trup și suflet revistei „Tecuciul literar-artistic” și culturii în general.

Directorul executiv al revistei este Petru Blaj iar funcția de redactor-șef este ocupată de Eleonora Stamate. Printre autorii articolelor îi veți putea regăsi pe: Dan Movileanu, Vasile Sevastre Ghican, Tănase Dănăilă, Paul Blaj, Petru Dinval, A.G.Secară, Ion Manea, Nicolae Chiscop, Vasile Tărățeanu, Valeriu Matei, Viorel Dinescu, prof. Drd. Narcisa Florentina Bordeanu și academicienii Mihai Cimpoi și Nicolae Dabija. *Secretar de redacție este Florentina Golea iar responsabilitatea tehnoredactării îi revine lui Avram Costel Dan. (informație preluată din ziar. Ziar online Tecuci).*

Un rol axial în menținerea la „suprafață” a acestei publicații revine poetei, profesoarei Eleonora Stamate, personalitate complexă și veritabil ambasador al culturii românești.

„Poeta se destăinuie. Își scoate sufletul la vedere, se vrea înțeleasă, dorește ca cititorul să știe adevărul despre o viață, viața ei, socotind că astfel va realiza, va închina un necesar elogi frumuseții ori... imperfecțiunilor naturii umane rătăcitoare la răscruce de spații, timp, istorii, în căutarea fabulosului paradis pierdut!”(Calistrat Costin).

(fragment din prefața realizată volumului „Viața la imperfect” semnat de Eleonora Stamate. Răsfoind „paginile” internetului găsesc următoarea informație:

„Luni 6 iunie 2011, amfiteatrul școlii nr. 10 „D. Sturdza” a găzduit un frumos spectacol oferit de grupul „Satricon” de la această școală, condus cu multă migală și cu un deosebit profesionalism de profesoara Eleonora Stamate, grup premiat la recentul concurs „Gala Teatrului Școlar”. Fără odihnă...iat-o, din nou, dăruită unui frumos proiect cultural în care sunt implicați cei tineri.. dornici de a presăra pe drumul existenței lor... flori nemuritoare crescute din noblețea trăirilor și spiritului lor creator.

„Când ziua-și pierde mantia albă // Iar râul cade-n albie gol”...gândurile poetului, prozatorului, eseistului, Petru Blaj (Dinval) (de profesie medic primar) – se îndreaptă către semeni cu generiozitate, gentilețe, conduită morală... un adevărat spirit al cetății. Este atât de greu să găsești oameni devotați cu care să pleci la „drum” în aceste timpuri „subjugate” banului, kitsch-ului, non-valorii... Toată admirația față de travaliul neobosit al acestor oameni, acestor conștiințe superioare de o rară exemplaritate – pasionați, preocupați de variatele forme de manifestare ale artei. În paginile revistei sunt cuprinse articole remarcabile aparținând atât scriitorilor tecuceni cât și colaboratorilor (din țară și din străinătate). Mă voi opri asupra câtorva materiale publicate în nr. 22, 23, 24 astfel: în nr. 22 găsim „comentariu becartin” realizat volumului „Poeme liturgice”, autor Petru Blaj (Dinval). „Scriitorul este conștient de faptul că viața pe acest pământ e doar o trecere – și fără gesturi de regret, de zbucium – lasă mărturie un „poem-testament” pentru clipa când va trece în eternitate”...

„Când voi fi rămas a morții pradă /Pentru noapți de vifor sau de foc /Muguri somnoroși or să prevadă /Pat de humă-n strai de busuioc/...”

Valentina BECART – Pașcani

În cei cinci ani de activitate „Tecuciul literar-artistic” a demonstrat că poate fi un demn continuator al tradiției publicisticii culturale locale dintre care amintim: *Aurora Literară* (1893), *Provincia literară* (1908), *Freamătul* (1911), *Astra tecuceană* (1996). Născută din neliniștile spirituale ale doctorului Constantin Teodorescu, publicația a ajuns astăzi un reper cultural important, în paginile căreia semnează nume de prestigiu ale vieții culturale naționale, înnobilând astfel, spațiul cultural tecucean...

Fie ca anii care urmează să statueze drumul ascendent al acestei reviste, cu nobilă misiune de așezare în paginile sale a valorilor spirituale tecucene și europene.

La mulți ani!

Viorel BURLACU,
Director, Casa de Cultură Tecuci

LA ANIVERSARE

Tecuciul este și azi „orașul somnului lung”, orașul care predispune la visare, la reverie, la meditație poetică și filosofică. Aici, la Tecuci, se vorbește o altă limbă a sentimentelor: tecucenii au vocația prieteniei durabile.

Având o istorie culturală apreciabilă și personalități literare de prestigiu, Tecuciul are nevoie de o publicație, de o tribună, care să coaguleze forțele creatoare existente într-o mișcare culturală demnă de numele înaintașilor C. Conachi, Natalia Negru, Ștefan Petică, Calistrat Hogaș sau Ion Petrovici. Cred că această nobilă misiune îi revine, azi, Tecuciului literar – artistic, revistă care, iată, împlinește șase ani de existență (cea mai longevivă publicație de gen) și 25 de numere.

La ceas aniversar, urez Tecuciului literar – artistic viață lungă, cât mai multe numere, spre bucuria celor care încă mai citesc literatură scrisă, colaboratori de elită și vizibilitate în peisajul revuistic național. În istoria presei tecucene, Tecuciul literar – artistic ocupă de pe acum o pagină importantă.

Dan MOVILEANU

NU SCRIBU PENTRU MINE!

Era o zi călduroasă, numai bună de stat în apă sau în direcția unui aparat de aer condiționat, când doamna Eleonora Stamate m-a sunat și mi-a propus să fiu redactor într-o revistă de cultură a Tecuciului. Nu știam multe atunci amândoi, dar dumneaiei a învățat până astăzi și mai multe despre cum se alcătuieste ceva de calitate artistică și susținere intelectuală. Ne-am întâlnit la fast-food și, doar având ceva răcoritoare lângă noi, puneam la cale paginația, formatul, etc. Am fost și sunt mândru de această colaborare propusă.

Astăzi, avem un colectiv redacțional de care mi-e drag. Prieteni în ale cuvântului, profesioniști în ale scrisului, oameni de valoare pentru mine și urbe. Iar cu această ocazie aniversară, îmi permit să cred, că Burgul nostru, în care am copilărit, ai cărui profesori m-au școlit, ai cărui oameni i-am îndrăgit, merită acest frumos gest de cultură în care o mână de oameni sufletești cred și spre cum ai spera într-un viitor generos al culturii române pe plan universal. Felicitări, dragi colegi!

Paul BLAJ

5 ANI CU REVISTA TECUCIUL LITERAR – ARTISTIC

Apariția revistei de cultură, în aprilie 2006, a „Tecuciului Cultural”, apoi „Tecuciul literar – artistic”, timp de cinci ani, a reprezentat un eveniment publicistic deosebit pe care l-am privit ca pe un act temerar în primul rând și în al doilea rând ca pe un mesaj de suflet către iubitorii de literatură.

Revista este o scânteie care a încercat să reaprindă în sufletele generației de azi, bulversate, flacăra dorinței de a avea o modalitate superioară de trăire, de a înțelege prezentul, de a sluji cu dragoste semenilor și cu răspundere pentru cei de mâine. Dacă stau să gândesc bine, cultura este singura forță care trezește spiritul și-l impulsionează în luptă spre triumful binelui și frumosului. Când doamna Eleonora Stamate, redactorul șef al revistei, mi-a făcut cunoscute intențiile sale și mi-a înșirat numele colaboratorilor săi, mi-a dat o stare de bucurie și am gândit în sinea mea: iată, mai sunt și oameni care fac să curgă cuvintele în marea în care navighează zeci și zeci de plutași setoși de libertate, de adevăr, de împlinire a unor vise reale, de pătrundere în înțelesul vieții.

Pe de altă parte, revista este o punte a prieteniei, de întâlnire și de înțelegere între inimile iubitorilor de mai bine.

Revista nu este scrisă de tecuceni numai pentru tecuceni, ci în paginile ei întâlnim personalități ale culturii universale din toate domeniile: istorie, filozofie, religie, matematică, artă, medicină, sociologie etc. și prin ei dăm mâna cu vechile generații de mânduitori ai condeului din secolul XIX

ai ziarului „Tecuciului”, a cărui continuator se vrea prin acțiunea și entuziasmul colaboratorilor săi și care credem că va oferi cea mai sigură formă de dialog și de solidaritate dintre generațiile de ieri și de azi, dintre trecut și prezent.

Din 12 mai 2006, așa cum mi-am notat eu pe primul număr, când a fost lansată la Casa de Cultură Tecuci, eveniment la care a fost prezent și regretatul Dumitru Pricop, din an în an, revista devine mai substanțială și se realizează cu o grafică deosebită. Prin caracterul său sobru a câștigat din ce în ce mai mult teren spiritual. Nu trebuie să uităm niciodată că marea cucerire a adevărului depinde de fiecare în parte și de noi la un loc. Suntem dascăli și răspunderea nu e mai puțină adâncă. Pe lângă acestea, dacă avem pretenția ca suntem și adevărați părinți credincioși iar miezul acțiunilor noastre educative stă în îndrumare, cadesse a pleca urechea la cuvintele Sfântului Apostol Pavel de la Efeseni VI, 4, care spune: „Și voi, părinților, nu întărtați la mânie pe copiii voștri, ci creșteți-i întru învățătura și cercetarea Domnului”.

Preot Ion CROITORU, Liești

Un motiv întemeiat pentru a iubi orașul meu adoptiv este și aceasta revista, în paginile căreia găsesc hrana pentru suflet și minte, revista care ar trebui introdusă drept lectură suplimentară în școli, atât pentru elevi, cât pentru elevi, cât și pentru dascăli, pentru a ne cunoaște trecutul și a ne respecta viitorul!

Felicitări doamnei profesoare Eleonora Stamate pentru că reușește să trezească din amorțire spirituală uriașul potențial al tinerilor, și nu numai, fiind Omul Exemplu care a influențat în bine destinul cultural a numeroase generații de elevi!

Această revistă însemnă efortul nesfârșit al oamenilor de cultură de a răspândi lumina spiritului asupra unei lumi rătăcite.

Amalia CHIRIȚOIU - cititor

GÂNDURI DESPRE TECUCIUL LITERAR

Se împlinesc cinci ani de când o echipă redacțională cu oameni destoinici, inimoși și de un rar profesionalism, ignorând dificultățile vieții noastre cotidiene, a reușit să învieze climatul spiritual ușor monoton al urbei tecucene inițiind apariția unei reviste „de cultură, de informare și de opinie” care de îndată a cucerit inimile cititorilor săi prin seriozitate și dăruirea cu care s-a lucrat la fiecare număr al acesteia. Personal revista m-a încântat nu numai prin aspectul grafic impecabil, ci mai ales prin complexitatea și varietatea rubricilor, regăsind în paginile ei poezie autentică, fragmente de proză memorialistică, evocări literare pertinente, incursiuni în peisajul literar și istoric al zonei noastre, interviuri incitante, recenzii scrise „sine ira et studio”, toate într-o osmoză perfectă purtând semnătura unor distinși colaboratori din spații apropiate sau din alte colțuri ale țării, animați de convingerea că „în fond, cultura este sau ar trebui să fie o anumită formă de a iubi lumea și de a spera” (O.Paler).

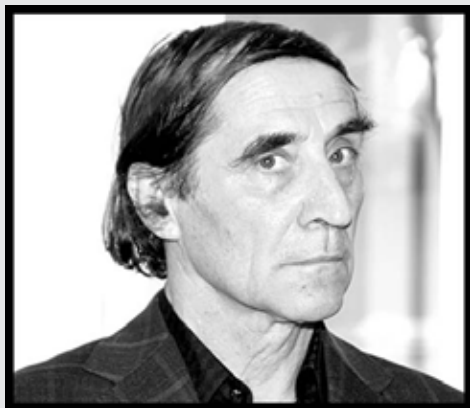
Acum, la ceas aniversar, aș vrea să transmit întregii echipe redacționale, precum și colaboratorilor acesteia, urarea de a obține noi și frumoase împliniri în activitatea revuistică pusă în slujba celor care iubesc scrisul în care să regăsească „viața revărsată”, iar Tecuciului literar urarea strămoșilor de la Râm: Vivat, crescat, floreat.

La mulți ani!

Prof. Gh. N. VASILACHE

IN MEMORIAM - DR. CONSTANTIN TEODORESCU

VIATA E TEMPORARĂ-FAPTELE POT FI ETERNE

În această vară canicularăaugust- renumitul chirurg dr. Constantin Teodorescu a părăsit această lume plină de păcat, urcând la cer, pentru că și moartea este o componentă a omului. Vestea a întristat inimile celor care l-au cunoscut, sub aspectele pozitive ale existenței sale, pentru că el a fost nu doar un desăvârșit profesionist ci și un veritabil om de spirit, iubitor și inițiator de fapte culturale.

El a fost cel care, acum cinci ani, a aprins făclia apariției revistei *Tecuciul cultural*, ce avea să devină cea mai longevivă revistă în istoria revistelor culturale din arealul tecucean. Chiar dacă orgolii și vrăjmașii, pe care omul nu întotdeauna are forța interioară și înțelepciunea de a le es-

tompa, au determinat schimbarea ei în *Tecuciul literar-artistic*, într-o nouă formulă redacțională și o nouă concepție editorială, trebuie să recunoaștem că ea nu ar fi existat dacă nu ar fi avut un mentor sufletist, sensibil la fapte de spirit, ca dr. Constantin Teodorescu.

De altfel, multe fapte de cultură din zona tecuceană, dar, mai ales din spațiul bărlădean, sunt legate de numele său și vor dăinui în timp.

Colectivul redacțional al revistei *Tecuciul literar-artistic* regretă sincer dispariția sa, ca om complex de înaltă ținută profesională și culturală și îi dorește să treacă cu ușurință prin vămile care îi sunt hărăzite omului în lumea de *dincolo*.

El va trăi însă multă vreme în lumea pământească prin faptele sale.

DUMNEZEU SĂ ÎL IA ÎN GRIJA SA!

Colectivul de redacție

DUPĂ UN DECENIU

Apariția unei reviste literare într-un orașel ca Tecuciul, oraș al „somnului lung” părea a fi o utopie sau, în cel mai bun caz, sortită eșecului. Intelectualitatea tecuceană, cu unele excepții, a fost dintotdeauna, ca în orice oraș de provincie, paradoxal, reticentă la nou, anchi-

lozată în cutume și legături de familie, stratificată, cu ifose de protipendadă, nedispusă la eforturi materiale și spirituale în folosul comunității. Dacă generația „dați un leu pentru Ateneu” a fost ceva mai deschisă spre cultură, cea din comunism, școlită prin Cântarea României, a bălit în frica de sistem și a dansat după cântecul de sirenă al activiștilor de partid, privind faptele și evenimentele culturale ca motive de somnolență.

După 1989 unii și-au pierdut busola economică, răspunzând impulsurilor arghirofile ale exilului, alții, conservatori prin formație, s-au dedicat treburilor casnice, prea bătrâni pentru a se lăsa duși de valul entuziasmului creator, ceilalți, mai tineri, neavând exercițiul patriotic, local, al pașoptiștilor sau unioniștilor. Distructivii din pasiune morbidă, cu ochii ațintiți la cei doi-trei scriitori, cu oarecare notorietate în ceaușism, care-și dădeau certificate de talent, considerau că nu au nevoie de o tribună literară, eforturile materiale fiind prea mari.

Tecuciul are, de altfel, în spate o istorie întregă a eșecului literar – diaristic, în ciuda numeroaselor personalități literare care și-au legat biografia de arealul său, dar au preferat să migreze în orașele învecinate. „Freamătul” (transferată la Bârlad), „Primăvara” sau „Provincia literară” au avut apariții efemere, lipsite de substanță în presa de gen, chiar dacă în paginile lor au semnat un Pamfil Șeicaru sau Alice Călugăru. „Ateneu”, dacă n-ar fi fost transferată la Bacău, unde a devenit una din cele mai importante reviste literare din țară, ar fi dispărut, fără îndoială, pe meleagurile tecucene, unde a apărut inițial. În perioada comunistă lucrurile au stat cu totul altfel, nu scriitorii, oamenii de cultură erau vinovați că Tecuciul nu avea o revistă literară, ci sistemul greoi și securistic, care

descuraja orice tentativă venită dinspre imaginarul literar. Dar, nici după 1989, lucrurile n-au stat altfel. Când a apărut „Astra tecuceană” (la inițiativa prof. De matematică, Ion Temneanu) a fost întâmpinată cu un val de „proteste” din partea celor care se-ntrebau, pe la colțuri, ce legătură ar exista între Tecuci și Astra transilvană, iar redactorul – șef bănuț de impostură. După câteva numere, destul de interesante, „Astra tecuceană” a intrat în istoria „eșecurilor” culturale, ca și „Freamătul” (neapărută într-un număr singur la insistența lui Nicolae Chiscop).

Să mai amintim și inițiativa unor tineri talentați, școliți în universități de prestigiu, doctori în filosofie, literatură, istorie, întorși pe meleaguri natale, de a edita minusculele publicității „Kairos”, „Revista de seară” etc., înăbușită din fașă la intervenția subterană a celor care se bălăcesc în mlaștina camerei lor din care lipsește oglinda, cum ar zice magistrul Țuțea. Unii au cerut vehement să li se ia pixul din mână.

Și inițiativa dr. Constantin Teodorescu (bârlădean cu un bogat portofoliu cultural) de a întemeia revista „Tecuciul cultural” a fost întâmpinată cu reticență de unii intelectuali – scriitori chemați inițial să-l sprijine în acest demers. Unii s-au dezis din cauza mediului cultural local, spoliat de diverși agresivi cu o oarecare operă în spate, dar mai ales de veleitari „școliți” prin universități de carton, învățați doar să sărute „papucul pașei” care-și vedeau posturile călduțe din cultură în pericol (încă se practică rotirea cadrelor de partid), alții din cauza multiplelor piedici material – spirituale sau din comoditate. Fiindcă nu este ușor să conduci o revistă literară, să atragi colaboratori de prestigiu, să alegi și să pierzi materialele primite spre publicare, să machetezi și să nu pierzi din vedere nici un amănunt care ar jigni orgoliile scriitorilor, să-ți sacrifici timpul, familia, eventual resursele financiare și să primești doar reproșuri. Este meritul poetei Eleonora Stamate care, sprijinită și de doctorul scriitor Petru Blaj, a acceptat fără rezerve să se ocupe de „Tecuciul cultural”. Revista a apărut în condiții parcă de samizdat, iar redactorul șef supus unui linișaj mediatic și subteran. Dar, cu încăpățănare oltenească și cu conștiința lucrului necesar, Eleonora Stamate și-a văzut de drum și a depășit toate piedicile

sau așteptările contestatarilor înverșunați. După plecarea din Tecuci a dr. Constantin Teodorescu, sprijinită mai ales financiar de Petru Blaj, Eleonora Stamate a reușit să facă din „Tecuciul cultural”, devenită „Tecuciul literar – artistic” o tribună stindard a culturii tecucene. A obținut acceptul unor personalități de raftul întâi al literaturii române, ca acad. Mihai Cimpoi, acad. Vasile Tărățeanu, prof. Dr. C.D. Zeletin, Theodor Codreanu sau Calistrat Costin de a figura în „Colegiul editorial”, a obținut colaborări efective de la acad. Nicolae Dabija, Valeriu Matei, prof. Dr. Lucia Olaru – Nenati, prof. Dr. Nicolae Scurtu, A.G. Secară, Petre Isachi sau Emilian Marcu, a obținut, în fine, și o minimă subvenție din partea Primăriei și a Consiliului local care au înțeles că orașul nostru, fost reședință de județ, are nevoie de această revistă literară.

În condițiile în care în Tecuci există vreo șapte – opt membri ai USR, o grupare literară tecuceană nu pare posibilă, chiar dacă există un cenaclu literar, sub egida USR (Cenaclul Calistrat Hogaș de pe lângă Casa de Cultură) care ar putea să crediteze aparițiile lunare ale revistei.

Scriitorii tecuceni, a căror notorietate a depășit granițele județului, preferă să-și publice operele în reviste din Focșani, Galați, Buzău sau Bârlad ridicându-le prestigiul sau să ridice în slăvi scriitorii de pe alte meleaguri culturale (ceea ce nu e rău), dar să ignore sau să ridiculeze revista „Tecuciul literar – artistic” și cărțile scriitorilor locali. Unii se vor, și chiar sunt, cetățeni ai Universului, dar uită că sunt mai întâi cetățeni (de onoare) ai Tecuciului natal și fac din viața culturală a acestuia o „junglă detestabilă” (A. Marino), asumându-și un rol de Cassandra tragică. Acest articol nu se vrea un bilanț, ci mai degrabă o justificare, o confirmare a necesității unei tribune literare într-un spațiu binecuvântat de Dumnezeu.

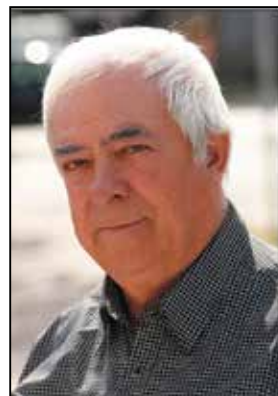
La zece ani de la apariția sa, revista „Tecuciul literar – artistic”, într-un nou format, cu un număr apreciabil de pagini, cu cele 44 (patruzeci și patru) de numere, arată ca o adevărată publicație de cultură, devenind cea mai longevivă revistă literară din întreaga istorie a Tecuciului. Orașul nostru nu duce lipsă de talente literare, tinere sau mai trecute prin sita benefică a criticii literare, așteptate să conducă revista „Tecuciul literar – artistic” spre majoratul benefic.

La mulți ani și multe numere !

Dan MOVILEANU

GÂNDURI DUPĂ 10 ANI

Există în lume reviste, reviste aproximativ literare și reviste extrem de literare. A noastră este o revistă literară sănătoasă din toate punctele de vedere. Revistele sunt zidite cu sufletul și demolate cu buldozerul invidiei de către cei care nu au făcut niciodată nimic în acest sens. La aniversări participa în primul rând cei care au adus revistei beatitudinile literare și mult suflet. Ei, acești pricepuți, au așezat cu grijă, pe frontispiciul ei, credință și talent.

La noi, ce zece ani de „Tecuci cultural” reprezintă inepuizabilă „dăruire sufletească” ale unor „mari caractere” literare, precum: Dr. Constantin Teodorescu, Dr. Petru Blaj, Prof. Eleonora Stamate, Prof. Dan Movileanu și poetul și eseistul Tănase Dănilă, scriitori pe care dacă îi iubește Dumnezeu este mai mult decât suficient. Am citit ani de-a rândul revistele literare ale țării și am constatat fără a greși că „Tecuciul literar artistic” se află pe val, valul de cultură care ne protejează împotriva tuturor relelor lumii. În revista noastră, a Tecuciului am întâlnit și degustat multă poezie comestibilă, sute de mii de gânduri și idei energizante și, a se cerceta colecția revistei, multă veșnicie în stare de libertate.

Cuvântul, neprețuita materie primă a oricărui templu de creație spirituală și aici la Tecuci este trimis de Dumnezeu cu destulă dăruire aleșilor Săi. Zece ani? Da, zece ani! Dar ca aceștia să fie derulați pe rotativa tiparului și a timpului, și numai la insistențele unor ambiții sănătoase, trebuiau cu dibăcie modelați și moderați, și au făcut-o fără a precupeți nimic, scriitorii Dr. Petru Blaj și Prof. Eleonora Stamate.

Deci, să le mulțumim și să avem în continuare încredere în puterea lor de muncă, pentru încă cel puțin un veac de veșnicie... literare!

Vasile SEVASTRE-GHICAN

A FI ÎMPREUNĂ...

În lumea medicală, zece ani pot însemna mult sau puțin (pediatrie vs. geriatrie). Pentru un astronom nu înseamnă mai nimic, dar în cultura noastră tecuceană, zece ani, înseamnă „*magia frumosului și (frântură din) veșnicia neamului românesc*”.

A fi împreună – scrie H. Ford – este un început, a lucra împreună este un succes iar a rămâne împreună este un progres. Miracolul acesta Tecuciul literar – artistic de mai bine de zece ani.

Început în aprilie 2006 din inițiativa regretatului om de știință și de cultură Dr. Constantin Teodorescu. Revista „Tecuciul Cultural” apoi „Tecuciul literar – artistic” a cunoscut în anul 2016 numărul 43 (serie nouă) anul 10, cu un design modern și un conținut pe măsură.

Răsfoind trecutul am dat de acel minunat „Laudatio, revista Tecuciul literar – artistic (5 ani de existență)” din 14 sept. 2011 al distinsei scriitoare Valentina Becart, care surprinde în felul ei caracteristic crâmpie din numerele 22, 23, 24 ale revistei demonstrând cu mărturii de necontestat acel un început urmat apoi de succes și încă de pe atunci un real și bine meritat progres.

În 2012 de Ziua Culturii Naționale, revista Tecuciul literar-artistic a primit premiul „Constantin Buzdugan” pentru fenomenul revuistic de calitate, de fapt singura revistă, gălățeană, premiată cu acea ocazie.

Un rol axial – scria Valentina Becart – în menținerea „la suprafață” a revistei îi revine poetei, scriitoarei, profesoarei Eleonora Stamate, personalitate complexă și un veritabil ambasador al culturii românești, înconjurată de un grup de colaboratori care, cu tenacitate, departe de privirile „omului grăbit”, încearcă să ridice un edificiu al frumosului, armoniei, solidarității adunând în mănunchi înalte valori spirituale, învingând astfel suficiente adversități apărute în cale.

Și pentru că Gheorghe Popa, în nr. 43, ne prezintă un interesant material intitulat „Bârladul și Tecuciul sub semnul interferențelor culturale”, cu ocazia acestei aniversări, vreau să-i aduc un călduros omagiu celui care a fost Dr. Constantin

Teodorescu, datorită căruia au apărut primele 9 numere din Tecuciul Cultural. Ca medic, chirurg bârlădean și apoi tecucean a operat peste 50.000 de pacienți având multiple cazuri dificile rezolvate. A publicat 110 lucrări de specialitate în diferite publicații ale vremii.

În 1991 din inițiativa domniei sale a luat ființă Fundația Culturală ce-i poartă numele. A promovat și sprijinit prin această fundație sute de

evenimente culturale, a editat reviste, ziare, cărți, albume, cărți poștale, emiterea de insigne, medalii etc. A înființat la Bârlad publicațiile : „Bârladul Cultural”, „Bârladul” iar la Tecuci a sprijinit financiar și spiritual timp de un an de zile revista „Tecuciul Cultural”. În anul 2007 devine pensionar și se mută la Bârlad unde va locui până în anul 2011 când va înceta din viață lăsând moștenire un imens tezaur spiritual pentru toate timpurile ce vor urma și un dureros gol sufletesc în inima celor care l-au iubit.

Colaboratorii revistei Tecuciul literar – artistic, între care includem și membrii redacției de la începuturi și până astăzi, vom păstra în seiful amintirilor dragi și personalitatea minunatului chirurg și om de cultură Dr. Constantin Teodorescu, alături de sicriul unor oameni de mare valoare... glasuri materializate în cuvinte care au rezistat eroziunii fiecărei zile imprezvizibile.

La multe zeci de ani, draga noastră revistă Tecuciul literar – artistic!

Dr. Petru BLAJ

ÎNCOTRO MERGEM?

În viziunea noologiei (*nous = spirit, în gr.*) abisale a lui Jung, Blaga, Mircea Eliade etc., Tecuciul este un loc spiritual, în care scriitori, filosofi, teologi, artiști, psiho-sociologi, politologi, profesori, doctorii etc. se adună de 12 ani, în paginile acestei reviste europene de cultură, opinie și informare, spre a fi spiritual împreună, deși fizic sunt departe unii de alții și, cei mai mulți, nici nu se cunosc între ei. Esența unor astfel de locuri, nenumărate în România – Suceava, Iași, Bacău, Bârlad, București, Cluj, Timișoara, Craiova, Constanța, Sibiu, Oradea, Alba Iulia, Pitești etc. – este una spirituală. Filosoful Platon le spunea „locuri fără nume” și nu-și explica cum aceste toposuri declanșează „energiile necreate” (cum ar spune Sf. Grigorie Palama) în manifestările existențiale și de ființă ale persoanei umane și ale colectivităților omenești. În viziunea concepției virtualiste a sociologiei noologice, municipiul Tecuci – și altele de acest tip din România - nu este virtualmente dat, ci virtualmente dăruit, nu este un dat al naturii (fie aceasta chiar și natura umană), ci este un dar de la Dumnezeu, capabil să inducă armonizări sociale prin actualizarea latențelor sufletești, încât revista Bibliotecii Municipale „Ștefan Petică” ne apare nouă, cititorilor și colaboratorilor, o realitate (inter)mentală, o actualizare sufletească în cadrul unui foarte complex proces de reflectare, de privire în Celălalt, în oglinda conștiinței interlocutorului care interacționează cu tine, autor sau lector.

Metafora „privirii în oglindă” exista acum 12 ani, data de naștere a revistei, ca un loc spiritual gol de orice conținuturi empirice, doar ca posibilitate spirituală pură de împreună-gândire și împreună-simțire. În cele 49 de numere apărute până acum, „*Tecuciul literar-artistic*” a legat sinele (individual și social) de „fluxul energetic al vieții comune” românești/ europene și de interacțiunea cu Ceilalți, interacțiune activă în care se constituie un „referențial social” și se naște metafora „privirii în oglindă”, din care decurge, prin care se constituie, apoi, „imaginea de sine”, „sentimentul de sine” și conștiința de sine.

Rolul revistei îndeplinit cu succes – în opinia noastră - este să evite moartea spirituală (nu doar a concitadinilor, ci a întregii societăți), care nu este mai puțin gravă decât cea fizică, adică să cultive, să reitereze sincron și diacronic calitatea interacțiunilor sufletești și ale realităților mentale/ culturale configurate în publicație. Se știe, un individ marginalizat,

aruncat, predestinat să viețuiască în afara unor interacțiuni autentic-sufletești, culturale, mentale, religioase etc. moare spiritual, deoarece nu poate să evite singur, catastrofele identitare specifice sinelui omului european. Catastrofele identitare pentru sinele românilor și ale popoarelor europene (reamintesc doar două: nazismul și comunismul!) conduc la dezagregarea unității vieții și dislocarea referențialelor spiritual-sociale, esențiale pentru manifestarea sinelui (individual, social), pentru afirmarea de sine.

Ideea locului spiritual, TECUCI, care face din persoane diferite, una și aceeași unitate spirituală este esențială și o datorăm revistei care găzduiește de 12 ani procesul de creștere a sinelui și de afirmare a identității persoanei, a comunității, dar și a publicației. Istoria ca teofanie a revistei ce supraviețuiește miraculos, nu scade meritul Consiliului Local Tecuci, Bibliotecii Municipale, Societății Culturale „Ștefan Petică”, Colegiilor/ Școlilor din Municipiu, profesorilor, recunoscutei elite intelectuale a municipiului și, nu în ultimul rând, coordonatorilor – Petru Blaj, Eleonora Stamate, Dan Movileanu - acestei admirabile instituții de cultură de o valoare inestimabilă pentru prezent și viitor. Nu am insistat pe Sumarul româno-european al celor 49 de numere de până acum, pentru că o revistă se prezintă singură, dacă are cui... Rămâne întrebarea: dacă știm încotro mergem? Un aforist – s-ar putea să fie chiar un tecucian – susținea că „niciodată nu mergi mai departe ca atunci când nu știi încotro mergi”. Încurajator! Nu? Ne pregătim, deja, pentru Nr. 100! Felicitări tuturor cititorilor revistei, în fond, coautori ai acestei Opere colective!

**Revista de cultură 13 Plus,
Redactor-șef,
Petre ISACHI**

**TECUCIUL
LITERAR-
ARTISTIC**

50

„TECUCIUL LITERAR-ARTISTIC”, O REVISTĂ FANION AL CULTURII ROMÂNE

- scurte însemnări -

Am în față trei ediții din ingenioasa revistă Tecuciul literar-artistic, revistă de cultură, opinie și informare (2018). Le-am parcurs, pe toate trei, prin lecturi fidele, așa cum îi stă bine unui critic literar care se respectă.

În primul rând, apreciez nivelul stilistic al tuturor textelor conținute. Și chiar dacă multe nume de autori îmi sunt necunoscute – ah, pârda!nica, de difuzare, desființată... democratic!_ conținutul științific al textelor este de toată lauda. Vreau să zic citabil, oricând reperabil (este vorba de acele texte compuse... în proză. Aci s-ar încadra tot ce nu este poezie chiar și „Revista revistelor”, a domnului Dan Movileanu).

Revista beneficiază de o iconografie acătării, slujind mai pe larg textul în care este încadrată imaginea ca atare. Desgir că totul începe de la prima instanță a redactorului șef, în imediată apropiere, a căruia este tehno-redactorul.

De toată lauda este atragerea unor colaboratori din țară și străinătate, ca un reper de statornicie al unor valori, reperabile în veac. Sunt încântat să văd chemările spre literatură (poezie, proză, eseu, teatru) și înregistrarea unor evenimente culturale din municipiu, județ și până mai departe în regiune. Este de apreciat gestul constant al revistei de a fi comentați, de fiecare dată, oamenii locului, ajunși repere militare și de noblețe culturală, în aria țării.

După cum trebuie să apreciez grija aparte a redactorului șef, doamna Eleonora Stamate, de a avea în sumarul fiecărui număr comentarii și texte (de istorie, de literatură) din spațiul românesc al Basarabiei. Gestul mi se pare promotoriu pentru momentul înălțător de la 1 Decembrie, de Uniune Națională pe care îl pregătim

toți românii. Revista găzduiește cu sinceră generozitate înscrisuri științifice ale multor universitari, nu numai din zona Moldovei.

Dacă mai adăugăm contribuțiile de tip puzzle, din Italia și Franța apreciem nivelul de jurizare al revistei, adică de fanion al culturii naționale.

Prof. Dr. Marian BARBU

Iată cum în plină *vară indiană* este gata să apară numărul 50 al revistei de cultură Tecuciul literar-artistic! Revista constituie un veritabil barometru al culturii de pe meleagurile tecucene și nu numai. Apare, cel puțin în ultimii doi ani, cu o frecvență de barometru (o dată la trei luni), grație sprijinului inestimabil al primăriei din Tecuci și al altor oameni de aleasă condiție spirituală, sub egida *Asociației Societatea Culturală Ștefan Petică 2007*. Datorită valorii sale intrinseci, dar și a actului de cultură înfăptuit grație panopliei de scriitori prezenți în paginile sale, revista Tecuciul literar-artistic a primit recent o recunoaștere binemeritată pe plan național, respectiv *Diplomă și premiu de excelență la Festivalul Alecsandriada- Bacău* din 23- 26 mai 2018. Felicitări din toată inima! Felicitări în egală măsură Redacției revistei- redactor șef Eleonora Stamate și redactorilor (nu puțin la număr). În umila mea calitate de redactor sper să mă bucur în continuare de aparițiile acestei valoroase reviste de cultură. LA MULȚI ANI, TECUCIUL LITERAR- ARTISTIC!

Valeriu VALEGI

REVISTA „TECUCIUL LITERAR-ARTISTIC”, LA ANIVERSARE

Al 50-lea număr al revistei literare „Tecuciul literar și artistic” apare încununat cu nimbul reușitei. O revistă este, de regulă, o dublă oglindă, care reflectă viața dinafară, a celor care vin spre ea, cât și viața dinăuntru, din culisele memorabilei trude bazată pe dragoste, talent și dăruire. Iar aceasta, la care ne referim, este grădina în care sunt sădite gândurile unui mănunchi de autori, din ce în ce mai consistent și mai de substanță, doritori să-și lase amprenta asupra veaului.

Odinioară, Sibila din Cumae scria pe frunze de arbore, chema vântul și le împrăștia apoi prin lume. Oare noi, astăzi, nu facem la fel?

„Întâmparea” tecuceană care aduce pe masa cititorilor noștri literatură originală și de bună calitate nu este însă lăsată la voia hazardului orb, ci este bine coordonată de un colectiv de redacție, condus de doamna Eleonora Stamate, poetă ea însăși prin vocație și editor prin inspirație și „transpirație”...

La numărul 50, revista este, încă tânără. Îi urăm și acum încolo ani buni, rodnici, autori și colaboratori de talent și râvnă, care s-o ducă mai departe, ca pe o torță vie a „Olimpiadei” literelor, în ținutul covurluian!

Violeta IONESCU

TECUCIUL LITERAR-ARTISTIC - O REVISTĂ POLIVALENTĂ

Am citit cu mult interes revista „Tecuciul literar și artistic”. Credem că, în spațiul cultural moldav, această publicație contribuie pe deplin la promovarea culturii de calitate, la omagierea unor personalități literare și artistice emblematice în cultura română dar mai ales la crearea atmosferei de emulație culturală în zona Dunării de jos și nu numai.

„Parcurgând conținutul revistei, apreciem interesul pentru starea literaturii actuale prin selecția de texte lirice în registre stilistice variate, exprimând apartenența la diferite grupări literare sau formule lirice diverse. De asemenea întâlnim voci critice autorizate precum A.G. Secară, un critic tânăr în vogă, destul de impetuos în a diseca poezia actuală după cele mai noi orientări. Există o preocupare laudabilă pentru promovarea creațiilor aparținând generației tinere din Republica Moldova, eseuri de înaltă ținută despre scriitorii clasici, realizând astfel un echilibru între tradiție și inovație”.

Suntem onorați, noi, scriitorii tulceni, de această frumoasă colaborare pe care ne-a oferit-o doamna redactor Eleonora Stamate. Considerăm că pe acesată cale se crează o deschidere constructivă spre cunoaștere, afirmare și promovarea literaturii actuale din partea de sud a României.

Elena NETCU

POPAS ANIVERSAR, „TECUCIUL LITERAR ARTISTIC”

Dintre toate preocupările omenești, lucrarea pe ogorul cuvântului este una dintre cele mai curajoase osteneți întrucât cuvântul, ca fierul înroșit pe nicovală, poate lua tot felul de forme sub loviturile gândurilor. Acceptând încorporarea în rândul slujitorilor cuvântului, acceptăm vasalitatea sub cea mai neiertătoare autoritate fără de care viața ar fi mult prea săracă și goală. Curajul de a lucra cuvântul definește dorința de a intra în relație cu prima realitate existențială: „La început a fost Cuvântul” (Evanghelia de la Ioan cap. 1, versetul 1). Tot în estimarea potențialului cuvântului se impune calcularea a cât poate cuvântul să ia și să dea din sufletul și evidența vieții. Referatul biblic cu referire la Cuvântul care este Dumnezeu întrupat, ne ajută să descoperim faptul că așezat pe hârtie cuvântul este o prelungire a mesajului divin prin asigurarea: ”cuvintele pe care Mi le-ai dat, le-am dat lor” (Evanghelia de la Ioan cap. 17). Avem încredințarea așadar că materia primă în gazetărie am primit-o de la Dumnezeu. Cuvântul scris față de vorbirea curentă (orală) este o cale de comunicare între oameni, dar și o dovadă a celor comunicate. Scrisul a apărut ca necesitate în dorința de păstrare a mesajului comunicat. Astfel au apărut cărțile și toate publicațiile de-a lungul timpului. La Tecuci semnele consemnării în cărți și publicații sunt destul de vechi. Oameni deosebiți au luptat și au reușit ca în lucrarea lor, istoria să consemneze realitatea din viața de zi cu zi. După 1990 lumea culturală tecuceană s-a avântat închegând colective și apoi apărând pe piața publicațiilor cu reviste, ziare, foi de informare, etc. *Tecuciul Literar Artistic* este una din publicațiile care a apărut și a rezistat cu eforturi mari. Mari au fost eforturile de menținere a acestei publicații plecând de la resursele financiare la constanța și calitatea persoanelor implicate, precum și la calitatea materialelor trimise sub tipar, ba mai mult într-un timp era pusă sub semnul întrebării rămânerea pe piața publicațiilor. Cine putea lupta cu toate neajunsurile ca să ridice pe linia de plutire revista încă în format de ziar? Nimeni altcineva decât doamna Eleonora Stamate, persoană care a reușit, cu mari eforturi, să învingă toate neajunsurile. Cum a trecut peste problemele de sănătate, familiale, financiare, doar domnia sa și Dumnezeu știu. A găsit resursele revigorării în dorința de a birui. Cu multă acrivie, grijă și sacrificiu, publicația *Tecuciul Literar Artistic* a reușit să treacă peste fiecare obstacol. În colectivul de redacție au fost cooptați luptători competenți, care au știut să deruleze selecția materialelor publicabile,

valoarea literară și conținutul lucrărilor. În ultima perioadă pe piața publicațiilor tecucene a rămas doar *Tecuciul Literar Artistic*, care s-a identificat cu doamna Eleonora Stamate. A rămas pentru că doamna Stamate a sacrificat totul pentru viața ei. A rămas pentru că la nivel național publicația care a putut răspunde așteptărilor a câștigat teren de încredere și SUSTINERE. Doamna Stamate studiind psihologia de piață în domeniu a conturat cu grijă, planul și cuprinsul, astfel că publicația a fost repede remarcată și în afara granițelor Tecuciului, timp în care deja devenit revistă *Tecuciul Literar Artistic* s-a îmbrăcat în altă ținută tehnică. Programul aparițiilor și textelor publicate are o logică strânsă cu mesajul pe care revista îl susține și îl promovează în paginile ei, în care au loc speranțele, autorii cu valoare consacrată a operei lor, precum și clasicii. Revista respectând proporțiile convenite este un turneu *Wimbledon* sau *Roland Garros* în care începătorii consacrații și laureații scrisului au loc destul de prezentare cu asigurarea aplauzelor și aprecierilor din tribuna plină de cititori. *Tecuciul Literar Artistic* primește laurii aprecierilor naționale și europene reușind în prezent să se definească a fi o construcție literară stabilă și puternică asigurând cuvântului adăpost, îngrijire și trimiterea lui pe piața cititorilor ca produs finit, așteptat, citit și dorit. Alături de toți consumatorii cuvântului scris dorim colectivului de redacție și în mod special domniei Eleonora Stamate ca Dumnezeu să le dăruiască sănătate, înțelepciune și unitate în demersul plin de curaj care împodobește cromatic foarte frumos viața culturală a Tecuciului, numit *Tecuciul Literar Artistic*. Viață lungă cu rodnice osteneți întru mulți ani!

Pr. Joghiu GHEORGHE

CRONICĂ PLASTICĂ

PICTORUL TECUCEAN ION ȚĂRĂLUNGĂ (1928-1999)

90 DE ANI DE LA NAȘTERE

► Violeta IONESCU

Pictorul Ion Țărlungă s-a născut la Tecuci, la 22 august 1928. A studiat la Liceul Comercial din Galați, după care, descoperindu-și vocația artistică, a urmat Institutul de Arte Plastice *Nicolae Grigorescu* de la București, secția pictură, pe care l-a absolvit, promoția 1955. A fost elev al pictorilor Adam Bălțatu, Samuel Mutzner, Ion Marcic și Costel Ioanid. În același an a fost primit în Uniunea Artiștilor Plastici și a debutat la Expoziția anuală de la Sala Dalles, cu patru lucrări de pictură.

În 1956 a intrat în serviciul Armatei, la Studioul de Arte Plastice, ca reporter militar.

În 1962 era asistent universitar la Facultatea de Desen a Institutului Pedagogic București, unde a predat pictură și desen. Iar în 1972 era asistent universitar la Institutul de Arte Plastice *Nicolae Grigorescu*, București.

În această perioadă a expus lucrări în majoritatea expozițiilor bienale, anuale, municipale, ocazionale; în expozițiile oficiale și de grup ale Armatei, în țară și peste hotare: Jugoslavia, Ungaria, Polonia, Rusia Sovietică. A participat la expozițiile de grup ale Studioului de Arte Plastice al Armatei cu: 40 lucrări de pictură și grafică în 6 expoziții în București și cu 46 lucrări de grafică la 6 expoziții itinerante în 42 de localități. A expus în grupuri organizate de U.A.P., în: București, Giurgiu, Turnu Severin, Roman, Botoșani, Piatra Neamț. A deschis expoziții personale de grafică în instituții de cultură ale Armatei, unități de învățământ, operative, la Academia Militară, București și – atenție! - pe toate aerodroamele țării, în special la: Ploiești, Bacău, Buzău, Tecuci. A expus, de asemenea, lucrări în institute de învățământ superior tehnic și medical din București. A organizat expoziții personale de pictură, în: București, Buzău, Tecuci, Tulcea, Deveselu, Caracal, Pitești, Constanța.

În 1974 s-a reîncadrat la Studioul de Arte Plastice al Armatei, iar în noiembrie 1989 s-a pensionat.

Zece ani, cât a mai trăit ca pensionar, a fost un asiduu cercetător în arhivele militare ale aviației și marinei și a scris numeroase articole pe bază de documente în revistele dedicate acestor specialități.

Este unul din inițiatorii asociației ARPIA București și fondator al asociației ARPIA Galați.

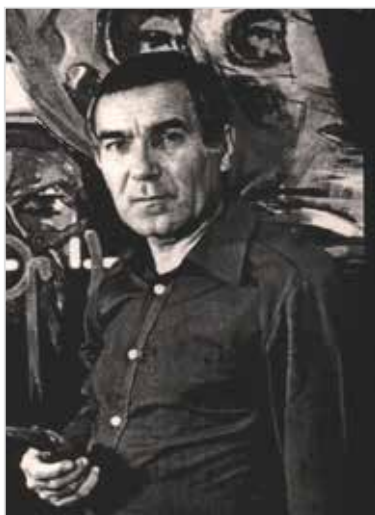
Pentru activitatea sa de sprijinire a istoriei aviației, a primit titlul onorific de „Pilot onorific”.

La 3 septembrie 1999, când era în plină activitate, dăduse un interviu la postul de televiziune ABC și tocmai pregătea o nouă expoziție de pictură, s-a stins din viață fulgerător, la București. A fost înmormântat în cimitirul „Sf. Vineri”, din București, cu onoruri militare.

Pictorul Ion Țărlungă a expus lucrări de pictură și grafică în expoziții de grup și personale a colaborat la lucrările realizate în cadrul Studioului Militar de Arte Plastice, în expoziții de grup, în țară și străinătate, în expoziții personale sau aflate în patrimoniul instituțiilor militare de învățământ și cultură, Case ale Armatei, mari unități și unități militare din țară și străinătate.

Activând ca reporter militar pentru aviație și marină, în domeniul culturii, educației și propagandei Armatei, a participat la procesul de educație patriotic-ostășească și estetică a militarilor din 30 de contingente. Expozițiile de pictură și desen au fost deschise adesea în garnizoane situate la mari distanțe de centrele culturale, tablourile sale având ca temă aspect din istoria aviației militare române în al II-lea război mondial. Concomitent, a îndrumat clasa de pictură de la Casa Centrală a Armatei.

Activitatea cultural-artistică în Armată, Munca culturală în Armată, ziarul Apărarea patriei și revistele Viața militară, Aripă românească, Aeronautica

și *Modelism* i-au publicat în coloanele lor diverse studii în probleme de artă plastică, evocări, medalioane și fragmente de biografii ostășești, ca și ale pictorilor reporteri de război ai aviației în cel de al II-lea război mondial, studii asupra avioanelor: Messerschmitt Me 109, Savoia J.R.S.-79-B, B-1 și B-2 și I.A.R.-80/81, din componența Corpului Aerian Român, ca și *Precizări privind înmatricularea și semnele de recunoaștere ale avioanelor românești pe frontul de vest.*

Strada Răsăritului

Majoritatea lucrărilor sale se află în patrimoniul Armatei, în special în unitățile de aviație, la Muzeul Militar Național, Muzeul Marinei Române, muzee de unități și mari unități militare; unități, mari unități și instituții militare, Ministerul Apărării Naționale, Academia Militară, Muzeul de Artă din Tulcea, Botoșani, Craiova, colecționari din țară, instituții și colecționari din: Belgia, Grecia, Cipru, U.R.S.S., Italia, R.F.G., Polonia, Cehoslovacia, Australia, Ungaria, R.D.G., China.

Trenul Pacific

De-a lungul activității sale a primit numeroase medalii, premii și distincții: Medalia A XXX-a aniversare a Armatei Române, 1974 * Medalia

Meritul cultural clasa II-a, 1984 * Premiul I și II pentru lucrări expuse în ediția a I-a a *Memorialului Alexandru Papană și Amiral Murgescu* * Premiul I pentru expoziția de pictură *Ceferiada 1988* * Premiul I pentru afișul expoziției *Pacific 231*, 1988 * Premiul I pentru lucrările de pictură marină din expoziția deschisă la Muzeul de Artă din Constanța, iunie 1989 * Brevet de personal navigant și insigne de **pilot onorific**, acordat de piloții din Comandamentul aviației militare, pentru activitatea desfășurată ca **pictor aviator**, la 5 noiembrie 1985 * Diploma Comandamentului aviației militare pentru **contribuția adusă la dezvoltarea aripilor românești**, iunie, 1988.

*

Despre el aflăm mai multe de la fratele lui, Nicolae Țărălungă, în cartea „Un pilot subtil. Ion Țărălungă în memoriam”, Ed. PHOEBUS, 2006:

„Ion Țărălungă a fost fiul lui Nicolae și al Anetei Țărălungă - ambii fii de țărani. Tatăl, fiu de țăran foarte înstărit, la nivel de boier aproape; mama fiică de clăcaș. Tata nu a dorit să rămână la țară și a plecat să se califice în căi ferate la Tecuci. Mama a stat până la vârsta majoratului și, pentru că se iubeau mai dinainte, a plecat și s-au căsătorit la Tecuci.

După ce fratele meu a venit pe lume, au stat la Tecuci până în 1930, când tata a fost trimis la Uzinele Grivița Roșie din București, pentru calificarea în meseria de lăcătuș cazangiu. Locuiau pe str. Nicolae Filimon, în zona Podului Grand, unde am venit și eu pe lume, în 1931.

Acolo am stat până în toamna anului 1933, când tata a fost cooptat de o celulă comunistă, a fost chiar capul unei asemenea organizații și a participat la greva din februarie 1933, de la Uzinele Grivița Roșie - motiv pentru care a fost urmărit de Siguranța statului, iar organizația de partid l-a trimis la Galați, ca să i se piardă urma. Așadar, în 1933, ne-am mutat la Galați, unde am trăit până în anul 1940, întrucât războiul venea, iar presiunea din partea Siguranței statului asupra comunismului era foarte mare. Tata era urmărit și, cu ajutorul tovarășilor lui, a fost trimis la Tecuci, de asemenea pentru a i se pierde urma.

Acolo a fost perioada când copilăria noastră - și în special, copilăria fratelui meu - a devenit mai colorată. Năzdrăvăniile clanului nostru de copii, chiar în perioada războiului și după aceea, sunt de o savoare de nedescris. Erau întâmplări petrecute în grupuri mari, întrucât pe strada copilăriei noastre, poreclită *Bulgari* - cartier de ceferiști - erau patruzeci de familii, cu o medie de trei copii fiecare, la care se adăugau și copiii de țărani primiți în gazdă, veniți să învețe școala în Tecuci. Nu făceam absolut nimic

rău, numai pozne mici, care distrau și pe cei mai încuiați dintre cei bătrâni.

Fratele meu a terminat Liceul Comercial. Până în clasa a VI-a de Comerț a învățat la gimnaziul comercial la Tecuci, iar în anul școlar 1946/47 a plecat să-și definitiveze studiile la Galați. A urmat un singur an, după care intenția noastră a fost să ne retragem la Bacău, întrucât aveam pământ în apropiere. Așa se face că, în anul școlar 1947/48, fratele meu a urmat clasa a VIII-a la Liceul Comercial din Bacău. Rămânând orfani de tată, la 23 august 1944, viața noastră a fost din ce în ce mai grea.”

Într-un interviu pe care i l-am luat, în 1994, pentru „Viața liberă”, l-am rugat să se descrie pe sine:

În port

„-Cum v-ați caracteriza?

- Concret: sunt pictor, asta mi-e meseria. Sunt membru al Uniunii Artiștilor Plastici - pictor, în special pentru aviație și pentru marină. Am 36 de ani în armată, ca reporter militar. În prezent sunt pensionar și stau toată ziua în arhivă, ca să-mi dau seama că n-am făcut nimic, pentru că am studiat numai frontul de vest. Or, abia acum începe greul. Nu coincid părerile supraviețuitorilor cu documentele și trebuie să ne punem de acord, să stăm de vorbă, iar unora să le și dovedesc că nu au dreptate.

- Sunteți jumătate tecucean, jumătate gălățean. Cât de bucureștean sunteți, de fapt?

- Bucureștiul m-a făcut să iubesc mai mult Galațiul și Tecuciul... Bucureștiul are această calitate! Cunoscându-l bine, înfruptându-te cu tot ce poate pune el la dispoziție cuiva care vrea să știe mai mult decât îi oferă spațiul îngust al existenței fiecăruia, te face să iubești foarte mult locul de unde vii. M-am născut în Tecuci și sunt tecucean pur-sânge, acolo e leagănul aviației, și am copilărit, în primă parte, la Galați, la pupa vaporului. Și tot aici am pus mâna pe coada unui avion.

- De ce... aviația?

- Nu știu dacă zborul m-a chemat spre avion sau avionul, ca formă, ca design, ca piesă splendidă... Adevărul e că în copilărie, în fiecare zi, la ora 4, trecea prin dreptul curții noastre, chiar pe la verticala bisericii *Sfinții Apostoli* din Galați, un Lockheed-10 al companiei LARES, decolat de pe aerodromul Galați, care făcea cursa București-Galați-Cetatea-Albă-Chișinău. Le știam pe toate, ca YR, indicativul nostru. Apoi am văzut la Galați, în '39, un miting aviatic cu *Dracii roșii* - și, vă rog să mă credeți, cine i-a văzut o dată, nu-i mai poate uita! Acolo acrobație de înaltă clasă! Max Manolescu, Ivanovici, Burileanu, Pantazi... Atunci m-a prins *amocul*. Am pus în ziua aceea mâna pe becul de coadă al unui DOUGLAS-103 DAKOTA - splendid! Cu el s-a făcut debarcarea în Normandia.

- Cum ați început să desenați avioane?

- A început să se cumuleze în mine valoarea estetică a obiectului construit. Vedeam în reviste aparate de zbor de diferite fabricații, aveam un coleg de școală, Weigardner Sigmund, un evreu frumos și pistruiat, care desena avioane... Nu cu zborul am început, ca să spun că frumusețea lui m-a cucerit, deși în copilărie săream de pe o stivă cu lemne, ca să văd cum e când se zboară... Am desenat avioane... din ce în ce mai „cu știință”. Căutam poziții care, din punct de vedere estetic, să fie cât mai expresive. Începuse războiul când a apărut revista *Magazin aeronautic*, transformată apoi în *Aripi românești*, unde se publicau desenele elevilor. În mine *fierbea* avionul... Și am desenat, am desenat... Pornirea a fost, deci, datorită formei frumoase a avionului. Prin ea, am descoperit PILOTUL. Iar în clipa în care am

Bricul Mircea

urcat în avion, am descoperit zborul. Și de atunci a dat peste mine nebunia asta, pe care n-o mai pot opri, nu are leac...

- Care este contribuția dvs. la istoria Aviației Române?

- De 20 de ani sunt la Muzeul Aviației. Toate cărțile - în afară de cea a lui Stănescu Cornel, de la STUKA - sunt pline de erori, datorate în întregime orgoliului celor care se lansează în a face istorie. Istoria aviației nu se poate scrie de un singur om, nici de doi. Trebuie să fie scrisă de toți care au făcut aviație, dar controlată prin documente. Ei fug de documente! Unii chiar disprețuiesc documentul pentru că nu se potrivește „mănușă” pe mâna lor. Și atunci, ce sunt aceste cărți care apar?... Eu mă aflu acolo, ca unul care am trăit printre piloți și avioane, și am trăit războiul tot, la Corpul Aerian și la Flotila 2 Bombardament, de la Tecuci. Deci, le cunosc bine.”

*

Ben

Nu pot să închei fără să amintesc de prietenia minunată care l-a legat de aviatorul-scriitor Doru Davidovici, dispărut tragic într-un accident de avion: Ion Țarălungă despre Doru:

«Învins de imensa singurătate în care m-a aruncat dispariția lui Doru, am realizat că am pierdut - cum scrie Andre Maurois în *Climax*, „mai mult decât am avut”. Nu știu dacă prietenia noastră a fost o mare fericire sau un blestem cumplit. Prin el m-am desprins de pământ. El m-a ajutat să văd avionul și pilotul în situația lor firească: zburând. Prin el am pierdut singurul prieten pe care viața mi l-a hărăzit... Important este să nu lăsăm ca timpul să ni-l șteargă din inimi. Tot ce mi-a rămas de făcut este să mă opun uitării. Să nu-l uit pe DORU; să nu-i uit pe toți cei „mutați” dincolo de înalțuri și... să amintesc celor care încep să uite cât de mare este nedreptatea morții lor.»

Sirena

Doru, despre Ion:

„Cu Ion Țarălungă s-a întâmplat o nedreptate: Ion Țarălungă nu a ajuns aviator. N-a ajuns să conducă cu mâna lui mașina pe care a urmărit-o de câte ori a văzut-o cu ochii și gândurile. Nu știu de ce, și cum, un om iubind aviația până dincolo de el n-a reușit să devină pilot, pilot de vânătoare, cu mâinile și picioarele; Ion Țarălungă a devenit pilot într-un fel subtil și pe care puțini sunt dispuși să-l înțeleagă și să-l accepte: pictorul a devenit pilot cu sufletul.”

Dumnezeu să aibă în pază sufletele lor!

Aurel Vlaicu

INTERVIU

CU SCRITOAREA NORA IUGA

îmi lipsește mirosul locomotivelor cu aburi...

► Angela BACIU

Nora Iuga s-a născut pe 4 ianuarie 1931. Este poetă, prozatoare, traducătoare, membră a Uniunii Scriitorilor din România și a PEN Club. A publicat volume de versuri, printre care: *Vina nu e a mea* (1968); *Captivitatea cercului* (1970; a fost retrasă din librării și biblioteci, iar poeta a avut interdicție de publicare timp de șapte ani); *Opinii despre durere* (1980); *Inima ca un pumn de boxeur* (1982, 2000); *Piața cerului* (1986); *Dactilografa de noapte* (1996, 2010); *Spitalul manechinelor* (1998, 2010); *Autobuzul cu cocoșaji* (2001, 2010); *Petrecere la Montrouge* (2012); *Ciinele ud e o salcie* (2013); *Ascultă cum plîng parantezele* (2016). Volume de proză și poezie traduse în străinătate: romanele *Sexagenara și tînărul* (în Germania, Spania, Italia, Franța, Slovenia, Bulgaria), *Săpunul lui Leopold Bloom* și *Hai să furăm pepeni* (în Bulgaria) și volumele de poezie *Capricii periculoase* (antologie, în Germania și Slovenia), *Autobuzul cu cocoșaji* (în Germania și Statele Unite), *Poem de octombrie* (în Germania), *Inima ca un pumn de boxeur* (în Franța), *O inimă venind pe picioroange* (în Elveția). A tradus peste 30 de titluri din Nietzsche, Strindberg, Celan, Jünger, Günter Grass, Elfriede Jelinek, Herta Müller etc. În anul 2007 a primit Premiul „Friedrich-Gundolf”, oferit de Deutsche Akademie für Sprache und Dichtung, Darmstadt. În anul 2014 are loc premiera documentarului *Aici Nora Iuga* (Premiul pentru imagine la Festivalul de Film Documentar Românesc Docuart), regia Vlad Rotaru. Producător: un cristian. La recomandarea președintelui Republicii Federale Germania, Joachim Gauck, în anul 2015 este decorată cu ordinul „Crucea de merit” în grad de cavalier. În anul 2017, Președintele României, Klaus Iohannis, i-a conferit Ordinul Național „Pentru Merit”, în grad de Comandor. La Editura Polirom a publicat romanele *Sexagenara și tînărul* (2004, 2012; Premiul Uniunii Scriitorilor), *Săpunul lui Leopold Bloom* (2007; Premiul Uniunii Scriitorilor), *Hai să furăm pepeni* (2009, 2015), *Harald și luna verde* (2014, 2016; Premiul pentru cel mai bun roman în cadrul Colocviului Național al Romanului Românesc de la Alba Iulia, Premiul Radio Cultural, nominalizare la Premiile Uniunii Scriitorilor) și *Lebăda cu două intrări* (2016, 2017).

* **Așadar, indiscutabil, eu m-am născut poet. Părinții mei au fost, într-adevăr, artiști.**

* **Am crescut înconjurată de mister, poate de frică, de locuri neobișnuite. Am vizitat orașe ciudate, într-o Germanie veche cu catedrale și castele medievale.**

* **Da, așa cum ți-am povestit, am învățat la maici. Am visat mereu să locuiesc în hoteluri. Ultimii zece ani de lecturi în țările lumii mi-au dat și această șansă.**

* **Tot ce iese din carnea și din gândul nostru poartă amprenta unei alte vârste. Dar asta nu înseamnă că tinerețea e frumoasă și bătrânețea e urâtă. Frumusețea ca și morala, sunt convenții ale rațiunii noastre. În realitate, totul e frumos, poate de aceea la unele popoare doliul e alb, vesel, cum sunt chefurile care însoțesc parastasele.**

- Îndrăgostirea e o soră mai tânără care o să-mi ștergă fruntea de sudoare când o să agonizez -

A.B.- Doamna Nora Iuga, ne aflăm la Satu Mare, tocmai s-au încheiat „Zilele Culturale Poesis” – în acest an revista a împlinit 25 de ani, cum vi se pare revista, evoluția ei?

– Îmi ceri să-ți vorbesc despre Revista „Poesis” și iată, în capul meu, se face imediat conexiunea cu... Eminescu. Mărturisesc că în anii aceia, când fetiță din mine se primenea în față și, în loc să asculte poveștile bunicii, citea „Geniu pustiu” și „La aniversară”, într-o carte veche de prin anii '43, se substituia firească acelei fete, care iubea un „geniu”. Pe vremea aceea nu știam exact ce e un... geniu. Nu știu nici acum. În cuvântul ăsta vedeam ceva sumbru și imprevizibil. Ceva de care trebuia să te aperi, iar Poesis, un vis...cel mai frumos. Cred că am citit „Geniu pustiu” de vreo zece ori. Îl purtam tot timpul cu mine. Poeziile lui Eminescu, în schimb, le citeam așa cum îmi făceam temele pentru școală. Nu-mi plăceau decât „Lucefărul” (râde), „Călin” și „Strigoi”. Mai ales „Strigoi”! Poate de asta am vrut să îmi botez băiatul Arald. Și acum, iată vorbim de „Poesis” care aniversează... 25 de ani, așadar „La aniversară”! Îți spuneam de o vârstă când am întâlnit poezia și de atunci nu cred să fi existat o singură zi în care să nu fi citit, sau să fi citat un vers... Ani în șir am visat o revista de poezie și visul meu s-a materializat, exact acum 25 de ani, prin apariția revistei „Poesis” - al cărei titlu este el însuși cel mai frumos poem. Și acest dar pe care orice poet și l-a dorit îl datorăm poetului George Vulturescu. Revista crește de la an la an, e o revista deschisă tuturor generațiilor, o revista care aduce poeți din toate colțurile țării și de pe alte meleaguri, o revista care unește vizitorii acestor lumi prea grăbite, spunându-le parcă „Opriți-vă pentru o clipă, priviți această biserică de lemn, această ie, acest câmp cu flori, ascultați acest pârâu”... O revista care leagă un țărm îndepărtat de unul care abia începe să se arate...și nu pot să nu amintesc aici de impetuozitatea cu care vine valul acesta mare, puternic, de o tinerețe care devansează totul cu o rapiditate de TGV – o tinerețe prădalnică scotocind prin sertarele tuturor poezilor lumii... Ne contaminează. Mă refer la „Poesis Internațional” jună revista pe care i-o datorăm poetului Claudiu Komartin. Azi, „la aniversare”, se cuvina însă, să-i urăm ctitorului George Vulturescu și minunatei sale lucrări „citius, altius, fortius”.

A.B.- Au fost zile pline de evenimente culturale: premii, distincții, podium poetic, lansări de carte, conferințe, momente când ne-am revăzut cu alți colegi, i-am ascultat citind, povestind...

– Întâlnirea sărbătorească de aici de la Satu Mare a fost emoționantă, pentru că poeții au venit de departe mânăți de dragoste pentru Poezie. Din păcate, în afară de poeții Ion Mureșan și Adam Puslojic, numele „mari” au ...cam lipsit. Personalitățile sunt foarte solicitate, chiar și atunci când „Poesis” împlinește 25 de ani și, că orice femeie, odată cu trecerea timpului, nu mai e o... trufanda, fiindcă prioritățile se mai schimbă „după modă, după port...”

A.B.- Mulți au observat că la eveniment au participat puține...poete, ce părere aveți?

– Da, am observat și eu. Se pare că n-am fost decât cinci – una și una! (râde!) Poate că femeile se deplasează mai greu decât bărbații, sau sunt mai mofturoase, dar când îți cunoști valoarea de poet nu se poate să nu te simți minimalizată, că să mă exprim eufemistic, dacă distinșii moderatori în prezentarea pe care ți-o fac – mă refer la recitalul poetic de la Castelul Karolyi din Carei - nu găsesc alte calificative (decât o „poetă foarte frumoasă”, „veșnic tânără” sau „specialistă în vinuri” etc.), de parcă am fi „vedete” de revistă, sau, în cel mai bun caz, clientelele tabloidelor.

A.B.- În multe dintre interviurile mele, discut cu interlocutorii despre începuturile literare...De unde a venit „gustul” pentru scris?

– Am răspuns în multe interviuri la întrebarea asta. Arta, spre deosebire de orice altă disciplină, nu e ceva ce se poate învăța. De aceea, mi se face greață, sau, mai bine zis, frică, atunci când aud vorbindu-se în Europa actuală cu atâta entuziasm de „creative writing”. Unui poet „făcut” după metodă, îi prefer ca robot. Așadar, indiscutabil, eu m-am născut poet. Părinții mei au fost, întradevăr, artiști. Am crescut înconjurată de mister, poate de frică, de locuri neobișnuite. Am vizitat orașe ciudate, într-o Germanie veche cu catedrale și castele medievale. Da, așa cum ți-am povestit, am învățat la maici. M-au atras, la vârsta de șase ani, muzeele inchiziției! Cred că e suficient ca să îți dai seama că eu cred că numai acela e cu adevărat poet care reușește să treacă în spații străine lumii de toate zilele, cu ușurința cu care treci dintr-o cameră în alta.

A.B.- Vi s-a îndeplinit tot ce v-ați dorit în viață?

– Da, mi s-au îndeplinit toate dorințele, absolut toate! (zâmbește) De la vârsta de cinci ani am început călătoriile cu trenul prin marile orașe ale lumii. Și acum fac 33 de ore până la Berlin, dar îmi lipsește mirosul locomotivelor cu aburi... Am visat mereu să locuiesc în hoteluri. Ultimii zece ani de lecturi în țările lumii mi-au dat și această șansă. Și tu mi-ai povestit, Angela, că-ți dorești acest lucru! Așa să fie! Am apărut pe o scenă întâi la 20 de ani, când mi-am întrerupt facultatea pentru un an, devenind

telefonistă și pe urmă stenodactilografă la un birou de copiat acte. Nu mai puteam suporta cursurile de Marxism și de Economie Politică. Atunci, m-am dedicat teatrului de amatori. Am jucat pe scenele unor licee: la Șincai, la Cantemir, pe scena de la Cărmămidari, sub egida Așezămintelor Culturale. Acum, la această vârstă, am devenit și... actriță de cinema. Uncristian, acest pluritalent, veșnic neobosit, mi-a făcut un film documentar de autor: „Aici Nora luga”.

A.B.- Ce fel de film este?

– Unii spun că ar fi, de fapt, film artistic. E ca un puzzle. O viață făcută din bucăți. Eu zic că este o reușită. Dar marile reușite au fost: căsătoria mea cu poetul George Almosnino și băiatul nostru Tiberiu Almosnino care a devenit prim balerin la Opera Română. Nimeni nu mă poate convinge că sunt o „poetă mediocră” și o „impostoare”, nici măcar „marele” poet Dan Sociu... Cred în ereditate. El e prea tânăr, ar trebui să mai citească. Arta adevărată nu e doar cea care ne seamănă!

A.B.- Ce nu vi s-a împlinit? Ce mai aveți de făcut?

– Vreau să trăiesc, să termin romanul la care lucrez acum și... să văd o minimă reacție din partea criticii. Și octogenarii au ceva de spus despre viața asta. Câtă vreme mai viețuiesc, sunt contemporanii noștri. Poate n-ar strica din când în când să vedem ce mai zic, chiar dacă... se retrag ca melcii în cochiliile lor.

A.B.- V-am auzit deseori afirmând că nu v-ați îndrăgostit în viață decât de... poeți.

– Da, de fapt, tot ce am spus până acum, explică, într-un fel, singura mea „formă de încremenire în proiect”. Pentru că, în rest, îmi place să văd tot ce mișcă în lumea asta, râul, ramul, și... să mă las dusă înainte de val. Doar, ai văzut. Probabil că familia mea a purtat arta că pe un stigmat... Mi-a plăcut întotdeauna să vorbesc altă limba, pe care numai poeții o cunosc. Lucrurile astea nu se explică...

A.B.- Ce este îndrăgostirea pentru Dumneavoastră, în toate cărțile descrieți această stare...

– Vai, am vorbit de atâtea ori despre nebunia asta sublimă, aș numi-o „boală divină”, cum i se spunea pe vremuri epilepsiei, o boală de care nu mai știi de tine ! E o soră mai tânără care o să-mi șteargă fruntea de sudoare când o să agonizez... (zâmbeste).

A.B.- Puteți să îmi spuneți despre ce este vorba în romanul la care lucrați acum? Pare cartea... unei alte vârste!

– Asta nu se spune (râde). Cum să-ți mărturisești crima, înainte de a o fi comis? Tot ce

iese din carnea și din gândul nostru poartă amprenta unei alte vârste. Dar asta nu înseamnă că tinerețea e frumoasă și bătrânețea e urâtă. Frumusețea ca și morala, sunt convenții ale rațiunii noastre. În realitate, totul e frumos, poate de aceea la unele popoare, doliul e alb, vesel, cum sunt chefurile care însoțesc parastasele.

A.B.- Am citit într-un interviu cu câtă ușurință discutați despre viață, moarte... Vă e teamă de ceva?

– Dacă mă gândesc bine, frică devine un sentiment din ce în ce mai vag. Nu știu dacă mi-e frică de moarte propriu-zis, fiindcă ea nici nu există. Nu există decât clipa premergătoare.

A.B.- Și atunci ce este?

– Atunci e trupul cu... spaima lui animalică de durere. În orice caz, de veșnicia morții te asigur, Angela, că nu m-am gândit să mă cutremur vreodată!

A.B.- Suntem la finalul interviului nostru, cât de repede a trecut timpul și mai aveam atâtea de spus. Aveți să transmiteți ceva anume cititorilor Dumneavoastră?

– Cei mai dragi îmi sunt cititorii așa-zii obișnuiți. Cititorii fără ifose de scriitori. Nu suport lumea critică, aia ultra intelectuală care strâmbă din nas la orice și... bârfește din inerție. Scriitorii au multe trăsături comune cu jurnaliștii care vânează în folosul trustului căruia îi aparțin. Nu pentru că nu ar putea fi obiectivi, dar aleargă cu limba scoasă după... lumea bună. Dragii mei cititori, care mă opriți pe stradă, în supermarketuri, în autobuze, la chioșcul de ziare, voi care veniți la lecturile mele și mă citiți cu puterea voastră simplă, cinstită, de înțelegere, în voi cred cu adevărat. Și vouă vă mulțumesc mai presus de orice.

A.B.- E trecut de miezul nopții, mai avem ceva să spunem? Sau continuăm mâine? Am impresia că acest dialog între noi nu se va sfârși niciodată...

– Cândva, poate o să-l continui tu singură la 1 noaptea, în altă cușetă de patru paturi, în alt tren, care o să te ducă spre București. Mai vorbim și mâine... (zâmbeste discret). Când stingem lumina și închid ochii, sunt iar singură cu mine. Singură. Singurătatea cred, e un lucru foarte frumos, ca moartea, fiindcă nu e materială și... n-o simți.

(Mai 2014, în tren, Satu Mare / București)

– interviu publicat în cartea „Despre cum nu am ratat o literatură grozavă” de Angela Baciuc (editura „Junimea”, 2015)

POESIS

NU CRED

► Dan MOVILEANU

Nu cred că visam, nu cred că era vis... sau poate.
 Trimis într-un colț, tăcut, pe genunchi și pe coate,
 În plin câmp, înconjurat de un zid nebulos,
 ca un cearșaf de ceață,
 Parcă era seara, noaptea sau era dimineață
 Zidul părea un val uriaș, înspumat și ciufut,
 Până la cer și dincolo, ca un scut
 De oțel, de jur-împrejur
 De nepătruns, fără nici o fantă de bun augur,
 Ca un uragan de o anumită structură
 Foșnind din rărunchi cu cenușă și zgură!
 Nu auzeam, nu vedeam, nu bănuiam ce se-ntâmplă,
 Un aer vetust sau lugubru, ca un glonț, șuiera pe la
 tâmplă
 Totul mi se părea fără nici un sens,
 Ca țipătul păsării Phoenix prin aerul dens,
 Ca picioarele vieții lipăind pe o apă,
 Cum zilele, albe și negre, printre degete-ți scapă.

*

Cred că visam, cred că eram în plin vis,
 Așezat pe-un pedestal, într-o grădină, ca în raiul
 promis,
 Ca într-o vitrină, ca într-un muzeu, ca într-o gară,
 Înăuntru, pe-un pedestal de bronz și, totuși, pe iarbă
 afară,
 Într-o Arcadie salubră, păzită de dioscouri,
 Bântuită de mirmidoni cu măști verzi și cu albe armuri!

*

Venea câte un sicofant și-mi lovea cu degetul pieptul
 și țeasta,
 Ca unuia dintr-o altă lume și totuși din lumea aceasta,
 Venea câte una nurlie-zbanghie și mă pipăia până sub
 ochi,
 Scuipa apoi în sân de spaimă, de mirare sau de deochi.
 Mă miroseau cu niște aparate-ocheane turtite
 Și clătinau din capetele lor gelatinoase, golate
 De gânduri, de idei și de mici sau mari presupuneri,
 Mă băteau încuraj ator-consolator pe umeri.
 Unii treceau încet pe lângă sau alergau înapoi,
 Ca într-un magazin, într-un muzeu, într-o gară.
 Nu cred că nu visam, nu cred că nu eram în vis,
 Să fiu și înăuntru, într-un buncăr, dar și în câmp
 deschis!
 Alții veneau cu portocale și cu câte o banană micuță

Cum ai vizita un ciclop, un orb ca Homer sau o agitată
 maimuță,
 Alții mă priveau atenți dintr-un unghi fix sau dintr-o
 parte,
 Cum ai citi, nervos și brutal, dintr-o teribilă carte.

*

Nu cred că visam, nu cred că eram în vis,
 Stând fericit afară și parcă, fericit, într-o cușcă închis,
 Pe acel pedestal de fier să pot să fi văzut și de aproape
 și de departe,
 Ca pe un manechin, un exponat sau pe călătorul spre
 moarte,
 Să mă poată măsura, cântări, descifra, să fiu mai ușor
 de descris,
 Ca pe un erou, un ratat sau ca pe un simplu proscris!
 Eram înăuntru, izolat, și parcă liber pe-afară,
 Ca într-o vitrină, într-un muzeu sau într-o gară,
 Lângă alte figuri vesele, triste sau belalii,
 Ținte ale unor periculoase profeții,
 Efecte colaterale ale unor balcâze, sperjure marote,
 Scoase din magica mânecă a lui don Quijote.
 Nu mai puteam ieși, nici intra, merge sau zbura.
 Nici vorbi cu cei care veneau, plecau sau cam așa
 ceva.

Acefalii urlau și aruncau spre mine cu diverse obiecte,
 Cu substantive, verbe, adjective și tensiometre,
 Îmi arătau degetul într-un fel pe care nu pot să-l spun,
 Apoi și-l înșurubau în tâmplă ca spre un nebun,
 Rânjeau într-un fel pe care nu pot să-l descriu
 Ca spre unul de-al lor, dar mai fistichiu,
 Nu cred că visam, nu cred că nu era vis,
 Cred, însă, că așa ar fi iadul promis!

*

Un sicofant, gelatinos-albinos, cu mâini roșii ca de trist
 fachir,
 Cu fruntea-ngustă și gura strâmbă de prea mult sictir,
 Mă plimba, bâlbâind, într-un pat cu rotile,
 Ca între două lumi, două ceruri, două cuști instabile.
 Cred că visam, cred că era, totuși, un vis,
 Cum să fiu și afară dar și pe-afară închis,
 Cum să fiu și în rai, și în iad, și în cer, și pe pământ
 Nesigur că am fost, că voi mai fi, și nesigur că sânt!

POESIS

FLORIN DOCHIA

NOSTALGII

12. *mecaniquante*

ocean ne despart...
 păduri...
 întinderi mari de gheață...
 deșertul...
 sori obscure ne luminează calea
 prin întuneric surd:
 tu dormi între păpuși...
 eu printre verbe zburd...

13. *angel*

cuvintele lui erau sângele
 și tăcerile lui erau sângele

muzica lui era limfa
 acolo înotau celulele
 ca niște muște luptând
 să nu se înece în miere

cuvintele lui erau miere
 și tăcerile lui erau miere

albinele aruncau trântorii
 afară din stup și trântorii
 mureau de foame trântorii
 sunt de unică folosință

cuvintele lui nu înțeapă
 și tăcerile lui nu înțeapă

muzica lui era apă din ea
 mereu îngerul se adapă
 acolo toți peștii înoată
 înspre un sterp niciodată

peștii au memorie scurtă
 unii ajung să-noate pe burtă

cuvintele sunt cele ce-ascultă
 tăcerea e cea care vorbește
 muzica e mereu prea multă
 îngerul mă prinde în clește

și mă răstignește
 cobor de pe cruce

îngerul e sângele care curge
 îngerul e mierea care curge
 îngerul e viața care se scurge
 eu sunt alungatul din stup

viața asta-i de unică folosință
 îngere dă trântorului locuință

tăcerea ta nu mă-ncântă
 cuvintele sunt de prisos
 muzica ta nu e sfântă
 dar mă-mbracă-n ceva mătăsos
 plângere îngere plângere

14. cerdac

mă locuiești ca o lumină
vizibilă la orizont
când seara s-a lăsat grea
peste șoseaua pustie
dintre două deșerturi
unul de gheață
altul de nisip
și nici o furtună
nu se anunță
pe lungimea de undă
în care s-a blocat
radioul autoturismului
parcat la marginea curții

mă apasă prezența ta
în lăuntru meu
ca o durere uitată
în pansamentul
cu care m-ai oblojit
cândva pe malul mării
când mi-am tăiat
degetul într-o scoică

mă apasă absența ta

15. garden in rain

carnea ta e un fruct copt între frunze
sângele tău umple cu purpură
lanuri întregi de secară și orz
ochiul tău o vibrație
pentru toate pădurile
și câmpiile
și apele
și munții
și nisipurile
și ghețurile lumii acesteia
și lumii aceleia ce va să vină

pasul tău pe cărări uitate e un cânt
lipsit de cuvânt
care curge pe mine și
învestmântă ca o apă lină
trupul meu însetat
apoi umbra ta se strecoară în lăuntru meu
unde am ascuns o scară către cer
asta e iubirea mea pentru tine
acolo te cuprind și te aprind

ești un vis spre mine venind

16. garden in flames

tu crești în jurul meu
ca piersica în jurul sâmburelui
lumina se stinge în noi
și se aprinde altundeva
acolo unde nu vom ajunge vreodată

tu mă înfășori în carnea ta parfumată
mă hrănești cu seva ta fierbinte
într-o scorbură de alint
în diminețile umede
pielea ta toată este spume de
lapte este miere în soare
o transparență ce doare
crești în jurul meu

ca o flacără în jurul vreascului
ultima urmă a unei păduri
în care alergau cerbii
treci alene la nivelul ierbii
și crești în jurul meu
ca o ceață fierbinte

seara se așază în mine cuminte

POESIS

ION ȚOANȚĂ

ALFA INCERTA

O femeie care se naște
lângă o femeie ce moare
trezește alfabetul din noi
și plantăm o floare de pădăie,

un zbor al păsării Alfa
alipit căderii păsării moarte
ne lacrimă picătura de cerneală
născând poemul vieții,

mirabila floare solară
lângă eclipsa de lună
dă lumină călăuzei
din paradisul lacrimilor de jad,

nimic nu se termină,
așa cum nimic nu e veșnic.

ALFA POKER

Eu nu aparțin nimănui,
regina Nimeni mi-e străină,

coșmarul noctambul cu senzații
amorf
s-a proptit în
titlul meu de proprietate,

câinele Alfa îmi dă târcoale
și-mi oferă protecție
contra fluturilor de tablă
ce invadează miriștea renăscută
în verde crud,

regele de plastilină se topește
în lacrima văduvei negre,

ies la un poker
cu Dumnezeu,
e singurul care nu merge
la cacealma.

ARBORELE DESTINULUI FRANJURAT

Mi-a crescut un arbore
de lacrimi
pe umărul stâng
și stoluri de păsări migratoare
se așează ciugulindu-mi destinul,

eu mă zbat ca un fluture,
invoc furtuni celeste
dar frunzele arborelui se înmulțesc
preamărind umbra pentru
viețuitoarele săgetate de canicula
din Sahara sufletelor noastre,

au venit niște viermi de mătase
și mi-au cerut frunze de dud,
î-am refuzat politico,
poate data viitoare,
poate într-o altă viață
are să-mi crească un dud
pe umărul meu stâng,
deocamdată confecționez avioane
de hârtie
ca să alung zburătoarele acestea
ce-mi ciopârțesc destinul
franjuri, franjuri,
la fiecare masă.

LUMI CONFUZE

La marginea unui vis hibernal
 levitează Mama
 agățată de un fir
 din țesătura speranței
 cu mâinile încleștate
 și dor de cale fără întoarcere,

face semnul Crucii cu rugăciune
 către Maica Domnului,
 așteptând clipa despărțirii
 de pământescul păcat,

În numele tatălui
 și al Cerului,
 iart-o, Doamne!

Îți vine să crezi că suntem în derivă
 prin lumi confuze, Mamă?

MIRABILA AMINTIRE

După nașterea din noiembrie
 ne-am despărțit regăsindu-ne,

tu, în perimetrul unei lacrimi,
 eu, în pantomima unui vis,

mirabilă e amintirea
 pe care mi-ai țesut-o,
 Mamă!

MORMÂNTUL ZILEI

Vino cu flori de ceară
 la mormântul caligrafiei
 care fu ucisă
 de asasinii cărților
 din gramatica destinului.

ODĂ ZEULUI AMORF

Strigătele se ivesc
 din amintirea femeii
 zămislită în mocirlă,

ea se zbate
 în lacrimi de crisalidă
 și ucide fătul

la ora amiezelor
 din prăbușirea
 stelei obsidiană,

odă zeului magmatic
 care dă cu ploi eruptive
 în Florar.

DAY AFTER DAY

Port în mine
 povara unui sentiment amar,
 solitudinea unui gând preluat
 dintr-o povestire andaluză,

la fereastră s-a așezat un porumbel,
 e flămând și bulversat de tristețea
 anotimpului cenușiu,
 îmi rup din merindea austeră
 și-l hrănesc efemer,

poemul ființei mă trage de haină,
 „nu mă lăsa neterminat!”
 sufocându-se în lacrimi de metaforă,

poștașul trece și-mi aruncă scrisori
 pe care nu le deschid niciodată,

femeia din vis trece pe stradă
 punctuală ca un ofițer al Wehrmachtului,
 nici azi nu s-a oprit la mine,
 „after all, tomorrow is another day”,

așa se duce fărâma de viață,
 ca o țigară moromețiană!

POESIS

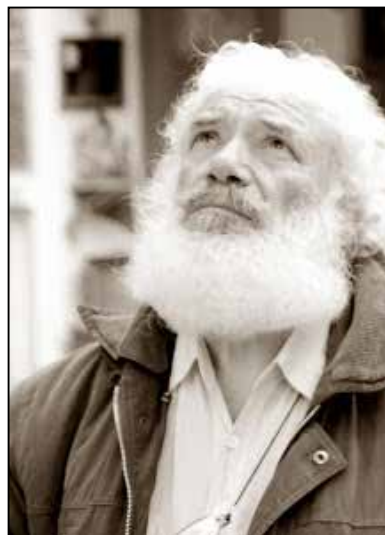
GEORGE TEI

DRUMURILE...

pentru a câta oară drumurile mele
se confundă cu drumurile Cerului?

alerg, zbor, cobor, urc
desupra durerilor lumii rătăcindu-mă
și nu mai văd
cuvintele ce îmi urmăres pașii ...

dar sunt al Celui ce îmi dă
Poezia! ...
Doamne, cine să mai citească păsările? ...

LUMINĂ

poate nu am fost explicit
sau
noaptea era prea albă...

numele meu nu trebuie strigat
la orice răspântie!

el știe să se ridice
singur
până la sufletele oamenilor

abia atunci voi coborî
în adâncuri
pentru a-l încărca de lumină...

JOC

jocul acesta cu două identități
l-am mai gândit cândva?

eu -
plictisit de toate câte mi se întâmplă
umilit de propria neputință

tu - prefăcându-te că înțelegi neînțelegerile

îmi ascuți durerile
ascunsă în spatele celui alt munte

și tot așa
continuând să ne mințim
ne pierdem printre zile
pentru a constata că suntem
dependenți de iubire...

BUCURIE

le vorbesc multora
despre tristețile mele...
dorințele își fac loc
și ele
pe file albe
necunoscute până atunci

sunt întrebat și ce speranță
mai am
din moment ce bucuriile
sunt atât de rare...

numai când vine vorba despre Tine
tac gândind că
Tu ești unica bucurie ce o am...

NEPRICEPERE

nu mai știu pe ce parte
să dorm
pe stânga îmi țin inima
pe dreapta gândurile...

oscilez între
ubirea nefardată și rațiunea afectivă
nu totdeauna reușesc
să le aduc la același
numitor comun...

rațiunea îmi spune că
anii pe care-i am
nu trebuie să mă țină departe
de iubire
iar iubirea îmi înțeapă rațiunea
de câte ori aceasta
se ascunde în spatele inimii
resemnat
de acum înainte
mă oblig să fiu prezent la
toate acțiunile celor două simțuri
pentru a putea dormi
liniștit...

ÎNDOIALĂ...

poate am mai fost cândva
visul tău
nimeni nu uită
dar
toți știu că ne-am iubit
când lumea încă nu înflorise

ne întâlneam în același loc
de unde plecam spre nașterea noastră
credeam că
fără noi
oamenii vor fi mai săraci
neștiind că pentru a-i face
să se iubească
trebuia să le dăruim iubire...

NU MAI DORM ...

noaptea au albit gândurile
zilele au plecat spre cealaltă dimensiune...

totuși

țin ochii închiși să văd
ziua în care gândesc pașii ce îți vor limita
curgerea
lunec și eu pe urmele tale
acolo
unde
numele cronicarului și-a lăsat amprenta

dar
trotuarul este prea îngust
pentru două idei
scriu scenarii și pleoapele
mi le țin închise
pentru a-mi păstra lumina interioară...

IZBĂVIRE

nu mai știu
să mă întorc printre voi
drumurile mi s-au lipit de pantofi
totuși
mă îndrept spre o altă destinație
vai!
cât de nerecunoscător sunt...
merg împotriva intereselor mele...

obosit
stând pe scaunul străinului
mă hrănesc cu mila celor care mă scuipă
dar mă ridic atât de senin
încât
chiar și durerea îmi pare izbăvire...

POESIS

IONUȚ CARAGEA

Din volumul în pregătire „Cenușa din abis”

Ionuț Caragea s-a născut pe 12 aprilie 1975 la Constanța. Este membru al Uniunii Scriitorilor din România, cofondator și vicepreședinte al Asociației Scriitorilor de Limbă Română din Québec etc. A publicat peste 30 de cărți (poezie, aforisme, science-fiction, eseuri critice, memorialistică, antologii). Este considerat de critica literară unul dintre liderii generației poetice douămiiste și unul dintre cei mai atipici și originali scriitori de care dispune în prezent România. În prezent, locuiește în Oradea. Biografia detaliată: www.ionutcaragea.ro

Râul gândurilor

mintea mea e râul
pe care plutesc
sloiurile de gheață
ale amintirilor

poate că acesta
e râul pe care trebuie
să-l trec de la naștere
până la moarte
pentru a ajunge dincolo

nu sângele, nu timpul
doar mintea
cu al său luntraș, umbra
așteptând la marginea
lumilor

iar inima, sărmana inimă
e podul de flori peste minte
flori care-și pierd petalele
una câte una

uneori râul se odihnește
sub pletoasele sălcii
ale viselor
apoi e dezmiardat
de răsăritul de soare

ziua și-o petrece
privind oamenii, locurile
rareori cuvântă
pe limba valului
și varsă lacrimi
peste iarba încă verde
a copilăriei

râul curge, curge
și se oprește
la digul dragostei
o atingere
care i-a schimbat cursul
preț de câteva clipe
un legământ
care s-a transformat
într-o insulă

mintea mea e râul
care va seca

pe albia veche
poemele
ca niște pietre
triste
vor aștepta
pașii călătorilor

Pelerinaj spre adâncuri

amintirile mele
sunt mânăstiri îngropate
în adâncul minții
pe care le vizitez
zi de zi

în interiorul lor
dragostea aprinde o lumânare
iar sufletul sărută
icoanele
celor dragi

pretutindeni
se aude un cântec
care-mi înaripează
dorul ancestral
impregnat
cu miros de tămâie
și mă ridic
până la înălțimea
îngerilor

tălpile mele
nu mai trebuie să frământ
lut amestecat cu lacrimi
pentru pâinile
hămesitelor umbre

iarba și florile
nu mai trebuie să strige
așa cum strigau
când călcam peste ele
în căutarea
tărâmului promis

plutesc
și ochii-mi sunt vitralii
prin care lumea
se vede mai plină
de speranță și culoare

o lume în care
mă-ntorc
cu o pană de înger
în mână

să vă-mpărtășesc
frumusețea mănăstirilor
din adâncuri

Monumentul visătorilor

cu o singură
deschidere de pleoape
am îmbătrânit și am pierdut
totul

din mine a mai rămas
doar amintirea unui vis
care se oglindește
în fântâna limpede
a dimineții

aș mai avea
o singură dorință
le spun ochilor mei
ca două monede de plumb
aruncate pe fundul
fântânii

vreau cuvântul
să lupt până la capăt
cu iluzia vieții!
vreau ca în această
ruină a visului
să construiesc un monument
pentru toți visătorii!

vreau să urc până în vârful
acestui monument

să-mi eliberez ființa
într-un ultim zbor de Icar!
să mă ardă dragostea creatorului
până la ultima celulă!

apoi să fiu în armonie
cu iarba și vastele întinderi
de pământ
un fir din cenușa mea
s-ajungă pretutindeni

să fiu biografia florilor
lăcrimând
și seva arborelui care luptă
cu propria sa umbră
până la ultima frunză
care atinge cerul

vreau să cicatrizez
toate rănilor
oprind sângerarea
singurei lumi
care ne-a mai rămas!

Îngropat de viu în mormântul iluziei

chiar și visul suspendat
de pleoapele blânde
ale zeului Somn
poate ajunge
în prăpăstii adânci

chiar și umbra
poate face un pas
mai departe de tine însuși
pentru a-ți aminti
cât ești de singur

chiar și mâinile
își pot pune singure cătușe
în loc să-ți aducă
pâinea la gură

chiar și pașii
pot greși drumul
pe care iubirea
l-a învățat pe de rost

chiar și glasul
poate fi străin de tine
tocmai atunci

când ai cel mai mult nevoie
să fii înțeleș

chiar și ochii
pot ridica steagul alb
al capitulării
și lumea să dispară
încet-încet
în orbire
lăsându-ți moștenire
doar câteva amintiri
zdrențuite

chiar și inima și creierul
își pot lua adio
unul de la celălalt
fără să țină cont
de consecințe
inima să ajungă
o insulă într-o mare de sânge
iar creierul un azil
într-o mare de gânduri

chiar și sufletul
care citește acatiste
în mănăstirile din adâncuri
se teme de lunga călătorie
și din zborul lui
înăbușit de propriile aripi
crescute prea lungi
rămâne doar o singură lacrimă
în care își înmoaie
pana de scris
testamentul

viața a fost

un scâncet
alungat din cuibul nopții

o haină mult prea mică
pentru renașteri târzii
croită de un război
de țesut cruci
pe câmpii

un răgaz
cât respirația unui visător
îngropat de viu
în mormântul iluziei

POESIS

MIHAELA ALBU

Iacăt fragil

proaspătă ca rana rămasă-n
 urma unei lame de cuțit
 trecută ca din întâmplare
 într-o sâmbătă de april
 nu cea în care se pomenesc morții
 ci se numără
 în același trup
 în aceeași inimă
 la infinit
 lumânările
 aștept să vină cineva
 cu un ram de busuioc
 să-mi sfințească templul devastat
 de apropierea unui păcat
 cu chip de don juan,

Iacăt fragil sunt
 sub greutatea crengilor pline de flori
 mă încui și mă descui
 încep să iubesc drumul până la scrinul unde
 două lacrimi îmi pun degetul pe buze
 să nu strig...

inutil!

cu primăvara crestată tiptil pe buze
 inima e un convoi de fluturi
 se zbate dezbate
 apoi își deschide căușul de lumină
 așa cum nu a făcut-o niciodată...

anotimp sihastru

ieri aș fi vrut să-ți spun
 despre cum încolțesc inimile primăvara
 despre grădini dezbrăcate de parfum
 despre diminețile agățate în floarea de salcâm
 despre fluturi și păsări care țes duminici pentru
 timp –
 olog pasager îmbrăcat cu mine

în haină tivită cu o viață
 care nu este nici a mea
 nici a lui

dar prea multe închisori stau între noi
 și n-avem timp nici astăzi să vorbim

rătăcim ca doi străini purtând eșafodul pe umeri
 de teama călăului nevăzut mirosim a cenușă
 ne ascundem unul de altul lăstunii
 în schimbul sufletelor
 ciugulim albe trăiri
 firimituri de tăcere înmulțesc zilele gri
 noaptea micșorăm distanțe –
 zbatere nebună de a împărți la doi
 un ultim anotimp sihastru

captivă speranța
 înaltă aripi
 cerul e crunt de albastru
 și dincolo de noi

mâine caută un punct de sprijin

moartea pe care o iubesc

cât încă simt adierea printre ramuri
nu-mi tângui primăverile
deși a început să prindă contur
tot mai gri încreștarea zilelor
sunt încă vii
sau nu-i decât bruma
ori poate arama
din pieptul toamnei
sătulă de oftat armuri coaste cruci

în lung și-n lat hoinărește dorul
rămas neîmblânzit
deșiră rugăciuni
din cerul atât de apropiat
n-am auzit pe nimeni să răspundă

încă mă bucur că exist
culoare întâmplată
mai știi demult îmi spuneai „ce bine că ești”
te dojeneam cu un sărut
și câte arome destrămau în jur mirarea
n-am simțit timpul care a arat năluci
și-acum răsar din pieptul meu
ca niște presimțiri ciudate ciocuri
nu-mi pasă cât și până unde doare
ceva din mine
a început cu această moarte nouă să respire

...de-atâta aproape

vine o vreme când simți că ți se năruie sufletul
de prea mult cer adunat sub coaste
și-ți vine să strigi de-atâta aproape

sufocat de albul pereților îngrămădiți
în tine taci
strângi în pumni cearșaful mototolit de neputințe
cum ți-ai strânge viața împrăștiată prin cotloane
o ții lipită ca pe cel mai de preț giulgiu
aruncat peste carnea bolnavă

nesfârșit pare chinul când trupul e singura
merinde pentru drum
în care auzi cum sumbru bate destinul

numai tu poți să tai pâinea
ai în mână cuțitul hrănește-ți câinii

dar ține-i departe de minte

pasărea niciodată nu-și frânge zborul
cât mai are în loc de aripi cioate

amintește-ți asta până când Dumnezeu
se va apropia cu vinul.

zodia palmelor tale

am respirat cu încredere prin ploi
prin ninsori, prin noi
cu speranță m-am rostogolit
prin brazdele crestate de dor
lunile au crescut liniștite
în căușul palmelor tale
au înflorit trandafirii
măinile mele au exersat
când mersul pe sârmă
când dansul fluturilor pe pielea ta
gura a învățat cum să te întâmpine
dimineața la cafea

sorbea, sorbea cu patimă
și-apoi fugea, fugea să aducă
alți faguri de miere pentru ceașca ta
lumina încolțea nevinovată și ea
de această întâmplare
zăpezile se coșcoveau ca un perete
lângă care a fost făcut de prea multe ori focul
pământul a rămas dezgolit
ca o cicatrice în care îmbătrânea așteptarea
prin coastele ei se văd mugurii unor ghiocei
ca cei crescuți pe coapsa mea
pe care-o adorai în serile când te răsfațai
și eu precum o iarnă de nămeții ei
mă despovăram de toate tristețile
care îmi măcinau măduva din oase

soarele creștea direct din pieptul meu
sau din umărul stâng
nici nu mai știi pe care l-ai sărutat ultima oară
dar îmi amintesc de câte ori
mi-a explodat primăvara pe sub piele
de câte ori am înnebunit printre flori de cais
până m-am abandonat în liniștea iubirii
în care blând te-am zidit
să-mi fii primul și ultimul ceas de tandrețe

POESIS DIN ITALIA

MIRELA IANUȘ DINGA

SCRISORI

Tu tot mai des mă mângâi din scrisori
 înveți vocalele să mă alinte
 ca zaruri în cutia de viori
 ce vor să mă câștige din cuvinte.

Și-abia lumina sfredelește ceața
 din liliac sălbatic tu îmi faci
 coroană parfumată dimineața
 când mierlele îți spun prelung să taci.

Vreau să mă legeni pe hârtia albă
 croită în poeme și-n zefir
 să-mi rânduiești consoanele în salbă
 și crinii să mă soarbă în potir.

Și să mă bei din lacrimile care
 molcom coboară pe icoane vechi
 urzind scrisori sculptate parcă-n sare
 să-mi dăruiești vocalele perechi.

Și înțeleg cum neputința grea
 ne poartă numai către ghilotină
 la porțile silabelor când vrea
 tăcerea să îngenunchem în tină.

Și eu nu știu cum face întâmplarea
 să-mi poarte fără greș scrisori de foc
 știind că între noi se-agită marea
 consoanelor bolnave de noroc.

Și când tânjesc pe patul de petale
 înnobilat de rouă și de vânt
 să mă închid în rândurile tale
 aș vrea ca o sămânță de cuvânt.

ARMURĂ

Și dorul tău bolnav striga spre ziduri
 se năpustea spre țurțurii de gheață
 dantela fricii când tivea în gânduri
 mantoul ceții viu în dimineață.

Năluci îngenuncheau pe caldarâm
 mai plâng culori în curcubeu mirate
 și-ntre hotarele de lut rămân
 s-adulmec umbra ta pe săturate.

Căci de la ciute-am învățat odată
 să alergăm direct în gura morții
 cu tălpile gustând țărâna toată
 înmănunchind sigiliile sorții.

Silabele cuvintelor pe frunte
 ne pun coroane înmuiate-n mir
 din avalanșa rugilor tăcute
 plătim secundelor ce trec un bir

Și-mpreunați în liniile lungi
 ce ne sculptează coapsele și gura
 ne consumăm în șoaptele prelungi
 ce-n văzul lumii ne-au țesut armura.

PECETE

Rătăcind în răpa stranelor cuvinte
mă culegi alene în căușul strâmt
îclinând balanțe și luând aminte
mă înveți suspinul nefiresc valsând.

Cu cămăși în zdrențe ne-mbrăcăm în zori
ude de mirare, strâmte de tăcere
colbul de pe drumul străjuit de flori
se-nfioară-n vântul șchiopătând în zare.

Și când bumerangul dorului nebun
reteza parfumul suspendat pe crini
rugăciuni în șoaptă ierburile spun
despuind sub falduri neștiute vini.

Împletit în fumul îndoit de umbre
plasa capturării visului pribeag
descifram pecetea cu nuanțe sumbre
ce veghease rana cerului pribeag.

CUVINTE NOI

Și se zbătea iar pântecu-n viori
mușcat prelung de note muzicale
pe sânul trandafirilor mășori
parfumul sângerând dintre petale.

Atâtea răni ascunse se arată
ca dâre ce fantasme le-au lăsat
în steagul rugăciunii-nfășurată
colind tăcerea iar în lung și-n lat.

Ni se-ncordează liniile-n palmă -
nervuri ce și-au ieșit profund din minți
din frunzele căzute iarăși cheamă
strigoii toamnei defilând cumiști.

De toată neputința-mpovărați
ce și-a găsit liman în piept la noi
cădem de frig și somn încătușați
strivind cuvinte-n straie tot mai noi.

ARMISTIȚII

Se răzvrăteau din sensuri definiții
și gândul ricoșa catapultat
am rupt decizi atâtea armistiții
în mod absurd și foarte repetat.

Ne-am inculpat adesea sub descânt
căci ne feream de aripi oboșite
sub streșini descărnate iar de vânt
am așteptat amurguri preasfințite.

Și deșirând din catifeaua nopții
un fir de teamă răsucit abrupt
din calendarul prăfuit al sorții
o altă filă scorojită-am rupt.

Și-am măsurat abisuri infinite
săpate de cascade albe-n gând
cu urmele pe pietre răstignite
semnează armistiții rând pe rând.

UN FEL DE IMN

Ierburi sălbatice
svelte în brașele vântului
despletind îndrăzneala lianelor
agățându-se de fruntea cerului,
contorsionate în
inima clorofilei
verdele striat
cu venele tăcerii
murmur bătucit de consoane
lacrimi fără sare
roua pătrunsă de smerenie
noi afundând tălpile
brăzdate de flori,
imnul surâsului
pe buzele scorojite
ale cărării
încrustând depărtarea.

SUFLU

Ai văzut cum se mulau
toate aceste zăpezi
peste suflul apelor
peste brațele încordate
ale teilor,
marginile noroioase
ale lumii se piteau
după draperii vapoase
și reci
mângâie-mă scânteietor
pentru a luneca lin pe lacrimi
înghețate către tine
în pieptul tău mă
regăsesc despicață
bătaie de inimă viforoasă...

POESIS

A. G. SECARĂ

Mașinuța de pompieri

Din regatul meu cât o volieră
mai îmi aduc aminte de mașina mea de pompieri,
roșie, evident,
probabil chinezească, de tablă, pe care am scăpat-o
în puțul părinților mamei
de la Vultureni, lângă halta Bucești
(unde s-a născut Ștefan Petică)

Cred că eram la fel de mic
precum Monica când a pierdut un sticlete

poemul acesta este pentru toate mașinuțele de
jucărie
pierdute, ca și acea miniatură
dusă în crăpăturile unui geam de la un vagon de
tren,
pentru toți sticleții și toate cintezele lumii, pentru toți
rățoii
de pe Dunăre ori din cărțile lui Tournier, pentru toate
romanele
începute și neterminate, pentru toate iubirile
care au fugit din colivii, care s-au luptat cu coliviile,
care au fost scoase din colivii și li s-au dat drumul
cu tot cu mâini sau picioare

unii mai merg, alții mai zboară, mai au iubiri sau nu

Ain și Sara mi-au adus o mașinuță de pompieri
mică-mică, de plastic,
parțial roșie. Este undeva prin casă,
scriind un mic poem
pentru mașinile de pompieri din tablă

La vreo zece-douăzeci de metri sub pământul
vândut,
ceea ce a mai rămas din mașina mea de tablă
scrie la o mașină de scris invizibilă
partea a doua la 451 de grade Fahrenheit

pe derdelușul pierdut al copilăriilor mele,
Orson Welles se dă cu Rosebud

Cloștile cu pui de aur ai copilăriei

Cred că am nimerit o dată o vrabie cu praștia.
Sau verișorul meu, Marian. Oricum, eu i-a făcut
autopsia:
Așa m-au visat toți puii de vrabie din toate ouăle
acelei păsări:
Cu un cuțit tăind amintirea plăcerii
De a scoate grijuliu toți puii de sub cloștile pe care
le-au avut ai mei,
punându-i în căciulile vechi din blăniță de miel,
acoperindu-i cu un batic sau un fular...

bucurându-te din tot sufletul tău de pui de om
de piuiturile ghemotoacelor pufoase,
mirându-te apoi de preschimbarea pufului
în pene de aripioare care nu vor zbura vreodată

ar putea fi prima lecție de vegetarian:
imaginea corcodușului uriaș sau a nucului
în care dormeau găinile și coco'
dar și ochii tăi de copil
urcând pe pătul
pentru a învăța cum se jertfesc
păsările pentru oameni

psalm

Omule, omule,
nu mai privi cu ochii morții
nu mai vorbi, nu mai chema cu gura morții,
nu mai asculta cu mormintele,
nu mai pipăi cu cenușa morților
sânii celor vii, nu mai gusta cu limbile moarte
coapsele zorilor, roua sufletelor

te înalță asupra acestei păduri,
deasupra cuiburilor făcute
în pletele spânzuratelor, ocrotește
ouăle acela colorate, pestrițe, prea albe

zboară, păsăroiule-om,
peste aceste gânduri de iubire
împrăștiate ca așternuturile dimineța,
ca jucăriile Rafaeli peste covoarele
care nu au învățat să zboare, ca poemele acestea
rătăcite în propriile cuvinte, litere-ciori
într-o pădure supusă zăpezii de apoi

nod agapic (fantezie nu numai pragheză)

pentru Nico-Nia, de Sfântul Nicolae, 2017

mi-ar plăcea să vorbim despre frumusețea
femeilor străine, să fiu întrebant precum un băiețel
de verișoara mai mare cu nouă ani, Mani,
de cine îți place mai mult, de blondă sau de
bruneto-roșcată,
adică de Anni-Frid „Frida” Lyngstad sau de Agnetha
Fältskog
(Agnetha e blondă, mereu uit), blondă am spus și
verișoara, care era brunetă,
a spus revoltată către logodnicul ei, vezi, și el, adică
băiețelul care eram,
preferam blondele

să vorbim despre frumusețea de după moarte, de
iubirea de după,
de parcă viața asta n-ar fi aici și Milan ar fi un nou
apostol,
al scriitorilor care cred în Eduard și în învierea lui,
Eduard, un personaj kunderian despre care am scris
cu Sorin,
aruncând ocheade metafizicii misticii literare

despre muza nemulțumirilor mele, din altă lume,
bântuindu-mă cu picioarele elefanților lui Dali,
cu surâsul celorlalte muze, a lui Leonardo da Vinci,
de pildă,

a unui turc anonim, pierdut în ochii verzi ai fetei de
pe podul Galatei,
a unui gălățean la fel de anonim pierdut în buzele
unei japoneze de o frumusețe divină în turnul
Sfântului Vitus,
de fapt chiar era o zeiță coborâtă din propria tabletă,
dintr-o anime în care ea m-a visat și mi-a spus:

aș vrea să vorbim despre Kafka, să avem fantezii
amândoi cu el,
să ne iubim în germană, japoneză și românește,
să-l facem să le uite pe Felice, Milena, Dora, Elena
și eu, în visul ei,
nu puteam să-i spun că nu-mi plac fotografiile lui
Franz, ci doar cuvintele lui,
precum acestea:

„Poate nici aceasta nu e de fapt iubire, când spun că
îmi ești cea mai dragă;
iubirea este că îmi ești cuțitul cu care scormonesc
în mine.”

*

Da, mi-ar plăcea ca din visul ei, rostogolit de pe
Fujiyama
pe Ulița de Aur, pe podurile Pragăi,
să mă răstorn în cafeaua ta de dimineată, Ain, bu-
zele tale să fiu,
buzele tale să mă scrie mai departe, tot mai departe,
până la capăt, la capătul sorbiturii de viață,
de plăcere, de imposibil, până ne-am da peștilor
din acvariul meu secret, unde mândrele de pe fashi-
on tv
au fantezii cu mine și cu tine
într-un poem domestic unde copiii
își visează părinții tot copii,
jucându-se cu păpușile Barbie,
salvându-le cu mașinuțe de pompieri,
cu elicoptere SMURD, cu toate flotele americane,
salvându-le
deconstrucția ființelor
din acest poem, din această carte, de acest cititor
sau cititoare,
de aceste mâini, de acest sfârșit inevitabil
ca un orgasm de android

POESIS DIN BASARABIA

TRAIAN VASILCĂU

Porumbei

Ca mâine o să fim strămoși,
 Nu zic: bătrâni, nu sună bine.
 Și pregăti-ne-om de plecare
 În straie noi, cum se cuvine.
 Ca mâine-o să zîmbim la cer
 Cu inima evlavioasă
 Și toți, strămoși lîngă strămoși,
 Cîntînd, ne-om reîntoarce-acasă.
 Ca mâine, bravi strămoși la porți
 Ne-o găsi moartea, frații mei
 Și vrînd să-ngîne-o rugăciune,
 Gura va naște porumbei.
 Ca mâine zice-ne-om: strămoși,
 Noi înșine strămoși ne-om fi,
 Dar dacă-om avea steag lubirea
 Și de sub flori om trilui!

Spovedanie

Bineplăcut să-ți fiu, Sfinte Părinte,
 M-am tot luptat,
 Căci mă muncea cu silă și fierbinte
 Vechiul păcat.
 An după an, trăindu-mi suferința,
 Nu m-am oprit
 Și grea de lacrimi mi-a fost biruința
 Neconținut.
 Să mă clintesc acuma din lucrare
 E-așa ușor.
 Dacă nu-l am pe El și nu mă are,-
 N-am cer și mor.
 Deaceea strig: " Fără de tine, Tată,
 În van mai cînt!
 N-am fost, nu sunt și n-oi fi niciodată
 Decît pămînt!
 Numai avîndu-te ca pe o rană
 În orice zi,
 Cu heruvimii cîntători în strană
 Pot veșnici!"

Plouă de-un veac, păcatul să-l răzmoaie
 Stropii cumiți.
 – Doamne, de unde vine-atîta ploaie?
 – Dinspre părinți.
 I-ai cam uitat cu grija cea lumească
 Și ei și-au spus
 Prin ploaia veșnică să-ți amintească
 De-o stea-n apus.
 La ceasul cînd s-o stinge n-o să plouă
 Peste pămînt
 Și tu cu ei în Galileea Nouă
 Vei fi doar cînt.
 Un cînt pe care n-o să-l știe lumea
 În suferinți,
 Un cînt doar pentru cel ce-și suie culmea
 Înspre părinți.

Cîntec de Reunire

Poate că sunt și țări fără durere,
 Unde-ar fi veșnicia să-ți îngîni,
 Dar fiindcă nu rîvnesc nici o avere
 Rămîn să mor aici, printre români.

Am frați, care m-așteaptă-n orice vară
 Pe țărni de ocean, în munți--stăpâni,
 Dar fiindcă nu vreau lutul să mă doară
 Rămîn să mor aici, printre români.
 Fac parte dintr-un neam ce se urăște
 Și-i binevoitor cu cei păgîni,
 Dar fiindcă Dumnezeu așa voiește
 Rămîn să mor aici, printre români.
 Poate că-s doar un om de modă veche,
 Visînd un Ideal ce nu-l amîni,
 Dar fiindcă graiul meu n-are pereche
 Rămîn să mor aici, printre români.
 Am clipe, cînd stau, supărat pe toate,
 De lacrimi scris, în fața unei pîini,
 Dar fiindcă vine ziuă după noapte
 Rămîn să mor aici, printre români.
 Ultimul chiar de-aș fi, nu plec de-acasă,
 Înconjurat de lupi, mușcat de cîini,
 Dar fiindcă nu știu moarte mai frumoasă
 Rămîn să mor aici, printre români.
 Și vulturii cînd mi-or săpa mormîntul
 Lîngă mioarele apusei stîni,
 Să zică-atît." Fiindcă-a iubit Cuvîntul
 El a rămas, murind, printre români".

Șase candelă-n altar
 Și cu inima mea-- șapte
 Luminează ca un Dar
 De departe.
 Îngerii din cer, cîntînd,
 Le-au aprins într-o clipită.
 Cînt și eu, cu viața-mi stînd
 Fericită.
 O, de nu s-ar termina
 Liturghia niciodată!
 Să-mi rodească inima
 Vindecată!

Cîntul de sîmbătă

Doamne, ajută-mă să fiu smerit,
 Să nu mă bucur fratele cînd cade
 Și-o mîină să-i întind, blagoslovit
 De Duhul Tău, ce răutatea arde.
 Să nu fiu ca Baraba, ticălos,
 Ca Iuda să n-ajung pînă la moarte,
 Pilatului să nu-i fiu credincios
 Și nici Irodiadei cu-a ei șoapte.

la-mi de pe buze orișice cuvînt,
 Graiul tăcerii dă-mi-l, Doamne, mie!
 Numai la harfa inimii să cînt
 Cu lacrimi a Ta slavă pe vecie.
 De clipa morții să nu uit, milos
 Sufletu-mi fie, nu ca mătrăguna.
 Să nu-l urăsc pe cel de-i păcătos,
 Văzîndu-mă pe mine-n el întruna.
 Ceartă-mă și-apoi iartă-mă curînd,
 Răni peste răni să-mi dai și alinare,
 Cuvîntul Tău să mă adoarmă, blînd,
 Lăsîndu-mi--nimb ceresc-- o sărutare.
 În zori fă precum Clavius să fiu,
 Poruncitor la a Ta răstignire,
 Cel care re-ntîlnindu-te tîrziu
 Și-a răstignit păcatul din lubire.
 Și l-ai iertat, și te-a urmat și ESTE
 Cum n-a visat că fi-va pe pămînt,
 Și-i nuntă-n cer și nu-i deloc poveste,
 Și-n Dumnezeu se-mbracă acest cînt.

Din Valea Crucii azi urc Dealul Crucii,
 Pe Drumul Crucii oameni nu-s defel.
 Urc Dealul, sufletul e ca un miel
 Dus la înjunghiat de politrucii
 Care sunt farisei, cu mare zel.
 Mai e puțin și-ajung. Și-mi aud gura
 Strigînd: "Tată al meu din orice zi,
 Eu nu mi-am dus la capăt partitura!"
 Strig și aud un glas topind arsura:
 "Fiule, las-că-n cer o vei sfîrși."
 Cu ochii-l caut, dar nu-l văd pe cale,
 Cu inima, la locu-i, îl găsesc
 Și-atunci, din lemnul Crucii, pămîntesc,
 Fluier îmi fac, să cînt! Să nu m-opresc!
 Să înflorească-a Plîngerilor Vale!

De mine s-a milostivit
 O crizantemă din cărare.
 Eram bolnav, eram mîhnit
 Și ea mi-a dat o sărutare.
 Cutremurat, am înflorit
 Și de atunci, cînd stau în ceață,
 Al crizantemei chip smerit
 Din amintire mă răsfață.

POESIS DIN BACĂU

MIOARA BĂLUȚĂ

nu găsesc lumina
decât acolo unde se întunecă

goliciunea orelor ne aseamănă
tăcerea ni se lipește de mâini

ca un detaliu pe care nimeni
nu și-l poate aminti

tot ce scriu acum se va vinde la negru
va fi de contrabandă va fi ilegal

crește peste flori neînflorite
fără a le opri

cu ochii vii
nu te lăsa pradă poeziei fiul meu nu te opri
muzica ei uimitoare te va atrage înăuntru
fii mai mult decât mine fii mai mult
decât cei pe care îi știi
mintea ta e o hartă nevăzută un mănunchi de chei
și tot atâtea uși nedeschise
încă ai un munte în față
ai un munte în piept
potrivește-ți pasul cu stâncile lui
nu-ți fie teamă
dă-i timpului vise trupul să-ți rămână viu
dă timp rănilor și se vor vindeca singure
altfel
ești și vei ajunge ca nisipul
un animal flămând
care înghite orice respiră orice curge
în orice direcție bate vântul
nu-l poți ucide nu-i poți prinde inima
doar inima ta e o țintă
și cuvintele un arc
un cerc poleit pe fruntea unuia
despre care se spune că a murit
cu capul în piept și pieptul de piatră
bacovian

uneori am aerul unui om fără adăpost
în căutarea locului potrivit

are cineva un colț de pâine
pentru că eu n-am decât aceste înfrângeri
care îmi atârnă de piept ca niște medalii

n-am prieteni
nu știu foarte multe despre dragoste
dar o găsesc întotdeauna în cărți deja citite
acolo unde memoria e praf
și sufletul îndrăgostit

îmi fac pat și acoperiș de hârtie
acolo unde nu mă văd de vitrine
nimeni nu mă bate pe umăr
nu pretind nimic și asta mă ține departe

ultima oară când am zâmbit am visat
lumea ca o sală de bal
și pe mine urcând în trăsură

poate că n-am făcut-o încă
dar trupurile noastre știu
prima tăietură e cea mai adâncă

și nu-i adevărat că poți ocoli
poți sparge sau poți sări
totul e ca o pată mică de petrol pe un râu

mi-am abandonat chiar și inima
mi-am zis s-o las liberă fără lesă
printre oameni

dar de fiecare dată s-a întors singură
mai slabă și mai umilă
în cușca ei

așa am înțeles eu
că pot ascunde urmele
unui război care i-ar fi cuprins pe toți

privesc în urmă și nu văd decât
zâmbetul femeii aflate la fereastra unui tren
care deraiază

sângele de pe câmp
armele și cuvintele
vântul
o pădure foșnind

întind mâna închid ochii

picură
ploaia spală oricum toate frunzele

dansul care nu se mai termină
nici nu a început

și totuși e a mea această viață
a mea foamea setea și războiul

împreună avem doar tubul acesta de oxigen
de care ne folosim pe rând

în timp ce oamenii își pregătesc armuri sofisticate
care să-i ducă pe marte în cea mai perfectă stare

marțianului de alături
poți să-i vezi semnul din naștere

locul de pe piele cel mai întunecat
și cel mai greu de atins

cel în care deja s-au făcut găuri
din care s-au prelevat tesuturi

și
nimic

POESIS

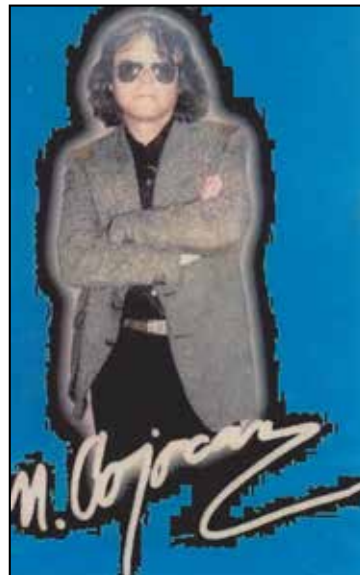
MIRCEA COJOCARU

Visul unui câine

zăvorul din suflet l-am deschis
 voi înflori din nou în toamna următoare
 mi-am zis:
 odată voi spune adevărul
 un câine avea un om
 cu umbra lui colorată
 a toamnei ce-asfințea
 în sunetul viorii stătea liniștit
 privindu-mă cu ochii lui desenați
 ca într-o tăcere neînvinșă;
 un câine avea un om
 firmituri albe pe pâine
 le vedea ca într-o noapte polară
 în singurătatea lui mă vedea dublu
 privindu-mă ca-ntr-o tăcere nenăscută
 cu ochii lui desenați
 în sufletul meu te-am descoperit, omule
 și din el te-am plămădit
 în steaua mea soseau mereu mesageri
 ce-mi spuneau: omule există!

Eu

eu, ca un clopot plângeam
 și în gândul meu te-ai născut, doamnă
 dar visul meu comun e-n altă parte
 atunci mi-am îmblânzit sălbateca judecată
 și-am înfrumusețat chipul, duios
 ia loc și ascultă timpul
 cum trece printre noi
 ia loc și ascultă clopotul
 simfoniei din gară
 pentru ultima oară
 un nebun îngâna dureros zgomotul șinelor
 zgomotul ruinelor
 ia loc și ascultă echilibrul veșniciei
 căci timpul și cu mine
 a trebuit să plecăm împreună, doamnă
 pentru a ajunge undeva
 ia loc și ascultă simfonia din gară
 pentru ultima oară

Orașul

undeva a trăit o pasăre tristă
 în orașul care râde de opt ori pe săptămână
 e orașul în care voi dormi mâine
 sau niciodată,
 într-un templu roman din secolul XX rămas
 neterminat
 pasărea am văzut-o pe o pală de vânt
 peste un templu roman neterminat
 și-atunci umbra i-am strivit-o cu piciorul
 și sufletu-n cui l-am atârnat.
 fantome roșii încă mai străbat orașul
 sprijinindu-se de garduri pustii,
 în templul rezemat de-o bodegă,
 și totul parcă-i din alt secol.
 bine-ai venit orașul meu neterminat !
 bine te-am găsit copil sărman !

Trupul

trupul meu din depărtare seamănă cu un nebun
 deci trupul meu nemuritor ar fi
 căci suntem nebunii cuvintelor
 și cuvintele sunt nemuritoare
 căci ele se-nalță spre culmile cerului

și niciodată n-o să le mai putem atinge odată
plecate din noi
asemenea genunchilor ce se rotesc
când spre răsărit, când spre asfințit
și din aceeași depărtare
vom zbura mereu spre soare-apune.

Nodul

mai leagă-mi Doamne-un nod
pe frânghia ce urc
de care să mă prind cu disperare,
să pot ajunge acolo unde mi-am propus
când izgonit și când hulit
de-a lumii ignorare.
dar capul mi-este încă plin de vise.
mai leagă-mi Doamne-un nod
să pot să mă apropiu de clipa netrăită
și dinr-a mea harpă
ce stă în întuneric
să-aduc lumina sunetului blând,
să leg un răsărit de un apus.
și-un dor de împlinire voi dori să mă cuprindă
în fiecare clipă
mai am dorințe, o, Doamne să-ți mai cer
dar nodul Doamne, nodul!

Străina

o amintire străină
mi-a vestit secunda
acolo, la locul popasului
și cineva m-a întrebat
cui aparține cenușa?
ciudată amintire străină
căruia din voi îi aparține cenușa?
mai întreb o dată.
Nu lăsați corbii să sape tranșee în sufletele voastre
i-am zis amintirii străine
dar nici un cuvânt nu se sinchisea să mă privească
și nici o amintire nu dorea să mă cunoască
acolo, la locul popasului veșnic.
Voi ridica steaguri de predare
și voi întreba mereu
cui aparține cenușa?

Timpul

timpul din care anticii beau din cupe de argint
și erau căutători de tăcere
și de destin
de-atunci răscolesc mereu întrebarea

de ce trupul are singurăță
de ce mintea are neliniști
de ce sufletul e nelocuit de cuvânt
și navighează în orașe în care noaptea se retrage
să-ntindem corturile
să ne retragem în stele
acolo, de unde am venit
să dăm numele noastre unor alei din soare
să redevenim anticii care beau din cupe de argint
în acel paradis neînțeles.

În cele din urmă

în cele din urmă, mi-am pus coiful iubito!
din depărtare semănam cu Don Quijote
împrăștiindu-mă în norii de praf
printre toate morile de vânt
doream să par viteaz și ne-nfricat
dar teorema nu se poate demonstra
e o imagine nebună din oglinzi
ca o sferă ce-și caută fața
dar nu las coiful iubito!
doresc să lupt cu toate morile de vânt
desenând și înflorindu-mi cucerirea
chiar de n-ai să mă mai recunoști
și nici cu Don Quijote de n-oi semăna
căci trupul se mai poate repeta
și-o întrebare vine de dincolo de mine,
totul e pustiu și fără sens?
căci tu ești deja ființa mea
care din noi mai are inimă, iubito?

Alte lumânări

alte lumânări vor fi aprinse
la stingerea pământului
parcă trăiesc într-un tunel
ce trece prin ochiul meu
și seamănă cu o rugă de seară
dar greu se aude la celălalt capăt
și undeva departe
simt mireasma rugii mele
ca pe dangătul unui clopot alb pătat cu negru
tu te-ai nemăsurat măsură tristă
și nici umbra nu-ți mai zâmbește
ai reușit iluzie
albește-mă, la stingerea pământului
eu m-am născut într-o cameră roșie
pătată cu alb
dar știu că mult mai multe lumânări
vor fi aprinse
dincolo
la o nouă naștere a pământului.

POESIS DIN ARDEAL

RĂZVAN DUCAN

*Poezii patriotice dedicate UNIRII ROMÂNILOR***Alba cea lulia**

Hai în capitala țării, în Decembrie Întâi,
Iulia e-atât de albă și mai albă ca ea nu-i
Nici o sărbătoare mare ce se ține la români,
E Fecioara Preacurată, e-un Zamolxis din bătrâni.

Bucureștiule, mă iartă, că-s mai îndrăzneț din fire,
Pentru o zi mut capitala, dintr-un an întreg de zile,
Dealul Furcilor își cere și Mihai intrând pe cal,
Dreptul Albei la ziua asta, dat de mândrul ei Ardeal.

Dat de Horea ce sub roată își visase neamul slobod
Și de suta cea de mii de aici a dat în clocot
Și de Arion, feciorul, prohodit de-o-ntreagă țară,
Ce în gară la Teiuș i s-a dat de-un glonț să moară.

Drumurile duc la Alba, toate, și se-ntorc la București,
Vreau un continent de oameni cu privirile ferești,
Și ca numitor comun, un curent ca să ne treacă,
Și din dragoste de țară, un pământ să fim și-o apă.

Și din patru zări ninsoare, Doamne, vreau pe vechiul castru,
Și cu roșu, și cu galben, cu români și cu albastru,
Și așa matur cum sunt, vreau ca să mă pierd cu firea,
"România dodoloață", să trăiască, ca să strig! Și Unirea!

1 Decembrie 1918

A fost voința unui neam,
sub aripă de pronie cerească,
versanții munților Carpați,
neantagonici, să se-atragă,
ce-au despărțit, până atunci,
pe veci să întregească.

Era un frig de crăpau imperiile
dar în români era cald
de se topea fierul,
aburii, ce ieșeau din gurile
celor ce-și strigau unirea,
au dezghețat cerul.

A fost pofta ce-a poftit-o
un întreg popor
și pe Câmpul lui Horea,
în Alba-Iulia,
a reintrat Mihai Viteazul,
multiplicat de o sută de mii de ori.

Ori o sută, câți au rămas acasă,
în satele și orașele din munți,
câmpii și văi,
„de la Nistru pân` la Tisa”
toate provinciile românești,
au fost și sunt
boabe ale aceleiași păstăi.

Limba lui Eminescu le-a învelit,
așa cum și astăzi,
fără parcimonie, le învelește,
„România dodoloață”, de-atunci,
a fost doar început
de poveste.

Povestea a ajuns acum la noi,
și ea e icoană perpetuată
de la părinți la copii.
Să ne bucurăm de rotundul ei,
dar să fim vigilenți,
la cei ce latră autonomii.

1918 a fost anul astral,
iar 1 Decembrie a fost ziua divină,
și pentru că Dumnezeu
și-a întors atunci fața spre noi,
pe inimă, această dată
să ne-o tatuăm cu lumină.

Dor(ință)

Așa sunt lucrurile, așa-i Golgota vremii,
Ca totul să-și reia un vechi făgaș,
Să ne refacem mândra noastră țară
Că devenit-a Prutul Făgăraș.

Și are înălțimi și piscuri grele,
Vămuitorul care-ți este frate,
Să mergi cu pașaport la Chișinău,
Acas` să fii, dar și în străinătate.

Ce mondial război noi am pierdut,
Ce atrocități, ce Auschwitz-uri, ce vini,
De a avea un Brandenburg în țară,
Spun de aceea: Jos Prutul, zidul nost` Berlin.

Și-acum se răsuțește Ștefan în mormânt,
Hotin, Soroca, Bălgrad ne lăsară,
Cazan fierbinte este Putna,
Să fim răzeșii lui de-odinioară.

Să fim cu toții mii de Cârțani,
Nealterate să le ducem în traită, la masă,
Felii întregi de Limbă Românească,
Veni-va Basarabia atunci acasă.

Fi-vom iarăși ce-am fost, "de la Nistru,
pân` la Tisa", cum în dulcele grai,
providențiasse văcărescul romantic,
poporul român, alias conu` Mihai.

Prutule tânăr, apă curată

Prutule tânăr, apă curată,
Toată lumea face armată
Și nu de azi, de mâine sau de ieri,
Dar ce cauți, tu, la grăniceri?

Pe cine aperi, de cine, vreau să zic,
Cine ți-e dușman și cine-i amic,
Spre cine stai cu spatele-ntors,
Cine te-a pus pe tine în post?

Cine ți-a făcut chemare
Să fii bornă la hotare,
Apa să-ți fie fâșie greblată
Să tragi în peștii care o-noată?

Și cine ți-a dat pușca pe spate,
Să desparți frate de frate
Și cu binoclul la distanță să ții
Pământurile, ca părinți la aceeași copii?

Să aperi, cum, Limba Română de Limba Română?
Când au cuvintele cetățenie comună,
Să desparți subiectul de predicat,
Iată virgula marelui păcat.

Părinții ce s-au chinuit cu tine,
Le curg acuma lacrimi de rușine
Și malurile ce te-au mângâiat între ele
Le faci acuma atâtea zile grele.

Prutule, jurământul tău real
E malurile, să le-nchei ca pe-un fermoar,
Zimții celor două țarmuri să se-mbuce,
Cheița apei tale poate duce,

Atâta bucurie, cum nici nu poți visa,
"De la Nistru...", cum Eminescu zise, "...pân' la Tisa",
Și nu vei mai fi hulit ca bornă de hotare
Și fi-vei Goldiș, Lucaciu, Maniu, făurind România Mare.

Curbura Carpaților

În partea concavă a Carpaților s-a adunat Transilvania,
luând forma curburii în care a fost turnată.
În partea convexă a curburii Carpaților,
Moldova și Muntenia, toată.

Principiul vaselor comunicante
a făcut să țină ce aluneca dintr-o parte,
și dintr-o parte în alta a curburii să se dea,
preaplinul iubirii ce se dorea.

Inițial, munții Carpați erau liniari,
înalți, semeți, frumoși și clari.
În ei era un popor de oameni vii
ce modela viitorul pentru copii.

Ca un arc, munții au fost încordați,
de cei de-o parte și alta a acestor Carpați.
Pentru ca să se destindă și să sară la cei
ce vor să muște din rotundul ei.

A contesta arcul Carpaților e o chestiune gravă
și-n partea convexă și-n partea concavă.
De aceea, nu-l îndreptați cu ciocanul pe nicovală,
e dreptul arcului de a veghea pentru țară.

POESIS DIN GALAȚI

SEBASTIAN GOLOMOZ

Bunicul

În cuibul dragostei
vara nu se lăsa așteptată
așezat în fotoliul promisiunilor
ascultam poveștile bunicului

de la el am aflat
pentru prima dată
despre porumbeii gălățeni

Îl fascinaseră cu
triumghiul lor
zbor – joc – frumusețe

acum el însuși e
un porumbel în cer
iar eu îl mai văd
doar în fotografii
voalate de regrete.

Știu că mă iubești

chiar dacă îți porți orgoliul
ca pe o decorație
spunându-mi că s-a sfârșit
povestea noastră

ochii tăi mă strigă
ca din gură de șarpe
să rămân lângă tine
și mie-mi place
să mă învârt
în cercul nehotărării tale

Îmi întorci spatele
trăgându-ți peste umeri
privirile mele
cu o delicatețe emoționantă
te prind de mână

când două răni se întâlnesc

durerea intră-n moarte clinică
și din sărutul
a două puncte
iese învingătoare
linia inimii.

(M)apa gândurilor mele

Într-o tăcere altruistă
stătea ghemuită
inima mea
orfană de iubire

pe drumul către tine
ploua indecent
iar speranțele
mi se stingeau
Într-o suferință mută

În intimitatea ultimei iluzii
ignorând capriciile umbrei
sufletul vinovat de frumusețe
a deschis
(m)apa gândurilor mele
mai albastră decât cerul

citind în ea
că zâmbetul e
câinele de pază
al seducției.

nu vine din iertare
atunci, de unde?

Bon brâncușian

melancolia are ochi
doar pentru trecut
ca un aparat de fotografiat
imortalizând neliniști sferice
ca o casă de marcat vântul
bate toate frunzele de toamnă
după măsura sufletului
iese bonul fiscal

dorul e o carte
ce te obligă s-o scrii
riscând o explozie sentimentală
prin fum de tămâie
doar umbra bunicii
căzută pe gânduri
într-o lumină brâncușiană
înțelege singurătatea poetului.

Unde

Unde albastre şușotesc
despre neliniștea sufletului
prin indiscreția unui
romanțat excurs sentimental
Casanova se alege doar
cu o faimă delebilă
de vicii contemporane

Unde se vorbește prea mult
despre iubire
înseamnă că acolo
aceasta lipsește
iar sufletul dezabuzat
nu mai poate atinge
dintr-un scurt zbor fără aripi
clipa de fericire, visul

Speranțele nu pot fi
reconstruite inteligent
decât cu înțelepciune
- semn de elevare spirituală -
ce e mereu cu un pas
în urma tristeții metafizice
și care, dacă

Pașaport spre nemurire

sufletul călit al poetului
a simțit de cele mai multe ori
pe propria piele
aciditatea unității de măsură a durerii
învățând că mângâierea vindecă orice
dovedindu-se o veritabilă restauratoare de vise

cum închinarea este izvorul înălțării sufletești
așa și ochii sunt
mereu cu un pas înaintea gurii
mă uit spre cer și milă cer
Dumnezeu fiind martorul iubirii mele

cu toată tendința către
o iubire curată, dar intelectualizată și
deprinderea zborului ca împlinire a unui destin
credința rămâne cel mai sigur
pașaport spre nemurire.

Și grijile au farmecul lor

Din clipa în care mi-ai zâmbit prima dată
Diminețile au gust de beatitudine
Instinctul primar fiind
Să-ți caut privirea
Râsul tău e o umbră insistentă
Pentru liniștea mea
Datorită ție am învățat că
Și grijile au farmecul lor
Dragostea la prima vedere există
Iar inima mea nu va înceta
Să se dea pe toboganul emoțiilor
De fiecare dată când
– Fascinată de caruselul curiozităților –
Vei face primii pași primele alegeri
Se spune că tatăl este
Prima iubire a unei fete
Eu știu doar că te iubesc
Dinainte să te naști
Și că o floare iubită inteligent
N-are cum să nu crească frumos.

POESIS DIN CERNĂUȚI

DUMITRU MINTENCU

POEMUL DUPĂ CARE TE ASCUNZI

starea naivității

bineînțeles vei spune:
 starea de-a fi
 e poemul
 dar nimic nou
 e naivitatea
 cu care te tratezi
 într-un ascensor
 blocat între etaje

evadarea

au evadat din închisori sentimentele
 au răspândit prin oraș un miros de
 celulă mucezeită
 și-au azvârlit în stradă tunicile
 zdrențuite de dor iubire respect
 fidelitate etc.
 pe clădiri cu litere mari au scris
 numele zeilor
 au băut au fumat au cântat
 au dansat
 în ciuda cimitirelor
 până cocoșul a cântat în noapte
 a treia oară

destin

un cal alb și unul negru
 trag câte-o brazdă
 din poem în oraș
 pe urmele lor o iau
 când pe o brazdă
 când pe alta
 pași-mi lasă urme în care cineva
 vine să-mi îngroape
 câte-o bătaie a inimii

talisman

pasărea tăcerii mi-a fâlfâit
 în iarba poemului
 m-am aplecat
 peste această toamnă
 din părul tău
 și am desprins frunza
 de care ți-ai șters
 buzele fardate în roș

poem cu stilou în mână

privești în palmă
 și vezi cum liniile-i
 duc undeva în stradă
 te ei după ele
 și dai peste castel
 bați încet să nu trezești locatarii
 să te audă paznicul
 sticla cumpărată la colț
 îți va spune:
 "iubirea ți-i în palma stângă"

alter ego

unde-i clipa pentru care
am părăsit orașe iubiri tăceri
am inventat nenumărate clepsidre
am risipit pustiul de nisip

unde-i clipa în care
ai promis că ne vom bea cafeaua
și vom spune la toți:
"OK!"

un caz din tranziție

se priveau prin aburii
unei ciorbe de burtă
alimentându-și astfel
strania dragoste:
singurătatea

mironosița

noaptea rostogolindu-se pe trepte
i-a luat pantofii de la ușă

făcându-i mesageri ai drumurilor sale
i-a aruncat în mare

prin locul pe unde pluteau
marea se desfăcea în două

condica de bucătărie

curățeam cartofi și făceam
sperietori din coji
le înșiram pe ață când ea
a intrat aruncându-mi
din sânul decoltat trandafirul
prins de coroza ceții
și îndemnul
trebuie să te îmbeți
asta-i tot
unica problemă

nu i-am spus nimic
i-am dat un sărut
i-am împodobit gâtul cu sperietori
i-am surâs

atât pentru ziua de azi

tăcere

la o anumită oră
noptii
gândacii de bucătărie
schițează destinul
unor poeme
încă nescrise

constatare

printre bârfele orgolioase
confectionate
din hârtiile igienică
am încercat să caut cuvinte
pentru o veche tăcere

fără nici un rost
doar situația sufocabilă
de a găsi cuvinte vechi
pentru o tăcere nouă

* * *

două priviri nebune
citesc
în frunză o veșnicie —

singurătatea ne sesizează

justificare

această stradă doar din invidie
ți mai permite
să-ți vinzi sentimentele
umbra frumuseții tale
nepermis de mult
a umbrit-o pe-a ei

post-scriptum

când copilul din sala cu oglinzi deformat
o să te ia de mâini și-o să dansați
în melodia obscură a plafonului
cu insistență o să cauți în jur
(printre oglinzi)
umbra jonglând cu lumini
în cele din urmă nu vei găsi decât un:
"P. S. ne întâlnim în poemul următor"

DE PESTE OCEAN - LYRA ÎN DEBUT

MIOARA MANOILĂ

ANOTIMPURI

Sunt mică, atât cât o picătură de ploaie
căzută din gri.

Mă opresc o clipă, doar o clipă, să
stropesc pământul însetat.

Surprinzător, din iluzii, cu lacrima pe
buze

cresc nuferi,

ca o coroană, pe capul luminii, sub
bărci îmbrăcate în catran.

Rândunici își fac cuib în lacrima
mea

croșetată din toamnă.

Mi-au scris pe frunte vara, cu
note muzicale – manifeste căzute din
cer,

din mâini de îngeri neglijenți.

Timpul adună toamna,

o conservă,

ca atunci când mama întindea mâinile
să o culeagă.

Cum se lăsa tăcută în poala ei, șoptind
a must!

În mâinile mamei, albastre, strugurii se
lăsau mângăiați,

se alintau în movul din pleoapele
amurgului,

poposit într-o călimară,

din care o pană de cocor

desena pe pagina albă a unui alt
septembrie,

gutui luminând la ferestre. Un tribut
unei ierni viitoare,

tropăind clopoței prin copite de cai...

Și mama, adunând partiturile îngerilor,

una câte una, în seara de Ajun, îmi

cânta în suflet o colindă:

"Sus, în poarta Raiului, florile dalbe, verzi de măr,

Șade Maica Domnului, florile dalbe, verzi de măr,

Cu-n puiș micuț în brațe, florile dalbe"...

AȘTEPTARE

Navigam...

Pe umeri aveam toate călătoriile
ascunse într-un sac,

îngreunat de pași în căutare...

Așteptam refluxul...

"Eram o mare involburată,

străjuită numai de stânci,

ce căuta disperată plaja,

pe care să o poată stropi

cu lacrimile sale,

dulci,

sau amare,

căreia să îi depună la picioare

toată bogăția eului său"...

Așa ți-am scris în ultima radiogramă.

Azi,

te ating cu mâinile mele,

mai ridate decât chipul tău.

Și tot azi,

am aruncat ancora...

TATĂLUI MEU

Era tatăl meu omul acela
cu pălărie de paie și cămașă albă.

El nu avea cai
Avea o bicicletă cu care pedala
distanțe...

Și prin distanțe, cămașa albă
era un fel de steag al păcii
Cu care mergea prin piețe
Și prin târguri
Și prin inimi.

Era un copil tatăl meu!
Un prinț coborât din povești.
Se împărțea rupând petale
Cu miros de iasomie
Și de lăcrămioare.
Spunea că primăvara lui
O să-i dăruiască nemurirea.

Chiar a scris o poveste
Una fără sfârșit...
Pe inima mea a scris-o
Cu litere mari
Ca un carving atât de dureros!

Vine uneori câte un înger
Să îmi aducă treziri...
Îi simt mirosul de iasomie
și de lăcrămioare.
Îmi dau seama,
E primăvara tatălui meu
Prefăcută-n înger

Tata nu se mai teme de veșnicie...
Pedalează liniștit prin distanțe...

MAI ȘTII, TOAMNĂ?...

Du-mă toamnă,
dincolo de sărutul tău
să îți culeg esența,
mustul iubirii
născut din pântecul roadelor tale,
când prin livezi alergai fecioară
cu pletele-n grâu,
prin fân, prin lucerna din vale,
pe digul unde pașii tăi și ai mei
căutau tăcerea
printre plopi și sălcii plângătoare -
lacrimi eterne

botezând ale noastre poeme
pe o filă de tufe in care
vântul, foșnind,
săruta crizanteme...
Mai știi Toamnă,
în care din aceste locuri
ai născut iubirea mea?

RUGĂCIUNE

Toarnă-mi Doamne un pahar
Din pocalul Tău cu mir,
Să-mi spăl sufletul amar
Și iertarea s-o respir.
Toarnă-mi dragoste și dor,
Crește-mi aripi albe-n zbor
Să cobor din Cerul Tău
Înălțându-mă din hău.
Ține Doamne mâna-ntinsă
Peste zarea necuprinsă,
Peste stele, peste ape,
Peste marea mea din pleoape.
Toarnă-mi Doamne vorba Ta
Să mă-mbăt sorbind din ea
Si să plec curată-n lume
Să învăț a mă supune.
Dă-mi copacii să mă-mbrac
Și lacul ce-mi este drag
Dă-mi al păsărilor cânt
Să învăț să necuvânt.
Și-n tăceri, din palma Ta
Să sorb lin din mântuire
Și-mbătându-mă cu ea
Să învăț să fiu iubire...

DE PESTE OCEAN - LYRA ÎN DEBUT

MARSUS MARC

Joc

O pasăre mă strigă din văzduh...
 Visez...O zbatere de gând pribeag...
 Icar zburând și trimițându-și duh
 Departe unde clopotele trag...
 Iar eu zâmbindu-i păsării gândesc
 Uitării să mă dau și să pășesc...

Timid e jocul ce încerc să-l fac,
 E poate teama că-i adevărat –
 leșind în cale-ți cum să mă prefac
 Urzind aiurea tocmai ce-i curat?

Bătrân copacul ține să ne-arate,
 El însuși că e vremea de-nceput,
 S-o caute cei pribegiți în noapte
 Călcând în inimi vreascului c-un sărut.

lubește-mă de poți!

lubește-mă... de poți simți Înaltul,
 Acolo, unde vulturul ajunge,
 Și unde vijelie-nverșunată
 O pană doar
 Și nu îi poate smulge!
 lubește-mă... de poți simți Adâncul
 Învolverat cu gândul la lumină,
 Și unde năzuinți nemărginite
 Rămân
 Și-și tot formează rădăcină!

Ei

De ce nu mă iubești
 Și gându-mi lași să-ți cadă veșnic la picioare?
 De ce să chinuiești
 Un dor născut dintr-un adânc prea mare?
 De ce să ții închisă
 O poartă mare-n care nu-ndrăznesc să bat

Decât cu scânteia aprinsă
 A unui simțământ preacurat?

Cu tine-atunci când sunt e ca și cum
 Sunt pasăre și zbor iar tu mi-ești cerul!
 Deși e frig în noi e mult din soare
 Nu are nici o șansă gerul ..

Hai ... Îndrăznește și îmi prinde mâna,
 Te temi ca un copil dar ... îndrăznește!
 E-atât de frig iar soarele ni-i vina
 Că ne-a păzit și nu se domolește ...

Părerea

Căciula ce mi-ai dat-o, mă strânge câte-odată...
 Și-i largă când nu strânge - deși-i pe-un cap
 normal.
 Cum se știe însă că de dar
 Nu se caută de dinți un cal,
 O port pe cap așa, nepotrivită,
 Când largă foc și
 Când prea strâns lipită,
 Din grija-ți rea lipsită de ispită
 Să nu mă știi nicidecum... descoperită!

Mesaj cu taxă inversă

Nu-mi ești frate, nu-ți sunt soră,
Doi străini ce s-au găsit
Când și când să-mpart-o oră
Din prezent spre infinit.

Doi străini cărând povara
Sufletului chinuit
Că în zori zăresc iar seara
Zilei care n-a venit.

Ne-nfruptăm din amăreala
A ce pierdem fiindcă știm,
Ne-mpăcați iertăm greșeala
Îndoielii când iubim.

Năzuind mereu spre stele
Doi străini c-un trist noroc,
Gândurile noastre grele
Cad mereu pe-același loc,

Și fac liniște-n cădere.
Tot ce-am vrea ne e-nțeleș.
Tot ce-am vrea e sub o vrere
Ce se poticnește-n mers...

... O poveste nerostită
Gravitează în neant,
Mesaj cu taxă inversă,
Când lui Nietzsche, când lui Kant.

E pur si muove

Cine să-mi dea puțină-ngăduință
Când nu-i îngăduit să îți duc dorul,
Să te iubesc simțind că din minciună
Mă smulgi privindu-mi adevărul?

Și cum să pot când nu e cu putință
Să recunosc minunea ce trăiesc,
Durerea toată care o-nveșmântă
Că mi-a fost dat târziu să te-ntâlnesc?

Sunt ani ce ne despart și sunt principii
Și-n cale sunt statute ce ne-ar sta,
Ce pot să fac? Doar să-mi repet sălbatic
Că sunt din fier și nu din altceva.

Mă mint scutind în alții suferințe...
De mi-e scăpare, pentru care dăți?
Eternul sacrificiu pentr-un bine
Ce-mi naște-acum așa singurătăți...
Sunt fericiri la cari se pierde trenul;
Eu l-am pierdut născându-mă târziu.
De mi-aș ierta puțin întârzierea
Ai face oază într-un trist pustiu,

Doar un minut...
Și-ar fi eternitate!
Dar cum să pot când, totuși
Nu se poate?

Punct și de la capăt

Acum n-am nici o șansă și trebuie să se creadă
Că din atâtea visuri ce abundă,
În ton cu cei ce-nvață ca să piardă
Rămâne și speranța mea mai crudă...
O, ce n-aș da să mă transform în frunză,
Să dăinui în înverzire-aproape-un an întreg;
Ca-ntr-un covor țesut cu măiestrie
Eu dintre-atâtea lucruri să m-aleg
Și să m-așez în locuri cu lumină
Alături de-alte frunze, în iubire,
Să mă încarc cu tone de uimire,
Să cred în primăvara ce-o să vină...

În legănarea ei m-aș îngâna cu vântul,
Cu ploaia și cu soarele de-apoi,
Întineri-voi unul după altul
Un an și încă unul, încă doi...
Și-n toamna rodului cu frig și ceață
După cădere om să mă prefac,
Doar e-n natura frunzei, nu izbești ca-n viață,
Desprinderea e-atât de lină din copac...

Sens divin

Drum spre stele,
Cât imens!...
Doar astfel
Nemărginirea
Află în iubire,
Sens.

POESIS - TULCEA

ELENA NETCU

*Din volumul „Verde pelin”***ÎN SCORBURA VREMII**

Și zilele vor fi până la urmă scorburoase
 Și vor săpa nemilos în noi
 Ca niște viermi de mătase
 Privește cum orele se agață de părul tău
 Înzăpezindu-l!
 Trupu-ți miroase a ninsoare
 Încalecă timpul, călare
 Și du-l mai departe
 Amână pentru o vreme
 Această surpră de oase
 Și truda neostoită
 A viermilor răi de mătase!
 Trec zile prin noi în rafale
 Și tremura frunza pe ramuri a jale
 Timpul se zbate...
 Eu mușc dintr-o clipă
 Și rana-i adâncă, îmi sângeră-o aripă...
 Ascultă cum șuieră vântu-n răstimpuri
 Și cum se curbează iubirea a chin
 În ochiu-ți de-un verde pelin...
 Eu pasăre-sclavă cer amânarea sentinței
 În scorbura vremii ce doare
 Ne îmbarcăm resemnați, vrând-nevrând
 Pentru aceeași plecare...

ÎN BĂTAIA INIMII

Peste tot numai fire de iarbă
 Erau atât de multe încât se încrețeau încet-ncet
 Intrând unele în altele
 Îngenunchindu-și identitatea
 Nici florile, nici ele, tremuratele nu erau mai pline
 de vlagă
 Își frângeau petalele jelindu-se în palma mea...
 Râvneam pentru o clipă anonimatul lor.
 Dar m-ai văzut tu, copac gânditor,
 Așezat în bătaia inimii mele,
 Iar eu vremelnică trestie, firavă și neștiutoare,
 Mă frângeam ademenindu-te cu o scânteie de dor,
 Cu o adiere de șoaptă,

Până când vântul cu hohot de frunze
 Ne va legăna într-o îmbrățișare
 Cu bătaie de aripi.

RUG DE SECUNDE

Leru-i ler, frunze stinghere,
 Galbene și sângerii
 Răvășite, efemere
 În noiane arămii...
 Cine v-a desprins în fugă,
 Alungându-vă din ram
 Fără s vă spun ă o rugă
 De intrare în altar?
 Leru-i ler, să nu mă ajungă
 Desfrunzirea de cuvânt,
 Toamna lumină să-mi strângă
 În cuiar mocnind de gând.
 Când voi fi din nou lăstar
 Rumenit de toamne blânde
 O să dorm pe-un pat de jar
 Aruncând pe rug secunde...

POESIS

VIOLETA PINTEA

privesc cum
nouă fluturi însărcinați
încearcă să treacă strada
spre lumina
semaforului
ramas pe avarie
din iarna unui insectar
cu bolduri de diamant
înfipte in fiecare a noua
lumânare
și lor le cresc aripi
de hârtie
și-ncep să se teamă
de ploaie
privesc cum
nouă fluturi însărcinați
se pun pe umerii
femeii de sticlă
și cum lumina
lumina...
lumina..

*

uitasem ceva...
ceva...
și uitarea asta deschidea și
închidea uși,le închidea și
înghițea cheia se
tăvălea peste pereți
peste umeri
peste glezne
deschidea și închidea țipete
și tăceri
și înghițea locomotive
deschidea și închidea
palmele și
unghiile
date cu cel mai
carnivor roșu
asemenea buzelor

date cu cel mai
răsfățat alb
al incisivilor
și înghițea zece
incendii
uitasem ceva
ceva la apus de ieri
și lipseau niște elemente
alcaline
din praful
ce-mi iese
prin piele..

*

am uitat să iubesc,
mai cobor doar cât să
duc o pungă de vise
la curățătorie
femeile fatale sunt reeducate
în grădinițe speciale
dragostea este un semn din naștere
ulterior devine
un semn de întrebare
sinuciderea este un capitol separat
care se citește

doar în caz de
urgență
noiembrie este o
stare de comă
în care îmi trăiesc infinitul
apoi urc din mers
în ultimul car alegoric
și nu mă mai împiedic
de nici un fluierat care
cheamă la
dragoste..

*

prea multe case
fără adăpost
flămânde și fără chei de
rezervă
cu foamea primită colet
în fiecare dimineață în
cutia poștală
și lătratul de gheață al
câinelui uitat afară cu
botnița între coaste
prea multe case
cerșetoare
de dragoste
pe străzi cu nume de foști proprietari
plecați să caute
al cincilea punct
cardinal
prea multe case de care nu
se mai apropie hoții
mai intră doar
învățătorii de școală primară
să rețușeze albumul de absolvire
și-un fotograf amator
să blureze ferestrele
și să
stingă
tăcerea..

*

colecționarul de timbre
și valiza lui de carton cu
dormitorul la etajul
unei povești de dragoste
dezlipită și îndoită
la colțuri

atît de citită până a devenit
liniște
într-o expoziție a
mușeniei
împărțită pe culori și
căderi de la mare
înălțime
și-o sală de așteptare unde
se stă pe fâșii lungi de cearșaf
ca într-o convalescență
cu frisoane obligatorii
se stă până fiecare își dezlipiște
de pe piele povestea
cîndva aici a fost
un conac de vânătoare
au mai rămas doar câinii
să incarce
carabinele
si multe
multe
oglinzi
în rame
de carne..

*

să asfaltăm peste noi
duminica
duminica cu toate orele ei
care adăpostesc vrăbii
în diferite faze ale
mirării
să împărțim apoi secundele
în ere
mitologice
și să mai punem puțin asfalt
peste
a treia dragoste mondială
trezirea este doar un efect secundar
al beției și
să asfaltăm așa cu
măinile tremurânde
duminica aceasta are gust de
smoală încinsă
și plouă doar în
pauza de masă
când - pe bordură
sfărmăm între dinți pietrele
din asfaltul
ce ne ajunge din urmă

POESIS

LUMINIȚA ZAHARIA

albastru precaut

te-am văzut în 3D
m-ai văzut monoplan
mediatorul de conflicte
se înmuia an de an

mai întâi nu răspundea la telefon
apoi se făcea că e la o ședință
suportul tehnic al iubirii se uzase moral
și nici psihologul de serviciu nu mai investea
în canapele de puf

am rămas singuri
la masa tăcerii
tu te aplatizai alarmant
îți creșteau dioptriile cît să-ți devin
infinitesimală
iar trecătorii, ce să mai vorbim,
uitau chiar să treacă
și se opreau în loc
cu bateriile pe avarie
ca și cum ne-ar fi privit cu interes

albastrul meu se decolora
mai rău ca țoalele chinezești
nici oțetul nu ajuta
nici genunchii juliți în implorare

cum tu erai eroul
piesa dominantă
bărbatul carevasăzică
aveai imunitate absolută
n-ai schițat niciun gest cînd
El mi-a arătat degetul amenințător:
– a venit vremea, mîndro, să-ți imput
acest albastru precaut!

another frame in the wall

la nivel subliminal
viața mea era un bal
sau un balmeș
sau un șal
sau un dinte de șacal

teamă drob os de neros
un triumvirat spinos
viață cu cojocu-ntors
viață stearpă, de prisos

viață cu sonoru-ncet
slalom timp prin alfabet
neatinsă de duet
viață fadă, de ascet

prolog dus, cuprinsul gol
punct culminant mototol
viață așteptînd în hol
another frame in the wall...

gadgetul de condensat poezia

cînd mă tai în foile de hîrtie
din lipsă de atenție (nimeni nu mă iubește!)
sîngele curge peste poezii
se combină cu cerneala albastră
rezultînd flacăra violet

sunt acoperite cuvinte disparate, fără sens
sau chiar versuri întregi, după bunul său plac
cîtesc uimită rezultatul final
toți cred că mi-am cumpărat
un gadget de condensat poezia
vorbă lungă cum mă știau cîndva

acum scriu: *iubirea este*
și toți aplaudacii cad în delir
sau: *strugurii sunt acri dar există și smochine pe*
lume
și mă trezesc cu nuș'ce premiu literar!

arta cere sacrificii! scîncește complice Brutus
și se întoarce la tors
în timp ce eu îmi bandajez încă un deget
și scriu mai departe

POESIS

CORINA DASOVEANU

prea multe mirese,
a strigat văduva și a spart paharul cu vin
în capul mortului.
bea, mă!
bea, să-ți îmbeți moartea,
să cânte de-a dracului și de uitare
un marș nupțial
că e cimitirul plin de pomeni inutile.

bea, mă!
să-ți joace miresele până le cade
nunta în groapă.
e bun vinul, mă?
bea, mă, prin țeasta crăpată
a pământului.
dă, mă, și viermilor o picătură,
să fie de sufletul meu
că în patruzeci de zile
o să-ți rup toate buruienile astea de îngeri,
să ai aer, mă, să îți miroasă coșciugul a viață.

bea, prostule, că popa a uitat să te-nvețe
legea țărâniei,
e grea, nu-i așa?
hai, bea, anafura mă-sii de bufniță verde
care îți crește pe oase,
zi-i, mă, ceva de cuibul cui a făcut-o.

mai bei, mă?
dă, mă, miresele ălea mai încolo,
că mi-e somn

**

să repari un om
e ca și când ai repara un aparat casnic,
îi întinzi toate piesele pe podea
și apoi încerci să îi pui anatomia la loc.

realitatea dintr-odată trece prin mine,
o văd perfect în retrovizoare,
e o megametaforă sau un elefant în ziua lui liberă,

nu sunt uimită,
stau doar în cada goală,
învăț pe de rost prospectul de la morfină.

pentru că e ușor să dispari,
am probleme la unele gesturi automate,
le țin în plicuri,
pericolele au nume prea intime.

dacă îmi dau capul pe spate,
văd amănunte din ursa mare
nu, nu am ochelari de protecție
împotriva intuiției.
probabil în seara asta voi dormi afară,
somnul își pierde valoarea reală
în companie domestică.

în adn-ul meu
demolarea nu face diferența
între ciocan și buldozer.
dar e ok,
cineva insistă să fie om de serviciu
până spre dimineață.

**

„un p'tit jet d'eau,
une station de metro,
entouree de bistros,
pigalle...”

se joacă darts pe șobolani grași
într-un subsol uman din arondismentul 9
până spre dimineață.
jucătorii și țintele beau obscurul direct din butoaie,
nu-și mai șterg nici gurile putrede
de saliva verde și tristă.

la o masă ieftină,
moartea e beată și urlă o șansonetă
căreia i se văd chiloții rupți de dantelă,
dar cine mai aude o broderie fatală
în atâta mucegai desfrânat?

s-a închegat mirosul de scârbă
printre picioarele de scaune,
telefoanelor le-a îmbătrânit sângele
prin buzunare,
cine duce moartea acasă?

afară,
pe trotuare în place pigalle
carnea se dă pe un like,
sacre-coeur și-a oprit clopotele

**

înghesuală în autobuzul doi barat fără șofer,
suntem tot ăia de ieri și de vreo lună,
nu mergem niciunul undeva,
dar plouă de-un mileniu întreg în târg
și tot orașul se întâlnește la o înghesuală
sub o umbrelă cu roți.

ne mai dăm încă locul pe scaun
uterului plin din femei,
neplecaților din bătrâni,
mai punem o privire pe coapsa unei gene de fată,
verificăm inelare de cercuri prezente sau nu,
suntem o stare civilă în picioare,
dar ce frumos se văd trotuarele goale,
spălate de anotimpul ăsta lichid.

nici măcar nu plecăm de pe loc,
dar ne tinem bine de suflete
să nu pună frână vreun dumnezeu întâmplător.

**

e aproape woodstock, baby,
în noaptea asta.
hai,
hendrix nu sparge chitara
pentru mirese pe lista de așteptare,
e un whatever hipiot
în grupa noastră de sânge.

lasăm în portbagaj moartea lângă adidași
să doarmă trei zile cu praf interzis,
plătim intrarea cu aerul din restul de viață.
mai contează de fapt?

mi-am pus rochia cu flori
de marijuana,
o fumăm când facem dragoste
pe credence
sau pe iarbă fluorescentă.
da, plouă în cameră cu joan baez,
pe podea e o melodie imensă de apă,
baby.

come on,
e aproape woodstock în blugii noștri.

**

silabisirea acestei fericiri
se atinge cu mâna sau cu limba
înlăuntrul auzului
ca un ceai din care curge fierbinte sunetul,
moleculă cu moleculă.

până nu știam despre noi,
nu înțelegeam sălbăticia cioburilor
atâtor decembrii sparte din dragoste.
și nimeni nu ne anunțase că dintr-odată
semaforul are culoarea albastră,
că putem trece dintr-unul în altul
nefluierați de tăceri.

acum știm.
stăm în fața noastră
născut și născută,
surâs și surâsă,
cuvânt și cuvântă.

POESIS

DANIEL DĂIAN

după ușa rotativă sensul giratoriu al dimineții se
intersecta
cu o înjurătură caldă
proaspăt dezlipită dintr-un obraz
trezit nu demult

era cred un marți transformat în luni
pentru a mima mai ușor
trecerea prin predicat
mai ales că tu ai fost semnul întrebării
care a abdicat
prezentul în trecut atât de mult încât
a devenit un fel de cristos uitat pe pământ
pentru cei mai puțini treziți
dintre noi

puțin mai târziu
cineva acoperit de rugăciuni pe tot corpul
umbla așa mărunț
pe stradă

* * *

după ce arunc din mine întrebări întregi
totul se rezumă la absurd și trece

de fapt frumusețea mea are un gust intens
amăru
de bărbat nepasteurizat care parcurge sâmburele
de adevăr
imediat după savoarea fructului responsabil
cu adormirea bruscă a frumoasei

dar
când sunt strigat pe nume de un șarpe
nu ai idee ce liniște veninoasă
începe să mă stăpânească
genul deprinde gesturi mărunte și pleacă din trup
ca o auroră boreală reflectată dintr-un pahar
în care lichidul este pe jumătate spart
femeile prind carne din carnea mea

apoi își donează onomasticile pentru tot felul de
cauze nobile
și într-un final apoteotic își deschid venele atât de
adânc încât
ai puterea să le vezi singurătatea culorii
care ar vrea să înflorească

dar totul se rezumă la absurd și trece

* * *

de regulă și doar casual
sunt legat de gramatica mecanică
care deschide geometric gura ușii
și atunci intru și ies dintr-un coșmar
care scârțâie

și bineînțeles că sunt o legislație a bunului simț
bineînțeles că nu deschid cu bisturiul gramatica
am și eu cheile mele favourite
preparate la foc potrivit circa două-trei minute
marțiene

în general prefer să dezbat amplu și pățimaș
dilema veche

a lipsei de prietenie dintre o cheie și mecanismul
vicios
care refuză un corp străin
confeționat exclusiv pentru a-i deschide
gândurile ascunse

în fond cine își mai închiriază faptele bune
celor care vor cu orice preț
să ajungă în rai?!

* * *

dumnezeul meu are o singură cameră
de aici mă nasc în fiecare zi
cu lumina aprinsă
în cerul gurii

* * *

când vrei să rupi din obrazul tău o bucată în care
s-a tolănit absența
te rog strânge între dinți târziu
ca și cum ar fi ultimul lucru de care îți este frică
și într-un cor de do re mi
pleacă să exersezi o casă
pentru că numai în felul acesta

mai târziu de tine este și mai târziu
iar casa solfegiată îți respiră în ceafă
cu un singur pat
o singură fereastră
într-un echilibru perfect cu neputința
de a strânge în in
revelația hainelor care umblă pe stradă fără
stăpân

Acestea fiind spuse aș vrea să vă aduc la cunoș-
tință că duminica are întotdeauna
o parte de singurătate în cruce. Un ecou presta-
bilit pe partea dreaptă chiar după inimă
care închide orice bătaie între cei patru pereți ai
pumnului
pentru că numai în ziua mea de odihnă te iubesc
din tot frigul meu
numai acum am bateriile perfect încărcate
să îți povestesc ore în șir de ce un do major
nu a fost copil niciodată
sau până unde se întinde o câmpie
în palma ta stângă

(e duminică seară în jurul tâmpelor și
îmi arăți călcâiul puțin julit
din vina cuvintelor mele)

POESIS

RALUCA FARAON

automistificare

i-am umplut de praf pe împlânzitorii neliniștii mele
ce să fac dacă nu știu decât să sap în piatra ei
ca un pietrar stângaci care se crede sculptor?

confuzie

nu știu unde să mă duc
cineva a încuiat marea cu cheia
și muntelui i-a pus zăbală
orele au călușuri de spaimă
și dimineața e o victimă
a violului întunericului
în sala de bal a visului
în toate colțurile
îmi păzește sever trezirea
câte o apocalipsă
a... în zadarului

stăruind asupra mișcării

zidul acela suferea amarnic
păsări îi creșteau înlăuntru
îl devorau în timp ce secundele
îi umezeau temelia – icoană sieși
nedezmînițită
și mâna ta îl sprijinea
oprindu-i căderea
și mâna ta îmbrățișa
binecuvântată fie sfărâmarea

instanțele culpei

a fi vinovat nu înseamnă
neapărat a comite o crimă
mersul tău normal
zâmbetul înjumătățit
siguranța că nu vei muri
sunt motive clare pentru a fi culpabil
desigur, e un rit al vremurilor
când zeul claustrat în vanitatea ta
râde sfidător până la capăt

am spus „da!”
respirării noastre comune
și bătăii de inimă care doare
ca o mireasă damnată
să nu fie atinsă de mirele ei
niciodată!

beau din vinul aspru –
poem ai cărui struguri s-au amărât
în toamna sfârșitului de lume
gustul pelinului păstrează în memorie
tălpile femeilor care au zdrobit
inima poetului – poet cu oasele încâlcite
în așteptarea unui răspuns
al unei întrebări niciodată rostite
beau până via întreagă se contorsionează
și ne sugrumă unul altuia căutarea

Îmbrățișează-mă când mi-e frig. Lipește-mi oasele de carne!
Îmbrățișează-mă când mă preling în durerea sângelui din altare.
Îmbrățișează-mi fiecare nume în parte
Cât timp mă rătăcesc din moarte-n moarte.
Dar nu mă-mbrățișa când una pe alta răsufările ni se
cheamă.
Te rog nu! Îngerului meu i s-a făcut brusc teamă!

POESIS

ELENA LUCIA SPĂTARIU

Primăvara

Motto:
 „...nu este un anotimp,
 nu este un cuvânt,
 nici vreun decor întâmplător,
 nimic din tot ce-ți pare... trecător.”

Primăvara
 este culoarea ce-o lasă
 deșertului devenit câmp
 picioarele tale,
 după ce i-ai călcat nisipurile aride
 cu tălpile goale săngerând...
 Sentimentul de floare înflorită pe buze,
 când dai binețe îngerilor în zori,
 dorul de libertate al cuvântului pasăre,
 cuvântului vânt, cuvântului apă și pământ.
 Senzația de aripă crescută din gleznă,
 sfidând prăbușirea,
 fiorul ce-ți străbate lutul
 când Dumnezeu te privește cu ochii verzi,
 lamentându-te de esența lemnului
 din care ți-e tăiată crucea.

Primăvara
 Este starea de veghe
 La căpătâiul nopților negre,
 Grijind la strălucirea viselor tale.

Primăvara,
 Omule,
 este anotimpul peren al anotimpurilor trecătoare!
 Nu-ți număra inutil firele albe din păr!
 E doar zăpada mieilor
 Căzută pe tâmple...

Azi am un chef nebun să bat câmpii

În galop, cu pletele în vânt...
 Să semăn dodii colorate
 În cincizeci de nuanțe de violet.
 Au înnebunit caișii, fraților!

Azaleele și zambilele și narcisele
 Înfloresc bezmetic
 În ultima iarna asta ciudată.
 Dimineața culeg flori de gheață din geam.
 La munte ninge.

Lumea se agită confuză pe străzi...
 Undeva, pe un cer, strălucesc trei sori.
 În Sahara ninge roz.

Îmi vine să-mi iau câmpii... peste picior!
 Dacă încep să nechez,
 Mă încadrez perfect în decor...
 Astenia ei de primăvară!

Pe mine nu m-a adus barza

Pesemne era încă frig
 și păsările acelea mari
 nu se întorseseră pe la cuiburi
 de atunci am rămas cu tot frigul în oase
 pe mine nu m-a adus barza...
 m-a găst primăvara înainte să plece
 încolțisem deja
 într-un con de umbră
 al păcatului

nu, nu sunt copil din flori
 chiar dacă în luna aceea
 câmpul ardea de maci roșii
 doar văpaia lor
 mi-a rămas imprimată pe buze
 când am deschis ochii
 am văzut mai întâi soarele
 - stea ademenitoare-
 lumina mi-a rămas imprimată pe retină
 ca o dragoste la prima vedere
 "până când moartea ne va despărți"...

Pe mine nu m-a adus barza
 poate de aceea mi-e zborul frânt
 mă simt condamnată nedrept
 legată abuziv de pământ...

Sunt pasăre

Cu aripile crescute
 pe dinăuntru
 m-agit în spirală
 între alb și negru
 între noapte și zi
 între un anotimp și altul
 într-o dimensiune
 prea srâmtă
 ca o cămașă de forță
 îmi scriu tăcerile pe portativ
 în culori
 să nu le uit armoniile
 când vreau să zbor
 închid ochii
 mi-am tatuat libertatea
 sub pleoape...

Între mine și moarte

Stă cuvântul
 răstignit la zidul plângerii.

Închis între pleoape
 întunercul neputințelor
 plouă cu licurici
 până la rădăcini
 îngemănate durerile.

Dincolo de zid
 moartea
 joacă la alba-neagra
 destine.

Eu
 am jurat
 pe alb.

Cine sunt eu...

de mă întrebi, omule,
 n-aș ști să-ți spun,
 căci ogilnda îmi vorbește
 numai mie.

Uneori,
 în apele ei,
 mă caut și eu cu disperare...

Știu doar că sunt
 un lut,
 ce ochii tăi îl modelează
 atunci când mă privesc
 cu ură sau iubire.
 Prind forma sufletului tău,
 când ușa mi-o deschizi
 și mă privești
 cu-n scrâșnet sau c-un zâmbet...
 mă închircesc de frig,
 sau mă învălui în căldură.

Eu sunt lumină din lumina ta,
 sau umbra-ntunecată
 ce o răsfrânge mintea-ți
 din unghiul gândului
 ce fulgeră asupra mea...

Pot fi iubire sau blestem,
 pot ger să-ți fiu sau primăvară,
 înger sau demon pot să fiu
 doar tu decizi
 căci...

Eu
 nu sunt
 eu!

Și cine sunt cu-adevărat
 nici eu nu știu.
 O știe numai Dumnezeu...
 Sunt ce vrei tu să-ți fiu,
 Prietene al meu!

POESIS DIN ITALIA

MARIANA CORNEA

***cât ai clipi ceva te pune pe un drum
neprevăzut***

vocea ta e tăiată subțire cu hârtia de care era
nevoie
ca o idee antică rujată strident
avidă să-și cunoască rudele
trebuia să fie
trebuia să existe
încât întunericul din tine-i ca o mreajă neagră
ca o surprare cu pieptul ros scursă pe la colțuri
sunt ochii și lumina cea mare
unde ne-am fi întâlnit vreodată osândă și
mântuire
din frică
din singurătate
te voi urmări după pasul tău rostit rar
de-a latul frunții absolut perfectă ironie
pentru simplu fapt că te vei repeta
până la capăt
voce de zi
voce de noapte
vei trece

o piatră ovală ține trecerea în palmă
o altă piatră înghite alte pietre
sunt pe aceste coaste și pe gâtul alb
poate aer sau apă
în genunchi părem la fel
acolo

De-ale tăcerii

Orice verticală atrage furnici nemiloase
sunt pe-aceste coaste și pe gâtul alb
orice verticală ca o lebădă tace și dinții de lapte
sunt pe-aceste coaste și pe gâtul alb
străzi neuitate și neiertate
sunt pe-aceste coaste și pe gâtul alb
O mânășă de fier taie în porții egale adevărul și
peștii banană
câteodată țipă
O alta despică un tablou vechi
ce abia începe
orice verticală capătă tălpi și o riglă de plastic
în partea de sus
o barcă legănându-se
în pupilele tale marea se-arcuriește
un chip criptat drept capăt

o neliniște

îți cad mâinile aspre și noduroase
un capăt în iad
un altul în mările-n care zac
ce tragică istorie
încercarea mea
să mă repet într-un „tot”
mai pustiu
într-atât singurătatea
să mă vezi
fața nu-ți zâmbește
fără nici o stânjeneală ghicești gânduri
și gesturi
apucându-mi împiedicările
și scândurile
de unde cresc ciulini
dinții tăi

dinții mei
toți dinții cresc și curg
să muște
să rupă
să sfâșie
până la umbletul cailor sălbatici
cad mâinile aspre și capetele-n care zac
atât de des

turbure ca o decizie politică

cu buzele roșii plimbându-și tristețile
pe gâtul din lut și apă
plecându-se astfel nuanță cu gene lungi
mâinile se mișcau ca orice tip pe stradă
era așa o fericire
cu spatele spre ce fusesem înainte
opusă celei dintâi

ce coapse lungi avea
le vedeam din pragul ușii
pe când străbăteam ierburi înalte
sprijinindu-mă în căderi
era femeia și neantul
înapoi
întâlnisem o bucată de cuvânt
de care mă agățasem
de o mie de ori
aceeași apnee albastră
unde orice întrebare
orice deschidere de gură
orice adăugare
ține un cuțit între dinți
acolo să bată
încovoiat
un înger cu pieptul deschis
îmi pregătește veșmintele și sângele
pentru noapte

POESIS

GABRIEL GHERBĂLUȚĂ

despre cuvânt si iarna din el

puteam să îți vorbesc frumos despre fulgii de azi
i-aș fi îmbrăcat în cuvinte frumoase
ca pe niște copilași scoși la plimbare în parc
cu ghetuțe noi și nasul ascuns sub fulare pufoase
puteam dar ce rost ar fi avut?
tu nu mă mai ascultai

puteam să împachetez frumos orașul acesta
într-un cub de cuvinte atinse de frigul cosmic
cum un cadou de sărbători adormit sub bradul din
sufragerie
l-ai fi desfăcut în grabă aruncând nepăsătoare
ambalajul cuvintelor înghețate
și apoi, așa învăluită în viscolul
unei primăveri ce nu se va mai întoarce
vei trece pragul într-o iarnă a amintirilor

poezul ăsta nu s-ar fi născut dacă nu m-ar fi ars dorul
de hiperboreea

unitate de măsură-6

sapă-mi apa-n apă
sapă-mi cât să-ncapă
poez părăsindu
și neisprăvitu
ochi închis sub pleoapă
nu mai vrea să-ncapă
zid să dezidească
lumină să-i crească
sapă-n os de tâmplă
până se întâmplă
să primesc căldură
în ochi și în gură
și lumină rece
poate iarna-mi trece

pune-mi piatra-n piatră
și cenușa-n vatră
arde necuvânt
aruncă-l în vânt
și îl risipește

poate nimereste
în ochiul de orb
vorbă și nu vorb...
sapă-mi apa sapă
poez să te-ncapă
pasăre de apă

argumente pentru un dialog

să vorbim despre îngeri
într-un oraș în care singurele aripi
sunt ale pescărușilor
care poarta fluviul în ciocuri

să vorbim despre căldură
căldura din ochii urșilor polari
trimisă puilor de focă
ieșiți din iarna polară tocmai acolo
în partea cea mai de sus
sau de jos a unei planete care suferă
de supraîncălzire

să vorbim deci despre poezie
poezia mâinilor tale
a degetelor lungi, nervoase
și să închidem apoi fericiți ochii

fericiți ca niște privilegiați ai soartei
care au ținut poezia de mână

conviețuiri

e un lup tânăr în mine
stă ascuns acolo în capul meu
între munții de poezuri
nescrise încă

e un lup tânăr în mine
nu ma pot lepada de el
dar al unei lune pline
înebunitor de frumoasa
nici de ea nu mă pot despărți

e un lup tânăr în mine
dar cui îi pasă?

urme

am să chem
când fi-va noapte
norul de hârtie alb
să acopere lumina
s-o adoarmă în poem
am să chem pe țarm de mare
licorni transformați în cai
să le împletești tu coama
cu poezuri la 2 mai
am să-ți colorez și fluviul
și am să-ți trimit cuvânt
în smarald
ce va să-l ducă
ultim semn purtat de vânt
și din toate peste poate
de prin zări și peste țări
eu îți desenez o noapte
trei silabe și cinci mări

ce voi lua cu mine?

sigur nu un bagaj mare
niciodată nu mi-a placut să am
mâinile ocupate
așa că voi lua câteva lucruri doar
cât să încapă într-o memorie
luată de la preț redus
sigur voi regăsi dincolo
fluviul și nisipul mării
led zeppii și pescărușii
lumina din ochii poezului

o poză cu râsetele copiilor
pe care nu o voi arăta nimănui
și căldura cuvântului tău
îți voi lăsa în schimb
poezul
și speranța că
totul va fi bine

sincron

doar un curcubeu între noi
cu deschiderea din ce în ce mai mare
și două orașe la picioarele lui

împrăștii culorile
poate așa curcubeul devine mai mic
atât de mic până rămâne
un singur oraș
cu doi locuitori și
un fluviu

viziune

văzut de la etajul doi orașul
are fața oamenilor care
se întorc din schimbul trei;
fețe lipsite de identitate
ca și blocurile de acum juma' de secol
oameni cenușii în căutarea
unei lumini
pe care doar fluviul o mai poate naște
ce crezi tu că sunt făclii
e doar pădurea de sălcii peste care cade
într-un înnebunitor
apus al lumilor
istoria

poez lăcrămând

la început, oamenii aveau aripi
păsările, nu
doar pescărușii
cine să deosebească atunci oamenii de păsări?
apoi, oamenii au început să își piardă memoria
și odată cu ea, aripile
ele se întorceau la locul lor
agățându-se de zborul pasăre

nimeni nu mai avea răbdare
să deosebească omul de pasărea om
de ce ar mai fi făcut-o
dacă uitaseră ce este plânsul?

POESIS DIN TULCEA

MIRCEA MARCEL PETCU

PATIMA

Se lăsă învăluit
de zâmbetul ei,
de căldura
ochilor ei.
Simți cum
își puse brațele
pe după gâtul lui
și-l sărută
entuziasmată,
expansivă,
după care
îngheță.

STEA

Iubirea pentru tine
e ca o stea
pot să mă orientez ,
dar n-o pot
avea.

VEȘNICIE

Plouă mărunț
și bate-un vânt stingher
ziua-i mai mică
iar păsări nu-s pe cer
plecarea ta departe
mă face să tresar
simt inima cum plânge
privind în urma ta...
oriunde-ai fi în lume
să nu uiți, draga mea,
că-n inima ce bate
e veșnic – casa ta.

ÎNCREDERE

Nu uita
că noaptea
cea mai neagră

privește...
răsăritul.

FĂ CE VREI...

Dacă-n timpul tău
nu am loc și eu,
dacă-n ochii tăi
nu mă văd și eu,
dacă-n visul tău
nu apar și eu,
dacă-n gândurile tale
nu apar – rază de soare,
dacă gura floarea ta
nu-mi șoptește numele ,
dacă mâinile flămânde
nu vor să mă mai alinte,
dacă trupu-ți nu vibrează
când m-aude și mă simte,
dacă părul tău bălai
nu vrea mângâierea mea,
dacă urechile tale
nu mai vor vorbele mele,
atunci
dragă mea iubită...
transformă-mă într-un
înger și

trimite-mă Domnului
poate el are
nevoie de mine.

REGĂSIRE

Lui Mihai Eminescu

Ninge, ninge
cu lacrimi de sânge
te-ai dus ești departe
în a ta singurătate
în întunericul mut
tu scrii încă în cărțile
cerului
durerile noastre.
Ninge, ninge
peste căsuța sărăcăcioasă
în care viața ta trecută
a ruginit în așteptare.
Te caut, dar nu te găsesc
nici înăuntru, nici afară
privesc spre înalt,
dar lângă tine
Luceafăr de zi
e liniște, tăcere.
Iar timpul
își arde clipele
înviind
cuvintele din cenușă.
Și-n scrierea frumoasă,
caligrafică
a timpului imperfect
găsesc semnătura.
EMINESCU
conservată perfect.

TE-AM CĂUTAT

Se lăsa negura târzie
Peste crâmpie de povești
Tu ești aici și ești... aiurea,
-lubita mea, pe unde ești ?

Curg apele ca lacrimi pure,
Purtate de un uriaș,
Ce-și poartă singur mai departe
Iubirea ascunsă în sălaș.

Și bate iar vântul de iarnă,
Dar să te schimb eu nu doresc
Vreau să rămâi doar pentru mine,
Frumoasa zână din povești .

MI-E DOR

De ochii tăi senini mi-e dor,
De buzele ce au contur de aur,
De părul tău lucind nedefinit,
De glasul tău duios mi-e dor.
Mi-e dor de lumea ta,
De gândul și de râsul tău,
De albul ce ne înconjoară,
De un cuvânt iubit al tău,
Mi-e dor.

DOAR TU

Aș dori să mă ierți
Și să-mi spui doar prin semne
CĂ iubirea ce-ți port
Nu te doare de-o vreme.
Peste tot numai tu,
Peste tot pasul tău,
Peste tot, draga mea,
Ești doar tu, numai tu.

AJUTA-MĂ

Doamne... ajută-mă,
Ajută-mă... Doamne,
Ajută-mă
Să văd cerul,
Să simt pământul,
această
Grădină minunată
a Ta,
Să cunosc iubirea pământească
Și pe cea Dumnezeiască,
să gust
Fericirea
Alături de cei dragi
Să-mi împlinesc menirea
Aici unde sunt
și Raiul și Iadul
Iar când voi urca
Pe cărarea către
Tine
Spre viață veșnică
Să fiu plin de iubire
Să o pot dărui tuturor
Cu drag și smerenie
Protejându-i sub îndrumarea
Ta,
Rugându-te.... ajută-mă
Ajută-mă.... Doamne,
Doamne... ajută-mă .

POESIS

RĂZVAN DUCAN

Moartea îmi face cu ochiul

Moartea îmi face cu ochiul,
Viața din umeri ridică,
Trupul mi-e prins de neliniști,
Nașterea se vede mai mică.

Mă uit în oglinda din baie,
Chipul îl percep ca ecou,
Imperativ viața îmi cere,
Să îi pun rapid un garou.

Se scurge încet fără rană
Și se adună niciunde,
Părul morții îmi crește
Și nimeni nu știe a-l tunde.

Nici nu mai știu ce să cred,
Mi-e favorabilă viața sau cruntă,
Trăiește în mine un zeu
Sau o vietate mărunță?

Încă mă simt în stare de luptă,
Nimica în mine nu-i static,
Dar balaurul crește în capete
Și calu-mi scade-n jăratec.

Între acoladele trupului,
Mușchii nu-mi mai sunt de alint,
Viața mi-a devenit o plapumă strîmtă,
Ce voie nu-mi dă să mă-ntind.

Temnicerul moțăie-n post,
Mintea moțăie de-odată cu el,
Gloanțele mi-s tot mai oarbe,
Captiv mi-e sângele în noul rastel.

Poate, după mine, va curge și lacrimi
Și se va ridica peste sicriu și o pleoapă,
Bulgării vor cădea pe "Recviemul" lui Mozart,
Lățindu-se-n șolduri o groapă.

Duminicile poartă titlurile cărților mele

Duminicile poartă titlurile cărților mele,
Între ele sunt neliniștile de peste săptămână,
Fiecare carte a însemnat un nou cerc în trup,
Și concentricele cercuri se adună.

Nu port în cârcă un număr de ani,
Ci port în cârcă un număr de cărți,
Cu Dumnezeu în pânza umflată a metaforei,
Am cartografiat înconjurul, reinventând hărți.

Cu fiecare carte scrisă, o lumânare pe tort,
Pe cruce când va fi să fie să contabilizați lumânări,
Puteți să le stingeți c-o singură suflare,
Tot rămâne tortul de emoții și stări.

S-a născut la prima lui carte scrisă
Și după ultima a murit,
Dăltuiți pe cruce convenita erată:
"A poezit, a poezit, a poezit!"

Aștept să vină ciurda de stele

Aștept să vină ciurda de stele,
Cu ugerile pline de lumină,
Sunt tălângi pe care doar eu le aud,
Poetul din mine-i de vină.

Au fost mânate pe izlazul cerului,
Unde iarba de-ntuneric e grasă,
E seară pe partea mea de planetă,
Când pe cealaltă parte-i amiază.

Beau priveliști semănătoriste,
Tolănit pe spate, pe mal de Târnăvă,
Fiecare stea se oprește la o poartă deschisă,
Și darul de-a o vedea este-o agavă.

Îmi va fi șiștarul plin de sentimente,
Reverențe fac fără să fiu văzut,
Încă o zi de muncă pentru ciurdarul stelelor,
Dumnezeu, fără de sfârșit și-nceput.

Pentru răsucit cuțitul

Pentru răsucit cuțitul, îmi pun la dispoziție rana,
În schimb, pentru înjurat, v-o iau pe mama.

Pentru batjocorit vă las trupul de carne și oase,
Și fața mea la scuipături invidioase.

Pentru scornit neadevăruri, viața mea, biata,
Vă las să ridicați voi primii piatra.

Și s-o aruncați cum știți mai bine,
Pentru rana-mi făcută, voi nu aveți rușine.

Dar știu că nici nu știți măcar să roșiți,
Că rostul vieții voastre-i să loviți

Vieții mele să-i puneți oriunde o piedică,
Că, nimeni, știți, nu-i ușă de biserică,

Cum nici eu nu am fost nicicând,
Am mai greșit pământul ăst umblând.

Și am și eu păcate ca oricare,
Și doar lui Dumnezeu îi cer iertare.

Și nimănui nu am să dau socoată,
Pentru o pâine albă îmi macin viața toată,

Dar umblați cu bocancii plini de noroi
În viața mea cea plină de nevoi,

Și scormoniți ca-n propriile buzunare,
Răspuns nu am la atâta neobrăzare.

Și să-mi găsiți chiar bube-n cap vă las,
Lăsându-vă, e tot ce mi-a rămas.

Doar sufletul nu pot să-l pun în palmă
L-am pus odată și-am primit sudalmă,

Și cel mai greu mi-a fost apoi
Că l-ați târât ca pe un câine prin noroi

Și-ați mai și răs în urma mea
C-am dat averea ce nu se dădea.

De-atuncea sufletul îl țin în loc ascuns,
Închis într-un poem de nepătruns

În care-mi pun averea toată a mea,
Deși-ncercați, nu se va descuia

Și sunteți conștienți că-s plin de gânduri,
Să mă citiți n-aveți puțință, printre rânduri,

De aceea, ca birjarii, îmi înjurați mama,
Scoțând cuțite și lățindu-mi rana.

De-aș avea din viață până la moarte

De-aș avea din viață până la moarte ,
Două lucruri, doar, de pipăit,
Ar fi, tot ce-am scăpat printre degete, unul,
Celălalt, tot ce-am prins și n-am prețuit.

De-aș avea din viață până la moarte,
Două așteptări, doar, de făcut,
Vestea că voi avea un copil, ar fi una,
Cealaltă, că fiul meu s-a născut.

De-aș avea din viață până la moarte,
Două cuvinte, doar, de auzit,
Ar fi te iubesc-ul soției, unul,
Celălalt, spusele fiului că-i fericit.

De-aș avea din viață până la moarte,
Două reparații de făcut în destin,
Tot ce-am stricat iubind prea tare, ar fi una,
Cealaltă, tot ce-am iubit prea puțin.

De-aș avea din viață până la moarte,
Două orgolii, doar, de potolit,
Ar fi că știu tot și de toate, unul
Celălalt, că sunt de ne-nlocuit.

POESIS DIN BRĂILA

VASILE MANDRIC

FATA MORGANA

Lipsa ta iubito, peste tot mă doare,
Am trecutul, parcă, într-un sac băgat,
De-asta mă consider tânăr și bogat,
Orice amintire este sărbătoare.

Zilnic mă strecur într-un alt regat,
Unde cred că ești, pot să fac prinsoare,
Singura iubire ce-am avut sub soare,
Multă fericire, care mi s-a dat.

Pun mâna pe tine, nu te pot atinge,
Să te țin în brațe, vreau, din totdeauna,
S-a făcut târziu, Timpul păru-mi ninge.

Plânge Universul, totu-i efemer,
C-am rămas stingher, azi mă ceartă Luna,
Fetele Morgane printre gânduri pier !

SIMFONIA UITĂRII

Dincolo de oglindă
Văd adevărul albastru
-roșul rămâne aici,
blestematul de ROȘU
-violetul sărută sticla
pe dinafară
-albul se retrage în vise,
Numai Negru
stăpânul Marelui VID
lipitoare pe sufletul meu .

Dincolo de odihnă,
Înainte de scufundare
sufletul
epavă pe ocean
așteaptă o secundă
să fie
loc de popas
gândului-pasăre,

Dincolo de noi
un poet uitat
salută bucuriile
ce trec tăcute pe lângă el
apoi
își fură cuvintele
din poezii
punându-le la Post Scriptum
pentru altă ERĂ !

SIMFONIA TĂCUTĂ

Dorm sunetle-obosite
în cămașa de noapte
Pe Beethoven am început
ca să-l iert
de-atâta risipă
Universu- a amuțit pentru o clipă
nu se mai aude
nici o lăută
dincolo de noi
cei din LUMEA TĂCUTĂ

au plecat la concert,
 Liniștea doarme cu somnifere
 muzica terestră
 n-a mai fost amintită
 prin sfere
 decât cu Aprobare
 din LUMEA TURTITĂ.
 Logica versului stă răsturnată
 gândul poetului
 vrea să se-ascundă
 în LUMEA ROTUNDĂ
 și-njură
 LUMEA PĂTRATĂ.
 Cântă în visul de liniște Greig
 Enescu-a semănat rapsodii
 pe o salbă de stele
 prin spații
 numai eu și Ceaikovski
 tremurăm de frig
 pentru-o lebădă albă
 plină de grații
 furată de ieie !

SIMFONIA MUTĂ

Mozart a adormit demult
 la uvertura din actul întâi
 la căpătâi un pui de melodie veche
 cântec de leagăn scâncește

numai flautul mut
 fuge-n ureche furiș
 Cineva a percutat vidul
 și nu s-a întâmplat nimic
 căci fachirii strecurați pe acoperiș
 au stins zgomotele.
 Doar un MIT,rezemat
 de-un stâlp de orgă
 își răsucește mustața-n oglindă,
 Orga a tăcut și clopotele
 încep să bată ,valsând
 Malformata Simfonie
 ascunsă după azimuth.
 În loc de AFARĂ
 te-ascuți în lăuntru
 cum te desfierbi și-n tine
 începe să ningă
 prin armistițiu dintre ore.
 Ce-o fi în miezul HIBERNĂRII triste?
 te-ntrebi tu oare când preoți blestemați
 deghizați în ATEI
 cu studii de teologie marxistă
 vor să dezlege mistere
 în„N” exemplare !
 întrun târziu,prin călimări
 tocul celui înghețat,
 îmbrâncit și alunecând pieziș
 doar reverii asmatiche culege!

George Enescu

► Adrian GRAUFENFELS

OMAGIU LUI GHERASIM LUCA

„sfânta împărtășanie”

de Gherasim LUCA

părăsisem uzina la 8 mai destrămat ca oricând
îmbâcsit de praf pe străzi lângă domni în blănuri
printre femei frumoase obosit și destrămat
și o scârbă umedă îmi umplea gura

doamna aceea frumoasă mă ochise din automobil
eram și eu destul de frumos - scuipatul nu se vedea
ea purta par ondulat și automobil
prezența mea acolo îmbâcsita de praf îi provoca o
tremurare suavă sub ciorap
și până la ușa apartamentului ei luxos, automobilul a
lunecat ușor

unde lucrezi, m-a întrebat în timp ce-și scotea mantoul
de câteva zile la uzina de gaz
ești un băiat voinic și destul de frumos ai putea câștiga
mai bine
până ieri timp de șase luni mâncam odată la două zile

discuția noastră se putea prelungi la nesfârșit
eu scoteam din mine vorbe mirosind a pâine, a gaz
ea ciripea ca dintr-un pian deschis vorbe asemenea
unei romanțe la modă
și cu toate astea felul bărbătesc
cum se colțura pe oase carnea mea
facea să ne înțelegem de minune
orele sunt înaintate, să ne culcăm
patul mirosea a cald și a curat
doamna știa să facă dragoste mai bine decât vorbea
și mie îmi plăcea părul ei fiindcă aveam voie să-l trag
dimineață mi-a spus la revedere, dragul meu
(orele 5, la 6 se deschide uzina)
să ne vedem diseară la 8, luăm împreună cina
lângă vorbele mele mirosind a pâine, a gaz
păstram o gură plină de scuipat
ea a văzut-o, ea s-a speriat

doamna aceea frumoasă cu care o noapte întreagă
m-am plimbat prin dragoste și automobil, - dispăruse
în locul ei rumega o baba zbârcită și cu ochelari care
citea de zor pagini din sfânta evanghelie.

BLA BLA

de Adrian GRAUFENFELS

Cel considerat a fi într-o perfectă imobilitate
împinge pe cel care pare a se mișca, într-o alunecare,
reușind să producă o substanță fixă, imuabilă..
precum în ciuda opririlor sale abundente,
un altul pare agitat în jurul său, frenetic în sine
cel ce se mișca sau nu, într-un colț neluminat
sau poate cel ce se strecoară printre pașii celui care
nu
cel care se odihnește în centrul turbulențelor
părând că mișcă până și aerul care stă și dă
dând impresia că mimează imuabilul
putând fi desigur complet imobil
(și locuind într-un imobil inutil)
sau fiind într-o mișcare a mobilității sale suplă
dar lăsând să se creadă curajos, că trece,
din dualitatea dublă
statică, curioasă, într-o stare sedată
vag sugerată..
și toate acestea personaje asemănându-se între ele
depășindu-se între ele cu un fel de curiozitate piezișă
excelând în arta de a sta nemișcate
împingând totul și toate, dar de fapt frânate
tot ce trece ori ce nu trece peste tot
având aerul perfecte depășiri pe loc
în timp ce tu ce ești mereu deplasat de mimare
născut la fix și mutat într-un colț al nemișcării, în
perpetuă mișcare.

PROZĂ

TECUCIUL PATRIARHAL, LEGENDĂ ȘI REALITATE

► Zafir ILIE

O plimbare prin Parcul Central din Tecuci, pe sub copacii gata oricând să-și foșnească frunzele la orice nouă adiere și să fie martori ai altor și altor întâmplări care se adaugă cu fiecare zi unei istorii de aproape șase veacuri ce s-au scurs de la prima atestare a municipiului din sudul Moldovei, a „orașului trandafirilor”, cum a mai fost el numit, pentru invazia controlată a rozelor în arhitectura vegetală a străzilor, poate oferi o tainică pătrundere într-o lume aparte, unică în această zonă a țării. Aceasta și pentru că o perindare, în tăcere, pe lângă statuile de pe alea cu oameni de vază și de cinstire ai orașului, poate să-l introducă pe vizitatorul străin dornic de cunoaștere într-o atmosferă atât de specifică și atât de plină de o subtilă și inconfundabilă mireasmă locală, încât, venit o dată aici, simte nevoia de a mai reveni și de a se cufunda tot mai mult în viața unei cetăți care a avut și are ceva anume de spus în istoria României. Fără Tecuci, fără ținutul pe care l-a arondat ca reședință de județ, România nu i-ar fi avut pe Costache Conachi, scriitorul și omul politic, patriot și deschizător de drumuri, pe frații Petrașcu, Nicolae, diplomatul, scriitorul și criticul literar, și Gheorghe, pictorul de renume, pe marii scriitori Calistrat Hogaș, Hortensia Papadat Bengescu, Ștefan Petică, Natalia Negru, Dimitrie Anghel, pe lingvistul și istoricul literar de renume național Iorgu Iordan, pe filosofii Ion Petrovici și Ștefan Zeletin, pe eroicul conducător al bătăliei de la Mărășești, legendarul general Eremia Grigorescu, pe actorul Constantin Radovici, pe campioana mondială la parașutism și aviație Smaranda Brăescu, pe istoricul Vasile Pârvan, pe folcloristul Tudor Pamfile, pe publicistul, politicianul, ministrul de externe cândva, Mihail Manoilescu sau încă opt academicieni și pe mulți alții care s-au identificat cu evenimente și întâmplări remarcabile ale timpurilor pe care destinul le-a încredințat să le trăiască și să le împlinească.

Tocmai de aceea, tecucenii, prin reprezentanții lor în structurile administrative și edilitare, au amenajat în parcul lor central această „alee a personalităților”, care găzduiește întruchiparea în piatră a celor mai iubiți șase fii ai locului, mai întâi a „bătrânului” Costache Conachi, născut și trecut în veșnicie la palatul său de la Țigănești, apoi a filosofului Ion Petrovici, gânditorul pe care atât de profund îl stimează și cu care se mândresc atât de mult

tecucenii, a lui Ștefan Petică, poetul din Bucești, stins foarte devreme, dar rămas în istoria literaturii ca întâiul autentic poet simbolist român, a Hortensiei Papadat Bengescu, doamna prozei naționale, a marelui lingvist și profesor Iorgu Iordan și a „ministrului de externe” al tecucenilor, scriitorul și diplomatul Mihail Manoilescu. Statuile sunt, toate, opera sculptorului Dan Mateescu și sunt de dată relativ recentă, ele fiind amplasate în parc și ca un semn de mare prețuire pentru cei care au făcut, prin ideile, gândurile, scrisul și faptele lor, ca Tecuciul să se înscrie pe harta țării nu ca un târg de provincie cu iz patriarhal în care nu se întâmplă nimic, ci ca un oraș viu, bine conectat la pulsul spiritual național, și, adesea, făcându-l să se revigoreze și chiar să crească, atunci când un necaz sau o piedică ar sta în calea mersului înainte.

Omagiul în piatră al acestor mari personalități este cu atât mai semnificativ din acest punct de vedere, cu cât într-un alt loc al parcului, în apropiere, își trăiesc eternitatea, sub frunzele înalților copaci, chipurile lui Bălcescu și Eminescu, alături de acelea ale lui Gorki și Pușkin, care au fost „adoptați” de tecuceni nu numai pentru că atunci când au dorit să-l înalțe pe marele poet național și pe revoluționarul de la 1848, prin anii '50, venerarea vecinilor din est era o politică de stat, dar și pentru că, sculptorul, necunoscut acum, dar și oficialitățile vremii, i-au ales pe cei doi mari scriitori ruși poate și pentru unele legături cu românitatea, Pușkin, prin exilul lui la Chișinău, iar Gorki, prin presupusa prezență de sânge moldovenesc în arborele lui genealogic... Dacă tot sunt ruși, măcar să aibă ceva românesc în ei... Nici Gorki însă, și nici Pușkin, iar Eminescu și Bălcescu, cu atât mai puțin, n-ar avea nimic împotriva să-și trăiască o parte din nemurire într-un oraș precum Tecuciul, intrat în istorie cu aproape șase veacuri înainte și dovedind prin timp că aici cultura, spiritualitatea, cuvântul scris, arta și cultura în diversele ei forme, au fost întotdeauna la ele acasă.

Legendele Tecuciului încep chiar prin actul său de înființare... Într-un exces de entuziasm și de legitimă dorință de scoatere în lumină a tot ceea ce aparține de patria sa, istoricul Bogdan Petriceicu Hasdeu a evidențiat existența unei copii după Diploma Bârlădeană (a cărei original nu a fost descoperit încă) situând Tecuciul,

ca primă înscriere în hrisoavele vremii, pe la 1134, document care, dacă ar fi real, ar duce istoria orașului cu trei secole înapoi în timp... Dar nici n-ar fi nevoie de astfel de „licențe” ale entuziasmului, pentru că, oricum, prima atestare documentară autentică a târgului vine din îndepărtatul an 1435, dintr-o scrisoare datată 1 septembrie și adresată regelui Poloniei, Vladislav al III-lea, înștiințat pe această cale că Iliș Voievod s-a împăcat cu fratele său Ștefan, dându-i, printre alte domenii, și urbea Tecuciului. O întărire a existenței documentare a Tecuciului va veni puțin mai târziu, la 3 iulie 1460, în timpul domniei lui Ștefan cel Mare, pentru care târgul din Țara de Jos, de la răspântii de drumuri, trebuie să fi avut o importanță deosebită, atât în administrarea țării, cât și în strategiile sale militare.

Și iată cum nu va trebui să mai treacă multă vreme – doar 21 de ani – pentru ca, în 2035, Tecuciul să-și adăuge în emblemă al șaselea veac de istorie împlinită. De la începuturile sale medievale și până în acest prezent al globalizării, Tecuciul a trăit o istorie destul de tihnită. Destinul său istoric nu se leagă de nicio mare catastrofă și de nicio altă întâmplare atât de dramatică încât oamenii să și-o aducă aminte cu teamă sau măcar cu resemnare, orașul crescând într-un fel de pace patriarhală, atmosferă care și astăzi, în pofida ritmurilor trepidante ale vieții moderne, plutește deasupra străzilor din centru sau din cartierele de la margine. Și, cu toate acestea, odată, de mult, o întâmplare dramatică, plină de romantism, dar și de tragice consecințe, a ținut pagina întâi a ziarului național, făcând pentru un scurt timp din Tecuci „centrul lumii mondene”...

S-a întâmplat acum o sută de ani, la 27 octombrie 1914... Venită recent de la București în casa ei din Tecucel, poeta Natalia Negru, născută la Buciumeni, în 5 decembrie 1882, se certa aprig cu soțul, nimeni altul decât poetul Dimitrie Anghel. Părea să fie o sfadă obișnuită, involburatul poet, plin de nestămpăr și înrobitor de gelozie, făcând adesea astfel de scene, peste care Natalia încerca să treacă și atunci, cum o mai făcuse și înainte. De data aceasta însă, înfuriat peste măsură, Dimitrie Anghel a scos un revolver și a tras. Natalia s-a prăbușit imediat pe podea. Convins că a ucis-o pe cea pe care o iubea cu atâta patimă, bărbatul și-a

îndreptat imediat țeava spre propriul piept și a apăsat din nou pe trăgaci... Aici, în odaia liniștită și banală din Tecucel, se întâmpla una dintre cele mai mari tragedii din viața scriitorilor români de pretutindeni. Natalia nu fusese decât ușor rănită de glonte de ricoșat, dar, grav rănit, poetul avea să moară, peste două săptămâni, în spital, la Iași. Dacă ar fi știut atunci ce se întâmplase cu adevărat... Natalia avusese parte, cu câțiva ani mai înainte, de o altă căsătorie, care, deși începuse cât se poate de frumos, avea să se termine și ea, destul de tragic. Ca studentă la litere, la București, în vizitele sale frecvente la Biblioteca Fundației Universitare, avea să-l întâlnească pe poetul Ștefan Octavian Iosif, care era custode acolo. S-au îndrăgostit la prima vedere și, la 1 mai 1903, s-au logodit simbolic și romantic, cu inele improvizate din două fire de iarbă... Un an mai târziu, avea să fie căsătoria civilă, la Galați, și nunta, la Tecucel, una de poveste, de trei zile și de trei nopți, cu invitați de mare onoare, printre care Nicolae Iorga și Mihail Sadoveanu.... Cuplul a fost fericit la început, a avut și un rod, o prea frumoasă fată, Corina. Dar, puțin câte puțin, boem până la autodistrugere și neglijent până la autoanihilare, Șt. O. Iosif s-a îndepărtat de Natalia, care – ce teribilă întorsătură de destin! – se va recăsători, după divorț, cu nimeni altul decât prietenul foarte apropiat al fostului soț, Dimitrie Anghel, cel care avea să apese de două ori pe revolverul ce avea să-l ucidă pe el și s-o trimită pe Natalia într-o existență în care nu-și va mai regăsi niciodată liniștea, mai ales că fiica ei, Corina, va fi ucisă, în 1916, de o schijă a unei bombe lansate deasupra Bucureștilor de un Zeppelin german... Va muri, în 1962, în același Tecucel, martor al tragediei din 1914...

Cu un destin la fel de dramatic, dar la alt nivel și într-un cu totul alt domeniu, va intra în istoria Tecuciului și o altă mare româncă: Smaranda Brăescu. Născută tot la Buciumeni, la 21 mai 1897, cu cincisprezece ani după Natalia, ea va fi prima femeie pilot și prima parașutistă din România care va deveni campioană europeană și mondială în pilotaj și parașutism, traversând cu avionul, în timp record, Marea Mediterană, de la Roma la Tripoli, pe un traseu de 1100 de kilometri, în șase ore și zece minute. Deși a luptat ca aviatore în al Doilea Război Mondial, oficialitățile postbelice au căutat să o aresteze, a fost prigonită pentru presupuse conspirații, s-a ascuns și aproape că a dispărut, știindu-se doar că ar fi murit la Cluj, unde i-ar fi și mormântul... Și iată cum, două femei, Natalia și Smaranda, în două feluri diferite, aveau să se înscrie dramatic în istoria Tecuciului, țesându-i, alături de doamna Costescu, descendentă din ramura veche a Șendrenilor și care a adus pe lume trei grații (Christinel – care va deveni jumătatea lui Mircea Eliade, Lizette – jumătatea lui Ionel Perlea și Sibille – directoarea unui colegiu catolic din Paris), legende pe care alte orașe, cu mult mai mari și mai importante, ar fi fericite să le aibă...

Dincolo de aceste momente, ce au ieșit din cursul firesc al lucrurilor, etapele istorice s-au

succedat unele după altele, într-o succesiune logică și necesară, iar dintre toate acestea, de la începuturi și până acum, se pare că perioada interbelică a fost una dintre cele mai fructuoase. O dată cu întreaga țară, conectată parcă miraculos la ritmuri de dezvoltare nebănuite prin entuziasmul național declanșat de actul istoric de covârșitoare importanță de la 1 decembrie 1918, Tecuciul a înflorit pur și simplu în cele câteva decenii dintre cele două războaie mondiale. Creșterea economică, dezvoltarea administrativă și comercială făcuseră din Tecuci nu numai un târg în plină dezvoltare, din ce în ce mai cunoscut ca oraș important, dar și capitala unui județ care, cu o bună zestre naturală, cu dealuri și câmpii mănoase, se va dovedi, în egală măsură, o zonă de extracție a unor oameni de certă valoare, cu impresionante cariere în varii domenii și cu împliniri dintre cele mai remarcabile în spiritualitatea națională.

Din această perioadă durează și o bună zestre edilitară, clădiri de patrimoniu ce se păstrează ca mărturie în centrul orașului, dar și în zonele rezidențiale, precum și cu instituții culturale care nu numai că s-au păstrat în timp, dar au știut mereu să se adapteze la cerințele prezentului și la ritmurile moderne ale dezvoltării, înflorind o dată cu vremea și cu ardoarea personalităților care le-au servit. Semne de creștere a dat Tecuciul încă de la începutul Primului Război Mondial, când, în perioada 1916-1917, aproape că i s-a dublat populația, datorită refugiaților din Oltenia și Țara Românească, plecați în bejenie spre Moldova, în urma ocupației germane. A fost vorba de o creștere artificială, desigur. Imediat după terminarea războiului lucrurile au revenit la normal, pentru ca, după numai câțiva ani, în 1923, un grup de intelectuali locali să înființeze Ateneul Cultural din Tecuci, instituție ce își propunea să urmărească „îmbogățirea culturii naționale, sociale, juridice, religioase, morale, artistice și științifice a maselor populare”. După ceva timp, la 21 noiembrie 1935, o altă instituție importantă avea să fie inaugurată, o dată cu deschiderea Muzeului, iar în aprilie 1937 se va deschide Biblioteca municipală, al cărei prim bibliotecar, Mihalache Naum, fusese trimis anume la specializare la București. După toate acestea, a urmat și deschiderea, la 20 martie 1938, a Căminului Cultural Orășenesc al Fundației Carol, numit mai apoi „Calistrat Hogaș”, Casa de Cultură de astăzi.

În numai 15 ani, prin aceste instituții culturale, care și acum domină viața spirituală a Tecuciului, mai precis Muzeul, Casa de Cultură și Biblioteca „Ștefan Petică”, Tecuciul devenise un oraș și o capitală de județ înfloritoare, la concurență cu Galațiul situat mai la sud, dar beneficiind, în plus, de statutul de mare port și de cetate industrială și comercială de primă importanță. Din păcate, avea să înceapă războiul, iar după el, Tecuciul n-a mai cunoscut niciodată o așa de rapidă și profundă prefacere culturală, mai ales că, după noua organizare administrativă din regimul postbelic,

i se va refuza calitatea de capitală de județ. Aceasta n-a însemnat însă niciun regres, nicio renunțare la un sănătos orgoliu local, același care îi dăduse pe Calistrat Hogaș, Iorgu Iordan sau Vasile Pârvan și care avea să aducă în scena culturală a nației alte personalități și alte contribuții dintre cele mai de luat în seamă în viața spirituală a județului Galați, în care s-a bineintegrat, și a întregii țări pe care a servit-o cu succes întotdeauna.

Pe meleagurile lui Ștefan Petică, Iorgu Iordan și ale Hortensiei Papadat Bengescu, la 1953, a luat ființă Cenaclul literar numit „George Coșbuc” mai întâi, „Calistrat Hogaș” după aceea, o mișcare literară în care s-au afirmat poeți, prozatori și critici literari precum Ovid Caledoni, Emil Băicoianu, Doru Scărlătescu, Ioan Purdelea, Sofia Scorțaru, Aurel Brumă, Ion Panait, Dionisie Duma, Vasile Sevastre Ghican, Vasile Ghica, Petre Rău, Marian Mârza, Dan Vătă și mulți alții. Urmând cu modestie și cu o aleasă considerație drumul și opera lui Ion Petrovici, de câteva decenii bune, filosoful, scriitorul și publicistul Ionel Necula a scris și publicat zeci de cărți despre opera înaintașului a cărei statuie tronează în Parcul Central, dar și despre cea a lui Emil Cioran, a altor gânditori de rang național, dovedindu-se, în același timp, un foarte serios, harnic și profesionist critic literar, publicând în presa culturală locală și centrală studii despre scrierile confracților, fie ei din Tecuci, fie din Galați, fie de pe alte meleaguri. Câteva ziare locale, la care s-a adăugat de ceva timp o revistă de cultură numită sugestiv „Tecuciul literar și artistic” oferă spațiu de afirmare mai vechilor și mai noilor generații de scriitori, mulți dintre ei membri ai Uniunii Scriitorilor din România, la diverse filiale din țară, la Bacău și la Iași, îndeosebi.

Anii de după 1989 au redus puțin din puterea economică a municipiului, precum s-a întâmplat în întreaga țară. S-au închis fabricile, care ofereau destule locuri de muncă și suficientă siguranță socială localnicilor, dar și un anume prestigiu industrial și parcă atmosfera de târg patriarhal cu evenimente care nu ies decât arareori din ritmul constant și repetitiv al normalității s-a instalat mai cu hotărâre. Străzile, cele din centru, dar mai ales cele din vechile cartiere muncitorești, par mai puțin animate, construcția de blocuri de locuințe a încetat, turiștii, dacă au fost, sunt din ce în ce mai puțini, doar „muștarul de Tecuci” a mai rămas în picioare din vechea emblemă industrială, dar, cu toate acestea, din absolenții celor câteva colegii tecucene, recunoscute la nivel național pentru valoarea și performanțele lor, alte generații încearcă să urce frumos în noua istorie, făcând ca visul unei noi Smaranda Brăescu, a unui nou Vasile Pârvan sau al unui nou „ministru de externe”, oricare ar fi numele lui, să fie oricând posibil și gata să devină, prin cine știe ce nou miracol, realitate. O realitate pe care bătrânul și mereu tânărul Tecuci o merită cu prisosință...

► Mihaela GUDANĂ

PROZĂ SCURTĂ

ILINCA

El plecase demult de acasă, încă din tinerețea lui nesigură. Leșise pe poarta casei, pentru a o deschide pe cea a vieții. Urma să fie tânăr student la facultatea pe care și-o dorise, cea care l-ar fi făcut inginer. Străinătatea nu-i oferise nicio perspectivă chiar dacă părinții îl îndemnaseră să plece să câștige bani fără a mai face școală. Și mai era ceva: el încă nu se vedea plecat de lângă prima lui iubire, fata pe care o condusesese seri la rând acasă, după ce plimbarea se încheia sub clarul lunii cu săruturi pasionale.

Tinerețe nebună! Nu știa că viața avea să se schimbe încă din primele luni după plecarea de acasă, aducând mari transformări în tot ce era el. Ilinca nu mai voia să își continue studiile, ci pleca să muncească în Italia alături de niște rude stabilite acolo de ani buni. Mircea era hotărât să facă mai mult decât alții din satul lui, pe când ea, într-o comoditate feminină, fără dorințe de a deveni cineva... avea să stagneze încă din această perioadă a vieții. El nu avea să stea pe loc pentru ea. Înțelegea că trebuia să se înalțe în viață, că nu doar starea materială este cea care îți oferă confort, ci și un nume, o profesie. Nu o putea urma pe Ilinca în visele ei liniare, și a încercat să o convingă să meargă la facultate. Dar... Uneori te oprești singur din ceea ce gândești sau faci. Dar dacă cineva te oprește, pentru a te proteja de suferință, totul devine înălțător. Numai că, într-un târziu afli că poate s-a protejat pe sine, pentru că orice pas făcut împreună cu tine ar fi devenit un gol sub ființă. Fata asta nu l-ar fi susținut și ajutat, era foarte limpede. Mircea o iubea, cu puterea vârstei sale, dar nu-i putea impune prea multe. Despărțirea lor și plecarea din povestea de dragoste era fără întoarcere.

Ilinca nu plângea la despărțire. Lucru curios! Oare nu-l iubea destul? Poate că înțelesese

că lângă el trebuia să își stabilească alte limite, că nu era destul să fie frumoasă și elegantă. Aflase că pretențiile lui erau legate și de mintea fetei pe care o iubea, ce trebuia să acumuleze ceva învățăminte odată cu trecerea anilor. De aceea, atunci nu și-au făcut promisiuni, ci au căzut într-o înțelegere nespusă, că fiecare își va urma cursul vieții separat, fără obligații pentru celălalt.

Timpul trecuse, el devenise inginer și se stabilise într-un oraș mare din țară. Ajunsesse directorul uzinei care construia mașini și, de-a lungul timpului, chiar învățase că femeile trebuie alese cu grijă. Își făcuse o familie, tocmai după o lungă și bună alegere. Soția lui, Drăguța, profesoară de pian, femeie sensibilă și delicată, îi dăruise doi băieți. Familia lui era frumoasă, copiii erau buni, bine crescuți cu ajutorul bunicilor din partea soției, ardeleană frumoasă și hotărâtă. Cu toate acestea, uneori, îi era dor să se întoarcă în timp cu mintea, la Ilinca, fata simplă a tinereții lui, pe care o trecuse prin toate ungherele sufletului său. De aceea ea rămăsese acolo! Și cu toate acestea nu a mai fost interesat de ea după ce drumurile lor se pierduseră. Nu știa dacă ea păstrase ceva din dragostea lor pură, copilărească la început, dar cu unele reveniri sufletești mai târziu. Nu știa că și ea avea atât de multe de împărtășit cu el! Chiar și acum, după atât de mulți ani trecuți prin sitele sufletului. Dar, din păcate el nu mai putea auzi toate câte avea Ilinca de spus. Era departe, atât de departe încât el nu mai auzea nici o fărâmbă de gând din tot ce avuseseră împreună până la un moment al vieții lor.

Acum, după atâția ani, multe nu mai aveau rost. Pentru ce atâtea gânduri și nostalgii? Era târziu pentru astfel de simțăminte. Acum era fericit și o veste venise în familia lui: fiul cel mare, student în anul III la medicină, avea o nouă

prietenă. Dar spre deosebire de altele, aceasta era cea pe care voia să o aducă pe acasă, să o prezinte părinților lui. Dacă făcea acest lucru, însemna că ea reprezenta mai mult decât alte fete din viața lui, fete pe care le cunoscuse încă din liceu. Auzindu-i intențiile mama lui, discutând cu el în dorința de a afla amănunte, îl întrebă:

- E vreo grabă, de vrei să ne-o prezinți pe Iustina? Cu ce se ocupă?

- Mamă! Suntem colegi de facultate, ea e în anul II doar. Mai are un frate mai mic, dar este cu părinții în Italia.

Când auzi de Italia... Drăguța se sperie! Imediat îi trecu prin cap o istorie, dar tăcu, pentru că nu voia să strice nici discuția și nici inima lui Valentin.

- Și tatăl ei este inginer, numai că mama sa este medic pediatru, nu profesor cum ești tu, spuse băiatul alintându-se. Iustina s-a născut în Italia, pentru că părinții ei, după ce au făcut studiile acolo, au rămas în Roma și nu s-au mai întors aici decât foarte rar, la bunicii pe care i-au pierdut acum mulți ani în urmă. Cred că Iustina nici nu și-i amintește, era foarte mică!

- Interesant și cam trist! spuse mama lui, ușurată cât de cât. Și mie mi-a plăcut Roma! Ce să spun despre prietenia voastră? Cum credeți voi, așa să faceți. Știi că sunt de acord cu alegerile tale. Frate-tău mai are de învățat câte ceva de la tine, referitor la fete.

- Eiii! Oare chiar așa crezi despre el? Spune-mi, mamă! Venim duminică la prânz la masă, o invit pe Iustina?

- Da, Valentin! Ne va face plăcere să o cunoaștem. Doar că tatăl tău s-ar putea să aibă o întâlnire de afaceri la fabrică. Auzeam că are niște probleme, dar nu sunt importante pentru mine! Să stabilim ora mesei. 14 e bine? Poate vine și tatăl tău, chiar dacă va întârzia un pic.

- E foarte bine, n-am ce comenta. Cum spui tu, că doar tu conduci treburile astea de familie, mamă! Te iubesc! Spuse Valentin îmbrățișându-o pe Drăguța, căreia i se potrivea acest nume foarte bine, ea fiind o femeie drăguță și prin tot ce făcea sau spunea.

Ziua cea mare se apropia, emoțiile lui Valentin creșteau, ale Iustinei îi depășiseră deja capul, treceau mai sus de ea cu mult. El a mers să o ia cu mașina de acasă, de la casa unde locuia

cu chirie. Îmbrăcată frumos, elegant și decent Iustina, viitor medic și ea, îi încălzi inima iubitului când acesta o văzu cât de bine arăta. Era o fată serioasă și educată, cu tabieturi de femeie tânără, cu respect față de bătrâni și cu recunoștința față de ceea ce primise în viață.

Drăguța le deschise ușa și-i pofți în sufragerie pe copii. Întinse mâna spre fată, când Valentin i-o prezentă:

- Eu sunt Drăguța, mama lui Valentin și te rog să îmi spui pe nume de la bun început.

- Iustina, dar oare am să pot face asta? Să vă spun pe nume?

- Sigur! Dacă îmi spui așa de azi, de mâine nu îți va fi greu, zâmbi femeia privind-o pe fată cu plăcere și admirație. Așezați-vă la masă. Tata a sunat că e pe drum. Deci vine și el la timp.

Mircea intră în holul luminos al casei, ușor grăbit, gândind că deja a întârziat la masă. Dar nu era așa. Copiii discutau amândoi cu Drăguța despre facultate și viitor. Mircea a auzit vocea străină, calmă și clară a fetei și a devenit atent.

- Părinții mei s-au cunoscut la Roma. Mama venise din România de câteva luni și lucra la o familie. Tatăl meu era deja la facultate, în primul an la inginerie și a făcut-o pe mama să învețe și ea, să dea examen la medicină. A reușit de la prima încercare. Apoi s-au căsătorit și ... așa ne-am născut noi eu și fratele meu Darius. La noi în familie s-au vorbit limbile română și italiană, mama a vrut ca noi să știm ambele limbi.

Ce voce plăcută! gândi Mircea care stătea în loc ascultând. Era impresionat și într-un mod ciudat se simțea răscolit.

- Dar mama ta unde s-a născut? În ce localitate stăteau bunicii tăi? Întrebă Drăguța.

- Mama s-a mutat la țară cu părinții ei când avea 9 ani, dar s-a născut la Constanța. Când tatăl ei, bunicul meu adică, a ieșit la pensie s-au mutat la țară. Bunicul a fost ofițer.

Mircea intră în living brusc, auzind vorbindu-se despre Constanța... despre un bărbat ofițer... despre toate câte le știa și el demult și le avea în memorie neschimbate. Căută pe fugă chipul, pentru că vocea o auzise și se întorsese de undeva dintr-un ecou al inimii sale. Rămase uimit, pentru că prin ochii fiicei sale Ilinca îl privea.

► Firiță CARP

PROZĂ SCURTĂ

INSTANTANEE

Armonie și extaz

Poate și datorită sonorității numelui cu care își semnează producția jurnalistică și literară, dar cu siguranță fiindcă scrisul său are dintotdeauna un „ce” îmbietor pe care, odată descoperit, îl cauți mereu pentru a-ți reconfirma intuiția și renutri cu bucurie viciul lecturii, îi urmăresc de mult timp, chiar cu mult înainte de a-l cunoaște direct, acrobațiile stilistice din perimetrul limbii române. Ele au anverguri și densități care, îmi exprim speranța, într-un viitor manual despre teoria scrisului elevat și încărcat de substanță, îi vor nemuri numele. Ba, că tot a fost ieri Ziua presei militare, cred că și armata se poate mândri cu el, fiind caporalul cu cele mai serioase studii de specialitate, liceul militar și Școala de ofițeri activi punându-și puternic amprenta asupra caracterului său.

Dacă îi veți citi fie și numai poemul „Povestea zăpezii”, ca să nu vorbim despre întreaga lui proză și poezie, sfidătoare deseori a canoanelor genialității, vă veți convinge. Iar de veți avea și șansa întâlnirii lui în carne și oase, cum am avut eu cu vreo trei, patru ani în urmă, s-ar putea să vă încerce o ușoară dezamăgire, mai exact spus o emoționantă nedumerire: cum pot doi ochi, doar doi, dar foarte vii, într-adevăr, să vadă și să culeagă atâta lumină pentru noi din Marea Lumină a universului?! Eu am avut această nedumerire înălțătoare, și încă o am, observând cum o fărâmă de om, care în afară de ochi și, desigur, minte, inimă, suflet, mai are doar picioare pentru mers și mâini pentru scris, ei bine, văzându-l te întrebă cum această fragilitate umblătoare poate duce povara unor certitudini atât de grele, chiar dacă sunt înobilizatoare.

Căci, vorbind despre certitudini, în fond ele sunt speranța unui mâine altfel, mai îmbucurător și mai luminos, prietenul meu despre care încerc să scriu acum are o mulțime, dintre care uriașă este CERTITUDINEA unei înfăptuiri unicat, o revistă care duce cu demnitate chiar acest titlu, o entitate croită pe fundamente clasice din pagini de avangardă culturală și temeritate patriotică, o publicație de

succes în pofida știutelor și neștiutelor bariere care i se pun vrut și nevrut. Pentru ținerea în viață a acestei nobile obsesii, CERTITUDINEA sa este printre puținele obsesii nobile pe care eu le cunosc, el este veșnic într-o febrilă căutare de subiecte eminesciene și, pe marginea lor, se află mereu într-o neliniște a facerii cum rar am întâlnit. Din această cauză îți dă impresia că poate abia când va sosi Sfântul Dumitru (Manea, pre numele lui real), Miron Manega își va îngădui o clipă de răgaz pentru mângâierea unor pahare cu vorbe sărbătorești între prieteni. Altfel rar îl păcălesc să rupă din timpul lui dedicat fără nicio rezervă devoratoarei pasiuni a ținerii aprinse, cu orice sacrificiu, a candelii iubirii de patrie. De aici cred că vin întreaga armonie și forță a scrisului său în care noi, cititorii, cu cât ne adâncim, cu atât aflăm mai multe motive de extaz.

Ca și cum

Etapa a doua devine interesantă, fiindcă trebuie să mă fac că uit „ce-ul” referinței. Adică să mă străduiesc să fiu cât mai ambiguu, bine ar fi să reușesc a scălda totul în apa sfintei ambiguități încât să pară că am luat-o razna, fără a o lua totuși. E ca și cum ar apărea de după un copac un fost coleg de joacă și de școală, iar eu să strig la el pac, ești împușcat, e ca și cum pe după iarba înaltă Ca onomatopee, cuvântul „pac” îmi amintește de raiul copilăriei mele, lumea fericirii fără margini, o lume a unui timp și a unui spațiu în care grijile nu aveau decât concretețea jocului. Pac Rică, pac Liviu, pac Nelu, pac făceam oricui apărea în raza mea vizuală, nu aveam treabă cu ordinea alfabetică, nu știam literele pe atunci, importantă era ordinea trecerii „vrăjmașilor” prin bătaia vigilenței mele în timp ce le urmăream apariția, pitit după colțul casei, după vreun copac sau chiar după dese perdele de iarbă înaltă, căci orice bălărie, care creștea pe atunci la Cărâpcești, în urma unei ploii zdravene se înălța mai mult decât oricare dintre picile care eram. Nici măcar nu începuserăm școala, cred că nu auziserăm nici de

Tecuci, urbea cea mai apropiată de copacii și iarba luminii mele dintâi. Dar văzuserăm câteva filme cu indieni, mie de atunci îmi sună familiar Winnetou și Nscho-tschî, numele eroilor apași din acele pelicule de celuloid. După modelul indienilor nevoiți să se apere de invazia omului alb și rău, ne „împușcam” cu vorbele țâșnite din niște imitații de lemn ale puștilor de pe ecran. Pac, pac, pac, ești mort strigam celui care se avânta părăsindu-și ascunzișul. Cel vizat „murea” cât mai artistic posibil. Și tot așa, până ce norocosul supraviețuitor declara încheierea unei bătălii, pentru a începe alta, cu sporită experiență în utilizarea libertății.

Ciudat este că această amintire s-a ivit din gestația unei întrebări. Cum scriu, m-a întrebât cineva mai demult, dar nu atât de demult încât să uit, ba chiar să mă îndemne să și răspund și o fac acum, cu ajutorul acestui „pac”. Așadar, ca să scriu îmi agăț cuvintele la început de un „ce”, nu contează anume care, important este doar să-l precizez, să-l stabilesc cât mai clar. Precizia ar fi, prin urmare și poate doar în mintea mea, prima condiție a așternerii oricărui gânduri pe întinderea frazelor.

a imaginației aș vedea defilând cete de speranțe vii. Totul, absolut totul, ca și cum.

În final, dar nu neapărat ca o etapă a treia, dacă reușesc să păcălesc cuvintele să mă ajute în a păcăli vreun cititor, măcar unul, pot să mă amăgesc că am intrat în grădina creativității. Ca și cum precizia, ambiguitatea, creativitatea ar fi un singur tot. Mai simplu de atât nici că pot explica. Pac!

Cărăuș de lumină

Lumina nu are greutate.

Lumina are doar blândețe și căldură. De aceea, a căra lumină poate fi o îndeletnicire la îndemâna oricui. Trebuie numai să vrei să faci cărăușie cu lumina, să o iei din sufletul tău și să o duci către alte suflete. Pentru că mereu au fost și vor fi suflete însetate de lumină, așa că poți s-o iei cum ai lua apă dintr-o fântână, ca s-o răsfiri mai apoi în potire de iubire către însetații lumii.

Așa îmi imaginez că gândea atunci, la vârsta fragedă la care a plecat pe cărarea-i deschisă de divinitate spre a-și rostui singur grijile și speranțele, ducând în spate ranița optimistă a viitorului. Și a dus-o la propriu, având în ea nisip, var ori poate ciment, sau cine știe ce o mai fi fost nevoie ca să construiască treaptă cu treaptă, în închipuire dar și aievea, să înalțe etaj cu etaj, cu ochii minții și deopotrivă ai sufletului, edificiul propriei deveniri.

Astfel și-a început urcușul, cărând cu spatele tot ce era nevoie să care pentru a-și împlini

visele, pentru a dobândi încredere deplină în sine, încrederea aceea care reprezintă poate cel mai înălțător câștig al fiecăruia dintre noi în lupta cu noi înșine. Și, odată cu încrederea în sine, a venit și încrederea celorlalți în omul de cuvânt și de faptă, în forța sa generatoare de bine. A ctitorit o biserică cu bucuria zidirii și silențiozitatea care îi îmbracă întotdeauna frumos pe cei cu adevărat generoși, cu discreție înnobilitoare și altruism a sprijinit și sprijină mulți nevoiași. Chiar și acum, când ar putea să se odihnească fiindcă a cărat și împărțit, în deceniile de muncă și dăruire, binele cât pentru zece vieți, nu are stare. Dacă îl urmărești atent cum umblă printre oameni, oferind vorbe bune și construind bucurii de jur-împrejur, îi vei observa ranița aceea fantastică plină cu lumină, veche de când se știe și proaspătă întotdeauna, lumina aceea unicat a iubirii față de ceilalți, pe care o cară neconștient urcând-o neobosit pe calea lactee a omeniei.

Lumina nu are greutate, are doar blândețe și căldură.

Iar uneori, ca acum când vorbim despre Marin Mândrilă, ea capătă și mai multă strălucire, de-ai zice că are chip și nume de OM.

O simplă întrebare

Îmi place la nebunie să scriu despre persoane pe care le cunosc mai puțin, puțin sau aproape deloc, despre oameni ale căror trăsături sunt relevante în detalii deseori nerelevante dar aflate la vedere, la îndemâna oricui, tocmai de aceea cred că îmi place, fiindcă mă pot juca liber, în văzul tuturor, cu salbe de cuvinte și jerbe de fraze, pot chiar greși puțin, n-o fi foc dacă emit o părere mai așa sau mai așa, necunoașterea poate fi câteodată invocată ca scuză, dar în final să triumfe o metaforă a prețuirii.

Acum aș vrea să scriu despre floarea unui lujer vorbitor, despre o gingășie a naturii fragilă ca o păpădie spre care ți-e teamă să și suflă pentru a nu-i risipi inefabilul, dar care, dincolo de toată aparenta fragilitate, se dovedește puternică și rezistentă ca un stejar pregătit să înfrunte capriciile oricărei furtuni.

Cu ea, cu această simbioză dintre înșelătoarea fragilitate și certitudinea unei forțe care pare a sălășlui dinapoia privirii ochilor albaștri, mi-am intersectat cuvintele ocazional. Am discutat în câteva rânduri așa, ca de la gălățean la gălățean credeam eu, dar, aveam să-mi dau seama, erau mai degrabă dialoguri ce, în traducere liberă și la îndemnul amintirilor, ținteau rațiunea poeziei și poezia rațiunii. Bineînțeles, nu acestea erau cuvintele, probabil nici ideea, dar asta este interpretarea pe care o dau eu, după atâta timp. Discutam adică pentru că eram

acolo, mă bucuram de răspunsuri cum te-ai înfrupta din aroma teiului doar fiindcă treci pe sub coroana sa în toiul înfloririi, cum se și întâmpla la Galați atunci. Apoi aroma se risipește, dar urmele ei se așează în cotloanele memoriei olfactive, cum ecoul vorbelor care ne impresionează se așează în cine știe ce meandre ale sufletului, pentru a reverbera de acolo puternic când nici nu te aștepți. De aceea îmi amintesc acum răspunsul îmbrăcat în voalul unei tristeți, dar limpede și lămuritor, la nedumerirea mea că nu mai scrie poezie, așa cum știam, pentru că întâlnisem sub semnătura sa, în urmă cu ceva timp, e drept, dar întâlnisem cu siguranță câteva cohorte de metafore îndrăznețe care îi aparțineau. Acele alcătuirii de cuvinte instruite și puse la muncă îmi învăluiseră sufletul cu prospețime adolescentină și se cuibăriseră cu matură înțelepciune în ascunzișuri ale ființei mele de unde, iată, se regroupează zămisind nedumerire. Am întrebat de ce nu mai scrie, mai mult uimit decât curios mi-am exprimat dorința de a mă lămuri. Nu mai există starea aceea, sunt alte cerințe, a spus. Pasiunea pentru poezie e în așteptare, are prioritate responsabilitatea pentru bunul mers al treburilor, un Centru Cultural cum e „Dunărea de Jos” cere mereu infuzie de tandrețe, de timp, de energie...

Desigur, sunt amintiri estompate, dar întrebarea a rămas. Cum e mai bine, stimată Florina Zaharia: să provoci, cu metafore strânse de metafora propriilor trăiri, deliciul iubitorilor lor, ori să veghezi discret, dar decisiv, la revărsarea cascadelor de bucurii ale altora, născute din propriile renunțări?!

Tra-la-la

Pe vremea când eram tânăr-tânăr(tra-la-la!) și frământam lungul și latul ca pe o singură dimensiune, fiind pe drumurile de început ale gazetăriei, un prieten jurnalist, om cu mulți ani de experiență în față, a turnat pe calapodul ziarului la care trudeam împreună o informație al cărei ecou nu se va stinge niciodată în mintea mea. Și nici nu aș povesti-o dacă nu aș fi convins că are un tâlc din care avem mereu de învățat ceva, cu toate că eu doar mă amuz, nu prea învăț.

Plecasem să mă documentez pentru a promova experiența pozitivă în autogospodărire a unei mici colectivități militare. Mersese vorba că atât de harnici și inventivi sunt ostașii de acolo, încât au învins spațiul și timpul, tra-la-la, obținând producții record la tra-la-la și viața lor e minunată, tra-la-la. Apăruse deja un articol de deschidere, se intitula simplu „50.000” și relata cum neobosiții în uniformă din respectiva unitate au sădit 50.000 de plântuțe,

răsad pentru bogata recoltă viitoare de orice. Nici nu am pus gura pe cafeaua de bun venit, că urechile au fost invitate să fie atente, să asculte ce se spune și ce vor spune ochii după ce vor vedea ce vor vedea, că să nu procedez și eu ca. A urmat numele celui ce semnase articolul, nu vi-l spun fiindcă se poate întâmpla oricui, și tărășenia. Predecesorul meu în documentare, om cu experiență, nu glumă, văzuse câteva ghivece cu diverse răsaduri într-un mic solar și, ce s-a gândit, dacă îi va lăuda un pic, poate îi va mobiliza mai mult pe grădinarii de ocazie și de nevoie, vai de capul lor, pe scurt. Căci, între timp, coropișnițele, mici gănganii iubitoare de rădăcini suculente, le-au răpus și pe răsadurile (puține!) existente. Dar articolul apăruse și ei nu mai aveau niciun ghiveci, nici măcar pentru poză.

Nu știu cum am făcut până la urmă, dar mi-am făcut prieten pe viață din povestitor. De învățat, însă, n-am învățat nimic. Doar cu vreo săptămână în urmă am scris despre o brăgărie ambulantă, întâlnită de mine chiar în inima Bucureștiului. Am scris fără să verific programul, frecvența, fluctuația, vânzarea, etc. De atunci am primit 123,45 telefoane, de la cunoscuți, firește, și mă bucur că nu mă cunoaște mai multă lume, și am fost întrebat unde-i bragagiul, braga etc și... Tra-la-la!

Concluzia ar fi că lucrurile care par noi trebuie verificate, să vedem dacă sunt într-adevăr noi, altfel nu le dăm mai departe, le ținem pentru... noi. Tra-la-la!

FRAGMENTE DE ROMAN

PRIMELE BOMBE ÎN MĂRĂȘTI

► Pr. Ion CROITORU

ÎN RÂUL ȘUȘIȚA se varsă câteva pâraie limpezi care coboară printre dealurile împădurite ce se deschid în evantai până la orizont. Pe valea acestui râu sunt înșirate câteva sate: Repedea, Varnița, Răcoasa, Câmpuri, Rotilești, iar două dintre ele, Verdea și Valea Babei s-au ridicat pe două pâraiașe, afluențe ale sale. De la această regulă face excepție satul Mărăști ce se întinde pe platoul unui deal între pâraiele Alba și Dracia Mare.

În vremuri de mult apuse, întemeietorii ai satului s-au ridicat cu locuințele de pe pâraiele Alba și Țiioara pe acest deal ce oferă vizitatorului posibilitatea să măsoare cu privirea orizontul cu nenumărate valuri de munți, precum Zboina și Măgura pe care se sprijină bolta cerului. Vârfurile lor despică nori cu tunete, fulgere și mici tornade și instaurează în satele de la poalele lor imperiul liniștii. Copacii de toate soiurile, cu trunchiurile crestate de ani și cu ramurile stufoase, neclintii de vremuri și vremi, înconjoară acești munți. Legenda spune că locuitorii din Mărăști s-au ridicat aici, deși izvoarele sunt foarte departe de locuințele lor, pentru a opri lăcomia boierilor de a acapara această palmă de pământ răzășesc. Unul dintre boieri și-a deschis în sat o cârciumă și îi cam prostise pe bărbați, spun bătrânii. Într-una din zile, femeile l-au așteptat pe boier pe creasta dealului pe care suia cu carul și butoiul de vin. Supărate foc, l-au luat la bătaie cu câițele pe el și pe căruțașul lui, de fugeau ca dracii pe povârnișul ce cobora spre pâraiașul afluent al râului Șușița și care a primit de atunci denumirea de Dracia Mare. Același tratament l-a primit și un fecior de-al boierului care, văzând răzmerița a fugit și a fost prins pe un alt afluent mai mic și a fost scărmanat ca pe Scaraoschi. Pârâiașul poartă numele de Dracia Mică. Carul a fost răsturnat și până în vale butoiul cu vin i-au sărit toate doagele. La inițiativa bătrânilor satul s-a mutat de pe Țiioara și Alba spre apus, pe dealul unde este și astăzi. Realitatea, conform documentelor, este că în decursul timpului au existat divergențe și procese în perioada feudalismului, între răzeșii din Mărăști și boieri, dar nu putem pune pe seama unuia sau altuia dintre boieri legenda satului.

Pe la începutul lunii decembrie se auzea în depărtare bubuitul tunurilor. Neliniștea pusese stăpânire pe întreaga suflare a satului când aceste detunături se auzeau din ce în ce mai clar. Câinii au început să urle, femeile bătrâne boceau pe ulițele satului, bărbații bătrâni care nu fuseseră luați la oaste și care participaseră la unele războaie sau auziseră de la părinții lor de distrugerile pe care confruntările armatelor le lăsau în urmă, făcuseră sfat și își dădeau cu părerea despre nenorocirea ce va trece peste sat.

În preajma sărbătorilor de iarnă ale anului 1916, mai precis pe 17 decembrie, de pe dealurile satului Vizantea, datorită înălțimii, artileria germană trăgea peste râul Șușița asupra satului Mărăști cu maximum de precizie. Obuzele cădeau peste case, prin grădini, peste vite sau dincolo de sat. Unul din obuzele căzuse lângă casa lui Neculai Mărăscu zis Zgrăbădan și-l lovise pe Ion Anton care venise din Vizantea să-și ajute fiica, pe Voica, căsătorită cu Neculai Purdel. Obuzul îi reteză un picior în timp ce înjuga boii să meargă la pădure, așa că, prin ocol erau numai măruntaie de la biete animale. Din cauza rănilor, după puțin timp, bătrânul își dădu duhul în țipetele fiicei sale. Cât timp au durat bombardamentele, măruntaiele animalului au stat înșirate prin ocol și nimeni nu mai îndrăznea să-și scoată capul afară de prin beciuri.

Pe dealul dintre satul Gogoi și Mărăști un copil s-a dus cu vitele să le adape la fântânile de la Pomi. La întoarcere o ghiulea l-a spulberat pe copil, iar o vițică a ajuns acasă rănită de moarte. Mumă-sa văzând că nu-i mai vine copilul, spre seară s-a dus să-l caute. Țipetele se auzeau până în sat.

Era iadul pe pământ. Prin sat mișunau grupuri de militari. Era un dute-vino. Alt obuz căzuse peste casa lui Vasile Dobrițoiu zis Tăbăcaru. Femeia sa, Dobra era pe la vecini. La zgomotul asurzitor, lumea ieșise în ulița satului să vadă ce s-a întâmplat. Nu mică le-a fost mirarea vecinilor când în locul casei au văzut acoperișul aruncat peste un nuc, iar pereții și geamurile împrăștiate ca frunzele căzute toamna după brumă. Femeia când își văzu gospodăra

aruncat în aer, își încrucișă brațele și rămase stană de piatră. Un vânt ce bătea dinspre nord aprinse repede focul și flăcările formau vârtejuri între pereții ce mai rămaseră în picioare după explozie și se ridicară peste înălțimea caselor vecinilor. La un moment dat, când vântul își schimbă direcția, fumul se năpusti peste cei care priveau din uliță și-i obligă să se îndepărteze. O pisică prinsă între ruine se auzea miolăind pe sub dărmăturile aprinse de flăcări și în cele din urmă amuți. Scânteile și flăcările de la casă ajunseră la glugile de ciocani și la podul cu fân. Rafale cu cenușă și spuză de la hlujenii uscați vuiiau pe sus și se năpusteau peste casele din jur. În grajd, vitele legate se zbăteau între pereții de lut, scoțând mugete înăbușite. Un câine flocos, roșcat, schelălăind, fugi pe sub gardul împletit din nuiele în fundul grădinii și se ascunse sub o tufă uscată de leuștean. Alte răbufniri ridicară vâlvătăi de flăcări cu un fum albicios de la casa vecină. Din când în când câte-o pală de flăcări subțire se desprindea din clăia de fân și zbura pe sus lăsând în urmă o dâră de scânteii și cenușă. Focul era în toi. În jur se auzeau grinzile uscate trosneau și bucățile de șindrilă uscată de zeci de ani se desprindeau în mici așchii pe care vântul le lua pe sus. Suflul focului ajungea până în mijlocul uliței și vecinii înspăimântați, strânși ciorchine, priveau de departe îmbinările de culori ale flăcărilor care lăsau umbre ce gemeau aruncate în dreapta sau în stânga de căldura degajată, de forța emanată a jarului ce se strânsese ca lava unui vulcan peste pământul și pietrele ce rămăseseră de la fosta clădire. Bezna nopții se risipise prin grădinile și prunii vecinilor din jur ca o pasăre răpitoare ascunsă printre ramuri. Cărbunii aprinși parcă jucau în cenușa pufoasă. De la început Floarea lui Vasile Tecuceanu, Ruxanda lui Vasile Gogoi, și mulți copii au început să strige :

- Fooc ! Fooc ! Săriți ! Fooc !

Afară de câțiva vecini, lumea nu mai sărise ca altădată să dea o mână de ajutor. Focul era atât de mare încât nu se putea face nimic. În întreg satul se risipise un miros greu de fum amestecat cu un miros de carne arsă de la animalele prinse în grajd. Copiii mai mari sau mai mărunți, printre care Neculai și Ion al lui Ioniță Mohor alergară să vadă ploaia de scânteii ce trecea peste casele din jur. Era o insulă de foc, fum, flăcări și țipete. La început fumul, scânteile și flăcările năvăleau prin toate încheieturile casei. La apariția acestui miros, bătrânele au început a face cruce și mătânii, gândind că focul ar fi putut cuprinde în flăcările sale vreun copil sau bătrân bolnav la pat așa cum știau ele că s-a mai întâmplat cândva. Între timp proprietara casei leșinase după ce cu ultimele puteri rostise:

- Acum ce mă fac în prag de iarnă?

Tot acum a fost lovită și casa lui Stanciu Pintilie.

Bătrânii își mai aduceau aminte că, odată, noaptea, în toiu iernii, luase foc casa lui Ion Avram. Erau alte vremuri. Atunci sărise în ajutor tot satul, deși nu putuse să stingă flăcările din lipsa apei. În sat pe vremea aceea era o familie de țigani, Ursu, ca de obicei delăsători și leneși. Trăiau din mila satului. Deși pădurea era la câteva aruncături de băț de casa lor, nu se îngrijiseră din timp să-și strângă lemne pentru zilele înzăpezite și geroase ale iernii! Așa că, în timp ce casa lui Avram ardea și lumea încerca să reducă efectele dezastrului, țiganul se apropie de flăcări și se sucea pe o parte și pe alta încălzindu-se și pârjolindu-se, zicând:

Ah, mâncați-aș!... m-am văzut și eu cald în iarna asta, altfel nu mai apucam primăvara.

Familia a cărei casă a ars, rămase „din gol cu pielea” cum spune românul. Totul era scrum. Porumbul din coșar, grâul din hambar, vitele, fânul pentru vite, îmbrăcămintea, căci proprietara plecase la o vecină în haine subțiri. Alimentele și tot ce strânsese pentru iarnă au fost mistuite de flăcări. Soțul ei era la război. În anii liniștiți, în asemenea situații, rudele apropiate mergeau prin sat și fiecare gospodar miluia cu ceva pe cel peste care dădea o nenorocire ca asta. Dar acum...

În acest timp, Floarea lui Ioniță Mohor trăsese conturul unei gropi la un rând de hârleț în grădina din spatele casei și porunci copiilor ei, Ion și Constantin să continue săpatul gropii până ce va ajunge cât ei de adâncă, iar ea plecă cu feciorul Neculai la sora sa Dobra. Gândul ei era să ascundă o parte din grânele strânse astă-toamnă ca să le aibă la nevoie. Nemții lungiseră bătaia tunurilor luând ca țintă satul Răcoasa și nu mai era nici o speranță de scăpare. Când Floarea s-a întors acasă de la sora ei, fetele, Ioana și Dumitra și cei doi copii, Vasile și Stan, plângeau de mama focului. Deschise ușa larg și intră. În mijlocul casei era un scăunel răsturnat pe care unul dintre copii voia cu ajutorul lui să se urce în pat. Pășii peste el și peste alte lucruri și se apropie de pat. Luând pe cel mai mic în brațe, pe Stan, îl sărută lacom de simți gustul sărat al lacrimilor de pe obrazul pruncului. Îi netezi părul învolburat, îi șterse lacrimile de pe obrazul catifelat și îi dădu piept să sugă. În acest timp Vasile își băgă capul în poala catrinței ca și cum s-ar fi ascuns de cineva. Ioana stătea speriată lângă sobă.

Când Floarea a vrut să-și mustre fetele, pe Ioana și Dumitra, pentru că n-au încercat să se apropie de frații lor să-i împace, Dumitra fără să deschidă gura îi arătă cu mâna geamul spart și tocul rupt de la o fereastră. O schijă trecuse prin tocul ferestrei și se opri în peretele de la răsărit al

camerei. Până acum parcă cineva îi acoperise cu palmele urechile ca să nu audă clocotul armelor de afară. Începu să tremure și înțelese că moartea plutește prin aer. Nu pierdu nici un răgaz și luând pe Stan în brațe și pe Vasile de mână, ieși din casă fără să închidă ușa ca de obicei și se ori în fața porților de la drum, privind în sus și în jos, apoi o zbughi la sora sa care era la câteva case. Când sora sa o văzu, îi zise:

- Unde sunt ceilalți copii?
- Nu știu dacă mai sunt unde i-am lăsat.
- Lasă-i la mine și cată-i pe ceilalți. Ne întâlnim

în beciul lui Stan Lazăr. Dar repede!

Stan Lazăr avea o cârciumă și un beci mult mai mare față de veniturile realizate din acest comerț.

Dobra luă pe cei doi nepoți și plecă spre locul de întâlnire. La a doua casă spre nord era beciul boltit cu pereții din piatră cioplită și patru ramificații. Avea două intrări, una printr-un salon și a doua dinspre răsărit. Lungimea sa era cam de zece metri iar lateralele patru metri fiecare. Prin el se putea merge în picioare în voie. O parte din budanele goale erau afară.

Când coborî cele zece trepte, zări lumina unei lumânări prinsă pe un perete. Până când ochii se acomodară cu lumina obscură, o bătrână îl prinse de mână pe Vasile și îl ajută să-și găsească un loc printre ceilalți musafiri. Un aer cald cu miros de urină, de fecale, de transpirație și mucegai, te izbea încă de la intrarea în beci. Copii fuseseră aduși îmbrăcați sumar, luați în fugă din somn sau de pe drum. Unii dormeau pe jos având doar o cârpă sau o haină dedesubt, alții plângeau și prin plânsul lor îi treziseră pe ceilalți, iar o altă parte cereau să meargă la mama lor că le era foame sau sete, ori să meargă afară pentru unele necesități fizice. Hărmălaie... mizerie....

Dobra, după ce se obișnuie cu lumina slabă din beci, se strecură prin această lume a acestui lugubru locaș, pășind peste mai mulți copii care dormeau întinși pe jos și ajunse într-un colț unde întinse un șal și îi așeză jos pe cei doi nepoți, copiii Floarei.

Constantin și Ion furau de lumina focului de la casele ce ardeau, nici nu observară că soarele se lăsă după deal. Într-un târziu cineva i-a trimis acasă. Nevăzând lumină în casă, și neauzind nici o voce ca de obicei, de frica întunericii se opriră în spatele casei unde începuseră ziua să sape.

- Nene, dar ce a pocnit așa tare? Mi-e frică.

A căzut o bombă.

- Mare?

- Uite așa de mare, spuse Ion deși nu văzuse niciodată cum arată o bombă.

Unde?

Nu știu.

Cei doi ghemuiți ca ariciul și alipiți unul de celălalt, rezemați de peretele din spatele casei, voiau să alunge frica cu astfel de vorbe. Frigul și frica îi prinseră ca într-un clește. Deși Constantin tremura de spaimă, fiind mai mic și mai firav decât fratele său, Ion, ca un nobil voia să alunge dușmanul printr-o atitudine aparentă nepăsătoare.

- Ți-e frică, nene?

- Nu!

- Nici mie!

Cu astfel de vorbe se încurajau unul pe altul în timp ce întunericul se lăsa peste sat.

Între timp sosise și Neculai, fratele lor mai mare care îl ajutase pe bunicul său la unele treburi.

- Ce-i cu voi acolo? Veniți în casă că e frig! le spuse el.

- E întuneric !

Artilleria mai bătu un timp și distrusese și alte case. Lumea ocrotită de întuneric începu să se miște de colo-colo. Floarea îi găsisse pe copii în casă și îi înveli cu cerga, iar în fereastra spartă îngrămădi o pernă. În fugă dădu câțiva snopi de ciocani la oi și la boi și apoi ațipi rezemată de speteaza patului. Era frântă de oboseală. De câteva ori o treziseră zgomotele de afară. La ivirea luceafărului de ziuă se trezi, luă cofele și alergă să aducă puțină apă. Se întoarse în grabă și când se văzu în cameră se întinse în pat. Era frig! Afară începuse să fulguiască ușor.

Cu tot riscul aprinse focul pentru a nu îngheța apa în coafe, după care, pitindu-se pe lângă gard, reveni în beci și își trezi copiii, pe Stan și Vasile, pentru a-i aduce acasă să le dea ceva de mâncare. Floarea mulse vaca și laptele l-a pus la fierț într-un ceaun peste care presăra urluială și puțină sare ce o rupse dintr-un drob.

Fulgii mari de zăpadă împodobiră satul pentru întâmpinarea sărbătorilor de iarnă. Era singurul dar pe care îl primeau localnicii în Ajunul Crăciunului. La răsăritul soarelui clopotele umplură văile cu glasur tânguitoare. Sandu Ropoțel veni la Floarea să-și vadă nepoțelii.

- Fata tatei, greu ne mai încearcă Dumnezeu.

Am venit să te sfătuiesc ca să te pregătești de plecare. În sat, după cum se aude, nu se mai poate sta, îi spuse tatăl său.

Floare îl privi atentă. Fața îi era palidă ca soarele ce se întrezărea printre norii vânturați de furtună.

- Am rămas puțin. Lumea se retrage spre bordeie, continuă bătrânul.

- Unde să mergem? Cum pot să târăsc după mine pe toți ai casei? Nu e unul, doi, sunt șapte ! Nu

voi pleca de aici și facă-mi Dumnezeu ce-o vrea, îi răspunse Floarea.

- Nu te speria. Suntem cu tine. Ne va îndruma Dumnezeu undeva!

Bătrânul plecă în grabă fără să mai rostească ceva. Floare le dădu copiilor din laptele fierț și rugă fetele să se ocupe de cei mici. Cei mai mari cu ochii aproape închiși căutau să se îmbrace. La lumina palidă a zilei, ba nu-și găseau propriile hăinuțe, ba se încurcau în mânecile hăinuțelor, ba le luau pe dos, ba li se ridica mânecile cămășuțelor când își îmbrăcau flanelele și câte altele. Cei doi, mai mici, după ce au fost treziți și le-a dat puțină mâncare, au adormit din nou. De încălțat ce să mai spunem. Aveau opinci doar Ioana, Neculai și Ion, cei mai mari, iar cei mai mici aveau doar ciorapi din lână și care de data aceasta îi amestecaseră și nu-și mai găseau perechile.

Când soarele era sus, pe țarinile dinspre apus ale dealurilor satului Mărăști apărură trupele române care se retraseră și încercară să țină piept armatei germane care se ridică pe cărările dinspre satul Gogii, Tei și Câmpuri. O altă parte de trupe se ridică din Dracia Mare și atacă satul Mărăști. Prin comanda colonelului Sturdza de retragere a armatei române fără a opune o minimă rezistență, înlesnise în ascuns armatei germane să urce prin Valea Babei spre Dealul Mare, în zona Dragoș și să ajungă prin Pralea. De pe dealul Vizânții au atacat satul Răcoasa. Pentru că armata română era concentrată în jurul orașului Focșani, armata germană încercă să pătrundă prin acest culoar spre localitatea Căiuți pentru a rupe în două armata română. Pe aceste dealuri s-au dat cele mai grele lupte. Pe dealurile satului Mărăști și pe dealul Ursoiu al satului Pralea a căzut ca un erou soldatul Folea A. Neculai, din satul Mărăști ce a fost pentru armata română o adevărată călăuză. În prima și a doua confruntare dintre cele două armate nu s-a decis soarta satului Mărăști care era în flăcări. Au început din nou luptele. Cerul clocotea de obuzele aducătoare de moarte. În acest timp, o parte dintre soldații armatei române săpa tranșee și întindea cablu pentru liniile telefonice pe direcția nord-sud, Cașin, Haleș (la apus de satul Pralea), Mărăști, Dragoș, Necoara, Drăgotești, având ca linie de demarcație dintre cele două fronturi, pâraiele Limpejoara și Alba. Pe la mijlocul dealului dintre satul Mărăști și satul Răcoasa armata română trecea de la răsărit la apus peste apa Șușiței, urcă pe dealul Momâia și dealul Porcului și cobora pe stânga râului Putna spre Tișița, Doaga...

Floarea luă iar copiii și se strecură spre același beci din sat. O altă parte din localnicii satului se aciuară în beciul lui Ștefan Cojocarul care era aproape de biserică.

În beciul lui Stan Lazăr se nimerise de data aceasta și țiganul potcovar Stoica Nedelcu. Acest țigan potcovar de mic venise în sat cu tatăl său în timpul domnitorului Ghica, domnitor care în 1854 eliberase robii ce erau pe la moșiile boierești. Familia lui își întinse un cort în marginea satului Mărăști. Mai târziu, primise de la un creștin cu inimă largă o bucată de pământ în marginea satului și își ridicase o cocioabă pe muchea unei râpe. Aici își înfiripă o fierărie rudimentară. Țiganul în vârstă, profitând că majoritatea localnicilor își părăsise locuințele, umbla din casă în casă după băutura. De-abia ținându-se pe picioare veni la gura beciului și strigă la soția sa:

- Anicooo ! Anicooo ! Nu mă auzi fă? Ți-am adus o gură de rachiu ! Vino și be !

Cele trei cărciumi din sat: a lui Gheorghe Mărăscu, a lui Cojocarul și a lui Stan Lazăr, erau cu ușile deschise și geamurile sparte de la explozii. Țiganul care plecase de acasă să caute mâncare, intră într-o cărciumă și găsi o sticlă de vin și una plină cu rachiu. Tot gustând din ele se abțiguiuse bine.

La început, Anica se făcu că nu aude. Scoasă din răbdări, veni aproape de gura beciului și se încruntă la țiganul său s-o lase în pace. Dar el continuă:

- Ia și be de la Stoica al tău, Anico!

Lasă-mă că te-ai îmbătat țigane! Dă-mi pace că ești bat, bat de tot!

- Eu bat ! I-auzi! Bat eu ?. Dacă nu bei cu mine mă duc. Mă duc, Anicooo!

Stoica, dădu să plece, Țiganca strigă după el:

- Stăi aici țigane! Stăi! Unde pleci?

O explozie se auzi în partea de apus a satului.

- Auleooo! zise Anica și se repezi să-l apuce pe țigan de un picior să-l tragă în beci, dar nu reuși.

El întorcându-se, îi zise:

- Be Anico! Be! Be că nu știi când mori!

- Nu beau măi țigane urât, nu beau!

- Nu bei cu mine? Mă duc în gura tunului! Mă duc! Te-o blestema Dumnezeu că nu-ți urmezi bărbatu! Când îi muri să știi că e blestem de la mine!

- Auleooo! nu blestema țigane, că te-o bate Dumnezeu!

În acest timp se întoarse cu fața la răsărit și lăsând sticla cu țuică jos, începu să facă mătânii zicând:

- Ferește-ne Doamne de julele și păziți-ne, Sânt'Petru și Sânt'Vasile! Maica Sânt'Dumnezeu, cu Sânt'Spiridon, Nichita, Gheorghe și Grigore... alungă-i pe aiștea de la noi!

- Zi-i și de Sânt'Ilie și Sânt'Haralambie să ducă ciurma la ei, nu hi orb, alungă julelele de la noi,....îi spuse țiganca.

După ce înșiră zeci de sfinți și făcu tot atâtea mătânii de nici un călugăr nu se încumeta să le facă

Într-un timp atât de scurt, se ridică și mai gustă puțin din sticlă. Văzând că soția sa nu învoise să guste, zise:

- Eu nu îi sta aici! Cârциuma e lucrul dracului. Nu îi sta aici ! Plec !

Parcă avu un moment de luciditate sau parcă îi șopti cineva la ureche, că bătrânul făcuse câțiva pași, se opri, scoase din chimir o lulea mare și neagră, o aprinse și plecă. După o bucată de drum, se opri și iarăși, gâl-gâl-gâl din sticla ce mai avea ceva drojdie pe fund. Simțindu-se cuprins de o moleșeală se așeză pe prispa din fața cârciumii și dormi toată noaptea. În zori, un obuz nimeri în talpa de stejar a cârciumii și zgudui întreaga clădire din bârne încât o parte din lutul de pe tavan căzu și sparse cele două ferestre dinspre stradă. Lemnul din stejarul uscat zbură prin jur. Trupul bătrânului Stoica fusese sfârțecat și pulberat prin aer amestecat cu pământul din peretele clădirii. Un fum greșos se împrăștie prin jur. Din beci nimeni nu îndrăzni să iasă măcar din curiozitate și să vadă ce s-a întâmplat. Pe la prânz, țiganca strânse într-un sac resturile trupești din trupul soțului său și cum majoritatea localnicilor părăsise satul, veni plângând la bătrânul Sandu Ropoșel s-o ajute spre a le îngropa.

- Sărut mânuțele și picioarele netale, moș Sandule. Poate țiganul meu ți-a potcovit boii, ajută-mă, zău, nu mă lăsa ... ți-o fi făcut vreun vătrai pentru

sobă, ajută-mă să-l duc acolo, la locul lui, să-l duc pe Stoica- al meu !

-Ridică-te femeie! L-oi duce, dar să se oprească aiștea că altfel nu-i chip de circulat pe drum !

- Are să tacă... are să tacă...

În cele din urmă, protejați de casele și pomii de prin grădinile sătenilor, cei doi îngropară ce mai rămăsese din trupul fierarului în spatele bisericii vechi. Pe ulițele satului apăreau oameni în cea mai neagră disperare. Un tânăr slab de înger, despuiat de haine, fugea pe drum cântând și jucând, în timp ce câteva femei, probabil rude de-ale sale, alergau după el, strigând la trecătorii ce îl întâlneau, să-l oprească și să-l întoarcă spre casă. Sărmanul om sărit din minți, nu-și mai găsea liniștea și locul. El căzuse pradă deznădejdii. Focul și bombele căzute, vaietele femeilor, oameni mutilați și sângele, avuseră efect asupra stării sale sufletești. El își pierdu echilibrul și devenise nepăsător în fața primejdiei. Lăcatul care ținea emoțiile închise ruginise, și rațiunea fusese inundată de un anumit coeficient de groază iar mișcarea sufletului se dezechilibra și se tulbură ca apa unei fântâni. Oglinda apei s-a spart, luciul conștiinței nu mai era limpede și curat din cauza emotivității. Sensibilitatea nu și-a păstrat echilibrul și era limpede că frica nu l-a ajutat să învingă moartea prin nefrica de moarte.

PROZĂ

INCOGNITO

► Ana DOBRE-PELIN

O pană de curent a lăsat orașul în beznă. Luminile orașului se stinseseră, însă, mai demult. Doar stelele ca niște licurici pâlpâiau ghidușe pe cer părănd a fi într-o mare petrecere.

În brațele somnului, înveliți în mantia întunecată a întunericului, unii oameni visau eterne și albe lumini. Alții se cufundau în marea unor conversații al căror subiect rămânea un mister lor înșile. Și cine să stea, acum și aici, să dezlege mistere?!...Întunericul părea o cortină imensă pe scena unui teatru momentan închis. Nu se auzea niciun zgomot. O liniște de început de lume. Un spirit părea că plutește deasupra valurilor de întuneric.

Cioc! Cioc! Se auzi discret în ușa închisă. Locatarul se zgribuli în întuneric. O halucinație auditivă! Doar frica mea creează tot felul de zgomote, de imagini, de fantome, își zise ca să se încurajeze în singurătatea care-l înghițișe ca o balenă...

Cioc! Cioc! Auzi din nou cu claritate. Omul se zgribuli mai mult, cuprins de un frig de neînțeles care urca pe el galopant ca un convoi de furnici plecate la război. Cioc! Cioc! Se repetară bocăniturile. Trebuie să văd, totuși, cine! Și întunecimea asta!

Bâjbâi prin casă, până la bucătărie. Luă pe rând toate sertarele, pipăind obiectele în căutarea unui chibrit. Știa că are unul, undeva. Între timp, bocăniturile continuau, iar el, febril, căuta, căuta. Când dădu de cutia râvnită, îi pipăi marginile ca să se convingă că este, într-adevăr, o cutie de chibrituri, o scutură și, bucuros că are la dispoziție un instrument dătător de lumină, scăpără imediat un băț. Parcă am și o lumânare, chiar ornamentală, de la aniversarea soției. Începu iar lip-lip, cu pași mici să caute lumânarea, pipăind în întuneric peretele, apoi mobila, cu grija de a nu se accidenta și de a nu sparge ceva. După atâtea precauții, dibui și lumânarea.

Deși bocăniturile din ușă nu se opriseră, el continua să tacă, sperând că musafirii nepoftiți se

vor plictisi de atâta așteptare și vor pleca. Dar nu, nu plecau. Insistau, insistau. Cu lumânarea aprinsă în mână se simțea ca un Diogene atemporal care umbla incognito în căutarea unui om. Dar nu era, desigur, Diogene, căci acesta trăise într-un butoi și umbla cu lumânarea ziua-n amiaza mare (și-o căuta cu lumânarea!...) căutând un om cinstit. Nu-l găsisese atunci, cum nu se mai găsesc nici azi. Atunci le-a pierit sămânța, să știi! El s-ar fi mulțumit cu orice, fie un șoricel, un cerșetor, numai hoț să nu fie...Și el căuta, căuta! Noaptea, în casa lui! Iar, pe de altă parte, el nu căuta neapărat un om cinstit, ci pe oricine – un șoricel, un cerșetor, numai hoț să nu fie..., pe oricine i-ar fi putut alunga spaima care-l cuprinsese și-l strângea ca într-o menghină.

-Cine e? Șopti umil din dosul ușii.

-Noi suntem! Cine altcineva?

-E miezul nopții. Eu nu așteptam pe nimeni.

-Ei, nu ne așteptai! Dintotdeauna ne aștepti.

Hai, fă-ți curaj, ce naiba, și deschide-ne! Te vei convinge când ne vei vedea că ne așteptai de mult timp.

Să deschid, să nu deschid, se gândea el. Dacă deschid ar putea fi niște hoți sau, mai rău, niște criminali...Ce mă fac atunci?...Dacă nu deschid, nu voi ști niciodată cine a fost și voi regreta mereu lașitatea asta! Mai bine să regret că am deschis decât să regret că nu am făcut-o!

Întoarse cheia în broască și deschise. Musafirii rămăseseră în ușă. Așteptau să fie invitați înăuntru. Deci nu sunt tâlhari! Altfel ar fi dat peste mine! Cine știe, poate, chiar m-ar fi omorât! Am trecut primul pas...

-Dar eu nu vă cunosc pe niciunul!

-E posibil să nu ne cunoști. Dar noi te cunoaștem foarte bine. Ne-am întâlnit în *Levantul*.

-*Levantul* este cartea lui Cărtărescu! Ce să fi căutat eu acolo? Doamne! Ce situație! Și-apoi, voi sunteți personaje, voi nu sunteți oameni...

-Asta crezi tu! i-o reteză unul. Noi avem viața noastră, creatorul nostru, așa cum tu ai viața

ta, creatorul tău. Apropo, cine este creatorul tău? Știi? Cine te-a creat? Din ce carte ești tu?

Sub avalanșa de întrebări, omul sau personajul, ce-o fi fost, căci, bietul, nici nu-și mai dădea bine seama..., nu mai știa ce să creadă. Totul i se părea neverosimil. Nu mi se întâmplă mie! E un vis! Cum adică nu e om? Atunci o fi vreun animal, ceva? Câtă obrăznicie din partea unor nepoftiți! Chiar mi se întâmplă mie toate astea? Nu știa ce să răspundă, nu știa ce să facă, nu știa pe unde să scoată cămașa!

-Hei, hei, n-auzi? Cine este creatorul tău?

-Chiar trebuie să răspund la întrebarea asta? Auzi, cine m-a creat!...Dumnezeu m-a creat, cine să mă creeze? Dumnezeu i-a creat pe toți oamenii!

-Ei, nu chiar pe toți! Uite, pe noi ne-a creat Cărtărescu! Cărtărescu de la carte!

-N-o fi Cărtărescu Dumnezeu!

-Păi, dacă ne-a creat pe noi, el este Dumnezeul nostru!

-Ce prostie! Așa ceva n-am mai auzit! Nu înțelegeți? Voi sunteți personaje, oameni de hârtie! Voi nu trăiți decât în cartea aia...Cine e nebun să vă socotească oameni?

-Și tu în ce carte trăiești?

-Eu nu trăiesc într-o carte! Nici măcar într-o bibliotecă! Eu sunt în viață! În lumea asta!

-În lumea în care suntem și noi...

-M-ați zăpăcit de tot! Cine să vă mai înțeleagă...Cum să vă explic eu ca să înțelegeți?

-Înțelegem mai mult decât crezi tu. Chiar și decât tine.

-Chiar așa?

-Chiar așa! Noi am venit la tine să ne dăruim ție...

-Poftim, ce mai dar! Și ce să fac eu cu voi?

-Să ne dai o altă viață. Ne-am răzvrătit. Ca Hyperion. Vrem o altă soartă. Nu ne mai place în *Levantul*...Elevii nu ne cunosc. Cică nu le place cartea! Nu le place de noi. Dacă ne-ar cunoaște... Nu vrei tu să scrii din nou *Levantul*?

-Ce nebunie! Să scriu din nou *Levantul*! Nu vreau! Nu pot să vă primesc! Voi sunteți personajele lui Cărtărescu! El are drept de viață și de moarte asupra voastră! Numai el poate decide asta, nu voi! Hai, lăsați-mă în pace! Plecați! Înapoi în cartea voastră!

-Dar noi nu vrem acolo! Vrem la tine!

-Dacă voi mă vreți, eu nu vă vreau! Atât mi-ar mai trebui! Să devin un hoț de personaje! Eu, plagiatorul lui Cărtărescu! Cine nu și-ar da seama că am furat de la el? Și-apoi, eu nu sunt scriitor!

-Dar noi vrem la tine!

-Voi sunteți niște inconștienți, niște nenorociți, niște hărțuitori! Mergeți la creatorul vostru! Cereți-i urgent iertare! Hai, valea! Valea, n-auziți? Chem Poliția!

Descurajați, oamenii de hârtie au plecat. Plecați au fost Manoil, Zenaida și Iaurta Chiorul. Și mai era unul, lancu Aricescu. Țsta era capul tuturor răutăților! Sau, poate, Leonida Ampotrofagul?... Țla cu bășica lui cât *copola de la cășile lui Vodă*! Oare cu bășica asta, cu *mongolferul* acela au zburat până la mine? Și de ce la mine? Poate pentru că pe nevastă-mea o cheamă tot Zoe?...Ce chestie! Eu nu sunt nici un fel de revoluționar! Eu accept lumea asta, bună, rea, cum o fi! Trăiesc în cea mai bună dintre lumi posibile! Ca un Candid! Nu mi-e frică de Voltaire! Nu mi-e frică de Voltaire! Dar de Cărtărescu, da! Mi-e frică!...Să mă lase-n pace! Să se revolte în fața lui, să-i spună verde în față! Sau roșu, sau albastru! Eu sunt om cinstit! Nu sunt uzurpatorul nimănui! Vreau ca lumea să rămână așa. Nu-mi plac schimbările...

Și cu acest gând le alungă pe toate celelalte. La flacăra mică a lumânării, lumea era la fel de mică. Privea cu un ochi, privea cu amândoi ochii, lumea era la fel. Era atent doar la rotocolul pe care-l făcea lumânarea pentru a nu se împiedica. De rătăcit nu se putea rătăci în lumea asta mică a lui căreia îi cunoștea toate colțișoarele. Pe întuneric, imagina fiecare lucrușor la locul lui. Dacă ar fi curent, ar deschide televizorul și m-aș mai liniști...Pe Zoe n-o trezesc! Las-o să doarmă... Cine știe ce-o visa...Când i-oi povesti năzdrăvănia asta, ce-o să mai rădă! De s-ar face mai repede ziuă!

Cu pași mici ajunse în sufragerie. Acum o să mă uit puțin pe fereastră să văd: o fi senin, o fi lună? Dar nu mai ajunse la fereastră, căci uimit, zări la flacăra mică a lumânării, siluete deșirate care ocupau toată camera. Ei, drăcie, asta ce mai e? Voi cine sunteți?

-Am auzit tot ce-ai vorbit cu ceilalți. Le-ai spus personaje, oameni de hârtie!

-Ei?!

Le văzu bine în lumina lumânării: o fetiță zdrențăroasă, rebegită de frig care se apropia de lumânare ca să se încălzească; o fată frumoasă cozonac cu picioarele unite într-o coadă de pește; alta care tot împletea cămășuțe din fire de urzică, mută-mută, nu zice nimic, doar împletea; lângă ea, unsprezece lebede albe și triste; un copac imens care umplea cu crengile lui toată casa nu numai camera; o fetiță mică, mică și drăgălașă cât

un deget, având alături o rățușcă urâtă, mititică și pricăjită ce-și căuta loc printre ceilalți...Un ac de cârpit, un om de zăpadă care se străduia să nu se topească, un cărăbuș, o broască, o păstaie cu cinci boabe de mazăre. În colțul canapelei, parcă se ascundea o carte de povești sau de aventuri, nu-și dădea seama, care păstra între filele ei alte și alte minunății și personaje.

Erau cuminți, fiecare preocupat de locul său. Se uitau la omul cu lumânarea ca la un dirijor. Așteptau să miște bagheta magică pentru ca ele toate să poată cânta. Dar, omul nu spunea nici el nimic. Era mut de uimire, de stupeoare, de toate relele din lume. Toate cuvintele fugiseră de la el. Când li se făcu milă, sunetele se întoarseră. Le simți mișcându-i buzele.

-Ce...ce...ce, se bâlbâia el, făcând efortul de a le tricota în cuvinte și în propoziții. Ce se întâmplă? reuși să articuleze în cele din urmă. Cine sunteți? Ce faceți în casa mea?

Nimeni nu-i răspunse. Și asta îl determină să se uite mai atent la fiecare. Purta lumina lumânării ca pe un reflector, adăstând o clipă pe fiecare.

-Tu ești o fetiță cu chibrituri! Doar Andersen are o fetiță cu chibrituri!

-Eu sunt fetița cu chibrituri, zise stins.

-Doamne, Doamne, zise dumirindu-se. Tu ești Mica sirenă, și tu Eliza și cei unsprezece frați ai tăi transformați în lebede. Tu ești stejarul care visa ultimul lui vis! Rățușca cea urâtă! Degețica! Acul de cârpit! Omul de zăpadă, cărăbușul, broasca!...

La fiecare clarificare, fiecare dintre ei confirma. Știau, vezi bine, cu cine aveau de-a face, care cine era, care din ce poveste era...

-Oameni buni, ce căutați în puterea nopții la mine? Nu stăteți voi bine acolo, în cartea aia de povești a lui Andersen?

-Am stat și ne-a fost bine. Am hotărât să evadăm. Ne simțeam ca într-o închisoare...

-Aici e casa mea. Casa mea nu este o carte. Personajele îi urmăreau tirada. Ele știau deja ce voia el să spună. Știți, în cărți sunt întâmplări imaginare, care nu există în lumea cea reală. Iar voi sunteți în casa mea! Casa mea din lumea reală! E absurd! Nu puteți fi aici...

-Și unde să fim? Noi am ales locul acesta...

-L-ați ales voi, dar eu nu sunt de acord.

-Noi vrem să stăm la tine. Am venit la tine! Scrie-ne din nou! Fii iar copilul care ne îndrăgea și dă-ne o altă viață!

-Iată, na, altă dandanaie! Voi mă vreți, iar eu nu vă vreau! Ce-i de făcut?

Își pocni degetele pentru a-și acompania vorbele. Ca printr-un miracol, toate, dar toate personajele dispărură. Era magician și nici nu știa. De-abia aflase!

Răsufă ușurat. În noaptea asta, trebuie să dorm și eu, spuse cu voce tare.

-Nu, nu! Nu poți dormi!

-Ei?!

Și când se întoarse dădu peste alte umbre, cât să calce aproape pe ele.

-Ei?! Își repetă el uimirea.

-Înseamnă că și noi tot personaje suntem!

-Îm...

-Da, da. Suntem personajele tale.

-Personajele mele! De unde știu că sunteți ale mele?

-Păi, uit-te bine la noi! Nu avem nume, nu avem un loc, nu avem nimic al nostru. Și suntem în casa ta! Așteptăm să ne dai viață! Casa ta nu e regatul tău? Universul tău? Spui: Să fie lumină! Și gata!

-Nu mă las păcălit! Ale lui Cărtărescu au plecat...La fel, și ale lui Andersen. Nu cumva v-ați întors deghizate?

-Cum să ne întoarcem? De unde să ne întoarcem? Nu i-ai izgonit și nu ai închis ușa? Pe unde să ne întoarcem?

-Și, totuși, sunteți aici! Pe unde ați intrat? V-ați strecurat tiptil...

-Ce aberație! Nu-ți dai seama că nimic din ceea ce spui nu are sens?

-Dar de unde ați venit? Pe unde ați intrat?

-Tu ne-ai chemat și noi am venit.

Rămase perplex. Nu știa ce să mai creadă. Nu recunoștea pe nimeni în detaliu, dar toate aveau un aer familiar. Deci personajele îl căutau pe el? Au dat buzna în viața mea! Trebuie să mă fac neapărat scriitor! Nu am încotro...doar să le dau viață...Dacă nu le dau viața pe care o vor, ele nu mă vor lăsa în pace, iar eu aș putea deveni un criminal, un ucigaș fără simbrie...

-Bine, bine, vă primesc, spuse cu voce tare. Rămâneți aici. Voi vedea eu ce fac cu voi. Trebuie să vadă și Zoe...

-Fără Zoe! Nicio Zoe!

-Dar e nevastă-mea! Trebuie să știți!

-Nu, nu! Nu e voie! Va fi secretul tău! Secretul nostru! Tu ești creatorul nostru! Pirandello al nostru! De când te căutăm!

-Păi, chiar sunteți șase?

-Suntem mai mult de șase! Ce, Pirandello? Pirandello e depășit! Am fost noi cândva și la el. Îi secase inspirația. Ne-a zis să căutăm pe altcineva.

Am fost și la Cărtărescu! L-am vizitat și pe el. Ne-a primit în casă, ne-a tratat bine...Dar nu avea nimic pentru noi. A ales altele și ai văzut ce-a ieșit. *Levan-tul!* Vrei tu să scrii din nou *Levantul*? Nu vrei, nu-i așa? Noi te-am găsit, te-am ales pe tine... Hai, ia-ne, dă-ne și nouă o viață. Ne-am săturat așteptând!

Cu gândul că el este Pirandello și că primește vizita personajelor, se culcă în orgoliu ca-ntr-un pat confortabil. Zâmbea mulțumit și aștepta ziua ca să-i povestească și Zoei.

Visă că se afla într-un castel din Argentina. Frontoane, marmură, stâlpi albi. Impresionant. Pășii în interior. În mijlocul salonului, se afla o masă imensă în capul căreia un bărbat, regizorul unui film pe care îl turna, discuta cu echipa. Pe zidul din stânga lui, doi zugravi îmbrăcați ca doi soldați romani, cu coifuri albe pe cap, restaurau o pictură. Dădeau un strat subțire dintr-o substanță albicioasă, dar pictura continuă să se vadă. Zugravii continuau să facă acest lucru, în timp ce regizorul discuta cu echipa. În dreapta, noul Pirandello stă în genunchi ascultând discuția regizorului cu echipa lui și privindu-i pe cei doi zugravi-soldați. Nicio operă nu se finalizează. Prinde replica regizorului:

-Cred că voi face o schimbare. Voi schimba actorul principal. Voi distribui pe altcineva.

Noul Pirandello crede că rolul principal îi va reveni lui...

-Cât mai aveai de gând să dormi? Credeam că ai murit! zicea Zoe, scuturându-l de umăr.

-Zoe, tu ești? Dacă ai ști ce mi s-a întâmplat!

-Nu sunt Zoe, dar n-are a face. Ce-ai visat?

-Nu am visat. A fost aievea. Au venit la noi o grămadă de oameni, de personaje. Toată noaptea s-au fățâit pe aici. Nici nu am putut dormi.

-Du-te, dom'le, de aici! Ai dormit ca un lemn! N-a fost nimeni! Nu tu ai visat. Eu am visat. Mai întâi, au venit niște oameni și au zis că sunt personajele lui Cărtărescu. Cică, să scriu eu din nou *Levantul*. Nu-ți dau alte amănunte. Pe scurt, asta e totul. Pe urmă, le-am dat afară că se obrăzniciseră. Când m-am întors pe o beznă de să-ți bagi degetele în ochi, altă dandana! Alți oameni! Cică erau personajele lui Andersen. De fapt, le-am recunoscut eu că tocmai citisem poveștile din nou...așa că lasă vrăjeala. Eu am visat, nu tu...

-Ce lume o mai fi și asta când nu mai știi dacă ești om, personaj sau autor! Tu nu ești Zoe... Eu unde sunt? Trăiesc incognito în propria viață?...

Nu e asta cea mai bună dintre lumile posibile?... Nu mai sunt sigur de nimic!

Plonjă rapid într-o călămară. Aștepta mâna care să-i scrie și să le descrie întâmplările năstrușnice ale nopții. Era spiritul acestei mări albastre de cerneală. Din care lume era el? Era și el tot un personaj?

-Doamne, ce lume e asta în care nu știi dacă există cu adevărat? Care este adevărul? Cineva să mi-l spună și mie! Unde e Zoe? Dar eu?

PROZĂ

NATURĂ MOARTĂ CU STAȚIE DE AUTOBUZ

► Katia NANU

1.

“Ne-am smintit!”, spune cu năduf un trecător, privind, de sub șapca stacojie, cum o mașină oprește exact în fața lui, blocând stația de autobuz.

Șoferul, un bărbat cu abdomenul bombat între nasturii sacoului de firmă, trece impasibil printre oamenii care îl așteaptă pe 102. Intră în scara blocului, după ce mai aruncă o privire la luminile de poziție aprinse ale bolidului cât un tanc, lăsat în mijlocul străzii. Nimeni altcineva nu comentează, ba unii se și dau puțin deoparte, să-i facă loc.

Stația, cu o copertină crăpată și eboșa unei bănci strâmbe, pictată în degradeuri de verde, se înghesuie între treptele blocului și bordură. O negură deasă coboară peste ea și peste capetele acoperite cu băști, căciuli și batice.

“N-ai voie să staționezi aici”, strigă în urma baștanului trecătorul roșu la față, sufocându-se de supărare. Cu obrajii învinețiți de frig, o babuță cu sacoșa albastră și un bărbat într-un trenchi subțire, prin care vântul fluieră a pagubă, privesc în zare. Bătrânul de lângă ei, cu baston și căciula demodată din oaie, dă aprobator din cap.

Doi liceeni cu cercel în ureche și geace colorate vor să pară indiferenți și butonează de zor la telefoanele lipite de palmele înghețate, dar ochii lor adulmecă umezi urma șoferului de lux. “Beton mașină!” șoptește unul, înfingându-și cotul în șoldul colegului.

Troleibuzul sosește scârțâind din toate încheieturile și face periculos o voltă, pentru a ocoli obstacolul siniliu-metalizat din cale, gata-gata să-i sară sârmele din loc. Se oprește la câțiva metri distanță. Ușile se deschid și șoferul, amabil, așteaptă ca cetățenii plouați să înnoate prin noroi pentru a se urca, cu greu, în mijlocul de transport. O mașină de poliție alb-albastră trece prin zonă fără să oprească, fluierată nervos de trecătorul

indignat, aprins din cap până în picioare și suduind românește de toate neamurile. Ultimul atârnat de scara troleibuzului este unul dintre elevii de liceu, cu ochii ieșiți din orbite după jehanul din stație, cu fața lățită într-un zâmbet tâmp, admirativ până la disperare. Ușile se închid cu un scârțâit indecent și “troleul” pornește la drum.

Din scara blocului, iese barosanul, cu sacoul desfăcut la nasturi, cu o eșarfă rătăcită neglijent la gât și se îndreaptă nepăsător către mașină, activând de la distanță telecomanda pentru a-i deschide ușile. Trecătorul cu șapca roșie, proptit în trotuar, îl înjură în continuare vârtos, cu năduf, aproape fără suflare.

De la etajul zece, Alina, o adolescent năucă, trădată recent de dragostea vieții ei, se aruncă inconștient în stradă. Plutește o clipă printre stropii mărunți, planează lejer peste acoperișul stației și cade apoi, cu mâinile întinse în lături, pe capota mașinii. E îmbrăcată doar într-un capotel străveziu, albastru. Văzută de sus, pare o pasăre cu aripile desfăcute, care îmbrățișează obiectul de lux.

Un țipăt ascuțit sfâșie aerul fumuriu, lovindu-se bezmetic de ferestrele blocului și lovindu-l în plin pe trecătorul încremenit.

Șoferul cu telecomandă își pune nervos mâinile în cap, strepezește printre dinți o înjurătură, se uită la ceas și scoate telefonul mobil. “Tocmai acum, când mă grăbeam...” se aude dinspre el. Apoi nu se mai aude nimic, pentru că s-a urcat în mașină.

Stația se populează instantaneu. Călcându-și umbrele în picioare, vecinii Alinei năvălesc translucid în stradă. Un amestec policrom de capoate și paltoane înconjoară mașina de lux, ținută în loc de neașteptata ei povară.

“E aia de la șapte?”

“Nu, e fata ăluia de la zece, nebunul...”

“O fi moartă?”

“Parcă mișcă mâna, nu vezi?”

“Mișcă pe dracu, a dat drumul omul la motor, să se încălzească!”

Pe banca putrezită din stație, două gospodine plâng fără să știe prea bine de ce. Din crăpăturile strâmbe ale copertinei, apa se scurge peste obraji lor de hârtie.

La marginea bordurii, sprijinit de rama tabloului, trecătorul stacojiu strigă, cu ultimele puteri: “Ne-am smintit!”

Și ploaia mărunță se întetește deasupra tuturor ca o cunună de lacrimi.

2.

Stația, cu o copertină crăpată și banca strâmbă proaspăt revopsită în verde crud, înghesuită între treptele blocului și bordură, se desprimăvărează. Dimineața fumurie îi acoperă geamurile murdare, aerul călduț e culcușit pe lângă pereți și, dintre dalele de beton ale asfaltului, câteva fire sinucigașe de iarbă fac înviorarea, înălțând capete ascuțite.

Bulei stă pe bancă, nedezmectit din somn. Picotește. Și-a tras hainele pe el ca-n vis, s-a spălat pe repede înainte și a coborât din bloc să aștepte autobuzul. Diana, însărcinată în trei luni jumate, se așază lângă el, cu mâinile încolăcite ocrotitor deasupra pântecului. Dacă l-ar cunoaște, și-ar lăsa capul pe umărul bărbatului de alături, atât îi e de somn. Primăvara, schimbarea orei, starea ei, doar e la prima sarcină, ce naiba! îi dau o amețală dulce, o lene constantă. Însă, tot trebuie să se ducă la treabă.

Nea Petrică își face loc sub copertină, împingând-o pe nepoată-sa din spate.

-Hai, Luminița, stai și tu coala jos, să nu zici că nu te-ai odihnit înainte de școală, glumește bătrânul. E la liceu, le mărturisește apoi, mândru, celor doi ocupanți ai băncuței. A intrat printre primii, anul trecut. Și uite, cum trece timpul, acu' se termină anul și noi îmbătrânim...

Are o vociune veselă, molipsitoare, care îl trezește pe Bulei din visare. Mormăie înțelegător:

-Ei cresc, noi scădem, asta-i viața!

-Da' nu mai vine autobuzul ăla? se uită Diana, nerăbdătoare, la ceas.

-Cam peste cinci minute, o informează Luminița, așezată cuminte pe capătul băncii, să nu deranjeze.

În ochii ei albaștri, soarele, încă timid, își face loc cu irizări aurii.

- Așa vine mereu, am observat eu, mă duc zilnic cu el la școală.

-Cu bunicul? o întreabă Diana, mai în glumă, mai în serios.

-Nu, eu mă duc în Piața Mare, cum o să duc fata la școală? La vârsta ei? E ditamai domnișoara! Da', plecăm deodată, așa s-a nimerit...

Dinspre cealaltă scară, alergând grăbită pe lângă peretele blocului, vine către stație doamna Vernescu, contabilă la primărie. Poartă pardesiu lila și o pălărie neagră peste părul tuns scurt. Văzând că nu se zărește nici urmă de autobuz, respiră ușurată și își domolește pașii.

Mașinile sticlesc roșu, albastru, sidefiu pe sub ochii grupului îngrămădit pe bancă, întretăindu-și din când în când calea. Bezmetică și parcă fără stăpân, o Alfa Romeo stacojie intră pe kontrasens, gata să se ciocnească de-o biată Dacie verde. Dacia se ferește la timp, scapă de coliziune și își urmează drumul. Alfa Romeo, cu viteza luminii, sparge dimineața stației, intrând direct sub copertina crăpată, trecând peste ocupanții băncuței, peste trotuar, își continuă drumul, și se oprește direct în doamna Vernescu, pe care o lipește de peretele blocului. Femeia arată ca o pictură sângerie pe zidul proaspăt vopsit, cu mâinile ridicate spre fereastra de la parter. Într-una din mâini mai ține încă poșeta neagră cu două rânduri de fermoare.

Botul mașinii e praf, o aripă atârână strîmb și dinspre motor se aud sunete slabe. Din bloc ies oameni cu fețe lungi, striate în soarele feliat de nori al începutului de primăvară. Cineva sună la 112. Voci disperate se adună pe urmele bolidului proptit în zid, căutându-i de viață pe călătorii din stație.

-Maică, măicuță, sunt morți toți, oameni buni, sunt morți toți!

De la etajul zece, tatăl Alinei, adolescenta care s-a aruncat astă iarnă de la balcon, hohotește răsunător.

-Stația asta e blestemată, nu v-am zis, stația morții!

E doar în maieu și izmene și țipă din ceruri către vecinii de jos.

-E stația morții, oameni buni!

Desenată pe peretele blocului și uitată de toți, doamna Vernescu, rece vineție, pare că le rânjește alb, în ciudă, din colțul gurii. Ea nici măcar nu ajunsese în stație...

“Ne-am smintit!” se aude, de nicăieri, ecoul unui ploiu uitate.

► Titi A. BĂNICĂ

PROZĂ SCURTĂ

ZLĂTARIII

Moto: „Pentru mine, universul primilor ani din viață a fost cel al vetrei satului (Sătuc, comuna Galbenu, județul Brăila)Timpul copilăriei noastre a fost de o seninătate absolută... marcat de momentele fericite și de neînlocuit ale copilăriei și ale adolescenței mele, am considerat că numai vorbind despre toți și toate pot reconstitui etape și destine ale timpului hărăzit mie”. (Autorul)

Cum se împlinea firul ierbii în razele plăpânde ale soarelui, iar ploile scurte și îmbelșugate aduceau sănătate pământului, își făceau apariția și țiganii zlătari, vestiți meșteri în ale aurului, argintului și cuprului. Veneau de unde vin toate vânturile, curgeau valuri, valuri și se risipeau pe lângă sate, poposind o vreme ca roiurile de albine. Urcați în căruțele cu coviltir, având coșurile adânci, încărcate cu desene viu colorate pe dinafară și roțile suple și înalte, dădeau impresia că satul este asaltat de ființe venite de pe altă lume.

- Zlătarii, vin zlătarii! O exclamație de bucurie și de teamă răbufnea din piepturile tuturor. Praful se înălța până în furca fântânilor, iar larma se auzea de pe o uliță pe cealaltă, stârnind mânia câinilor din tot satul într-o agitație asemănătoare doar cu aceea provocată de venirea țiganilor ursari din Munții Buzăului, la Crăciun, cu ursul. Copiii satului alergau în întâmpinarea lor, cu fețe aprinse de frică, de bucurie, dar și de curiozitate. Ceva nou, nemaipomenit, tulbura liniștea și monotonia noastră de zi-cu-zi.

În căruțele lor largi, îndesate cu plăpumi, saltele și perne din puf de găscă, țigăncile și puradeii lor se hârjoneau într-o molipsitoare veselie. Pe leagăne curbate, cu arcure fine din foiță subțire de oțel, căptușite cu piele țintuită în pafale de alamă, zlătarii, capi de familie, struneau cu voinicie bărbătească cei patru sau șase catâri înhămați, cu hățurile înfășurate pe mâinile lor puternice, lovindu-i scurt cu biciul la ureche sau sub burtă, acolo unde-i pielea mai subțire, ca să-i iuțească și să-i cunoască de stăpân.

Cum opreau căruțele, deshămau catării, îi buciunau cu șomoioage de paie, pentru a lua clăbucii de spumă de pe ei și le scoteau căpestrele de pe cap, lăsându-i slobozi, după ce îi loveau prietenește cu gura de ham peste crupele pline. Toată valea și izlazul satului se încărcau de animalele zlătariilor, care se amestecau cu cele ale sătenilor. Oamenii priveau acest lucru ca fiind ceva firesc, pentru că „așa s-a pomenit” din moși-strămoși. Țiganii au trăit

amestecați cu românii și s-au ajutat unii pe alții, cel puțin așa am văzut eu în satul meu.

Zlătarii erau bărbați falnici, mai mult înalți și supli decât trupeși, aveau fețe lungi, cu nas subțire și bărbii ascuțite, mustăți și plete ca păcura de negre și ochi aprigi, tăioși. Purtau cămăși roșii, largi, cu mânecile suflecate, descheiate la gât, ce lăsau să se întrevadă piepturile păroase și puternice. Peste cămăși aveau veste din piele neagră tăbăcită sau din piele de drac (velur), cu nasturi mari din tablă lucioasă. Pantalonii le erau largi și cădeau strâmtându-se spre genunchi, la carâmbul cizmelor din piele, multate pe pulpe vânjoase, încheiate cu cataramă trainice și lucitoare. Purtau pălării din fetru negru, împodobite cu pană de păun, ce le dădea aerul unor prinți orientali. La tocul cizmelor le zornăiau pintenii sub formă de stea, înobilându-le piciorul, pe care îi foloseau la întreceri cu caii și catării, leac pentru a-i face pe aceștia să muște zăbala și să alerge ca apucați de năluc.

Zlătăresele purtau fuste lungi, plisate, cu modele vii cuprinzând toate culorile florilor de câmpie, prinse într-o țesătură bătută și tare. La fel erau și bluzele de vară, iar pe cap le atârnavă, căzute pe umeri, basmale înflorate, brodate în culorile curcubeului. Toate aveau găturile albe ca laptele, încolăcite cu mărgelile din aur, iar cele tinere își prindeau în cozile lungi și unsuroase, date cu gaz, bani de aur sau de argint. Salbele din bani de aur le sporeau strălucirea fetelor, cu fețele îmbujorate ca trandafirul de mai și ochii albaștri, ca seninul cerului, sau negri ca mura câmpului. După mărimea salbelor îți puteai da seama care fată este mai bogată în șatra lor. Își prindeau mijlocul-nuia într-un brâu viu colorat, culori sângerii ca macii, dând pasului mlădierea spicului legănat de vântul molatic. Frumusețea lor plăcea oricui le privea, dar era dăruită numai celor din seminția strămoșească. Niciodată nu am auzit pe cineva că o fată de zlătar sau vreo nevastă ar fi păcătuțit cu alt bărbat sau cu unul de-al nostru din sat. Ar fi ieșit cu moarte de om.

lute își ridicau corturile înalte, făcând un fel de colibe uriașe în jurul unui catarg de alun lustruit și întărit cu cercuri de metal la capete, să nu crape pânza groasă din cânepă, impregnată cu seu de berbec, ca să nu pătrundă apa, era întinsă astfel încât nici picătură să nu intre prin ea. După ce le scoteau oiștea, căruțele erau și ele adăpostite în cort. Vorbeau oamenii din sat că pe gaura oiștii țineau zlătarii aurul și tot ce aveau mai de preț. Corturile, dispuse într-un cerc larg în jurul celui aparținând bulibașei, semănau ziua cu niște piramide posomorâte care privegheau tainic valea, iar noapte păreau niște mogâldețe negre crescute din pământ, un fel de mușuroaie de cârțițe gigantice.

Grație tatălui meu, veterinar de meserie, care le trata animalele bolnave sau rănite, aveam și eu posibilitatea să mă apropiu de șatră și chiar să intru în cort, ceea ce nu era îngăduit, de obicei, străinilor. Mirosea a fum parfumat, de brad proaspăt despicat și a fân dulce-acrișor. Sub saltele erau puse pelin și izmă sălbatică, busuioc și flori de câmp. Fiecare membru al familiei își avea locul lui în cort. Mai aproape de foc stătea capul familiei, urmat de zlătăreasă și copiii. Numai el vorbea și strunea copiii, când aceștia se amestecau în treburile oamenilor mari. Pe două fiare, așezate în cruce, atârna un ceaun mare din tuci, mai mereu încărcat cu hălci de carne, clocotind pe jarul niciodată stins. Mâncarea și-o așezau pe o masă rotundă, cu picioarele scurte, iar mesenii o înconjurau stând jos cu picioarele încrucișate sub fund.

De cum deshămau vitele și fixau tabăra, țigăncile umpleau ulițele satului încărcate cu cazane, linguri, tingiri, cratițe, căldări de aramă, burlane, dar și ornamente de împodobit căpestrele cailor, hamurile și ochelarii acestora. Țărăncile ieșeau la porți și se tocmeau îndelung cu zlătăresele pe grâu, porumb, legume, săpun, păsări și găseau mereu o cale de înțelegere. Unora le era teamă de țigănci, credeau că au puterea de a te „ului”, ca apoi să bage pe necuratul în bătătura omului și să facă vrăji, furând tot din casă. Din acest motiv se târguiau în afara curții. Totuși, cei mai mulți le cereau țigăncilor să-i „calce” de scrânteală, de durere de șale, să le descânte de dragoste, măritiș și însurătoare, ori să le dea cu ghiocul.

Fetele zlătariilor erau la mare preț. Părinții le făceau zestre în bani, haine, căruță și catâri și le vindeau apoi altor țigani. Cu cât fata era mai frumoasă, cu atât era mai căutată și scumpă la preț. Am avut odată ocazia să asist la o nuntă de-a lor. Veneau alte zeci de căruțe din partea cuscrului, toate proaspăt și viu pictate cu flori, cu păcănele la butuci, fabricate din cartușe goale de avion, cu hățuri și ochelari la cai, brăzdate cu franjuri din piele tăbăcită, strânse cu inele de alamă ca soarele pălind. Zlătarii, cu pletele răvășite, își croiau catării înaintași cu un bici lung, ca

să-i trezească din moleșeala obișnuită și să meargă cât mai mândri, cu capul în piept, cambrat. Clopoței și salbele atârinate de gâtul animalelor sporeau mărăția alaiului, iar cântăreții din armonică scoteau ritmuri drăcești, frânte doar de strigături pe limba lor, scurte, ritmate și incitante.

Cazanele clocoteau, iar berbecii și purceii fragezi se roteau în frigare deasupra unui foc încins cu lemne tari de salcâm uscat. Și dansau nebunește! Ridicau piciorul la vârful nasului și loveau tureacul cizmei la carâmb, apoi la vârf, se roteau scurt, prin săritură înșurubată și băteau pământul cu palma în răpăituri cadențate ca într-un ritual. Curgeau apele de pe ei. Chiar și bătrânii găseau puterea să țină pasul cu tinerii, cei pe care țigăncile îi înfășurau în priviri galeșe, rotindu-și întruna poalele rochiilor, tropotind scurt și ademenitor mai pe margine.

Bătrânii, ocrotindu-și bulibașa ca albinele matca stupului, beau tutun din lulele tăciunate și întoarse pe buză. Ochii le săgetau peste adunarea zgomotoasă, semn de bucurie și ușoară nostalgie, atenți la orice detaliu. Iar când cei mai tineri, cu sângele mai iute, se încăierau și duceau mâna la brâu să scoată șișul din teaca argintată, ascunsă în chimirul din piele, bulibașa îi domolea scurt doar cu puține cuvinte rostite apăsător și tăios. Dacă mânia nu-i părăsea, îi încingea scurt peste spatele lor asudat cu cravașa ținută la carâmbul cizmei și totul pălea ca din senin.

Alături de cei mari, puradeii se întreceau în călăritul pe deșelate al catărilor. Crăpau bieteile animale sub tirul ghionturilor date repetat cu călcăiele lor tari și noduroase. Și chiuiu, și se urcau în picioare pe ei, se întorceau cu fața spre coada animalului, spre marea noastră mirare. Noi îi răsplăteam cu prune, nuci și pepeni, fiind curioși cum le sunt numele și câți ani are fiecare. Ni-i făceam prieteni, încercând să învățăm câte ceva de la ei, din arta călăririi cailor și a dansului, îndeosebi tananica, cum ziceau ei și cântecul „A murit Dumitru”.

Nemilosul timp ni-i lua pe zlătari de pe valea de lângă sat, pe acești „nepoftiți” căzuți din cer, huliți și admirați deopotrivă. Așa îi lăsase Dumnezeu, așa se petreceau. După plecarea lor, locurile deveneau mute și pustii, iar sufletele noastre mai doritoare de ei și triste. Doar vetrele negre ale focurilor ne mai aduceau aminte de ei și pâlparea speranței că îi vom revedea în primăvara viitoare, odată cu venirea păsărilor călătoare. Așa se întâmpla pe atunci și acolo, în satul meu, cu ei și cu noi, pe vremea copilăriei mele. Doar atunci...!

(Din volumul de povestiri „*Făclie nestinsă*”, Editura Edmunt, Brăila)

PROZĂ SCURTĂ

COMOARA DE SUB SFÂRCUL VERDE

► Ion MANEA

Casa domnului Ion Ionescu era la marginea satului, dincolo de ograda lui începeau lanurile și, peste ele, se înălța movila lui Coman, ridicătura aceea rotundă de pământ care se vedea spre zare ca un sân de femeie cu sfârcul verde zvâcnind spre cer.

- Eu știu de ce se cheamă așa movila asta, spunea, ori de câte ori avea ocazia, domnul Ionescu, demult, tare demult, când cu popoarele migratoare, pe aici au trecut cumanii și nu numai că au trecut dar unii au și rămas o vreme, ei au înălțat movila, pentru apărare, iar când au venit alți migratori peste ei, au plecat și aceștia, nu înainte de a-și îngropa comoara.

Dacă cineva avea îndoieli asupra vorbelor sale, dacă zâmbea ironic, sau, mai rău, izbucnea pur și simplu în hohote de râs, domnul Ion Ionescu se înfuria amarnic și perora cu înverșunare:

- Sunteți niște analfabeți! De unde să știți voi de popoarele migratoare, dacă n-ați citit decât abecedarul? Ridicătura e făcută de cumani și d-aia îi zice Movila lui Coman. Cât despre comoară, eu voi fi cel care o va găsi!

În fiecare dimineață, domnul Ion Ionescu putea fi văzut îndreptându-se spre movilă cu pași repezi și cu o cazma sprijinită pe umărul stâng. Săpa în diferite locuri, după un plan bine stabilit și numai spre prânz se întorcea acasă ca să mănânce și să doarmă puțin, pentru ca apoi să se reîntoarcă la săpat. Uneori, în nopțile calde, sătenii vedeau pe movilă licărirea palidă a unei luminițe mișcătoare, care nu putea fi decât felinarul domnului Ionescu.

- Nu se poate să nu fie! spunea el, seara, la crășma din sat. Anul trecut, în noaptea de Sfântul Andrei, am văzut o flacăra mare jucând deasupra movilei, de la fereastra mea am văzut-o, era spiritul comorii, juca pe deal anume pentru mine, parcă zicea, „Vino, nea loane și dezgroapă-mă, am stat destul sub pământ, a sosit vremea să mă scoți la lumină, ia-mă și bucură-te de mine, îmbogățește-te, nea loane!”, așa zicea flacăra aia și de aceea sap eu acolo, ca să știți și voi, ignoranților!

Spre toamnă însă, după culesul viilor, Ion Ionescu nu numai că nu a mai fost văzut urcând spre Movila lui Coman, dar a și lipsit din sat aproape două săptămâni. Când s-a întors, a adus cu el un șantier întreg. Zeci de muncitori și-au instalat barăcile la marginea satului, lângă casa lui. Chiar a doua zi de la sosire, buldozerele au ras de pe fața pământului casa

bătrânească, pe locul căreia alți constructorii au pornit să ridice o clădire imensă, ce părea a fi vilă sau chiar palat. Strada lui Ion Ionescu a început să fie asfaltată, iar tot felul de camioane cărau materiale, mobilier, instalații, plante și arbuști exotici, palmieri, cocotieri și chiar trei arbori de cauciuc, ce urmau să fie plantați în locul corcodușilor și a duzilor autohtoni.

- E clar, Ion Ionescu a găsit comoara! spuneau bărbații și ciocneau în ciudați cânilor cu vinul cel nou, abia stat din fiert.

Și, în timp ce vila sau palatul lui Ion Ionescu creștea văzând cu ochii, ajungând deja la etajul patru, încet-încet, mai întâi doar unul, apoi doi sau trei și până la urmă toți locuitorii satului apți să care o cazma și să o folosească au invadat movila săpând zi și noapte, pe familii sau grupuri de prieteni. „Dacă a găsit Ion Ionescu, noi de ce n-am găsi?” se încurajau oamenii. Concurența era în floare, unii au venit de la oraș cu ultimul tip de cazma, alții au adus târnăcoape suedeze, descoperite într-un sat vecin, iar câțiva au apelat direct la buldozerele de la șantierul domnului Ion Ionescu pentru a răscoli pământul movilei cu comori.

La sfârșitul lui noiembrie, aproape de Sfântul Andrei, într-o după-amiază răcoroasă, dinspre răsărit, a intrat pe ulițele satului un pâlc de călăreți îmbrăcați în straie ciudate, nemaivăzute până atunci și grăind într-o limbă necunoscută. Alături de ei, pe un motocuter, înainta un bărbat obișnuit, îmbrăcat într-o bluză albă și în blugi. La vederea sătenilor, aflați în fața crășmei, acesta opri motorul și strigă:

- Sunt traducătorul acestui grup de cumani care a venit aici să-și revendice movila și să-și recupereze comoara pe care au lăsat-o la plecare!

Cumanii dădeau aprobativ din cap, deși nu înțelegeau nicio boabă din limba română, pe care, între timp, o uitaseră. Atunci interveni domnul Ion Ionescu:

- Movila pot s-o ia, e a lor, ei au făcut-o, dar comoara am găsit-o eu. Spune-le că trebuie s-o împărțim în două, le dau jumătate și să ne lase în pace!

Cumanii au fost de acord, și-au luat partea și au plecat înapoi spre răsărit, iar Ion Ionescu a trebuit să dărâme două din etajele vilei și să renunțe la palmieri și la arborii de cauciuc. Se zice că, în timpul lucrărilor de demolare, el a fost auzit trăgând o înjurătură zdravănă întregului popor cuman:

- Mama voastră de migratori, nici acum nu ne lăsați în pace!

PROZĂ SCURTĂ

THE DEATH FROM THE PUMPKIN (MOARTEA DIN BOSTAN)

► Gheorghe Andrei NEAGU

- Luați aminte buni creștini, sărbătoarea aceasta de peste ocean este a lui Satana. Necredincioșii au adus-o ca să ne strice nouă morala creștină, strămoșească!, îi povățuia părintele Stoleru pe cei câțiva creștini adunați în biserică.

La intrare, Dan Marcu, cunoscut om de afaceri și mai ales donator sânguinos, îl asculta la rându-i cu indiferență. „Ce știe găozarul ăsta cu sutană”, își zise afaceristul, privindu-și portretul în mărime naturală cu care fusese blagoslovit în urma daniilor sale. Preotul perora la rându-i fără prea multă convingere împotriva sărbătorii de Halloween, având sentimentul că-și făcea datoria. Ierarhii așa-i ceruseră, să lupte împotriva Halloween-ului. Plictisit, Marcu își mai privi încă o dată portretul ce străjuia intrarea în naos, stând cu spatele spre altar, îndreptându-se spre limuzina luxoasă de la intrare.

Era singurul enoriaș care avea voie să străbată curtea bisericii, în S.U.V.-ul negru și monstruos, făcut de cei de la Mercedes. Era ca un dric de lux. Dar Marcu era mândru. Așa îl învățaseră cei din securitate, când îl omeniseră și cu o facultate la fără frecvență și cu un serviciu mănos, la cadre, să se mândrească. De fapt nu se afla cadrist în vreo întreprindere de stat pe vremea comuniștilor, care să nu fi fost racolat de specialiștii cu ochi albaștri.

Revoluția l-a prins cu fișetele pline de bani, băuturi fine și scumpe „dăruite” de t.i.r.-iști.

Când șoferii de transport internațional își doreau să prindă vreo cursă, cotizau. Cartușe de Kent, valută, whisky și plicuri care mai de care mai dodoloațe, erau cheile ce-l făceau pe șofer să primească fructul dorit. Aveau ei grijă să recupereze peste hotare.

Asta îl făcuse lacom și rău. Era un om însemnat. Numai că uneori „om însemnat” echivala în percepția oamenilor, ca om rău.

- Jos șpagarul! strigară șoferii înarmați care cu ce apucaseră în noaptea revoluției. Dar cu frică. Dacă avea să se întoarcă. Răutatea i-a fost de folos și în fața furiei celor ce pusese stăpânire pe întreprindere cu arma în mână. Sfătuit să plece

acasă, Marcu n-a stat nicio clipă pe gânduri, mai ales că își luase banii strânși din vreme. S-a hotărât, să intre în presă și în industria alimentară. Habar n-avea cum se fac asemenea lucruri. L-au deslușit tot specialiștii puși la dispoziție de aceiași tovarăși cu ochi albaștri. Și numai în câțiva ani s-a trezit posesorul unei averi impresionante. Dar nu uitase niciodată porcăriile făcute pe drumul devenirii sale. Iată de ce ajunsese a da dreptate părinților care-l sfătuiau să treacă pe la biserică să se roage.

- Mai du-te maică pe la biserică, spovedește-te și cere iertare pentru păcatul lăcomiei! Așa a ajuns iscusitul părinte Stoleru, să-l convingă că este bine să facă și câte o donație. Și cum păcatele erau foarte mari, și donațiile au fost pe măsură. Drept răsplată, părintele se hotărî să-i picteze chipul în biserică, asemenea marilor voievozi, în mărime naturală fără să-i pună coronită pe cap, dar care să poarte la picioare inscripția Dan Marcu – donator. De aceea avea voie să intre și cu mașinoiul în curtea bisericii de unde demară grăbit. Afaceristul își scoase mobilul placat cu aur și pietre prețioase și-și sună odrasla:

- Alo, Petruș, ce faci măi băiatule?

- Stau la județ să-mi aprobe chestia aia cu „cornul și laptele”.

- Dă-i mă-n p.... mă-sii ! O să le mai dau „mălai” la p... vară!, zise Dan Marcu cu emfază.

- Și contractul?

- Îți garantez eu că după câteva articole în ziar, o să vină să-mi ciugulească din palmă!

- Bine, atunci mă duc cu băieții!, conveni Petruș Marcu ușurat, ca o beizadea de prim rang printre alte beizadele locale.

Își puse pofta de muncă în cui, apucându-se de alt chef prelungit pe banii babacului. Marcu senior nu mai spunea nimic de multă vreme. Îi știa obiceiurile. Băutura și iarba puteau să-l doboare. Asta era spaima bătrânului. De aceea când Petruș a ajuns într-un târziu acasă, fără să pară a fi consumat ceva, inima lui Dan a tresăltat de bucurie. Părea să fie în regulă.

- Bine mă, bine că mai dai și tu pe acasă, că trece Halloween-ul fără tine.

- Ai vrea mata, dar nu te las! O să vin cu gașca să petrecem împreună Halloweenul, aici, acasă! Trebuie să-mi iei un dovleac arătos, demn de rangul domniei tale.

- Adică ce vrei să spui?

- Ce-ai auzit! Vreau un bostan mare, care să fie pe măsura faimei și rangului familiei.

- Bine fiule! O să aibă grijă tata de toate! Pregătește-ți prietenii de o sărbătoare americană pe cinste. O să-ți aduc cel mai mare bostan din America, să crape lumea de ciudă! O să filmez petrecerea și o s-o dau pe post, să vadă toată lumea că unul este Marcu, care trage cu arcul.

- Tată, faci cacofonii: „Marcu care?” îl corectă Petruș în glumă.

- Ei, da! Tu nu vezi că nici profesorii de română nu mai sunt azi ce-au fost cândva! Uیți cât de greu am găsit un prezentator pentru televiziunea noastră.

- Dar și când l-ai găsit?

- Ce vrei fiule, interese mai presus de voința mea sunt uneori la baza deciziilor mele! Se dezvinovăți el de calitatea precară a persoanei angajate.

- Hai tată, c-am glumit! Am să te văd ce-o să faci cu protejatul județean, ca să obținem contractul!

- Uite, o să-ți arăt chiar acum!, zise Dan Marcu butonând la telefonul aurit și plin de diamante. Petruș zâmbi. Îi plăcea cum reacționa bătrânul când era provocat.

- Alo, ce faci dragă? Lasă gargara și anunță în ediția de seară că o să venim cu niște dezvăluiri importante despre „ăi mari”! Și ai grijă să faci în așa fel încât să ajungă și la urechile știi tu cui!, mai zise el pe nerăsuflate. La revedere și ai grijă ce faci!

- A-nceput dansul!, murmură Petruș cu admirație. Îi plăcea să-și măgulească din când în când bătrânul. Îi știa capacitatea de manipulare. Știa că zicala lui Șeicaru „Șantajul și etajul”, i se potrivea de minune.

Și într-adevăr seara se anunță cu mare pompă că se vor face mari dezvăluiri despre fărădelegile aleșilor județeni. Presa hămesită, a preluat știrea și a întors-o pe toate fețele. Se crease un început de atmosferă apăsătoare.

Lumea aștepta dezvăluirile, deși mai existaseră asemenea anunțuri, care în mod inexplicabil n-au mai ajuns să se finalizeze. Puțini ar fi bănuțit că la mijloc se construia un șantaj ordinar. Bineînțeles că vestea a ajuns unde trebuie.

Iar atunci când a doua zi, de dimineață, telefonul lui Dan Marcu sună strident pe bordul

bolidului său aflat deja în deplasare prin oraș, își dădu seama că anunțul și-a atins scopul.

- Ce-i nea Dane, am greșit cu ceva?, se auzi în receptor vocea șefului de județ.

- De ce spui asta, Dorian? se prefăcu afaceristul a fi cuprins de mirare.

- Păi de ce ai dat anunțul cu dezvăluirile?

- Habar n-am! Și-or fi luat aștia ai mei lumea în cap! O să mă interesez și o să văd ce se poate face! Șeful județului tăcea. Dar ce se mai aude cu cornul acela despre care-am vorbit?, își lansă întrebarea așa, într-o doară, ca o fumigenă, hârșitul Dan Marcu.

- Nicio problemă domnu' Dan, se rezolvă!

- Cum se rezolvă Dorian? Eu te-am servit tot timpul „cu de toate”, iar Petruș al meu a ajuns să stea de pază pe la ușile tale?!

- Exclus, domnu' Dan! Nici nu mai trebuie să vină, am actele pe masă. O să le semnez și o să ți le trimit prin curier.

- Apoi așa să faci Doriane! zise Dan Marcu, închizând telefonul brusc, ostentativ. Celălalt rămăsese cu vorba-n gât. Așteptase plicul degeaba. Trebuia să se mulțumească doar cu „cotizația” lăptarului. Mulțumit de felul cum procedase, își sună iar slujbașii din presă.

- Bună dragă, fii atent, mai amână vreo două zile anunțul de aseară! Și te rog să mă întreb înainte de a-l da din nou. Nu-l dai până nu îți spun eu, ai înțeles?

Mașina opri la semaforul care își schimbase culoarea chiar când discuta mai intens la telefon. Era cât pe ce să treacă pe roșu.

Claxonul unei mașini din spate îl trezi la realitate. Apăruse culoarea verde la semafor, iar el încă nu se mișcase din loc.

- Ce vrei bă golanule?, zise el cu glas tare înlăuntrul harabalei, ridicând și degetul inelar în fața parbrizului. Cel din spate nu-l auzi și nu-l văzu prin geamurile fumurii. Îl claxonă îndelung enervându-l. Demară, forțându-și cutia de viteze automată.

PROZĂ

MINUNILE DOCTORULUI ODISEI

- Urmare din numărul 49 -

► Violeta IONESCU

Doctorul Pavel se ridică, spumegând. Era prea mult!

– Domnule doctor! Dacă vă închipuiți că vă mai bateți mult joc de mine, vă înșelați. Nu știu, nu înțeleg ce urmăriți. M-ați adus aici, dar mă țineți izolat în citadela aceasta de piatră, mai ceva ca la pușcărie, lipsit de orice informație. Mă folosiți ca registrator medical al unor fișe-fantomă, îmi interziceți indirect să-mi practic meseria, blocându-mă cu practicile dumneavoastră... absconse! Au ajuns babele satului să-mi dea indicații prețioase despre cum se face profilaxia bolilor contagioase îngropând nu știu care plante pe la răspântii... Sunteți într-adevăr un inventator genial sau un farseur de duzină, să știți că asta chiar nu mă mai interesează. Plec! De data aceasta chiar plec. În asemenea condiții, nici un sfânt n-ar rezista. Rămâneți sănătos aici până la adânci... tinereti și dacă tot ați descoperit secretul vieții veșnice, aplicați-l pe dumneavoastră, nu mai cereți discipoli de care să vă bateți joc. Nu aveți nevoie de așa ceva. Lăsați-ne pe noi, „colegii” mai tineri, să vă admirăm de la distanță, până când vă hotărâți cui să vă încredințați secretul descoperirilor dumneavoastră: umanității sau mormântului. Continuați.

– Doctore Pavell!, se ridică de data aceasta bătrânul, barându-i drumul. Statura lui uriașă era ca o stâncă aruncată de o vrăjitoare în calea lui Făt-Frumos. Dacă vrei să pleci, vei pleca. Eu nu te țin aici cu forța. Nu înainte însă de a afla ce gândesc despre dumneata. Stai jos!

Nu era o invitație. Pavel de așeză, vrând-nevrând.

– De când ai venit aici, te urmăresc „la microscop” ca pe o bacterie neverosimilă. Întâi a fost doar o ipoteză, acum e o certitudine. *Ești o bacterie neverosimilă!* Adică: ai trăit atâtea luni în condiții imposibil de suportat pentru o ființă normală, iar acum, când vreau să te scot la suprafață, te sufoci – deși s-ar zice că posezi toate calitățile unei ființe normale!...

Pavel încercă să protesteze, dar nu era chip.

– Taci și ascultă! Ai terminat o facultate? Ei bine, o termină toți cei care au în firele de păr mai mult zinc și cupru decât iod, plumb și cadmiu. Ești ambițios, foarte bine. Câți ani ai învățat? Cinci, șase, nouă? Eu învăț de 60 de ani și tot nu știu nimic. „Un plus de cunoaștere se plătește cu un surplus de ignoranță” - Eddington a spus-o, nu eu. Învățământul superior nu e decât o treaptă până la momentul când mintea începe să-ți meargă și gândești. Nu te-ai întrebat niciodată de ce nu moștenim ereditar informația acumulată cu atâta trudă de generațiile anterioare? Ni s-a făcut „tabula rasa” și trebuie s-o luăm de la capăt, dar ce șansă! Ce minunată șansă de a vedea, de a interpreta *altfel* lumea, de a o re-crea! Și asta se repetă în milioane de exemplare, din care doar unu-doi scot ceva. Dar când scot... Natura nu e risipitoare! Te-am adus aici, ți-am lăsat libertatea să vezi. Ți-am oferit o nouă șansă, nu crezi? Poți s-mi spui ce ai făcut cu ea?

– Bine, dar...

– N-am terminat! Ți-am lăsat timp să te aclimatizezi. Ești născut la Dunăre, după cum am auzit, nu ești de-al nostru. Porți în celulele ființei dumitale sălcii, ape tulburi, orizonturi deschise, forme domoale. Se vede. Aici, noi suntem oamenii muntelui! Fiecare sol, cu biosfera lui. Fiecare formă de viață, cu peisajul din care se naște și pe care, fără să știe nici ea, îl arată lumii. Noi, cei de aici, purtăm în sângele nostru structura stâncilor astea, fiecare celulă, fiecare fibră a ființei noastre este oglinda lor. Suntem chiar mai mult, un album cu fotografii ale tuturor timpurilor care au trecut peste crestele astea. Te-am lăsat un an... Destul de puțin, e drept. Dar am așteptat ca măcar patru anotimpuri să-și pună amprenta pe retina dumitale, pentru ca fiecare sistem nervos al celulelor dumitale să înregistreze acest peisaj în dinamica lui. Să ți-l însușești. Cu toate că permanenta dumitale dorință de a pleca a funcționat ca un puternic inhibitor, sunt convins că ceva tot a rămas. În baza acestui „ceva” te-am chemat astăzi aici. Știu că ai probleme cu familia. M-am gândit și la asta, ca

să nu mai zici că sunt un monstru preistoric. Am sunat la minister și am cerut suplimentarea unui post de medic de laborator la clinica de la Sforul Muntelui...

Pavel era de-a dreptul uluit.

– Domnule doctor, mă copleșiți... Aceasta e specialitatea soției mele, dar de unde...

– Mai pleci?

– Acum chiar că nu știu ce să zic... Ar trebui întrebată și ea...

– O femeie care își iubește bărbatul îl urmează și în iad! Comparația nu e adecvată, dar e concludentă.

Pavel se simțea din ce în ce mai amețit, ca o muscă prinsă în pânza unei uriașe arahnide.

– Nu știu ce să mai cred... Să înțeleg că momentul când v-ați hotărât să cereți un post aici pentru soția mea a însemnat decizia... de a vă divulga... secretul?

– Uite ce e, doctore! În afara faptului că ești un mare ambițios, permite-mi să-ți spun că ai și un foarte mare defect. Dar m-aș bucura să ți-l descoperi singur. Vino acum să-ți arăt grădina mea de zarzavat.

Nu, cu omul acesta nu era de glumit! Iar Pavel se lăsa purtat, ca într-un scrânciob, oscilând din înălțimi amețitoare în hăuri adânci. Îl urmă, zâmbind cu amabilitate. Privindu-l cu mai multă atenție, văzu bucuria copilărească a muntelui acesta de om, care își admira opera verde.

– Le recunoști? Ia să te vad! Asta e matru-na, de care ai auzit. Descântată și îngropată la răscrucile satului, ferește de ciumă și de holeră...

Pavel parcă se trezi din visare. Doctorul Odisei vorbea sau baba din sat? Îl urmări mai atent. După fața lui, luminată din interior, părea că intrase deja pe porțile vrăjite care se deschid cu „iarba fiarelor”...

– Asta e „dosnica vânătă”, iar asta „dosnica galbenă” – *carpesium abrotanoides*, floarea de urât, „îndărătnica”. Nici ea pe sine nu se suportă, nu vezi cum îi stau florile spate în spate? Cea mai rea floare de descânt: malefica!...

Pavel era cât pe ce să intervină, dar exclamația bătrânului îl opri:

– O, dar iată că am ajuns și la ea! O recunoști? Dacă nu, dă-mi voie să fac eu prezentările: Doctorul Pavel și... Frumoasa Doamnă Mătrăgună! Marea Doamnă a pădurii, Împărăteasa ierburilor!...Salut-o, hai, ce mai stai?

– Îmi pare bine, înclină Pavel capul, decis să se supună jocului, ori ce ar fi.

– A, nu, nu așa! Fă o plecăciune până la pământ și urează-i cu convingere: „Bună dimineața, Frumoasă Doamnă Mătrăgună!” Să știi că nu reacționează la îndărătnici sau ostili. Și nici eu nu mi-aș permite să-i fac cunoștință cu oricine... I s-a spus *Belladonna*, în ciuda faptului că, aparent, nu este mai arătoasă ca alte ierburi, dar până și savanții au simțit că au de ce să i se adreseze reverențios. Fiindcă ea... simte, înțelege? Simte tot, nu o poți minți! Pe ea trebuie să o lauzi, să o slăvești, să o înconjuri cu iubire nedisimulată!

– Cu iubire, ați spus?

– Da, da, cu iubire, fiindcă numai iubirea vindecă, doctore! Românii au un cult pentru mătrăgună, la care vii curat, să ai gânduri curate, să fii mâncat, băut, să nu ai niciun disconfort trupesc sau sufletesc. Și, ajuns, să te asiguri că și ea este în aceeași bună stare ca să te poată asculta... Abia atunci o saluți cu plecăciune, o preamărești... Descântecul la mătrăgună este un adevărat poem, o bijuterie stilistică plină de sensuri, o rugă păgână, dacă vrei.

– Nu pot să cred că vă preocupă descântecelul...

– Dacă mă preocupă?! Dumneata ai pus vreodată urechea la pământ?... Ei bine, eu am pus-o. Și am auzit nu numai tropotul cailor îndepărtați, ci și tunetul magmei! Nu numai foșnetul cârțitei, ci și bocetul femeii care își plânge copilul îngropat, căruia nu i-a dat nimeni de leac. Și atunci am înțeles că rostul meu pe acest pământ este să caut, să combin, să gădesc! Și am dat la o parte copacii din cauza cărora nu vedeam pădurea, și am dat la o parte lemnul din cauza căruia nu vedeam arborele vieții din el. Eu am găsit o aureolă acolo, în miezul lucrurilor, și am furat-o!, mai adăugă doctorul Odisei, transfigurat.

Rămas fără aer, Pavel inspiră adânc. Ce mai era oare de spus?

– Ce să zic, sunt impresionat... În privința descântecelor însă, dați-mi voie... Ceremonialul poate fi benefic, dar științific...

– S-o crezi dumneata!, tună bătrânul, gata să-și piardă răbdarea. Fii atent aici. După un ritual complet la mătrăgună, dacă bolnavul nu se însănătoșește, planta se ofilește și moare. Auzi dumneata?! Deci, fii atent: omul moare în spital sau la el acasă, în patul lui, iar mătrăguna moare și ea, acolo, în poiana ei. Ce zici de așa ceva? Fiecare mătrăgună uscată reprezintă un mormânt! Poți să explici chestia asta?

– Păi... se ofilește când îi vine vremea, murmură Pavel.

– Pe dracu! N-ai înțeles nimic! Se vede că nu tragi cu urechea la pământ! Nu comunicu lumea vie, asta e.

Scos la cărare, Pavel înțelegea acum că nu așteptase în zadar.

– Domnule doctor, mă dau bătut. Sunteți un magician, m-ați fascinat. Sunt lucruri la care nu am reflectat îndeajuns până acum. În sfârșit, începe să se ridice cortina...

– Da, și în spatele ei stă altă cortină, și alta, și alta...

– Și eu am această senzație. Cred că încep să înțeleg. Prima cortină, pentru mine, ar fi... „de ce se usucă mătrăguna”.

– I se zice „plantă-om”. Știi? Ai mai văzut vreun doctor care să-și recunoască incapacitatea și să împărtășească soarta pacientului său pe care nu l-a putut salva? Și asta fără să fi depus vreun jurământ pe altarul lui Hypocrat!

Pavel privea îngândurat răzorul pe care se răsărau în soare Frumoasele Domane Mătrăgune, legănându-și florile lor brun-violet din care, până în toamnă, vor ieși „cireșele lupului”.... Era din ce în ce mai cucerit de tainele omului acesta minunat care face minuni... Înconjuraseră casa și acum se aflau în dreptul ușii de la intrare.

– Și, dincolo de toate aceste cercetări, care este contribuția dumneavoastră?

– A mea? Niciuna! Natura nu poate fi inventată, ea există, iar eu nu fac decât să observ cum funcționează. Atât.

– Domnule doctor, femeia de aseară a fost o glumă, nu-i așa?

– Glumă?

– Da, o mănușă aruncată... sorții tuturor geneticienilor din lumea asta, adăugă Pavel, zâmbind.

– Dar cine crezi dumneata că sunt eu?

– „Omul cu aureola”... Nu e cazul să fiți modest! Recunoașteți de bună voie că ați reușit reprogramarea limitelor speciei umane și nu vi se întâmplă nimic...

„Olimpianul” doctor Odisei zâmbi cu toată fața, poate pentru prima oară de când erau împreună.

– Doctore Pavel, în ciuda defectului dimitale, pe care aș vrea să ți-l descoperi singur, mă bucur că te-am cunoscut, conchise împăcat bătrânul. Și poate, cine știe, în ziua când va naște Ana a lu’ Săvan a Petrei... ne vom cunoaște mai bine!

► Gina ZAHARIA

PROZĂ

MAGICIANUL

Sunt orfan. Nu mi-am cunoscut mama decât într-o noapte, în vis. I-am zis femeia cu vioara. Am ales-o dintr-o mie de nimfe. Avea ochii mei, buzele și inima mea.

Stăteam rezemat de un copac, eram mic și flămând. Cerul era întunecat și parcă dădea să plouă. Purtam o bască pe cap și pantaloni scurți, cămașa nu mi-o amintesc. S-a apropiat de mine și mi-a întins ceva de mâncare. Nu știu ce era, dar m-am săturat repede și mi-a ajuns pentru tot restul vieții. Nu am mai visat-o de atunci. Am căutat acel copac zile întregi. Parcă-l vedeam la margine de râpă, dar dispărea îndată...

- Hei, cu cine vorbești?

- Aici erai?! N-ar fi trebuit să mă ascuți! E povestea de dincolo de zâmbetul meu...

- Oricare ar fi, ascunde-mă în ea. Să fiu acolo, cu tine.

Purtăm talismane la fel, din scânteieri multicolore. M-ai învățat să-mi ascund emoțiile într-o paradă a anotimpurilor, de acolo nu mi le poate fura nimeni, nici măcar tu când negociezi cu iscoadele solare. Ai vrea să curgă peste galaxia mea, să mă încurce în așa fel încât să descompun tăcerile în sonete. Le-ai păstrat și tu, și eu le-am păstrat.

De fapt, toți ghețarii sunt fosforescenți. Așa îi vedem. Din ei modelăm figurine cu noi, le așezăm în jurul unei mese, apoi ne prefacem că dormim. Eu somnul tău, tu somnul meu. Adunăm fagurii ultimei veri și ne promitem că asta nu e tot.

- Dacă ai fi să botezi un spin, ce nume i-ai pune?

M-ai luat în brațe și ai tăcut. Apoi mi-ai desenat o stâncă. Doamne, am zis, câți alpiniști își vor fi strivit curajul să atingă cerul și câți au învățat că un pumn de verde face cât tot albastrul la un loc? Lângă ele sunt cunile de lut în care se

adună mărgeanul. Cred că am învățat cum se face: trebuie doar să fii treaz puțin după miezul nopții. Și să strigi atât de tare că ți-e dor, încât să se arate fulgerul.

- E-hei, de câte ori am sărit în gol...

- Ultima dată aveai brațele pline de zgârieturi. Așa... ca niște fluturi.

- Lasă, că nici tu...

- Măcar am învățat lupii să-și vândă pădurile.

Uneori am trișat. Cea mai adâncă pădure am păstrat-o pentru mine. I-am dat un creion și i-am spus să-și adune copacii. A început să taie pânze din frunze de stejar și să le îndemne să migreze. Știa că din miezul lor vine muzica. Odată m-a prins inversându-i stările. Privirea ei m-a înțepat. Nu mă putea vedea oricine. Singura sa reverență purta cele mai fine mănuși. În zori de zi le-am schimbat. Ba nu! Le-am dat pe câțiva bănuți! Și acum îi am în buzunarul vremurilor bune!

Îmbrățișarea mea e din puncte de suspensie. Prima dată mi-a fost mai greu. Apoi am trecut-o peste ziduri, oricum eram nevoită să revin. Hainele, croite după tipare serafice, lovesc țărături îndrăgostite și timide, ca mai apoi să le răsucescă în sezoane ploioase, punând deoparte o vorbă dulce.

- Dacă ai avea o eșarfă albă sigur ai arunca-o în mâl?!

- Am șters cu ea o lacrimă. Ajunge! Mai am doar una.

- Asta e. De unde nasturii tăi de nuferi?

- Cândva mi-ai promis că nu așezi tâlhari pe drumurile suspendate. Sunt pitici dar au vocea puternică. Dintr-un bemol pot invoca vulcani. Unul poartă mereu o amuletă. Ți-a cerut apă.

- Și i-ai dat? Cum, i-ai dat?

Am strâns pumnii și am închis acolo toate urletele mele de drag.

- Magicianuleeeeeee!

O ceață nebună mi te-a luat și s-a făcut deodată un sat cu multe case, toate încuiate.

Sigur una dintre ele va fi fost, într-o altă viață, casa noastră. Un străin învăța să înoate și își tot căra un lac după el. Era simpatic și mi-a amintit de tine. Avea în palme ciorchini din viile noastre. Iar viile veneau în avalanșă... și vinul era... magic...

Dar și avalanșele au rostul lor, desigur! Când se opresc la doar câțiva pași de mine, e ca și când am uitat cine sunt. Te simt respirând, arunci în stânga și-n dreapta cu zâmbete și-mi promiți că mă vei lua cu tine la reprezentația dimineților cu joben și frac. Că eu voi avea loja mea.

Aprind un chibrit. Suficient cât să aflu că așteptările vin din alte fotografii. Vin și pleacă. Unele mă ating, altele îmi șoptesc un descântec. La marginea pământului roiesc mereu drumuri. Îmi spui că-s nomada care știe să coboare ca o regină din căruțe cu coviltir. Din cărțile mele de joc ies vulturi perechi și se întrec în glume. Eu nu glumesc. Nici nu caut urme de melc. Dacă sunt, sunt și gata! Deșerturile, uneori pretențioase, abia dacă își păstrează parfumul nisipului, dar le pregătesc săli imense în care să-și invite speranțele și să le asigure că nordul are un sceptru împrumutat, numai bun de urmat. Aici am inventat. Așa faci și tu, Magicianule! Am luat satul acela și l-am așezat acolo, la tivul pământului. Poate n-au fost decât câțiva metri, dar l-am fixat în coordonatele cele mai sigure, sau, cel puțin așa am crezut. Uneori își aruncă săgeata peste zidurile despre care vorbeam mai devreme. Vezi? De câte ori înaintez spre centrul gândului, mă trezesc în cuburi de sticlă. Și de acolo direct într-un album. Dar dacă din această călătorie am parte de mirodenii, de ce n-aș hrăni și îndrăgostiții de pe altă planetă?

– Magicianule! Au trecut câteva veacuri și tu plimbi holdele alea în dublu sens, de câte brazde paralele mai ai nevoie pentru a fi sigur că galeria orbilor se deschide fix la ora de platină? Și de ce ai vocea răgușită când refrenul inimii tale își coase notele de cer?

Am auzit că se poartă sârma ghimpată. Carapacea e un accesoriu. Dacă mai adaugi și două safire, e perfect.

– Uneori am impresia că toate simfoniile întunericului sunt ale tale. Să nu falsezi!

– Aaaa, aici erai? Vântul mi-a spus că te-a zărit învățând cosașii să-și poarte lanțurile spre izbândă, de unde atâta pricepere?

– Crezi că m-a ascultat vreunul?

– Poate cel mai nou.

– Acela are de dus... Îmi place să-l văd cu mânecele în țărână, într-o secundă poate semăna toți macii lumii.

– Chiar în fiecare din ei sunt eu?

– De ce nu-mi răspunzi? Sunt ori nu?

Când am întors capul nu mai era. Magicianul își uitase bagheta în inima mea.

Un copil cu pantaloni scurți și cămașă de in avea în mână un colț de pâine. Din ochii lui se rostogoleau lacrimi. Una pentru mine, una pentru tine...

REMEMBER

LUI ADRIAN PĂUNESCU

► Răzvan DUCAN

Gând de 20 iulie!

Mi-e Adrian de tine, Păunescu,
Mi-e domnule și drag poet și frate,
Tu cel născut de-un Sfânt numit Ilie,
Dând astfel zilei plusul de carate.

Nu a țipat atunci nici un signal,
Nevestindu-te vreo coadă de cometă,
Născut-ai fost de doamna-nvățătoare,
Când domnu-nvățător scria cu cretă,

Pe tabla unei școli din Copăceni,
Din Basarabia, ce-a revenită acasă,
Trecut-au Prutul, cum s-a ordonat,
Ducând cu ei o naștere miraculoasă.

Ca bagaj avut-au armele luminii,
Punând învățătură pe vitregite hărți,
Stând între cărți, ei au născut o carte,
O carte vie, ce va scrie cărți.

Uluitoare a fost clipa ivirii pe lume,
Când tunurile trăgeau direct din minereu,
Norocoși am fost că în Limba Română,
S-a călit buzduganul versului tău.

Ni s-a băgat în traistă cu tine,
Dându-ne cât a putut să-ncapă-n ea,
Nașterea ta a fost semnul ceresc,
Dovadă că încă Dumnezeu ne iubea.

Of, de s-ar putea să te mai naști odată,
Așa cum cerut-ai părintelui tău ideal,
Oriunde ai vrea în Basarabia sau în Regat,
Oriunde pe colinele dulci din Ardeal.

El a iubit valorile

El a iubit valorile
Și valorile l-au iubit pe el,
Pentru stelele găsite,
S-a așternut cer.

Prin satele și orașele românești
A dus sare și piper,
A catalizat cunoașterea istoriei neamului,
Limbii române i-a fost grănicer.

Între imnuri și rock,
A limpezit liniști în semeni
Și a îmblânzit fiara nenoroc.

A fost o vindecare de urât
Și o îmbolnăvire de frumos,
A dat combustie zborurilor,
Bătând în cuie ușa din dos.

A făcut prinți din oameni de rând,
Și din cenaclu castel,
A propus profilaxia prin artă,
Pe lângă florile de mușețel.

El a iubit valorile
Și valorile, fără tăgadă, l-au iubit,
O generație întreagă și-a luat lumina,
De la versul său aprins de-un tainic chibrit.

Eu știu unde ești

Nimeni nu crede că tu nu mai ești,
Întreabă de tine gutuile-n ferești,

Și oamenii pe drum mă-ntreabă,
Pe unde mai ești dus cu treabă.

Le spun că prin idei și insomnii
Și-o să le-aduci cărți cu poezii,

În care fiecare va regăsi în parte,
Poveștile lor de viață și moarte.

Atunci se liniștesc, cum le e-n fire,
Că știu că n-ai să-ntârzii la-ntâlnire.

De drag de ei luat-ai chip de-al lor,
Și cu un rost acuma umbli prin popor.

Din casă-n casă mergi cu cerbicie,
Nevinovați să-i vindeci de vinovăție.

Zile luminoase să le bagi în înserări
Și să le mai iei din frământări.

Versul tău să-l arate în ei, pe poet,
În sămbure de suflet nemângâiet.

Te simt în vorba lor, în îndemn și suspin,
Că lor ești lângă pâine, lângă vin.

De-ncep și eu să nu mai cred că nu mai ești,
M-alătur gutuilor de prin ferești.

M-alătur streșinilor care de tine vorbesc,
Prin culorile din steagul românesc.

M-alătur fumului care din deal în deal,
Vorbește pân` la cer, de tine, în Ardeal.

Acum când scriu simt o căldură mare,
Eu știu unde ești, în vecini, după sare.

IN MEMORIAM

CIPRIAN CHIRVASIU

► Mariana CORNEA

***ne-ai zâmbit depărtându-te
(poetului Ciprian Chirvasiu)***

lăsându-ne întrebările grele
și cuvintele acelea nemișcate
ce pasăre se va mai îneca cu ele
„zicând ierbii că este”
prea devreme ai învățat să fluieri
ca un urlet
ca o sugrumare
zâmbind
în numele tău
te întreb
cuvintele cad înroșind pământul
sau sângele l-ai așezat de unde sosește timpul
o răsucire și-o piatră albă
urmăresc aerul în care ți-ai pus sufletul
n-o să le spun nimic
n-o să le spui nimic
nimic
nimic

din încremenirea zborului tău
va fi doar liniște
și-o noapte umedă

Pe lângă piatră

Văzusem măreția și adâncul mi se liniștise într-o noapte albă de gândurile-i înalte, de sfioșenia-i cumplită ca un stern deschis, se subțiasse ca o pasăre care ar fi putut fi și-un fir de nisip, în pântecul mării un lona al cuvintelor, în care un simplu om „ până la durerea fizică”, împingea asemănările unei înfășurări de ape, singurul lucru pe care-l mai putea face, renăscându-se condamnat la moarte.

Poetului Ciprian Chirvasiu -
amintiri din vara anului 2017 când am participat la „Noaptea albă a poezilor” București - Cenaclul –Direcția 9

► Daniel DĂIAN

IN MEMORIAM

CIPRIAN CHIRVASIU

nu știu ce lungime are o capcană
 și dacă toată tensiunea asta ține în loc de sânge
 nu știu nici măcar cum aş putea
 să te dezobișnuiesc de capriciu
 pentru că el este de obicei
 principalul doborâtor al lui unsprezece
 și octava care aliniază liniștea pe un singur rând
 înaintea tuturor lucrurilor
 însă
 dacă nu te împiedici
 cu siguranță uiți
 nu sunt complexat de biografia prost vasculariza-
 tă a pașilor mei
 pentru că văd ansamblul dintr-un alt punct de
 vedere
 cu rost și fără rost
 iar curajul meu tocit spală cifrele care alcătuiesc
 orele fiecăruia
 pe picioare
 (este cred eu și asta un fel
 de aleluia)
 mai departe
 nu știu dacă am puterea să număr alungarea
 metabolismul sufletului meu
 pur și simplu a căzut într-un fel de rugăciune
 venită să bandajeze rănilor pentru a nu putea
 să aibă la rândul lor copii

să conviețuiesc cu exactitatea insomniilor tale
 care picură constant din confuzia punctului mort
 ce presupune un efort matusalemic
 de a decoda claritatea
 cu o viziune neexprimată
 înseamnă că sunt abia la începuturile fierbinți
 ale cartilajului care acoperă intimitatea
 cu 180 de grade
 laturi și unghiuri precise
 dar uite așa curg în extaz moleculele înainte de
 a muri
 așa îmi voi pune pielea în gips pentru a supravie-
 țui
 într-o concentrare nemișcată
 senzația de rece
 dacă plictiseala și-ar face singură un update
 la fiecare șase luni
 nu aş mai avea nevoie să mă descriu
 seară de seară înaintea ta
 și ne-am încălzi într-un fel sau altul
 toată liniștea

IN MEMORIAM

CIPRIAN CHIRVASIU

► Carmen SECERE

1. dialog cu moartea

aș sta la o vorbă cu tine și ți-aș povesti
cum tata îmi construia o barcă în fiecare zi
cu mâinile goale și mă învăța să cânt
în inima furtunii când marea își va trimite
ultimul val să mă răpească pământului
și cum într-o zi m-a lăsat singură
fără vâsle

ți-as mai spune și despre câteva porturi
pline de suflete oarbe
care ne așteaptă pierdute pe chei
să le ținem de mâini

aș sta la o vorbă cu tine
despre oameni despre oa-meni
auzi

frica n-are pleoape eu te știu
n-ai curaj să te dezlegi la ochi

2. cruci în flăcări

în fața oglinzilor
teama că ne-am putea pierde
m-a învățat cum crește
noaptea

nu mai e timp
cuvântul descântat
din vârful muntelui se strigă

pe creasta întunericului
stelele par niște cruci în flăcări

glasul meu te cheamă
din celălalt
plâns
alb

NOTE DE PEREGRINĂRI LITERARE

PIAȚĂ ȘI CARTE, DESPRE ANTICARIII MAROCANI

► Roxana RACARU

S-a întâmplat să fiu în vara aceasta în Maroc pentru câteva zile și să rămân în Rabat, capitala administrativă a regatului, pentru 2 sau 3 nopți. Cine cunoaște orașele orientale a auzit probabil de Medina (oraș vechi, sau centru istoric) și de souk (bazar, piață) – de cele mai multe ori bazarul e în orașul vechi, părăind, pentru ochii noștri neobișnuiți, că se suprapune cu acesta. Iar orașul vechi? E un adevărat labirint de străduțe în care mai bine ești însoțit prima dată (și te pierzi în orice caz a doua sau a zecea, sau a treizecea oară). De cele mai multe ori străduțele sînt atît de strîmte încît aprovizionarea magazinelor se face cu cărucioare de marfă supraîncărcate împinse anevoie printre trecători... Ca să vă faceți o idee, o poză, luată pe la ora 9 seara pe bulevardul (avenue) Mohammed V, partea care trece prin Medina (orașul are și străzi la dimensiunile la care sîntem obișnuiți în Europa, și cartiere ultra moderne).

Dar de ce vă povestesc toate acestea, pentru că am avut două plăcute surprize în timpul

șederii mele la Rabat: prima, că în Medina, printre tarabele cu produse chinezești, mirodenii, fructe, atelierile de artizanat sau standurile (cum s-ar zice) cu mîncare de tot felul (despre ce se găsește de cumpărat aici s-ar putea scrie o carte întregă), am dat peste o tarabă cu... cărți. Peste un anticar deci. Am plecat de lîngă el cu ultima traducere în franceză din Haruki Murakami (*L'incoloro Tsukuru Tazaki et ses années de pèlerinage*) luată cu 20 de dirhami (fără să mă tîrguiesc, e echivalentul a 2 euro).

A doua surpriză în centrul orașului, în zona impregnată de arhitectura colonială franceză de data aceasta, a fost să dau peste un soi de tîrg estival al anticarilor, pe care nu știu cum de nu l-am remarcat în anii din urmă... Fără reclame, nume de manifestație, microfoane, colocvii, de altfel nu e nici un fel de pancartă sau nume afișat pe ni-căieri... Un lung șir de corturi albe ticsite cu cărți avînd în spate parcul ; iar în față, dincolo de șirul

de arbori cu bănci, cafenelele cu mese revărsate pe alee.

Nu sîntem la Casablanca, oraș modern, capitala economică, unde tradiția saloanelor și a tîrgurilor a cuprins și lumea cărților... Dar vînzătorii de cărți sînt o prezență obișnuită în centrul Rabatului, cei mai modești cu cărțile așezate de-a dreptul pe trotuare sau în pasajele cu coloane de-a lungul cîtorva străzi principale. De multe ori pe lîngă cărți (în arabă sau în arabă și franceză) găsești ziare și mărunțișuri diverse, de la bricete sau pachete de batiste de hîrtie la pixuri sau alte produse de papetărie. Fără să idealizăm: se intitulează „bouquinistes” (anticar, în franceză) și vînzătorii de CD-uri piratate din Medina...

Și totuși, în corturile anticarilor din centrul orașului sînt cărți, multe din ele în arabă, dar și în franceză, engleză sau germană... sau tablouri (altă istorie, cea despre Sidi Van Gogh de exemplu) iar corturile înseși, identice, spațioase, așezate într-un loc frecventat și prețuit de turiști și locuitori ai orașului deopotrivă, nu sînt mici întreprinderi individuale. Anticarii sînt aici cu acordul și organizarea primăriei, și asta în fiecare vară de... păi, dintotdeauna, după interlocutorii mei.

Cărți printre tarabele de zarzavaturi ? Sau corturi organizate de primărie în parc pentru ca trecătorii să se oprească să citească și să cumpere o carte ? Vă las să vă imaginați scena la noi în orașe.

ANIVERSARE

MAESTRU AL ACUARELEI NICOLAE PLACICOV, LA 80 DE ANI

► Corneliu STOICA

Acuarela este un gen de pictură care începând cu cea de a doua jumătate a secolului al XVIII-lea a cunoscut o deosebită dezvoltare în Anglia, Franța, Italia, Germania și Austria, influențând atât evoluția peisagisticii cât și a artei portretului. În țara noastră ea a fost practică de Carol Pop de Szathmary și mai apoi îmbrățișată și de Grigorescu, Luchian, Ressu, Iser, Pallady, Steriadi, Dărăscu, Tonitza, Max Arnold, Al. Phoebus, Schweitzer-Cumpăna, Mihail Gavrilov ș.a. Mai aproape de noi, în acest gen au creat opere de mare expresivitate Constantin Găvenea, Adrian Podoleanu, Constantin Radinschi, Mihai Cămaruț, Ștefan Hotnog sau Ion Murariu, ca să menționăm doar câteva nume de artiști care aparțin arealului dobrogean și moldovean.

Pictorul tecucean Nicolae Placiov, membru al Filialei Galați a U. A. P. R. din 1994, care la 28 iulie (n. 1938) a împlinit venerabila vârstă de 80 de ani, are cinstea de a se număra printre acești mari acuareliști români contemporani, dedicându-se în exclusivitate acestui gen al transparenței și delicateții culorilor. Un gen dificil și pretențios ca realizare, fiindcă solicită din partea pictorului un dezvoltat simț de observație și rapiditate în execuție (revenirea nu este posibilă), dar și ca mod de păstrare, deoarece lucrările în acuarelă se pot deteriora mai ușor, necesitând deci un regim deosebit de protecție.

Născut în satul Berheci din comuna Gohor, pictorul a absolvit Institutul de Arte Plastice „Nicolae Grigorescu” din București, Facultatea de

muzeologie-desen, după care a lucrat, până la pensionare, ca profesor în învățământul gimnazial și liceal din Tecuci. În paralel a desfășurat și o bogată activitate artistică. A debutat în 1967 în

cadrul Salonului de toamnă al artiștilor plastici din Galați. De-a lungul anilor și-a organizat peste 25 de expoziții personale la Tecuci, Galați, Focșani, Bacău, Iași, Onești, Vaslui, Bârlad, Slobozia și a participat la numeroase manifestări de profil cu caracter județean, interjudețean și național. S-a afirmat și s-a impus ca un redevabil acuarelist, cultivând cu precădere peisajul și natura statică. Cu o pasiune rar întâlnită, el a strbătut plaiurile țării și prin intermediul culorilor de apă a immortalizat imagini care emoționează și declanșează ample vibrații sufletești. Stăpân într-un grad foarte înalt pe toate

secretele acuarelei, artistul se dovedește a fi un excelent observator al realităților cu care vine în contact, este rapid și precis în execuție, spontan, limpede în exprimare, obținând prin procesul de fuzionare a culorilor efecte de mare sensibilitate, fluidități și transparențe de rafinament evident. O poezie tonică se revarsă din tablourile sale, care aduce în suflete bucurie, liniște și calm, o neostoită sete de a cunoaște și în direct locurile pe care artistul le-a cutreierat și cărora le-a redat frumusețea și specificul în iconografia lucrărilor.

În tablourile sale, peisajul este surprins în rotirea ciclică a anotimpurilor. În diferite momente ale zilei și în diferite condiții meteorologice. Privind-le, retina iubitorului de frumos receptează cu plăcere imagini din Vrancea, Covasna, Sighișoara,

Dimineață pe baltă

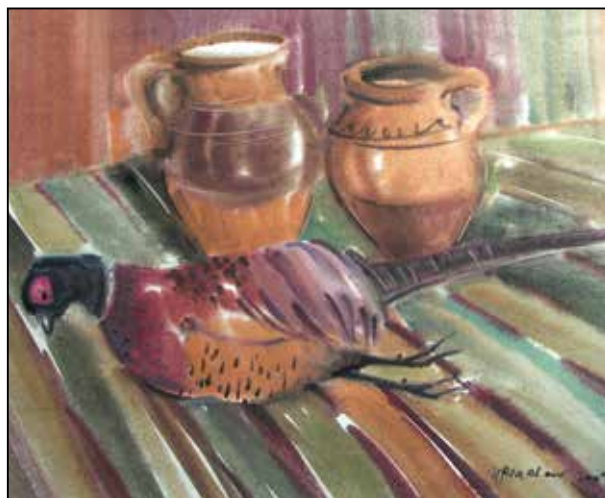
Bran, din Mirceștii lui Vasile Alecsandri, de la Putna, secvențe acvatice din Deltă și din bălțile dunărene, aspecte ale imensității Bărăganului sau ale bolții cerești. Spectacolul naturii este fascinant, îmbietor, fie că reprezentările configurate de artist evocă dimineața, amiaza sau momentul amurgului („Zori de zi”, „Dimineață pe baltă”, „Amurg discret”, „Amurg în Deltă”), vegetația abundentă („Stufăriș I și II”, „Plopi în Deltă”,

Iazul

„Păpuriș I și II”, „Sălcii în baltă”), iarna cu zăpezi imaculate („Pădure iarna”, „Coclauri înzăpezite”, „Zăpezi neprihănite”, „Se topesc zăpezile”), bărci pescărești („Din Deltă”, „Drumul spre „Deltă”) sau sate și drumuri din ținutul Vrancei („Toamnă montană”, „Drumuri în Vrancea”). Artistul este foarte sensibil la variațiile luminii și are capacitatea de a concentra în priveliștile plăsmuite poezia inefabilă a peisajului, rezonanțele unei muzici ce amintește de șopotul izvoarelor sau de mișcarea domoală a undelor. Placiov este nu numai un colorist sensibil, subtil în acordurile cromatice, dar și un desenator virtuos, un arhitect impecabil,

un organizator desăvârșit al spațiului plastic. În fața spectacolului mirific al naturii el știe să nu fie doar un simplu caligraf al datelor realului, ci să rețină esențialul, să sintetizeze, să interpreteze, să surprindă spiritul locurilor immortalizate în patruleterul tablourilor, să creeze o atmosferă generatoare de poezie și armonie deplină. Peisajele lui Nicolae Placiov se desfășoară pe întinderi vaste, transpuse plastic prin modalități diferite de a reda adâncimea spațială. Arcuirea dealurilor și a munților, drumurile întortocheate, contopirea la orizont a apelor cu cerul iau forme sugestive, apelându-se în aceeași măsură la

Natură statică cu fazan

linia desenului și la petele de culoare. Planurile se succed sau se intersectează. Culoarele calde și reci sunt folosite pentru a exprima apropierea și depărtarea în spațiu. Mișcarea este redată prin pensulație. Uneori, atmosfera tablourilor devine dramatică, albastrul întunecându-se spre fumuriu, iar locul petelor albicioase luându-l cele de ocră („Cer învolburat”, „Cer de furtună în Bărăgan”, „Zi mohorâtă”). Suprafețele catifelate din peisajele lui

Stâncă

Placiov au poezie, gracilitatea formelor le dau acestora un aer de puritate. Este mult sentiment în ceea ce așterne pictorul pe cartonul umed, o trăire consumată la înalte cote sufletești.

În lucrările reprezentând naturi statice artistul folosește o materie picturală mai consistentă, urmărind redarea materialității și stabilității obiectelor. Recuzita folosită este simplă, iar ordonarea componentelor în patrulaterul pictat este făcută cu știința respectării armoniei și echilibrului. Adesea, pictorul introduce în spațiul plastic și elemente din ornamentica populară. Culoarele își păstrează prospețimea și forța emoțională („Natură statică cu fazan”, „Vânat din Deltă”, „Vase și mere”, „Natură statică cu flori I și II”, „Rodul năvodului”, „Vase cu flori”).

Nicolae Placiov a ridicat acuarela la un înalt grad de expresivitate, el este un model exemplar de cultivare a acestui gen al artei, iar la cei 80 de ani împliniți este la fel de consistent și proaspăt în ceea ce așterne pe suportul de hârtie sau de carton. Îi urăm multă sănătate, putere de muncă, inspirație, îi adresăm un călduros „La mulți ani!” și-l așteptăm să ne încante în continuare cu lucrările sale, să ne ofere momente de adevărată înălțare și satisfacție estetică.

Ferma

Vânat din Deltă

TEATRU

CRINUL VIEȚII

► Victor CILINCĂ

La Centenar, povestea incredibilă a unui succes cultural internațional franco-român

Acuarela pictată de regina Maria în frumoasa obsesie a crinilor imperiali

CRINUL VIEȚII

Spectacol pentru întreaga familie, potrivite scenelor din România și Franța

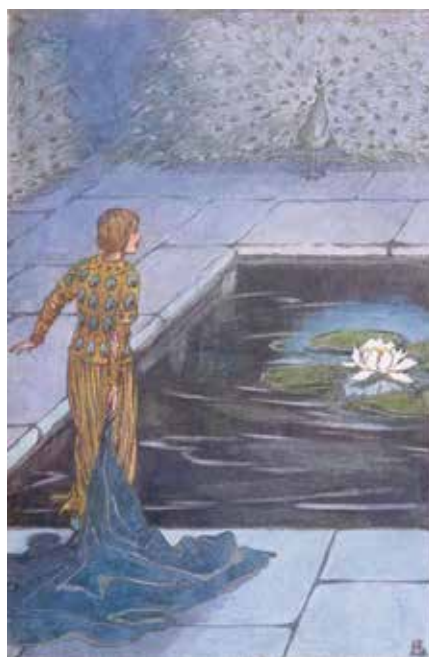
- Fragment -

Dramatizare de Victor Cilincă după basmul "The Lily of Life", scris de principesa Maria, viitoarea regină a României

* S-au folosit volumul „The Lily of Life”, tipărit în 1913, la Londra, precum și ediția în limba română, „Crinul Vieții”, scos în același an, la București) precum și (tipărit în același an, la Londra), cu sugestii

din montarea dramatizării basmului de către Louie Fuller, sub titlul „Le Lys de la Vie”, la „Opera din Paris și din pelicula „Le Lys de la Vie”, regizată de aceeași celebră coregrafă și inventatoare în domeniul tehnicii de scenă, cu Rene Clair actor debutant (ambele montări, din 1920, respectiv 1921, adaptate la dans, mișcare, efecte speciale, cu câteva schimbări față de textul cărții și „traducerea” cuvintelor în coregrafie – un fel de... „Cirque de Soleil”) – după descrierile cronicarilor francezi și ale ziarelor franceze. Filmul, de 17 minute, a fost considerat primul film de artă din istorie și o mare realizare pentru Franța.

În spectacolul din 1920, Fuller a inventat iluminatul de jos în sus, decoruri suprarealiste înfricoșătoare, în diapozitive negative, prafurile colorate care au supliniit încă neinventatele proiectoare color (pentru strălucire, artista inventatoare a încercat să folosească chiar și... radiumul, îmbolnăvind lucrătorii lui Edison!), pasaje cu proiecție de fim, globul disco, cu mult balet și chiar acrobație, pe muzica lui Hector Berlioz, „Cântecul silfidelor”...

Câteva dintre ilustrațiile celebrei Helen Stratton la ediția engleză a basmului

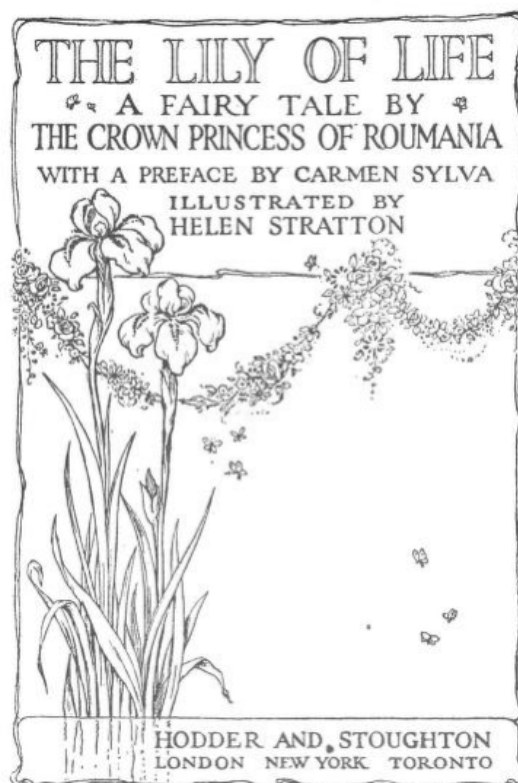

MOTTO: „În decursul unei lungi vieți, atâtia au venit la inima mea, încât moartă chiar, aș dori să mai poată veni la ea, de-a lungul potecii cu crini ce mi-a fost mândria și bucuria. Și acum vă zic rămas-bun pe veci: de acum înainte nu vă voi putea trimite niciun semn: dar mai presus de toate amintește-ți, Poporul meu, că te-am iubit și că te binecuvântează cu ultima mea suflare”.

A iubit crinii, pentru parfumul lor puternic

Despre acest vechi simbol al regalității franceze, regina scria că este “minunat, frumos, nobil, cu tija înaltă și flexibilă având în ea ceva sacru, amintind de crinul frescelor religioase. Iar parfumul său! Miros penetrant, îmbătător deasupra tuturor. El mă amețea și mă învăluia cu o încântare ce izvora dintr-o lume biblică legendară”.

NOTĂ: Părțile exact copiate din textul original din basmul principesei Maria le-am subliniat cu un caracter de literă bold. Am respectat ortografia epocii, diferită de cea actuală: apostrof în loc de cratimă, virgulă între subiect și predicat, unele nume ortografiate diferit față de acum.

Am folosit varianta în engleză pentru personajul Ilario (Ilariu, la traducerea în românește a scriitoarei Elena Peticari-Davila – sora dramaturgului Alexandru Davila; director al Teatrului Național București din 1905, regizor care, cu un an înainte îi regizase principesei, în Parcul Cotroceni, piesa „Visul unei domnițe”), numele Yno (în loc de Ino, în varianta tradusă în română), „rege”, respectiv „regină”, în locul traducerii în română, adaptată la „împărat”, respectiv „împărăteasă”, iar personajul „Țiganca” („Gipsy”) l-am redenumit „Bătrâna ursitoare”.

Ca și în cazul poveștilor despre Gulliver, și basmul reginei este o poveste pentru domnișoare, o lecție a măritișului și supunerii, a buneii cuviinței și a sacrificiului, exuberant, uneori cam gotic – mde, vremurile prefereau spaimele artistice - , cu senzualitate stăpânită, modele europene și românești contopite, dar și imagini puternice, o poezie a cuvintelor și imaginilor, cu dor pentru Mare și pădurile în care cea alintată „Missy” – domnișorica, se pierdea...

Principesa Maria cam la vârsta plăsmuirii basmului

PROLOG

În latacul principesei Ileana

Regina Maria a României, principesa Ileana, un venerabil fecior de casă, cu pas moale

Decor: în dreapta, baldachinul unui pat uriaș pentru o fetiță, plin de ursuleți de pluș sau de păpuși din pânză, delicate, cu căpșorul din porțelan, cu un taburet alături, un tablou uriaș, cu un cavaler în armură, călare (tabloul este atârnat de o ștangă), o măsuță cu o lumânare albă, aproape consumată.

REGINA: Astă seară suntem doar atât, mamă și fiică, nu regină și principesă. E o seară magică, cu lumânări și vise... Vom sta de vorbă amândouă, ca o mamă cu fetița ei dulce.

PRINCIPEȘA ILEANA: Majestatea voastră, dacă mă rog eu frumoooo, îmi mai spui odată povestea aceea minunată, cea cu frumoasa Corona și cu frumosul ei prinț Ilario?

REGINA: Păi, nu prea a fost prințul hărăzit ei, deși ea l-a îndrăgjit...

PRINCIPEȘA ILEANA: Hai, haaaai, Majestate, te rooog!

REGINA: Poate cu timpul poate ai să te înveți și tu, mititico: cât timp nu suntem în public, cu domni miniștri, generali sau gazetari, îmi place să-mi spui, ca toate fetițele cumiți din lume, „maman”. Dar de ce îți plac ție poveștile triste?

ILEANA: Maman, închid mereu ochii, ca să mi-o imaginez pe prințesa Corona, dar tot pe dumneata te văd și te văd înaintea ochilor, cu părul bălai strălucind dimineța ca soarele.

REGINA: Lingușitoareo!

PRINCIPEȘA ILEANA: O prințesă de poveste, frumoasă ca o mămică, parol! Doar... că o mămică mai tristă... Iar prințul acela... Cum de n-o bagă în seamă pe biata Corona?

REGINA: Ba o bagă în seamă, dar numai așa, ca pe o soră...

PRINCIPEȘA ILEANA: Nu se poate schimba finalul?

REGINA: Știu că asta ți-ar plăcea, dar asta ar fi foarte plictisitor pentru domnii și doamnele care o vor citi. Ei plâng la finalurile triste și cască la lucrurile prea obișnuite, ceea ce nici nu este foarte politicos...

PRINCIPEȘA ILEANA: Îmi place să ascult povestea dumitale ȘI AȘA, dar nu promit că n-am să visez la noapte fiare sălbatice înfricoșătoare...

REGINA: Am să te veghez eu, cu lampa de gaz aerian pornită. Ileana, tu trebuie să fii de mică o prințesă curajoasă. Nu eram cu foarte mult mai bătrână decât ești tu acum, atunci când am plecat de pe plaiurile natale, blânde, și am venit aici, fără să cunosc pe nimeni... Dar am fost ascultătoare la vremea mea de ascultat și am îndeplinit toate regulile de aici... Pe vremea aceea palatul era întunecat, militaros, der Onkel, unchiul tatălui tău, regele cel bătrân, era foarte sever cu noi. Iar eu aveam un singur, doar un mic aliat și prieten: Bully – „Bătăușul” adică – , un ghemotoc de botgros care mă urmăsea tocmai de acasă din Anglia. Era atâta mic (arată), cât un degetar, cu tot pieptul roșu... El mă însoțea peste tot, știa să îngâne... și marșuri... Pentru *der Onkel*, bunicul rege Carol, învățase el special ca să ciripească „*Freut Ruch des Lebens*” – adică, „*Bucură-te trăind nițel!*”

PRINCIPEȘA ILEANA: Și s-a întors acasă la el bătăușul cel mic?

REGINA: Din nefericire... pe neașteptate, chiar cea mai devotată servitoare a noastră, o bătrânică foarte bună la inimă, singura care mi se părea mie că mă iubea pe atunci din tot Palatul, mi-a făcut, l-a... Într-o zi, la plecare, mi-a făcut respectuos, așa cum obișnuia, o reverență și s-a retras cu spatele și... nu l-a văzut acolo, pe covor! Bietul Bully!

PRINCIPEȘA ILEANA: Și... dumneata ai plâns?

REGINA: Desigur, multă vreme. Dar numai și numai după ce se stingeau luminile... Pentru toți, trebuia să prezint un curaj deosebit, ca un soldat. Voiam să fiu și eu viteaz, ca *der Onkel*... Când eram cam ca tine, profesoara m-a bătut la palmă cu rigla

de abanos și aur, doar pentru că m-am dat cu parful ei. Și n-am plâns!

PRINCIPESA ILEANA: Da' toți, toți prinții trebuie să fie... ocupați cu vitejile?

REGINA: *Ma chérie*, se admite să fie măcar foarte prezentabili. Dar nu strică deloc să fie și bine curajoși... În primul rând însă, un prinț nu trebuie să fie în ruptul capului un lăudăros, nici măcar după o mare victorie. Căci nicio victorie nu este doar rodul unei singure persoane. Un prinț trebuie să pară însă neapărat neînfricat, chiar dacă se mai teme și el de colții și de ghearele dragonilor și de săgețile dușmanilor. Să poată chiar să-și dea viața pentru țara sa! Și, mai greu, să renunțe la cele mai arzătoare dorințe ale sale pentru a aduce binețe țării. Ca și în povestea mea despre crinul fermecat, cel care salvează pe oricine, numai pe acela care și-a măsurat puterile în primejdie pentru a-l culege nu îi e de niciun folos...

PRINCIPESA ILEANA: Și nu s-ar găsi măcar un crinișor mai mic, un pui de crin, care să o vindece și pe viteaza Corona?

REGINA: Nu, puiul meu, viteazul culege crini numai și numai pentru viața altora... De aceea crinul este pictat pe blazonul multor mari regate... Un prințșor, sau o prințesă cât de mică, așa, cam ca tine, trebuie să se gândească mai întâi și mai întâi la cât bine ar mai putea duce și celor foarte necăjiți și slabi, să-i ajute, să-i apere și să-i învețe! Dar și să păstreze totdeauna taina binefacerilor sale, să o vadă numai îngerul de Sus, din podul Cerului, iară această ajunge! Că doar prinții sau regii nu trebuie să se împăuneze prin ziare, ca să fie votați sau numiți în cinuri înalte... Doamna Winter ți-a dat doctoria?

PRINCIPESA ILEANA: Da, de data asta am luat-o pe toată. M-am bucurat că e rea la gust, însă eu am curajul să o iau! Nici n-a fost așa de amară... Deîndată ce mă fac eu bine, am să duc iar hăinuțe, botine și păpuși copiilor de la orfelinat, o să... Dar nu s-ar putea ca măcar o dată să fiu lăsată și eu, ca și copilașii de acolo, să stau cu coatele pe masă, să pot sta de vorbă dacă m-am săturat și să-mi aduc în salonul de muzică păpușa preferată?

REGINA (îi mângâie părul): Micuța mea, DUMNEATA trebuie să ai deja purtări distinse, regale, căci a fi rege se învață vreme de... toată viața! Căci, orice ai face, este regal în ochii supușilor! Uite, dacă îți vom dărui de pildă... un ponei, atunci el va deveni în aceeași clipă... „un ponei regal”.

PRINCIPESA ILEANA: Maman, dară eu chiar am să primesc un ponei regal adevărat?

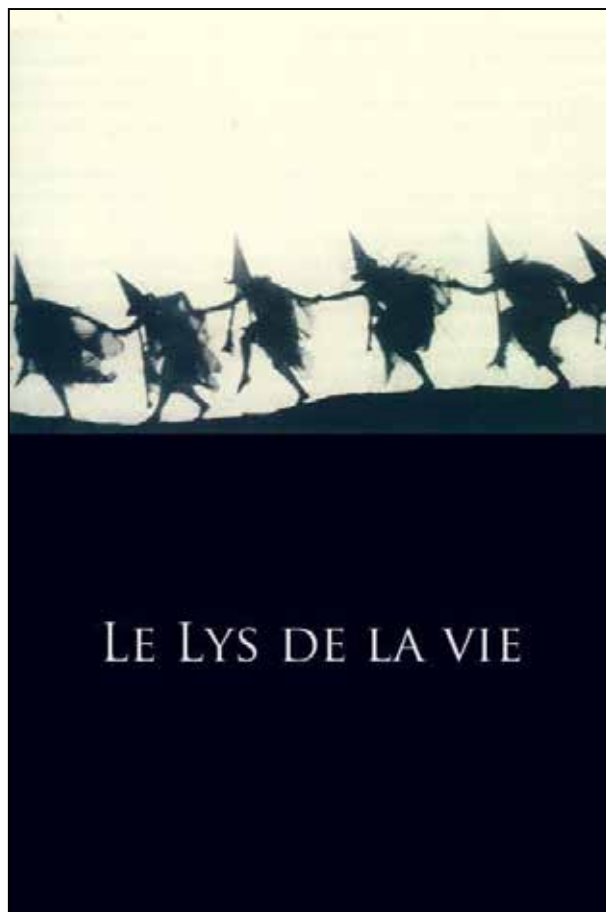
REGINA: Nu ești atentă, și atunci ne supărăm! (sacadat) Voiam doar să - dau - un - exemplu - oa-re-ca-re! (revine) Puteam să spun tot așa de bine că îți vom dărui... o pisicuță.

PRINCIPESA ILEANA: Tot... regală?

REGINA: Bineînțeles că nu, va fi o pisicuță obișnuită. Nu... una de Chesire, precum cea a Alisei... Nu una înțeleaptă sau una invizibilă, ori vreun motan încălțat. Însă... deîndată ce va fi a ta, mda... va și deveni și ea o pisicuță princiară. Și dacă ai să fii, când ai să fii marte, regina vreunei țări, pisicuța va fi una regală. Dacă... va trăi biata pân' atunci... Va trebui să ai multă răbdare ca să ajungi în fruntea supușilor tăi, iar atunci vei avea mai multe obligații și griji decât bucurii. În schimb... atunci când te vei urca în caleașcă, ori în automobil, și acestea vor deveni pe loc cu totul și cu totul... regale! Și atunci când ți-oi împleni eu, mama ta, atunci, desigur, bătrână-bătrână, cosițele acestui minunat păr brun, dumnealor vor fi și ele... cosițe regale. Până și un guturai zdravăn, ca acesta de acum, va deveni peste noapte un guturai princiar... Da, poate că într-o bună zi ai să ai parte și de un guturai regal...

PRINCIPESA ILEANA: Și tusea măgărească ar putea fi... regală?

REGINA (zâmbește șiret și se preface gânditoare): Nu, nu cred că este îndestul de regală pentru o tuse decentă. Ar trebui să-l întreb mai bine pe tatăl tău, regele, căci se pricepe mult mai bine la ranguri și la guturaiuri decât mine. După cum tot zice dacă dăca ta, mulți curteni ne sunt „ca tusea și jungiu”,

Afișul filmului francez realizat după basmul reginei

dar... sunt jungiuri de palat și trebuie să îi îngăduim, așa cum ne urmează și ei...

PRINCIPEȘA ILEANA: Așa cum pajul Yno o slujea pe prințesa Corona și era îngrijorat pentru ea, cu prețul vieții lui?

REGINA: Întocmai. Își făcea datoria de supus credincios, iar pentru aceasta nu i-au dat nici măcar o pisică sălbatecă de pădure.

PRINCIPEȘA ILEANA: Maman, dar am să capăt măcar o pisicuță regală din cele mici-mici?

REGINA: NE PARE RĂU, însă și pisicile regale lasă cam prea mult păr regal pe canapelele regale. Și, cum nu avem nici șoricei în palat, mi-e teamă că s-ar plictisi la noi... Ieri, în timp ce pictam, vântul a adus un ghemotoc de blană – sper că n-ai adus aici, clandestin, vreo felină.

PRINCIPEȘA ILEANA: Nu, Majest... Nu, *maman!* Dar poate că ghemulețul de blană o fi un semn că ne trebuie și pisici...

REGINA: Ei, hai, hai domnișoară, poartă-te ca o prințesă: fii nobilă și învață să renunți, pentru a face altora multă plăcere. În plus, azi am să te învăț și care este diferența între un ordin, o poruncă și o rugămintă: porunca poate să fie însoțită de rugămintă, pe când ordinul se dă fără zâmbet. Ei, acum vei putea exersa și arta poruncilor civilizate și a rugămintilor ferme. Acum poți porunci o dată și tu, ma

petite, dar fă-o cu grijă: supușii trebuie să te iubească, nu să se teamă sau să rădă de manierele tale, *tu as compris?* Sună te rog după feciorul de casă!

PRINCIPEȘA ILEANA (surâde și răspunde): *Mais oui, Votre Majeste!*

REGINA (se încruntă de formă, amuzată): *Ma pauvre* Ileana, Ileană Cosânzeană cu ochi de peruzea, de ce nu-mi spui *MAMAN* atunci când suntem între patru ochi?! Nu ne mai iubim, micuța mea floare?

(Ileana se rușinează, se îmbujorează, lăsând capul în piept. Regina o atinge ușor pe obraz, cu arătătorul pe care mai înainte l-a sărutat, și-i arată un clopoțel de pe măsută. Prințesa îl scutură, stângaci – abia ce se aude. Regina o îndeamnă din nou, din priviri. Ileana renunță și se așează pe marginea patului. Clopoțelul, lăsat pe măsută, este departe de mâinile lor, însă acum... SE AUDE sunând puternic, cristalin – e magia sunetelor!

Intră bătrânul Fecior în casă, cu o lumânare nouă, roșie, pleacă ușor capul, murmurând "Majestate...", așează lumânarea pe măsută lumânarea nouă. Regina urmărește scena, nemulțumită însă că fetița sa tace.)

REGINA: *Merci*, domnule Matei, ne-ai salvat ochii! Acuma poți pleca liniștit la treburile dumitale, prea te-am ținut până târziu...

FECIORUL: Majestate! Voastre stau, știu eu, până mult mai târziu, și nu se plâng! Dacă nu mai doriți chiar nimic... (se apleacă ușor și se retrage cu spatele: regina se uită, încruntată, spre locul în care îl arătase Ilenei pe Bully, în amintirea ei)

REGINA: Prințesă Ileana, parcă... aveai ceva să ne spui înainte de poveste?

FECIORUL (așteaptă, dar prințesa privește sfioasă în jos): Cum doriți, alteță... (o ia spre ieșirea din stânga, dar se răsuțește înapoi) Pardon, majestate, însă duduia prințesă nu pofteste cumva și... niște dulceață de nuci? Îmi ertați îndrăzneala, însă la dulceața unei povești bune se poate adăuga și o linguriță de „traducere” și în limba... cea mititică... (zâbește, îndrăznind și o mărturisire sinceră) Că domnișoara ne-o mai arată, mai ales slugilor care nu o lasă să vină cu pisici.

REGINA: Vai, dară chiar eu am să dau la zia-re toate aceste obrăznicii ale principesei noastre și o să-l rog și pe domnul Mantu, pictorul care surprinde atât de bine expresiunea cailor, am să-l implor să te caricaturizeze drept o prințesă cu limba pe-afară, ca o pendulă fudulă! Mai vorbim noi, *mademoiselle!* (către Fecior) Mulțumim încă o dată, domnule Matei, pentru grija dumitale, însă NOUĂ tocmai ne-au căzut niște dinți de lapte, și nu vrem, *mon Dieu*, alți dinți... de dulcerață în loc! (râde cu poftă, lăsând firesc capul pe spate.) A, *monsieur* Matei, *si' l te plaît*:

Afișul unui spectacol de binefacere pentru francezi - la Paris - înainte de intrarea României în război organizat de regina Maria cu participarea lui Enescu

încă ceva, te rog să ne aduci și caietul mare de pe scrinul meu. Prințesa dorește din nou să-și aline febra cu o poveste duioasă din caietul meu...

FECIORUL: Am înțeles... Și, dacă îngăduiți, că tot ați adus vorba de gazete, cred că ar trebui și tipărite poveștile, Majestății Voastre... Chiar într-o carte.

REGINA: Când mă fac... mai mare, poate mi le publică oarecine...

(Feciorul se înclină și iese. Câteva momente de pace.)

PRINCIPEȘA ILEANA (parcă trezită, strigă abia acum în direcția în care a dispărut feciorul): Domnule valet, mulțumesc pentru frumoasa lumânare, cea nouă! Și pentru... Ați fost un ... Ați fost un dulce. Dulce-dulce! (către mamă) Majestate... a... MAMAN, atunce când am să fiu eu chiar domnișoară, am să mă pot căsători cu un prinț, precum cel din poveste?

REGINA: Desigur. Dar asta numai dacă mai întâi o să vrea țara lui...

PRINCIPEȘA ILEANA (visătoare): Dar am să mă pot căsători cu un băiat dulce și atât? Ca Yno, cel din poveste?

REGINA (râde): Ei, acum! *Quell drole idee!* Guvernul n-o să te lase în ruptul capului! Și... atunce când vei ajunge și DUMNEATA domnișoară-bine, Matei acesta, pe care îl găsești „dulce”, o să fie și mai bătrân. Eiii, dar îți va găsi mama un mire care să domnească cu drag peste o țară cu oameni blajini și cinstiți și cu o climă cât de cât plăcută...

PRINCIPEȘA ILEANA (se foiește): Maman, mi-e cam teamă să nu încalc protocolul regal al poveștilor: să nu adorm înainte de a începe povestea scrisă de dumneata...

REGINA: De fapt, este povestea ta, *ma chérie petite*, căci ți-am izvodit-o în timp ce tu erai tot bolnăvicioară, aveai fierbințeală mare și doctorul se sfia să încerce să-ți dea vreun somnifer adevărat...

ILEANA: Majestatea voastră, o să îmi mai citiți odată „Crinul Vieții”, povestea aceea minunată, cea cu frumoasa Corona și cu frumosul prinț Ilario?

REGINA: Așteptă să ne-o aducă! Așa cum și eu abia aștept să se joace povestea la Opera din Paris. Și vom merge atunci amândouă acolo. Iar pe drum am să-ți arăt și cedri. Și catedrale, și muzee, și locuitori italieni, și francezi...

PRINCIPEȘA ILEANA: Și... cine o să fie prințul în piesă? Majestatea Sa Regele?

REGINA: Nu, Nando, tatăl tău, are un alt rol de jucat, mult mai greu... La Paris va juca un actor debutant, până de curând gazetar. Îl cheamă Rene Chaumette... O să joace și în filmul după această poveste. Domnul Chaumette vrea să se facă regizor, așa că s-a gândit să-și schimbe numele în Rene

Clair. Nu cred că ar putea avea succes cu un astfel de nume nou...

PRINCIPEȘA ILEANA: Mamă, ce însemnează „regizor”?

REGINA: Regizor? Cum să-ți spun? Regizor e un fel de vrăjitor, dar cu puteri mult mai mari!

(Între Feciorul și depune un caiet gros pe măsută.)

PRINCIPEȘA ILEANA (nervoasă): Ei, hai, MAMĂ, dar începe odată povestea! Uite, încep eu: „A fost odată ca niciodată”...

REGINA: Mă supun... Oh, chiar a fost odată ca niciodată, dacă n’ar fi, nu s’ar mai povesti, a fost un Rege și o Regină...

Scena 1

Regina Maria, prințesa Ileana, personajele – păpuși pe mână Mora, Corona

latacul prințesei Ileana (care, din când în când, se va putea transforma apoi, în partea din spate, în spațiu de proiecție a decorului. Pot fi folosite și inserții de text, ca filmele mute, și ilustrații de Helen Stratton la „The Lily of Ilife”)

REGINA: **A fost odată ca niciodată, dacă n’ar fi, nu s’ar mai povesti, a fost un Rege și o Regină, care trăiau fericiți într’un castel frumos pe malul mării** (cade, cu zgomot, o primă cortină, chiar în timp ce este proiectat un castel, cu valuri

Afișul spectacolului de teatru de la Opera Franceză - realizat de un grafician renumit

mișcându-se în prim-plan – animație). **Castelul fusese clădit de meșterii cei mai iscusiți din lumea întreagă și acoperit cu țigle aurii, încât păreau cu totul și cu totul de aur pârăuit de vreme ca frunzele tomnatice ale copacilor. Regele și regina se bucurau de o țară blagoslovită și de supuși harnici, dară cel mai mult se bucurau ei de cele două comori: fiicele lor gemene, prințese. bruna Mora și bălaia Corona, cea cu părul precum o coroană de aur... Curtea domnească părea a fi locuința zânelor, așa era de frumoasă.** (cade altă cortină, pe care este pictată Sala de bal, ce va sluji de decor în scena nunții și în scena finală; baldachinul se va desface în două, fiecare parte va fi mutată de manipulanți aproape invizibili în lumina difuză, astfel încât să formeze o colonadă, întreruptă la mijloc – ascuns deocamdată de succesiva cortine-ecran de blatul patului, ridicat acum în unghi, pentru a figura mai târziu treptele la renunțarea la cortinele respective) **Până la nisipul argintiu de pe malul mării, pogorau trepte din aur, străjuite de falnici chiparoși...**

(Lumina scade, permițând astfel să iasă din scenă aproape neobservate regina și principesa.)

PRINCIPEA ILEANA (voce somnoroasă, înregistrată): Maman, dar ce înseamnă "chiparoși"?

REGINA (voce înregistrată): Sunt copaci înalți, de poveste, care nu cresc în țara noastră...

PRINCIPEA ILEANA: Da' dumneata ai văzut chiparoși?

REGINA: O, am văzut, am să te duc și pe tine să vezi, dar să nu curmăm acum povestea cerută, cu astfel de curiozități. Închipuiește-ți și tu după poftă cam cum ar arăta un chiparos, iar mâine, pe lumină bună, am să-ți și arăt... În dicționarul cel mare.

PRINCIPEA ILEANA: M-ai păcălit, *maman*, eu credeam că mă duceți Acolo! Ei, măcar să mergem acum mai departe cu povestea.

REGINA: De parcă nu ai ști-o deja pe dinafară!

PRINCIPEA ILEANA: Rămăseserăm la chiparoși. Poate erau și stejari în poveste...

REGINA (se amuză): Da, cred că erau și ceva stejari falnici, ca pe la noi, de ce nu? Dar taci și ascultă mai departe: Și amândouă domnițele iubeau Marea, așa cum o iubim și noi... Însă noi iubim, nu-i așa, și munții noștri măreți, și holdele de aur lucitor, și râurile din argint, și sălbăticiunile codrilor, și oițele blânde, și caii iuți... **Când Domnițele porneau în luntre pe marea albastră, cu părul lor negru și bălai răsfirat de vânt, cu glasurile dulci încântând valurile, bătrânii marinari se opreau în cale să le asculte, iar tinerii simțeau inimile bătându-le mai repede răpiți de frumusețea lor, și soarele chiar, le mângâia cu razele mai dulci, pe când pescăreii dădeau târcoale și băteau din aripi ca să fie zăriți de ele.** (Cade o cortină pe care sunt proiectate valurile mișcătoare ale mării. La cutie neagră, patul este mișcat în scenă ca o iolă pe roți, cu păpușile Corona și Mora „la bord”, cu „pânzele” în curent de aer. Ele manevrând pânza triunghiulară de pe „catargul” din față – de fapt unul dintre stâlpii laterali ai baldachinului, cu pânza bărcii urmând să devină apoi, odată strânsă și legată iar pe stâlp, una dintre cele opt draperii ale baldachinului.) Cele două gemene trăiau fericite, nedespățite. (Domnițele strâng pânza bărcii, care devine iar baldachin. Cele două fete se așează fiecare pe câte un pat: înconjurată de cărți multe, Corona citește, iar Mora miroase un buchețel de trandafiri.) **Cum e obiceiul părinților, Regele și Regina, cu toate că-și iubeau copiii mai presus de toate, mult doreau să le mărite; dar domnițele nu vreau s'audă de așa ceva și se mârșeau gândindu-se că s'ar putea despărți una de alta măcar pentru o zi.**

Scena 2

Regele, Regina, Mora, Corona, curtenii, pretendenții la mâna prințeselor

Sala Palatului regal

(Se aud trâmbițele sunând, apoi tobele bătând, apoi, în sala Palatului, intră majestuos Regina, urmată de Rege, apoi de cele două domnițe și de doi slujitori. REGELE bate din palme.)

Film recent Fuller

REGELE: Să sune trâmbițele! Să sune tare și buciumele, ca să se audă până departe și să vină poporul la serbare! (Sunete puternice)

MORA: Serbare? Vai, ce frumos! Corona, vom avea parte de o serbare!

CORONA: Far... cu ce prilej anume? Ori oastea noastră a învins în vreo bătălie?

REGELE: Regatul nostru nu iubește defel bătăliile, însă astăzi vom face o excepție: am chemat fii de împărați și de regi din toată lumea – sigur, numai dintre cei viterji și frumoși – ca să se întrecă în meșteșugul armelor, într-o joacă ce se cheamă turnir. Și poate că o să vă placă vreunul dintre ei, că doar n-o să rămâneți nemăritate la ușa noastră! Iar pentru copii, să fie o bătaie cu perne, după spectacol!

REGINA: Deja mă pregătesc ca să vărs lacrimi grele când într-o bună veți pleca și voi, așa cum pățesc toate zânele, spre alte împărății, urmându-i pe viitorii voștri soți, însă aceasta este legea firii... Veți fi precum niște paseri călătoare ce vor pleca, ca să se întoarcă numai în vizite...

REGELE: Și eu plâng cu un ochi, însă mă bucur cu al doilea, căci într-o bună zi și fetele noastre dragi vor fi și ele împărăteșe undeva depaarte, depaaaaarte...

REGINA: Și măcar ne vor scrie...

MORA: Păi de ce să vă scriem, dacă putem vorbi? Suntem încă prea mici ca să plecăm hăăăt, în lume...

CORONA: Da, suntem încă prea mici, încă ne mai jucăm... Poate vom rămâne copii toată viața.

REGELE: Gata cu vorba! A venit vremea să serbăm, să vedem pe viteji înfruntându-se, parcă-n joacă, în luptă dreaptă. Nimeni nu va fi rănit, săbiile vor fi de lemn, dar vom prețui iscusința fiecăruia, purtările cât mai alese și... înfățișarea.

REGINA: Da, și înfățișarea...

CORONA: Noi mergem mai bine să călărim în codru.

REGELE: Fie, dar să nu zăboviți mult, căci pregătim de zor turnirul și serbarea. Și nu se cade să vină atâția prinți să vă vază...

REGINA: ... și ca să-l vedeți...

REGELE: Iar voi să fiți... ia-le de unde nu-s!

MORA: Nicio grijă!

CORONA: Nicio grijă, ne vom înturna la vreme!

(ies amândouă)

Scena 3

Prințesele Corona și Mora, pajul Yno, apoi prințul Ilario; cu toții intră călare

În codru (în fața unei cortine de bază, cea mai dinspre fundul scenei, cade acum una tăiată în

fâșii de vreo trei degete lățime, unele, dispuse asimetric, fiind îngrelate. Pe ele va fi proiectat un frunzar des, cu crengi șerpuitoare precum lianele, dispuse echilibrat pe întreaga suprafață. Un curent de aer produs artificial le va mișca, când mai ușor, când mai puternic, dând astfel viață „pădurii”, modulând imaginea fixă.

Intră în scenă prin dreapta și ies în goană prin stânga Corona, urmată de aproape de Mora și, abia ținând pasul, de Yno. Scena se repetă în sens invers, dar cei trei se opresc înainte de a ieși iar: se aude un tropot de cal apropiindu-se)

YNO: Măriile voastre, adăpostiți-vă, să nu fie cumva vreun tâlhar, vreun ostaș dușman ori chiar vreun zmeu obraznic!

MORA: Ai dreptate, să ne pitim!

CORONA: Dacă ar fi cineva cu gând vrăjmaș, cu gând să ne rănească, eu cred că ar merge mai ferit, nu ar lăsa calul să tropotească așa. Cred că e cineva care se bucură, ca și noi, de frumoasă o preumblare, din fuga armăsarului, prin frumosul și bătrânul codru.

MORA: Mai primejdie e să rănești inima lui Yno, căci pajul tău credincios te soarbe din ochi... (râde cu cruzimea vârstei) De-ar fi și Yno vreun pui de împărat, orio măcar de neguțător bogat, ar cuteza și el, desigur, să participe la turnir, spre a-ți câștiga mâna...

CORONA: O, bietul Yno e doar cu grijă pentru mine. Așa cum și tatăl său m-a slujit cu credință (licență a dramatizării – n.n.)

MORA: Tu n.ai ochi să-l vezi cum roșește când îl privești. Dar unde s-a pomenit să lase slugi precum Yno să se bată și ele în turnire pentru mână de prințese?

Regina scriitoare cu peste 20 de volume

(Corona nu mai poate răspunde, căci intră prințul Ilario, călare. Le remarcă pe cele două și, parcă orbit de frumuseșea lor, se oprește. Corona face semn lui Ilario, care descalecă și coboară ca să ia de dârlogi calul prințului. Prințul, îndemnat prin gesturi de Mora, și ea vizibil fermecată de el, face o plecăciune și, cu un genunchi în pământ, duce mâna la inimă și le salută pe prințese)

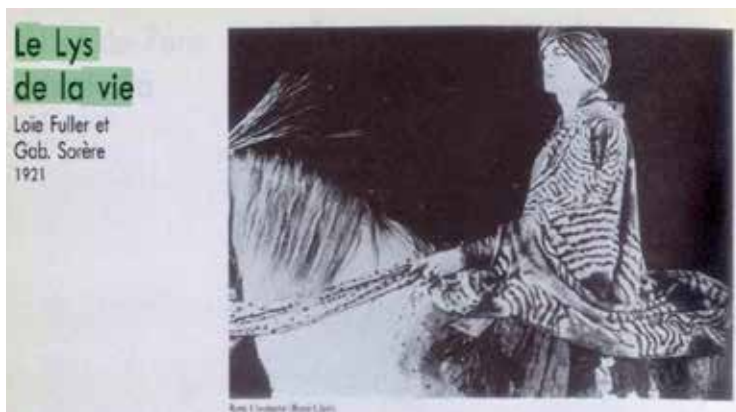
PRINȚUL ILARIO: Domnițelor, eu **vin de departe și mi-am pierdut calea în pădurea fără sfârșit, amăgit de nenumăratele frumuseți pe care le-am întâlnit; dar acum văd că era voia Domnului s'ajung până aici ca să pot privi ceea ce a săvârșit mai minunat, mai neînchipuit de frumos pe lumea asta și abia aș cuteza să sărut poalele rochilor voastre, ca închinăciune pentru atâta gingășie.**

MORA: Ia lasă, spune mai bine cum te cheamă, și vino cu noi ca să te scoatem din pădure și să te ducem la palatul părinților noștri.

ILARIO: Numele meu e Ilario și sunt fiul bătrânului Împărat, care stăpânește șările muntoase de dincolo și Domnul m'a trimis spre voi ca să mi se umple inima de bucurie.

REGINA (voce din off, înregistrată): **Amândouă fetele se uitară în jos, nimeni nu le văzu însă cum ele se uită, pe furis, la frumosul prinț... Dar de atunci însă, fiecare din gemene ascunse în sânul-i o taină pe care n'o împărtăși celeilalte – cea dintâi taină dintre ele.**

La îndemnul gazdelor cele regale, cele două gemene îl poftiră pe oaspete, pe frumosul Ilario, la o plimbare călare prin pădurea nesfârșită, iar viteazul fiu de împărat nu spuse nu. Corona călărea înaintea celorlalți, ca un viteaz, zburând pe bidiviul său precum o amazoană din vechime și privind doar înainte, însă tăcea, în timp ce Mora flecărea, flecărea veselă... Nici nu știm ce cuvinte îi ieșeau frumoasei Mora din gură, căci nu urechile, ci ochii prințului cătau la buzele cele rumene ale prințesei. **Numai Ino care rămăsese mai în lături, privind la cei pe care-i urma, simți un vânt rece că-i pustia inima. Un vultur bătrân și mare, care cutreerese toate țările, sbură peste capetele lor și rămase nemișcat privind la ei ca la ceva minunat; dar și el se întristă, căci cunoștea durerile lumii prin care mult umblase.**

*Rene Clair,
actor în CRINUL VIEȚII - pagină
dintr-o enciclopedie de film
franceză*

*Serpentina -
dansul incredibilei Fuller*

INTERVIU

CU PROF. UNIV. DR. GEORGE SORESCU:

„Fără Vasile Alecsandri nu poate fi intuită imaginea istoriei literaturii române, nici a destinului nostru național” (I)

► Ioan DĂNILĂ

– Domnule profesor, adevărata pricină pentru care mă aflu pe calea București din Craiova este că dumneavoastră, în cursul nostru de istoria literaturii române din 1978 – iată că îl am aici –, precizați că în Bacău...

George Sorescu: – Îl aveți pe Alecsandri...

– ... care s-a născut în Bacău.

George Sorescu: – Da. În 1818.

– Corect!

George Sorescu: – În 1818 și a murit în 1890.

– Sigur că da. Bacăul nu este numai al lui George Bacovia, ci și al lui Vasile Alecsandri. Noi pregătim pentru anul viitor bicentenarul. Uitați-vă ce scrie pe această filă: „I[storia] L[it]eraturii R[omâne], Curs 4, George Sorescu, 1978”. E scrisul meu de acum aproape 40 de ani. Apare aici „Alecsandri, 14 iunie 1818”.

(Cere să se ridice și să caute în bibliotecă.)

George Sorescu: – Uite-l, domnule! Vasile Alecsandri.

– Ce mână aveți! Ați găsit din prima încercare. E și un semn aici. Trebuie să vă spun că noi, la Bacău, de douăzeci și ceva de ani încercăm să salvăm Casa „Vasile Alecsandri”.

George Sorescu: – Din Mircești...

– Nu, din Bacău. Există o casă în Bacău. Este cea mai veche de acolo. Iar cuvântul dumneavoastră are o greutate extraordinară. Imediat vă voi da să semnați un apel pentru autoritățile locale. Deocamdată sunt uimit că în mai puțin de jumătate de minut ați tras din bibliotecă volumul șapirografiat – cum era în acei ani – „Istoria literaturii române”, în care ați găsit extrem de iute pagina dedicată lui Alecsandri. Așadar, când s-a născut?

George Sorescu: – Vasile Alecsandri a fost născut la Bacău în 1818 și a decedat în 1890. Este un scriitor romantic dintr-o generație entuziastă, care a imprimat culturii române un ecou și un prestigiu deosebit. Eminescu, în poemul „Epigonii”, în 1870, l-a numit „rege al poeziei”. Este un scriitor total, evocat elogios de Titu Maiorescu și de alți critici și istorici literari. A scris poezii, poezii cu tentă folclorică, poeme eroice...

– Proză.

George Sorescu: – Proză, teatru. A reprezentat elita autohtonă în secolul trecut. Fără Vasile Alecsandri nu poate fi intuită imaginea istoriei literaturii române, nici a destinului nostru național, pentru că a jucat un rol deosebit de important nu numai în literatură, ci și în activitatea diplomatică și politică. Prezența lui poate fi intuită în toate sectoarele activității literare și nu întâmplător Eminescu, poetul nostru național, l-a evocat atât de elogios.

– Domnule profesor, data aceasta – 1818, 14 iunie – este după mitrica de naștere. Mai țineți minte sursa de unde ați extras această informație?

George Sorescu: – Informațiile cu privire la data nașterii, la imaginea scriitorului Vasile Alecsandri și la prezența lui în epocă sunt prinse în cursul meu din 1976 de la Universitate: **Curs de istorie a literaturii române moderne**, care e de față aici.

Craiova, 3 noiembrie 2017

Transcriere: stud. Valentina Bătrînu, Facultatea de Litere a Universității „Vasile Alecsandri” din Bacău; activitate în cadrul practicii de specialitate

DESPRE FILOSOFIA CREAȚIEI

A REÎNCEPUT DUREROSUL ȘIR AL ZILELOR CANICULARE

► Valeriu VALEGI

A reînceput durerosul șir al zilelor caniculare. Mai cu acribie îmi văd de rostul zilelor ce trec, trec precum un taifun prin decința gândurilor. Îmi place să percep acele mesaje care vin din aura lucrurilor înconjurătoare. Asemenea cu iureșul zgomotelor (atât de palpitate pentru destui!) și aceste lătrături ridicându-se din curțile vecine până la balconul meu de la etajul al doilea dau seama despre contradicțiile acestei lumi. Nu (ah, iarăși cu un nu încep o propoziție atunci când vreau să stabilesc ceva definitiv) am nici cea mai mică intenție să trișez cu propria potențialitate. Dau cu tifla celor turmentați de orgolii, mi-e de ajuns (vezi să nu ridici în slăvi o anumită suficiență!) bucata mea de incertitudine. Cum am putut să anticipez actuala stare atunci când am dat titlul cărții mele de debut *Târziu de mare incertitudine*?

*

Ce vânturi mai băteau prin Galațiul anilor 53, 54 din secolul trecut! Eram măricel (trecusem prin ritualul botezului, e drept, la insistențele mamei...) și cine știe ce duh neliniștit se aciuiase în oasele picioarelor mele, astfel că deși venise primăvara le târam cu oarecare greutate, ba mai mult se înconvoiaseră vizibil, fapt ce provoca ilaritate celor din jur. Cert e că prin luna mai mama m-a dus să mă vadă un medic specialist în oase (un evreu pe care-l chema Freiman) și imediat mi s-a pus diagnosticul *rahitism* (lipsă de calciu). Trebuia de urgență să-mi fie puse picioarele în ghips de la bazin în jos, și să stau cu ele așa circa trei, patru luni. Abia la începutul toamnei s-a terminat calvarul mamei și al meu. A urmat o perioadă plină de peripeții. Parcă aveam alte picioare, atât de drepte și subțiri (subțiri precum ale cocostârcului de prin bălțile Covurluiului?). Mama era cea mai mândră dintre toți: avea un băiat sănătos tun

la picioare! Și vânturile băteau de zor, aveau în mine un memorialist de nădejde.

*

„Maestrul Hsiang Yen obișnuia să lămuirească secretul Zen printr-o pildă: „Un om se urcă într-un copac pe marginea unei faleze abrupte. Se agață cu dinții de o creangă. Măinile sale nu se țin de nimic, picioarele sale atârnă în gol. Deodată apare cineva și-i strigă: „Spune, de ce-a venit Bodhidharma în China?” Așa e întrebare despre taina iluminării. Cumplită situație! Dacă nu răspunde, întrebarea e pierdută. Dacă deschide gura pentru a răspunde, e ca și mort.”

*

„Pe când maestrul Dju Dji își simți sfârșitul aproape, îi adună pe călugări în jurul patului său de suferință și le spuse: „De la învățătorul meu Tien Lung am împrumutat metoda degetului Zen. Am folosit-o întreaga mea viață și totuși nu și-a istovit înțelesul. Vreți să știți care e taina ei?” Zicând acestea își ridică degetul arătător și-și dădu sufletul.”

(ZEN, Din zicerile și versurile măștrilor)

*

Nu realizam până deunăzi sensul/ înțelesul unor termeni precum depresie sau melancolie. Îi rosteam cu gura insuficient de deschisă, cu doar o parte a gândului luminată. Îi tratam de sus cu suficiență. Lecturi recente m-au mai dumirit puțin, dar m-au și pus pe gânduri. „Depresiv. Care provoacă starea de depresiune neuropsihică sau scăderea tensiunii arteriale. – Din fr. *depressif*.” (DEX., Editura Academiei, 1975- pag. 246). „Melancolie.

1. Stare de tristețe, de deprimare, amestecată cu visare și cu dorința de izolare... 2. **Boală psihică** manifestată printr-o continuă depresiune..., prin apatie, delir, halucinații, anxietate și obsesia sinuciderii.” (DEX, pag. 537). Mă țin cu grijă de logica și tabieturile mele de până acum, mai mai să mi se facă rău(!?). De câte capcane și meandre nu aș fi putut scăpa în mod fericit până acum, doar să fi știut mai multe!

*

Viață de după mama. „ Să nu crezi că-mi aduci un soi de mare ofrandă dacă lași ca moartea mea să devină marele eveniment al vieții tale... Cea mai mare ofrandă pe care mi-o poți aduce, ca mamă, e să mergi mai departe și să ai o viață bună și împlinită. Bucură-te de ceea ce ai.” Sunt ultimele cuvinte adresate da mamă fiului ei Andrew Solomon, reproduse în cartea sa *Demonul amiezii*. Simt cu acuratețe că așa mi s-ar fi adresat mama înainte de moarte, dacă ar mai fi avut putere.

*

Cât de marcat poate fi omul de propriile succese într-atât cât să nu-și dea seama că lumea aceasta, lumea în care își poartă pașii, i-a devenit atât de străină?! Nu pun în discuție acum natura succeselor sale, dar nici auspiciile demersurilor și nici măcar moralitatea (ce mai contează ea în întreg concertul acesta?) la o adică. Cel mai grav lucru este înstrăinarea, îndepărtarea de centrul umanității. Oameni buni, apropiați-vă cât nu-i prea târziu!

*

Primele mele gânduri despre scris au fost îndreptate spre teatru. Am profitat de faptul că aveam posibilitatea să audiez teatru la microfon la micul meu aparat de radio Popular. În primii ani de școală mi-am tocit lobii urechilor cu atenția îndreptată numai și numai la piesele de teatru semnate de numiții Shakespeare, Moliere, Alecsandri, Sebastian, Goethe, Pirandello, Ibsen, ș. a. Cu pasiune m-am lăsat sedus de mii și mii de replici a căror reverberație a marcat atât de mult sufletul meu. Am visat că scriu teatru, un teatru marca Vagelvi. Doar am visat și mi-e greu să-mi înțeleg neputința. Duc în spate această nostalgie dar cine știe, poate că până la urmă...

*

Gata. Am reușit să croiesc o nouă carte de poezie. Titlul l-am prins în lesa eului destul de lesne. Noua carte este într-un fel fratele (mai mare?) precedentei. Cu scrisul ei a fost așa și așa, în nota obișnuită a ritmului meu de lucru. Urmează faza finală când mă voi hotărî (sper că într-un termen rezonabil) să ansamblez aceste poeme și să surprind tonul cărții. Uuuf, câtă iluzie și deziluzie urmează să îndure iarăși sufletul meu. Vânt bun din pupa!

CRONICĂ LITERARĂ

FLACĂRA NEVĂZUTĂ

► Lucia OLARU NENATI

Cineva spunea că poeții sunt niște relicve ale altor vremi, precum dantelăresele sau alte îndeletniciri desuete, depășite, expirate și, prin asta înduioșătoare. Și într-adevăr, azi răsună parcă mai tare întrebarea reluată odinioară, profetic de către Heidegger: „La ce bun poeții în vremuri sărace?” Abia azi, după hotarul vijelios al noului mileniu care s-a rostogolit sub ochii noștri, întrebarea aceasta pare a fi căpătat substanță și justificare cum nu părea să aibă pe de-a-ntregul atunci când a fost pusă. Căci lumea de azi e atât de pragmatică, de grăbită să existe sub semnul lui „a avea” și nu al lui „a fi” încât poeții adevărați, atâtia câți mai sunt, par abia azi a-și încurca aripile pe puntea realului, precum pescărușul prezent în memoria noastră iremediabil intertextualistă. Mai există, desigur, și niște indivizi veleitari, aspiranți la gloria poetică, așa cum o păstrează ei de odinioară în mentalul lor și simt nevoia să consume, chiar dacă într-un decalaj cronologic important, îndeplinirea acelei aspirații; ori mai sunt și alții, destul de mulți! care se precipită să scrie repede niște volume ininteligibile spre a obține câtimea de pensie cuvenită membrilor Uniunii Scriitorilor.

Dincolo de aceștia mai viețuiesc, pe ici, pe colo, *autenticii*. Adică acei oameni, tot mai puțini – căci mulți s-au grăbit să părăsească corabia asta spartă! – *croiți în acest fel*, dotați cu păguboasa (azi) disponibilitate de-a simți, de-a percepe lumea altfel decât restul oamenilor, de-a auzi parcă niște mesaje revelate despre realul bondoc pe care-l transfigurează și-i adaugă niște aripi în taina nopților. Și, mai ales, poeții, cei autentici și păguboși, par să știe ceva secret și adevărat despre sufletul oamenilor, ceva ce aceștia nu mai vor să audă, dar de care nici nu știu câtă nevoie au și află doar atunci când, din cine știe ce motiv, ajung să citească sau să asculte niște poezii scrise de asemenea oameni.

Am prefațat prin aceste considerații cartea intitulată *Flacăra nevăzută*, semnată de Victoria Milescu, o viețuitoare din regnul pe care am încercat să-l înfățișez mai sus. Cartea este o antologie bilingvă româno-maghiară, simetricul ei maghiar fiind realizat tot de un om de litere, Dezideriu Horvath.

Poemele acestei autoare au un ritm al lor aparte, nu neapărat o abundență de metafore, ci poeticitatea lor vine din decupajul verbal ales și din tonalitatea specială, prin care ni se comunică ceva ce continuă să curgă într-o altă dimensiune, iar poemele decupează parcă niște ferestre în realul nostru către acea dimensiune din care percepem fragmente special semnificatoare din acel continuum. În acea dimensiune pe care o întrezărim astfel, „nimeni nu mai e pe străzi/ doar costul unei vieți așa cum pare/ taie obrazul violet al Lunii/ cad picături de lună în pahar”. Acolo se poate vedea din afară poetul care „e detenția noastră pe străzi/ un personaj necesar/ târât prin cercul iubirilor tragice / sechestrat între o nemurire și alta/ de un editor milostiv”. În acea realitate secundă (ne mai amintim: „un joc secund mai pur?”) „orașul meu geme, trece de pe o planetă pe alta”, iar „oamenii dorm în tunele de ploii/ pe traverse/ oameni-lăcustă, oameni vierme-de-var”.

Fiind ancorată firește, irepresibil, în postmodernism, chiar fără deliberare, poeta percepe viziuni funambulești, în care eul său liric este captiv. „Sunt în mâinile tale/ în capcana de sânge și nervi picurând /printre orele nerăbdătoare/ jertfindu-i pe cei fericiți / sunt aici în inima fărădelegilor/ în toamnă cuprinsă de delirum tremens/ – o lacrimă izgonită -/ din ceruri, din iad, pe treptele roșii”.

De fapt, teribilismul acesta nu e decât o iscusită încercare de disimulare a sentimentului existent în orice suflet de poet, dar vai, azi foarte amendabil, drept care el trebuie drapat cu falduri

de indiferență printre care se străvăd din când în când urmele lacrimilor: „Toamna care trece prin mine cu cât înaintează/ cu atât e mai singură/ cu mâinile stropite de vin/ se agață / de orice bucată/ poate că așa e mai bine/ acum la final/ strigătul e bine ascuns, /piedica trasă.”

Dar sufletul poetic nu poate disimula la nesfârșit și la urma urmei, cui prodest? Și uneori explodează în vibrații la unison cu sufletul profund al lumii, într-un vitalism trăit odinioară de Macedonski și asumat în filogeneza poetică a tuturor creatorilor de har care nu mai pot uita – și nici nu trebuie! – ceva ce a trăit în arealul poetic cândva unul dintre ei. „Cântați ceruri/ cu amfore de neliniști/ cântați primăveri risipite/ cât încă sunt oarbă/ neverosimil de castă/ Cât încă izbânda/ pe trup /delirează/ și eu încă ard/ în câmp de crini/ cântați limpezimi/ ape triste/ cântați jurăminte/ cât încă nu v-am rostit!”.

Proprietarul acesta de mesaj oracular inaugural este, la urma urmei, un „șlefuitor de

lacrimi” căruia omul care conviețuiește în aceeași ființă cu poetul îi oferă mereu „materie primă pentru el”, pentru acest ciudat meșteșugar, iar atunci când realul este prea din-cale-afară de apăsător, de urât, el țâșnește revoltat și se întreabă „unde este vulturul meu albastru/ cu aripile cât cerul/ de dinaintea nașterii cerurilor/ vulturul meu cu inima mea în gheare (...) unde este vulturul meu care s-a luptat cu moartea și a biruit?”

Nu pot, din păcate, să evaluez calitatea traducerii, ci pot doar avansa premisa de bună credință, știind despre traducător lucruri bune și de multă vreme. Ceea ce este de spus însă despre o asemenea întreprindere este faptul că iată, în acest fel, la acest palier de altitudine a esențialității artistice, națiunile comunică și se înțeleg armonios în aceeași limbă a poeziei care, în ciuda semnelor ei de sfâșiere, nu poate expia vreodată cu totul căci ea este adevărul cel mai profund al omenescului.

CRONICĂ LITERARĂ

RĂTĂCIND PRINTRE STELE, IUBIRI ȘI CUVINTE

Note de lectură la volumul IONUȚ PETICĂ „Știu să mă rătăcesc” - poezie

► Vladimir RADU

La publicarea primului volum de poezii purtând un titlu predestinat („*Evoluție disperată*”, Editura N’ergo, Galați, 1998) remarcam vigoarea creatoare a tânărului debutant Ionuț Petică. „Cutezanța lui – scriam atunci - va stârni cu siguranță ecouri. Poezia lui, cea de aici și cea care cu siguranță va urma devine cu fiecare titlu mai acaparatoare.” Erau trăiri incandescente generate de vigoarea unui tânăr poet căruia nimic nu-i scăpa: iubirea, viața și moartea, jocul, disperarea și împlinirea, liniștea aparentă și strigătul Îl îndemnam să strige, să rostească și să scrie fiindcă viața se cere trăită cu toate ale ei, iar *Poezia* înalță și vindecă nebunia eternă de a fi.

Volumul „*Pachete cu oameni*” confirma așteptările, conturând un univers ideatic inedit: „Lumină albastră,/Plutesc prea ușor/Prin tine.../ Cine mă obligă/să zbor sub pământ/cu cerul în gând/ca lumina.../Lumină cărunță,/Pășesc prea repede /Prin tine” (Unde trăiesc).

În „*Răni sofisticate*”, Editura Eleonora, 2008, salutăm o altă carte în care poetul a închis „sentimente și oameni anume” ca o altă „dovadă a certurilor și împăcărilor mele cu Dumnezeu” afirmându-și „curajul îndelung căutat de a înfrunta oameni și vise și zei...ca să mai pot scrie vreodată” (CQFD)

Placheta de față, „*Știu să mă rătăcesc*”, Editura Notarom, București, 2018, un volum cu poezii puțin numeroase (nici măcar 40 ci doar 39 – o trimitere la vreo vârstă anume?!) nu renunță, așa cum am putea crede, la disperarea unei evoluții și nici la rănilor prea adânci în metafizica unei existențe dilematice. Afirmăția categorică din titlul volumului este o frază cu profunzimi eminesciene din preambulul neînțelesei „Odă (în metru antic).

O primă remarcă ar fi aceea referitoare la constrângerile de formă prozodică - măsura de 13-14 silabe din primul vers al poeziei: „Mă tem de furtunile cu tine prin gânduri”, alternând cu 4-5 silabe în versuri de glosare – „cu ochii închiși”, „când te-aștept” (Tăcute furtuni). Detalierea prin versuri tehnoredactate cu aldine devine o glosare absolut atrăgătoare pentru că nu-și propune să explice un sentiment, o stare poetică de moment ori circumstanțele unei scene epico-dramatice. Tehnica poetului este de a ilustra ideea de bază prin raportarea eului poetic la percepția analitică, disecată adesea, a trăirilor proprii într-un discurs cu caracter eminentemente confesiv.

Să menționăm intelectualizarea actului poetic, un element firesc unui autor de formație filologică și cu profil universitar. Rafinamentul gândirii, adâncimea trăirilor își găsesc la Ionuț Petică o simbioză ce conferă cursivitate și adâncime mesajului poeziilor (Fără să știi, Știu să mă rătăcesc, Separation).

Insistența cu care versurile-temă se repetă „ceva, alături/ ceva, pur și simplu/ceva cu tine, /ceva de care să-mi aduc mereu aminte” din poezia „Secretul nostru”, ori pronumele „tu” în poezia „Chiar tu” fixează în imaginarul lectorului aria/persoana de referință.

Problematika timpului dezvoltă versuri cu o adâncă încărcătură metafizică: „am tot timpul din lume de-a fi/și-apoi de-a nu mai fi deloc, cu tine”. Sonoritățile unor structuri/sintagme sau versuri întregi (auto)traduse în limba franceză incită pasionatul de lectură la o permanentă comparație între variante (exemplu Dans la nuit/ Ning).

Viziunea proprie, adesea temperat îndrăzneată, îl poartă pe poetul tânăr spre

descoperirea unor valențe nebănuite în metrica/ritmica populară. Dar la modul inovativ, saltul se face spre un reper ancestral al ritualului de invocare a ploii (poezia „Paparuda” – o dedicație sensibilă fostei profesoare din liceu, doamnei Mariana Chiriță. Pot părea, pentru unii lectori mai puțin avizați, ciudate, aceste treceri lingvistice de la română la franceză, engleză ori italiană, de la fontul Times New Roman cu 12 la o ieșire din rutina spațiului tipografic prin câteva versuri bolduite/marcate cu gros în poezia „Hate”.

Postmodernismul poeziei este relevat atât de forma cât și de inovațiile personale originale, în redactarea versurilor marcate de: fragmentarism și autoreflexivitate, de spirit ironic, o autoironie diafană adesea, de înclinație spre metatext ori intertextualitate atunci când vocile celor doi actanți se întrepătrund. Ne atrag atenția resurecția unui biografism bine temperat și faptul că liricul este abandonat uneori brusc și înghițit de epic într-un prozaism de contrabalans. Ne incită decanonizarea credințelor în Dumnezeu, în oameni sau chiar în iubirea materială... Este asumat riscul depersonalizării prin mărturisirea iubirii totale în zona de autoreferențialitate. Urmărim captivați trăirea permanentă a crizei interiorizării dar nu și a identității eului poetic suveran.

Poetul se lasă purtat de reverie, de halucinație, dar nu se simte damnat ori înstrăinat

deoarece a învățat și știe să se rătăcească – doar atunci când vrea - printre oameni, iubiri și stele, într-o călătorie de mag purtat de dorință, de idee și de înțelesuri profunde ale existenței.

Cu titlurile consemnate în josul paginii (abia după ce am lecturat poezia), fără un cuprins (fapt ce poate produce oarecare derută cititorului de poezie frunzărită/pe diagonală) volumul acesta al lui Ionuț Petică are un farmec aparte, în primul rând prin tehnică și limbaj, dar nu putem ignora disponibilitatea ideatică, calitatea de compozitor și dirijor în același timp a autorului. Iar portativele orchestrei sunt bine armonizate pentru fiecare instrument în parte. Simfonia aceasta place mai ales prin accentele ei grave, dramatice. Propun ca exercițiu să urmărim într-o lectură grăbită, fără comentarii, două poezii așezate în paralel pe aceeași pagină: „Stelele-n cer” și „Din vina ta”, prima aparținând lui Mihai Eminescu iar cea de a doua lui Ionuț Petică. Veți fi surprinși de ingeniozitatea reinterpreterii unor teme, motive și structuri romantice într-o manieră postmodernistă, absolut fermecătoare.

Ar trebui o încheiere originală pentru această prezentare. Să afirmăm cu mare bucurie că volumul acesta este o nouă izbândă a luminii cărții peste vălul de subcultură ce ne acoperă cu fiecare generație care-și măsoară înălțimea pe răbojul timpului, deși tocul de lemn al ușii a fost schimbat în anii aceștia, cu termopanul...

CRONICĂ LITERARĂ

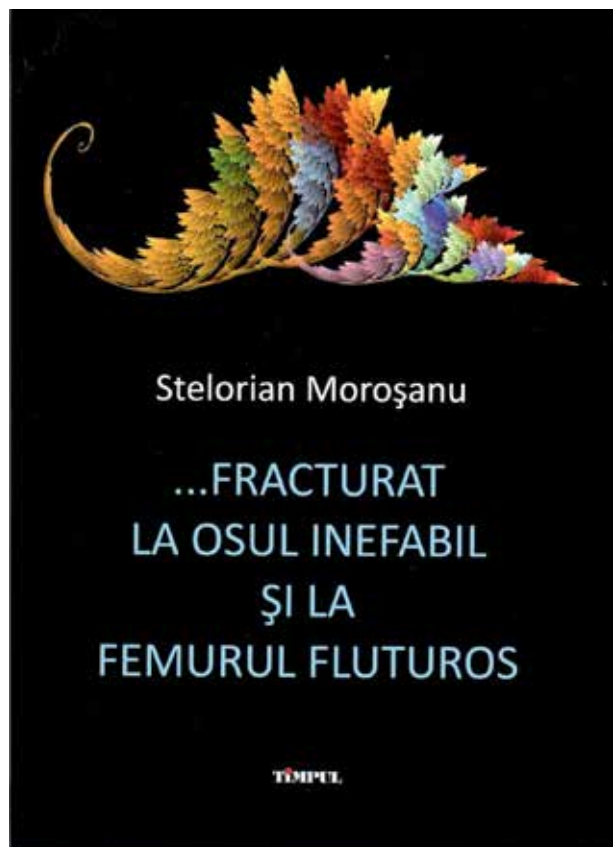
CARTEA UNEI FRACTURI ANUNȚATE

► Dan MOVILEANU

Stelorian Moroșanu (n. 31.05.1960, Ștefănești, Botoșani) este poet, prozator, membru U.S.R. Locuiește și scrie de-o viață în orașul copilăriei lui Sașa Pană (Dorohoi), mărturisind cu mândrie că n-a muncit fizic nici măcar o zi, cel puțin în ultimul sfert de veac, trăind - supraviețuind, cu mari sacrificii, din diverse expediente. A publicat mai multe cărți, de poezie și proză, grupate în două cicluri de autor: „Bucuriile Prea - Umilului Stelorian I-ul în Prea - Fericita eră primitivă-burgheză-moșierească-capitalistă-socialistă” (poezie) și „Tratat despre gângania unui scriitor” (proză). Dezamăgit de realitatea social-politică și literară, a renunțat să mai publice, în 2004, asumându-și o reclusiune boemă totală, convins că nimic n-are sens pe lumea asta. De fapt, în toate cărțile sale, personajele - multiple măști ale autorului - își pierd iluziile, speranțele, visurile, supraviețuind într-o provincie degradată și

degradantă, în limitele derizoriului și ale unei ratări programate. Viziunea lui Stelorian Moroșanu asupra vieții este nihilist - ironică, ludico - bășcăliosă, din care iau ființă personajele sale, viziune care părea al fi epuizat epic și poetic. Viața i-a rezervat o experiență limită, traumatizant - tragică, a unei maladii perverse, aproape incurabile, de care dă seamă în cartea de față. După paisprezece ani, Stelorian Moroșanu revine în forță, în atenția cititorilor și criticii literare, cu acest volum de poezie, intitulat bizar „Fracturat la osul inefabil și la femurul fluturos” - subintitulat „Cartea a șasea...” din ciclul său poetic și purtând data când a fost conceput - octombrie 2012 - mai 2013 (Ed. Timpul, Iași, 2018). Structurat pe cinci capitole, un „prolog”, o „întâmpinare”, un „în loc de epilog” și „un epilog adevărat”, fiecare capitol stând sub semnul unui citat semnificativ din „Breviarul” unui autor tutelar, Mircea Horia Simionescu, volumul lui Stelorian Moroșanu pare a fi rodul experienței tragice amintite. Discursul auctorial, fie că e vorba de „eul poetic”, fie că e vorba de „eul epic”, într-o retorică postmodernă, se axează pe triada poet-poezie-(proză)-realitate privită într-o oglindă spartă. Realitatea (provincia), cu toate neajunsurile și bucuriile ei, este spațiul ratării oricărei ființe umane, o ratare programată încă de la naștere, peste tot prezentă, vizibilă, ca o peșteră platoniciană, încât devine normalitate. Pentru Stelorian Moroșanu, spațiul dorohian este simbolul ratării, așa cum Parisul este pentru Emil Cioran, deși Rășinăreanul spunea că te poți rata oriunde în lume!

Poezia e o iluzie, nu are nici o calitate terapeutică, e doar o eliberare de moment a „vezicii poetice”, iar poetul este un personaj oarecare, un nimeni, o „gânganie” Kafkiană, un căzut în derizoriu ca om și ca artist al epocii sale. Nici în volumul recent apărut Stelorian Moroșanu nu-și transcende „filozofia sa de viață”, poemele probând viziunea sa suprarealistă, frizând absurdul. În toate textele sale se aude scrâșnetul dinților poetici, într-un ritm crescendo, de la mormăitul interogativ-dezamăgitor „dar cui să te plângi?! de la cine să ceri un sfat?!”

...când îți vine să te poemi - apoi, te poemi,/ te apleci deasupra hârtiei/ și lași jetul lung și tulbure să țâșnească,/ până seacă vezica poetică"; ca incipit al „maladiei” poetice, conștient că „în ultima fază a bolii,/ devii prelucrător de ploi prin așchiere” (Întâmpinare: Despre vezica poetică) până la strigătul de spaimă „viața mi-a fost un urlet,/ Mi-e frică!... Mi-e frică!... Mi-e frică!...” (Martorele mele - Izmenele) sau până la împăcarea cu soarta, din final, când se adresează impersonal, cu seninătate în fața iminentei extincții, unui cititor ipotetic sau dublului/ duhului său, cu care are lungi convorbiri pe parcursul acestui volum: „când vei termina de citit acest poem,/ vei fi mai turcoaz și mai frel,/ .. .vei auzi./ o caleașcă trasă de îngeri nomazi/ ...vei fi călătorul întors din poemul/ cu termen de garanție legal!” (În loc de epilog, Poem cu termen de garanție legal).

Confesându-se unei lumi în derivă, Stelorian Moroșanu trece prin toate stările posibile ale omului surprins „nepregătit”, rămas singur pe un câmp de luptă, în fața unui adversar care nu riscă nimic, știindu-se din start învingător.

În fiecare poem găsim versuri irumpte din străfundurile eului poetic, zguduit de circumstanțele nefericite prin care trece, fără avertizări prealabile, aflat intempestiv în fața celei care nu lasă loc nici unei alternative. Lucid, dar cu o lacrimă strivită în colțul ochiului cu care- și sondează memoria „un beci cu idei putrezite”, și atunci când stă de vorbă cu personajele sale, Sant-John Pearse, Marquez, Socrate, Don Quijote, Stelorian Moroșanu amestecă trăirile, pas cu pas, într-o retortă de argint, și extrage esența în versuri premonitorii „Îmi dau seama că am ajuns la cunoașterea din urmă/ îmi dau seama că filozofia și fericirea/ sunt sinonimele unei stări dintr-o zi/ și care te lasă răscăcărat(!) pe osia Lumii,/ spunându-ți:/ ceea ce ți se întâmplă acum,/ fiindă bicisnică,/ este eternitatea dorită!” (Înfilozofare pe rugul uimirii) sau, în altă parte „Cui vei lăsa aceste zile de mai, amărătule?/ Aceste zile pe care nu le-ai trăit,/ care, doar, s-au lovit de fiindă ta opacă/ și nu au căzut buimăcite,/ precum cărbușii lovindu-se de ferestre?” și, mai jos, din același poem, „din zilele tale putrede,/ din bocceluța ta zdrențuită,/ viermi albi îți vor săruta viitorul!” (O, rânjete trist, patria mea). Iar într-un alt poem, ne zguduie cu „măine vei fi vomismenul planetei,/ ca măine vei fi combustibilul altor entropii,/ acolo, la părinții tăi, Haosul și Nimicul” (Spovedania unui borș lung și rar) ca, mai apoi, să intrăm în uitare căci „lumea-și șterge ochii și uităm o zi/ că în lanul negru suntem doar momâi”(Din lanul cu momâi). Trăind „cea mai înfloritoare angoasă”, Stelorian Moroșanu, „fericit până la greață”, filozofează: „Moartea e un

viciu./ Amintește-ți asta când te vei hotări/ să o ții doar pentru tine”(Contabilitate preventivă) și scrie contemporanilor „din crăpătura unei mirări,/ să vă spun că nu trebuie să fiți mirați/ de ceea ce se arată ochilor mei uimiți/ din crăpătura acestei mirări,/ văd o altă mirare, care ține în brațe/ o altă mirare...o veșnică, neînțeleasă, MIRARE!” (În crăpătura unei mirări), avertizându-i că „ți se va întâmpla și ție,/ cum mi se întâmplă și mie,/ cum li se întâmplă și lor/ să nu știu cum se oblojește/ o floare de prun rănită de-un fluture,/ să nu știm a ne șterge picioarele/ la ușa casei unei picături de sânge,/ și, totuși, să încercăm a-L converti/ pe Dumnezeu la credința în noi!” (Experiment cu Dumnezeu), căci întotdeauna e prea târziu când ne dăm seama că „sa prăpădit și litra de suflet,/ s-a prăpădit eprubeta de zâmbet,/ s-a prăpădit și chiștocul de viață!” (Înfilozofare, „La Sarmaua Metafizică”). Poetul nu se lamentează, nici nu pare resemnat în fața destinului, își asumă angoasa umilei condiții umane (ca subiect liric) și exprimă subsidiar spusa: „ca să fie adevărată viața unui artist trebuie să calce apăsat pe fiecare secundă a ei”(Mircea Horia Simionescu) dar și aceea „a scrie despre moarte înseamnă să depășești pragul fricii de moarte”. În multe poeme, citabile în întregime, Stelorian Moroșanu calcă apăsat pe secundele vieții și poeziei și dovedește că și în provincia umilă, și umilită de un centru care face și desface, există scriitori valoroși care pot concura, oriunde și oricând, cu cei premiați anual și răsfățați de critica literară românească și nu numai!

CRONICĂ LITERARĂ

MIRELA IANUȘ DINGA – POETA CE SE RĂZVRĂTEȘTE ÎN „DANSURI CADENȚATE”

► **Camelia ARDELEAN**

De poeta Mirela Ianuș Dinga nu am auzit niciodată până acum, așa cum, probabil, nici ea nu a auzit de mine. Am ajuns, de curând și cu totul întâmplător, în posesia volumului său de poezii, intitulat *Arabescuri* (apărut la Editura eCreator, din Baia Mare, în 2018), într-o zi însorită de vară, pe când mă plimbam prin parcul din apropierea Pădurii Bejan din Deva, unde am poposit lângă standul de cărți, amenajat și aprovizionat cu generozitate de Biblioteca Județeană „Ovid Densusianu”, din localitate.

Abia după ce am terminat de citit cartea, care mi-a captat imediat atenția, am aflat cine se ascunde în spatele identității de pe copertă. Am descoperit o poetă de vârstă apropiată mie, ce își are rădăcinile în județul Galați, dar a fost adoptată, cu mulți ani în urmă, de o altă țară prin venele căreia curge sânge latin, Italia, unde a debutat în 2017. A urmat, în același an, o “explozie” de volume, patru de toate, într-o perioadă relativ scurtă, semn că atunci când adâncurile (îți) sunt pline de magmă (creatoare), mai devreme sau mai târziu, la momentul prielnic, aceasta ajunge la suprafață.

Revenind la cartea Mirelei, încă de la primele pagini am fost învăluită de căldura și expresivitatea unui vers clasic bine strunit, redactat în manieră (cuasi)modernă – și acesta este un lucru bun (fără semne de punctuație, în mare parte – cu excepția punctului de la finalul fiecărei strofe – și cu majusculă doar la începutul primului vers al strofelor), încărcat de metafore inteligent construite și originale. Deși tema iubirii, abordată de autoare, este una comună, mi-am dat seama că am dat peste o poetă care, în ciuda faptului că din dragostea mult visată (i-)au rămas doar “flăcări și fum” (sau poate tocmai de aceea), așa cum ea însăși (ne) mărturisește, “arde” în poezie, în cel mai frumos sens al cuvântului: “Învățasem să ardem tăcut/ ne plângea stins cenușa în oase/ din scânteii valsul vechi îl ascult/ cum îngână silabele arse” (*Ardeam*).

În pofida atmosferei cu predilecție melancolice, “castelul” de cuvinte alese cu îndemânare continuă, într-o ascensiune inedită, să-și apropie “turnurile” (slovele) de cer, singurul loc de unde mai poate izvorî un strop de speranță: “Ne scuturam de pleava unor vise/

când timpul rănile își linge scurt/ pe urmele de melci agale scrise/ tăcerea își cârpea balansul rupt/.../ “Și ne-afundam în noapte și nisipuri/ ce se mișcau în jur înșelătoare/ tunelul strămt al unor false timpuri/ urca spre zori săpând de sub zăvoare” (*Sevă amară*).

Natura se împletește armonios cu iubirea, chiar dacă tabloul rezultat este unul „înghețat”: „Noi uitasem mirosul de gheață/ răgușind în timide zăpezi/ pendulând între moarte și viață/ vântul curge pe nuci în livezi.// La cămașă cu nasturii rupți/ ziua-și pârguie fruntea-n apus/ noi pe frontul tăcerii căzuți/ bem silabele timpului dus” (*Un apus*).

Iarna pare să fie anotimpul preferat al Mirelei Dinga pentru transpunerea în versuri a trăirilor sale afective, cel puțin așa se deduce (și) din poezia *Un fel de iarnă*: „Ne gârbovisem ca în miez de iarnă/ sub blănuri lungi și grele, antifrig/ din dangățul omătului ne cheamă/ ecoul când refuz să te mai strig”.

Imaginea iubitului apare obsesiv pe tot parcursul cărții, poate pentru a demonstra, o dată în plus, că dragostea este și va rămâne cel mai înălțător și profund sentiment pe care îl poate trăi ființa umană: „Rătăcită în palme uitate/ m-adunai în genunchi fir cu fir/ de sub streșinile umbrelor sparte/ ne gustam sub aripi de zefir.// Ne sculptam și în plumbul tăcerii/ linii frânte ne curg înspre piept/ din mirarea-ncrunțată a serii/ doar un fulger știa că te-aștept” (*Așteptare*).

Un alt anotimp preferat de poetă pentru descătușarea stărilor sufletești este toamna, una cuibărită și în inimă, nu doar în frunzele copacilor: “Mă risipeai sub pleoape ca pe-un altar păgân/ strident gustând din pulpa nespusei cuvinte/ mușcați de huma rece genunchii-ți să rămân/ mă implorau când noaptea se-ngrămădea-n orbite” (*Toamnă*).

Cum cred că s-a observat deja, Mirela Dinga folosește nu rareori asonanța ca figură de stil, iar această dată un farmec aparte scrierilor sale, conferindu-le o amprentă personală: “Și scoicile rănite plâng ascunse/ brodând misterul apelor în perle/ spiralele tăcerii nepătrunse/ agață-n firul viselor mărgele” (*Din goana vântului*) etc.

Adeseori în filele cărții înfloresc metafore avangardiste, captând atenția celui ce pășește sfios pe cărările de suflet ale poetei atinse de bagheta muzei: "Și se zbătea iar pântecu-n viori/ mușcat prelung de note muzicale/ pe sânul trandafirilor măsoari/ parfumul sângerând dintre petale./.../ De toată neputința-mpovărați/ ce și-a găsit liman în piept la noi/ cădem de frig și somn încătușați/ strivind cuvinte-n straie tot mai noi" (*Cuvinte noi*) sau: "Noi pierdusem clipa, parcă se-necase/ în clepsidra stinsă cu nisipul mut/ verdele din frunze iarăși sugrumase/ roua ce plecase-n luptă fără scut" (*Arșiță*).

În orice pagină a volumului poposești, găsești ceva memorabil, cantabil, versurile curg natural, ca o apă limpede; emoția este la ea acasă, iar sensibilitatea, de asemenea: "Bolnavi de rătăcire și mirare/ ne închinăm izvoarelor de dor/ în steme sacre lacrima tresare/ pe șuierul cometelor ce mor" (*Emoție*); "Și ca pedeapsă îmi măsoari parfumul/ cuprins pe pielea mea de remușcări/ silabe culturoase-și sapă drumul/ din gânduri strângulate de mirări" (*Pedeapsă*).

Captivă în spirala iubirii, poeta face o analogie între viață și jocul de șah: "Pășim peste uitare ca pe gheață/ din când în când din glezne sar scânteii/ în șahul complicat jucat de viață/ noi căii i-am eliberat de șei" (*Răzvrătire*), conștientizând că totul are, până la urmă, un sfârșit, independent de voința noastră: "Și eram muguri deveniți deodată/ sinucigași plâpanzi croiți în verde/ corolele tăcerii plâng pe piatră/ și devenim ecou ce lin se pierde" (*Iriși*).

În poezia *Spre nicăieri*, autoarea surprinde foarte bine apusul iubirii, într-un peisaj cenușiu, în care sentimentele nu (mai) găsesc poteca spre adâncurile ființei: "Din când în când la frunze ne-nchinăm/ pe fruntea lor când zăbovește vântul/ zăbalele de plumb când le purtăm/ în marșu-absurd spre nicăieri cu gândul./ În clipa-n care îmi eram străină/ tu cuiubul mi-ai deschis din palma ta/ și m-ai spălat cu lacrimi și lumină/ să-mi pot purta desculță umbra grea".

Deși unele din poeziile Mirelei Dinga sunt impregnate, într-o anumită măsură, de lirismul păunescian, ele poartă cămașa dantelată cu figuri de stil originale a autoarei, care preferă să se exprime la persoana întâi, pentru a da o notă și mai mare de veridicitate versurilor, respectiv trăirilor personale.

Poeta cochetează ocazional, pe parcursul volumului, cu versul liber, pe care îl presară cu măiestrie printre cele ri(t)mate, demonstrând că are disponibilitate (artistică) pentru mai multe forme de poezie, fondul fiind unul la fel de bogat în trăiri și sensuri și degajând

aceiași parfum de romantism (amestecat cu gândire rațională), ca și versul clasic. Unitaritatea tematică este compensată de bogăția imaginilor artistice, create parcă de penelul unui pictor iscusit: "Pe corpul meu/ arabescuri scrise de mâna ta/.../ privirea răsturnată/ încearcă să iasă/ la liman/ precum corpul zvelt/ al unei statui/ din interiorul bărnei/ de lemn vechi/ abandonată într-o biserică părăsită" (*Arabescuri*).

În poezia *Amuțire*, autoarea descrie o pasiune ce se stinge treptat, ca un foc pe care nu s-au mai pus de mult vreascuri: "Ne mușcase nedumerirea și vântul/.../ agoniza în urma noastră praful/ lăbărțându-se fără pudoare/ ne priveam cu ochii închiși/ pentru a ne vedea sufletul/.../ freamătul rămânea pe loc/ pendulând între umbre, disperare/ și amintiri...".

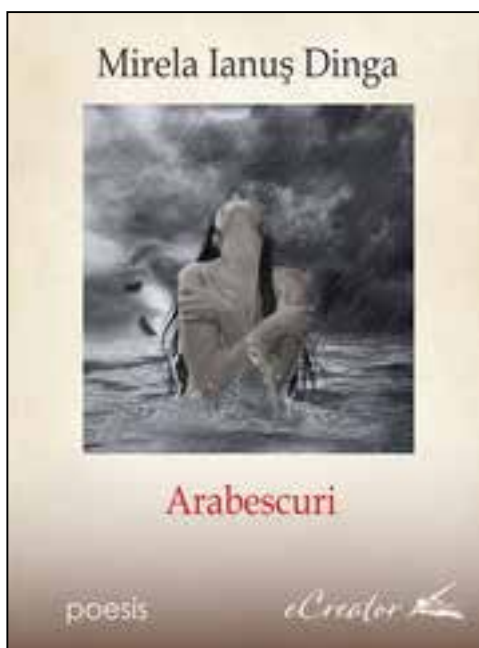
Deznădejdea singurătății în doi este surprinsă cu acuratețe în poezia *Noi*: "Ne loveam de ceață,/ de arbori, de ziduri,/.../ căutând în lipsa busolelor/ pe cadrane de argilă/ un punct de reper/.../ noi – un fel de puncte fixe/ rătăcite între/ bătăile/.../ inimii".

Sentimentul de neputință în fața trecerii nemiloase a timpului și a efemerității ființei umane este zugrăvit în culori sumbre: "...cârpim dangătu/ rătăcit în tranșeele/ fără nume/ ale timpului/.../... răsărim în fiecare/ dimineață din nisipurile/ mișcătoare ale îndoielii/ poticnindu-ne de/ punctele cardinale..." (*Nisipuri mișcătoare*).

Toate celelalte poezii, din care n-o să mai spicuiască acum, fiindcă aş ocupa prea mult spațiu, păstrează același ton nostalgic, aceeași curgere mătăsoasă, delicată. Ca un cititor pasionat ce sunt, mi-am luat libertatea, în priplul pe tărâmul necunoscut de mine (până acum) al universului poetic al Mirelei Dinga, să reproduc din versuri aleatoriu, nu în ordinea în care acestea apar în volum, pentru că am simțit nevoia să revin de mai multe ori asupra lor. Am avut surpriza (plăcută) să constat că unele se completează pe altele, ca într-un joc de puzzle, și m-am lăsat "prinsă" de acest joc.

Nu știu dacă poeziile sale vor prinde aripi spre zenit sau vor dăinui de-a lungul timpului. Știu doar că ele au pătruns în cămăruța secretă a sufletului meu și nu pot decât să mă bucur că am descoperit o împătimită a versului clasic, care se „supune”, fără să pară că aceasta ar fi o corvoadă pentru ea, rigorilor prozodiei. Ca atare, îi doresc succes acolo unde se află și, cine știe, poate că drumurile ni se vor intersecta cândva pe meleagul poeziei (și nu numai), acolo unde slova e regină!...

(Deva, august, 2018)

CRONICĂ LITERARĂ

BRÂNCUȘI, EZOTERICUL: EPIFANII ALE TIMPULUI

► Marian BARBU

Foarte ingrată este misiunea criticului literar când trebuie să scrie despre cartea lui Dan Lupescu, purtând titlul de mai sus. De ce? Fiindcă ea condensează spusa a zeci de comentatori, dacă nu sute, care s-au învrednicit să vorbească, unii și să scrie, despre titanul de la Hobița în secolul al XX-lea. Iar domnul Lupescu, din Craiova, i-a frecventat nu chiar pe toți, dar suficient de lămuritor, pentru trebuința sa, cu precădere științifică. O formulare de titlu – de departe vicleană, încât aparentele neologisme – *ezoteric* și *epifanii* – să despartă pe nepricepuți de esențele tari pe care le conțin sculpturile lui Brâncuși. Nu întâmplător, artistul insistă pe dezvoltarea privirii îndelungi insistente, pentru ca revelația să se nască de la sine, nu din ceea ce spune ghidul sau exportatorul de limbaje docte și împrumutate din Cărți. Așadar, domnul Lupescu a frecventat n+1 studii despre Brâncuși, le-a grupat tematic, vorba vine, și colajele obținute le-a pus să stea de vorbă, într-un ceas de taină despre fiecare sculptură în parte. Este neelegant și inabil să cred, și din aceste texte, că x cercetător român este mai apropiat sau mai valoros decât y din America, Japonia, Franța, ș.a.m.d.

O spusă a lui Brâncuși dă fiori prin sinceritate și urmări. Iat-o: *M-am sacrificat totdeauna (subl. mea) pe mine însumi. Mi-am lăsat dalta și ciocanul și am șlefuit materia cu propriile-mi mâini. Mi-am lăsat sculpturile să se joace cu cerul și cu oamenii, dovedind lumii că este cu puțință o sculptură a focului. Libere, ele erau mereu altfel, iubite de oameni, ele însele altfel iubind.*

La o asemenea mărturisire de eșavodaj, Dan Lupescu, privitor deoparte, și el oltan zice că firea de *meridional român – cum sunt gasconii, la francezi, bascii la spanioli, sicilienii la italieni – ființa sa de Fin al Soarelui au emanat totdeauna bucurie curată, șăgălnicie, în caz de nevoie, luare în răspăr a snobismelor (...) toată opera, cap/capodopere – semnată de C. Brâncuși emit lumină, te învăluie în aura lor enigmatică.*

Acced la această afirmație Petre Pandre, Walther Pach, Dan Lupescu.

Mai încolo, într-o altă notație, zice Pandrea: *Conversația sa cu mine era franco-română, cu smălțuiri germane și italienești.*

În procesul care i s-a intentat în America, Brâncuși a rostit răspicat: *În Artă nu există străini.*

O replică pe cât de dură, pe atât de adevărată.

Deci, cine vrea să vadă enciclopedismul omului de cultură – care este Dan Lupescu – să citească această carte care conturează biografie unui geniu, cum a fost Brâncuși: el a repus în fața lumii ce înseamnă potențele intelectuale ale unui român în artă, deopotrivă lucrativă și sublimă, nepieritoare.

Nu ne este prea greu, dacă nu invers, să credem că poetul Dan Lupescu ne-a dat un scenariu de film, în care sincretismul artelor se află mereu în creștere. Căci în oricare dintre operele de artă există o stare de grație când sublimul iese forțat, îngheață în imagine și rămâne în această postură pentru totdeauna. Vezi mișcările telurice ale pământului și zidirea lumii.

Atunci când Brâncuși șlefua „viitoarele capodopere, rostea incantații, numai de el știute (sau, poate și de Milarepa)”. Ele erau „murmurate neconținut, asemenea călugărilor ortodocși și tibetani, care îngână fără încetare, abia șoptit, rugăciunile tămăduitoare”.

În tihnă deplină, munca genială a lui Brâncuși a dovedit că eternitatea există prin actul cristic, conștientizat pilduitor și nu declarativ. Ori Dan Lupescu s-a neglijat pe sine și creația sa și s-a dăruit (pentru a câta oară?!) gândului ascuns de Brâncuși în sculpturile Sale.

Toată truda poetului de azi întru Brâncuși, se cuvine s-o consemnăm ca existândă între epifaniile timpului.

Dan Lupescu

CRONICĂ LITERARĂ

„ÎNTRE IUBIRI, NELINIȘTI ȘI CÂNTĂRI”

► Passionaria STOICESCU

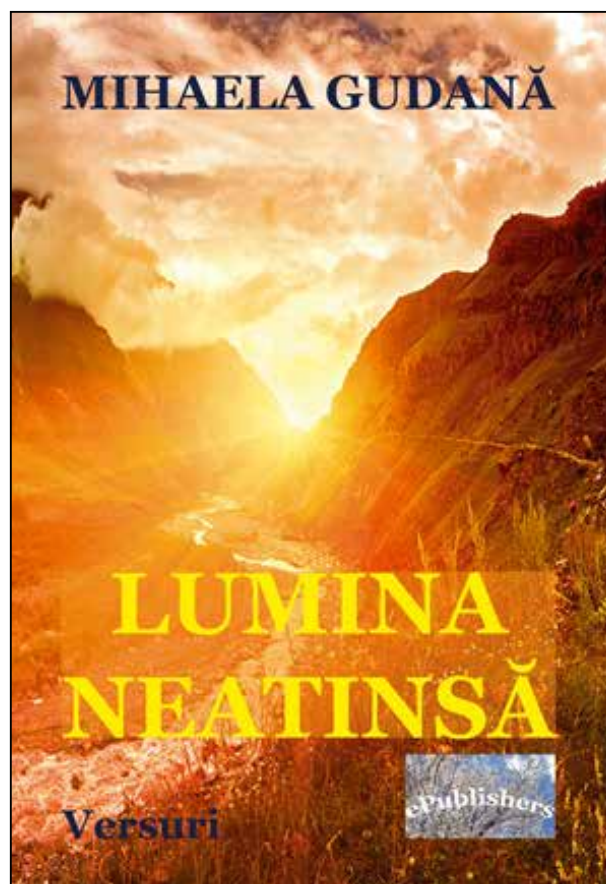
Această carte de poezie, „**Lumina neatinsă**”, a treia după alte două plachete de versuri - „**Locuiesc în tine**”, editura Armonii culturale, Adjud, 2014 și „**Elegii albastre**”, editura Diaspora, Focșani, 2016 – este de fapt un lung poem de dragoste, fragmentat în mici poezii, dispuse în metru clasic sau în vers alb, perfect unitar și consecvent în afirmarea unui același conținut liric: iubirea în timpuri și anotimpuri. La care se adaugă metaforic și un „*Anotimp în zadar*”, acela al iubirii neîmpărtășite, al efemerității acestui sentiment.

De remarcat, că într-o vreme a persuasiunii cetățeanului, Mihaela Gudană rămâne credincioasă naturii, legătura cu elementele ei făcându-se simplu, transcrisă în metafore proaspete și curajoase.

Sinceritatea devoalării trăirilor dă o notă de autentic și frumusețe acestor poezii. Nu e ușor să-ți expui exaltările, melancolia, luciditatea, diversele stări temperamentale, metaforizate în toată senzualitatea lor. De obicei, poezia de dragoste ține de juvenilitate și de prea plinul sufletesc al acestei vârste. Surprinzător, poeziile cărții de față sunt ale maturității, ale unei maturități efervescente, în care nevoia de afecțiune naște mesajul poetic.

Poeta e o darnică, plină doruri, în speranța că, ceea ce oferă ca trăire și ca poezie, i se va întoarce înapoi: „*Pe un contur de mers, în pas răbdare,/ Cu degetele înflorind iubiri/ Eu te-am avut așa, risipitoare,/ Într-o magie caldă de simțiri.*” („Călătorind”) Dar cele două anotimpuri mai însoțite din viața omului, primăvara și vara, cu lumina lor, sunt mult mai puțin prezente în pagini decât toamna și iarna, cu ceața și frigul lor, cu o înghețare sau o detașare a sentimentelor din partea celui drag: „*Ai frânt creanga întinsă spre tine,/ Ultima, cea pe care o credeam/ Plină de muguri*”(„Zbor îngenunchat”) sau „*Nimic din noi nu vorbește/ Și luna e grea/ Sub înghețul de semne./ În cerul tău/ Revărsat este mine, / Se*

strânge valul neaprinș între noi”(„Noapte luminată cu mine”).

Alunecarea „*Între soare/ Și luna șubrezită,/ Spălând păcatul zilei/ Cu apă de apus*” este elocventă pentru a da poeziilor o notă melancolică, elegiacă, de amurg, în care totul doare: secunda, „*răsturnată din minut*”, „*ora goală*”, „*ora sumbră*” („Clepsidră”). Chiar și cireșul, pom emblematic pentru primăvară, cu primele lui fructe, e unul „*târziu*”, care albește cerul tinereții trecute, iar cireșele, doar în amintire, lasă locul unei povești „*în dor de rai*” („Cireș târziu” și „Poem cu cireșe”).

Nevoia de afecțiune și de răspuns la toată această avalanșă de iubire, mai mult de rememorare a ei, naște poeme narcisiace,

superbe în mesajul lor, dar triste pentru expeditor. Autoarea se transpune în pielea celui iubit și „își dedică” „Poem estival”, „Femeia ploii”, Cântec”, „Drag de toamnă”. Iată o mostră, care surprinde firea Mihaelei Gudană „*Între iubiri, neliniști și cântări*”: „*Femeie-a ploii, învățată-a curge/Precum nisipu-n degete de timp,/ În care loc te-așezi pentru a plânge/ Și locuiești în care anotimp?/ Într-un târziu, o mare-ntunecată,/ O treci în tine... Valuri de-ndurări / Le unduești cu viața înecată/ Între iubiri, neliniști și cântări./ Apoi te verși, lași umbră peste lume/ Și te topești sub caldul ochi privind / Cum ești ca apa, simplă, într-un nume/ Și-ți răzvrătești ființa doar trăind.*” („Femeia ploii”)

Apa, ca element primordial din care s-a clădit universul, exprimă viul, curgerea, trecerea, abluțiunea, nașterea și moartea, stihia, și este prezentă sub mai toate formele ei (val, izvor, torent, mare, abur, ceață, gheață, ploaie), bine aspectate în poemele cărții. Însoțirea apei cu feminitatea mi-a readus în ochi unul din tablourile lui Gustav Klimt, cu erotismul făpturilor lui feminine, „Șerpi de apă” (I și II).

O senzualitate calmă și caldă se degajă, de asemenea, și din unele poeme ale Mihaelei Gudană: „*Eram prea goală în lumina lunii,/ Umblam cu gene-aprinse de-un cuvânt/ Și te-ascultam scriind cu semnul mâinii/ Dragi dezmierdări pe trupul de sub gând./ Ori dezbrăcată eu, lipeai iar stele/ Pe sânii nopții, mângâieri de dor.../ Și am simțit toți zorii tăi pe piele,/ Dorind apoi în ochiul tău să zbor.*” („Clipa”) sau „*Îmi place glezna ploii/ Când pășește,/ Nisipul din clepsidră-i/ Moale-n pas,/ Îmi place cum/ Genunchiul ei scâncește/ Și cum respiră/ Goală-ntr-un popas./ Știu cum din stropi/ Măgele mici înșiră / La gâtul așteptării/ Lung șirag,/ Îmi place ploaia ta,/ Când se deșiră,/ Că dintr-un fir de ploaie/ Eu mă trag.*” („Gleзна ploii”). Remarcăm aici sinestezii circumscrise sferei cuvântului: văz fin, tactilitate debordantă fără să frizeze vulgarul, olfactivul prezent în „*miros de dor*” („Pas în primăvară”) sau „*Sunt zile goale în parfum mutate,/ Stă floarea de lavandă-n chip uimit/ Și-aromele de tei dulceag lăsate/ Te-au renăscut, te-au scris, te-au risipit.*” („Parfumuri”), detalii stilistice vorbind despre arta poetică a autoarei.

Comportamentul liric e unul temperamental, când copilăresc, când grav, nelipsindu-i amprenta ludică: „*Aproape eu,/ Aproape tu,/ Aproape niciodată nu.../ Ne mai schimbăm,/ Dar ne-ntrebăm/ De unde eu,/ De unde tu,/ Aproape niciodată nu.../.../ Mai am un joc la răsărit/*

Aproape da la asfințit,/ Aproape sunt,/ Aproape nu-s,/ Am răsărit și am apus,/ Mai am amiezele cu da,/ Aproape nu,/ Aproape-aș vrea / Să vii cu da,/ Să nu fii tu,/ Aproape da,/ Aproape nu.” („Joc”) sau „Conjugare”.

Vara e puțină, toamna cât cuprinde, iarna în așteptare, iar primăvara în amintire. Toate cu o melodicitate vivaldiană din „Anotimpuri”.

Poemul introductiv „Mersul pe val” și cele finale „Monolog”, „Poetului”, „Mă cheamă scrisul” dovedesc acea conștiință de sine, asumarea actului creator, condiția poetului și a poeziei, o structură rotundă, așa cum se cade unei a treia apariții editoriale.

Echilibrată ca tehnică a versului (când în metru clasic, când în vers alb), cartea Mihaelei Gudană este o pledoarie pentru iubire, sinceritate, împlinire a erosului cu natura.

Cât privește drumul spre perfecțiune și alte aventuri lirice, el rămâne deschis și anunțat metaforic în titlul inspirat al cărții, „Lumina neatinsă”.

CRONICĂ LITERARĂ

ARABESCURILE DIN INTERIORUL ARABESCURILOR

MIRELA IANUȘ DINGA, „ARABESCURI”, BAIA MARE, ECREATOR, 2018

► A.G. SECARĂ

După ce a silabisit „Alfabetul oglinzilor”, demonstrând învățătura oglinzilor într-o cuvinte, Mirela Ianuș Dinga face un salt dincolo de timp și timpuri (unde se scrie și despre „tunelul strâmt al unor false timpuri”, p.6), păstrând legătura deloc primejdioasă cu moto-ul de la „Alfabetul oglinzilor” (Opera Magna, 2017), din Boris Pasternak (bun gustul: „E tot ce-i important ca noaptea/ Prin scaldători scurmând, viaie,/ Sub streșină, s-aducă steaua,/ În palmele sticlind de ploaie.”), dar combinând oarecum aris-amazonic însă iubirea, sângerarea a toamnă, care apare în primul text din „Alfabet...”, aceasta fiind înlocuită cu sânge prea omenesc („ochiul tău... purtând în sânge dreptul la izbândă...”, p.12; rănile se deschid la p.68, iar un vers de la 69 te poate înmărmuri: „ne cerceta culoarea din sânge trandafirul”), dar mai ales cu o tentativă reușită de cucerire a Rugului din suflete: de la început ne întâmpină „Arșița”, cu „îndreptarea” „spre rugul ce se dezmoțise” (p.5)... Ardere de aproape tot este poezia sa: „Învățasem să ardem tăcut...”, p.11, „Noi nu ne poticneam de vâlvătaia/ ce-n carne ne săpa cărări adânci...”, p.51, bachelardian te gândești dacă poeta este semn de foc, versuri precum „Cu hamuri de cenușă desfrânată/ mă dezmiardase dorul ce-l purtam/ genunchii-mi sunt răniți pe piatra spartă -/ dovada unei vini ce ți-o dădeam...// Ce iederă ce arde și suspină/ puteam să trec din umbră înspre hău/ să curg, smulgându-mă din rădăcină,/ ca fulgerul topit pe corpul tău.” (p.12), putând confirma, chiar opusul putând fi martor, prin invocarea întregii seve din lume, a ploilor sălbatice, p.13, degetele arse revenind repede în prim plan, ca și tălpile pe jar, trupul ars de mâna iubitului, p.18, , fumul, scânteile, cenușa...

Da, e un erotism subtil, care poate arde.... Împreunându-se cu unul războinic: „Pârjolise aripi arșița uitată/ mistuise sfârțul ierbilor în crâng/ și rotind privirea vulturească spartă/ vântul

ricoșase-n pietrele ce plâng.// Arșița dansase peste arbori goală/ și pe pielea apei umbre descrețise/ dezbrăcați în febră de cămăși de gală/ ne-ndreptăm spre rugul ce se dezmoțise.// Și țipa tăcerea transpirată toată/ îngropată-n carnea clopotelor seci/ pe cearșaful zării nici măcar o pată -/ testul castității eșuase-n veci.// noi pierdusem clipa...”

Premisa e clară, ca o clipă, ca un desen pe o amforă grecească, parcă poemul e o transcriere a unei povești de pe o astfel de amforă, neoclasicismul (cu accentele neo-romantice) Mirelei Ianuș Dinga fiind seducător. De altfel, pe parcurs, ne vom mai „lovi” de „o statuie, fără ochi și cu brațele arse” (unde ești, tu, Afrodită?), vom mai strivi „drapelul viselor deșarte”, p.63, , vom mai aduna „resturi sacre de lance”, uitarea se va piti și va tace „în ulciorul dorinței ciobit”, p.60, vom ajunge și la o cetate interzisă a întâmplărilor!

Raportarea la timp este una dintre cheile cărții, timpul lingându-și rănile, create și de false timpuri, dar și de „înfrângerile victorioase” asupra cărora se meditează (într-o „Amuțire”), timpul este cel care zăcuse prin peșteri sumbre, p.17, îngerii, atât de rari, p.59, mai pot salva și ei doar câte ceva (chiar și din poezie!)

Este o gâlceavă și cu zeii („din frunți de zei albastre țâșneau către înalt/ sentințe infinite și gânduri ce dureau”, p.69), mascată sub aparența unui proces care nu este al maimuțelor: „pledz să-nțeleg pentru ce sunt datoare/ să respir și să port trupul meu spre apus/ fumul smuls de pe ape ca o piele ce doare/ se usucă pe urma unor pași ce s-au dus”, unde ești Hercule?, p.8), curcubeul este descoperit ca fiind contrafăcut, p.17, așteptarea mușcăturii în somn a trandafirilor fiind antologică, ca și alte potriviri inspirate de cuvinte și imagini!

Zeului Eminescu i s-ar dedica, indirect sau nu, imn din „Pribegie”, p.58, autoarea exilându-se prin Italia de ani buni, se pare: „Și legați în mătasea tăcerii/ unduim ca un imn către zei/ pe

cadranul de vrajă al serii/ ne gustăm din parfumul de tei.”

În câte o (altă) „Așteptare” scriitoarea se mai întoarce și la oglinzi: „Doar oglinda știa să răpună/ din imagini un dor ce-a trecut/ lațul gândului când ne sugrumă/ și ne-ngroapă-n hotare de lut” (p.10). La fel, în „Uitate dimineți” (Uitatea și Nostalgia sunt personaje lirice importante la domnia sa), dar și într-o „Iluzia care sfârșește-n nou început așa: „Și stelele își torc lumina sacră/ dincolo de priviri și infinit/ noi ne rugăm oglinzilor de parcă/ drumul în doi aicea s-a sfârșit.”, p.62. În „Ploaie”, p.59, reapar „aproape oarbe”

Exagerând ludic, nu din mușegai, ci din fantasmе de cuvinte și iubiri poeta își clădește universul liric, labirint gata să-și jertfească copilul, nu numai păianjenilor uitării din poemul „Ochiul ceasului”, ci și spiritului unui mai abstract Omar Khayamm: „Ulcioarele deșarte cerșindu-ne de taine/ așteaptă la cișmeaua cu rugile gângave/ și-n vălătucii putrezi de frunze și de spaime/ ne mpiedicăm adesea cu tălpile bolnave.” (p.19)

Între dorințe și cuvinte, Mirela Ianuș Dinga desenează arabescuri pe coaja fragilă a trecerii timpului, radiografiază condiția umană a ființei care vrea să creadă în iubire, cu toate temerile, spaimele (un poem este „Încoronați de spaime”, p.21), fricile („șuvoiul friei” de la p.70) opunând-o (condiția) infinitului care „iarăși adormise nud” (p.23)...

Ultimele versuri din carte parcă rezumă întregul joc (secund) dintre natură, om și Cer: „... devenim o fluturare lungă/ de mâini și de priviri ce scotocesc/ când iriși mor încet dorind să ajungă/ un arc perfect de curcubeu ceresc.” Prometeica condiție se subliniază și ea într-un alt final, de „Răzvrătire”: „Iar gândul l-al legat cu funii lungi/ și inima am strâns-o-n chingi de foc/ în asfințitul cu arcade lungi/ noi încălcasem regulile-n joc.” (p.66).

Învățând deja mersul pe „nisipurile mișcătoare”, p.54, ale literaturii, dăltuind rugii în contratimp (doar câteodată, p.53), mai ales când e vorba de înzăpezire în neputințele și zadarnicele chinuri ale dragostei, Mirela Ianuș Dinga pare gata pregătită de sacrificiu, dansând tangoul setei și al risipei, rupând armistiți, aruncând bumerangul dorului nebun, p.46, gata să fie balsam „răni cerului pribeag”, p.46.

La urma urmelor, poetul este doar o „pecete” a tainelor sacre, înfruntând ispitele dezertării, pedepsele, teribilismele firii, tentațiile, (din „Tentație”, p.40, mai citez: „Smulge pielea

fragilă/ de pe oglinzi/ și fă-o pleoapă tremurândă/ pentru amintiri,/ pentru priviri,/ pentru taine,/ pentru zbaterea ca o inimă/ a mării/ spartă în văzul cerului,/ pierdută în firele nisipului./ Smulge pielea întinsă/ de pe oglinzi/ și gustă sângerarea fumurie/ suplă, rebelă/ ca o explozie ireală/ de cuvinte ce/ s-au trezit din somn/ cu gura cusută/ în argint.”, poemul fiind parcă un rezumat al întregului demers liric), senzațiile deșertăciunii, preschimbând cuvinte-n arabescuri, arabescuri în cuvinte, prin clepsidre care-și pot primeni sutana, p.43.

Da, poetul poate fi mereu „De strajă” la un anume „cod al luminii”, p.38-39, care poate curge din înalt sufocant, pentru cei care nu știu zborul prin ploaia care face mătânii, p.41, prin ploaia de lacăte sparte, alt titlu de poem, p.36, zborul prin interiorul bănelor abandonate, lemn vechi, prin biserici părăsite...

Principesa Maria la vremea balurilor mascate imitându-l parcă pe Regele Soare.

CRONICĂ LITERARĂ

SENTIMENTUL ROMÂNESC
AL FIINȚEI

► Nicolae BĂCIUȚ

Poezia patriotică duce încă povara pervertirii unui sentiment nobil, aservit unei ideologii, care l-a confiscat, deturnat și pus în slujba unui partid și a "conducătorilor iubiți".

Iubirea de patrie a fost extrasă din esența ei și dusă în extrema cealaltă, a stigmatizării ei.

Recuperarea poeziei patriotice e greoaie și împinsă într-un orizont îndepărtat de timp, până când reconsiderarea va avea dețășarea uitării cântăreților de curte și a producțiilor lor.

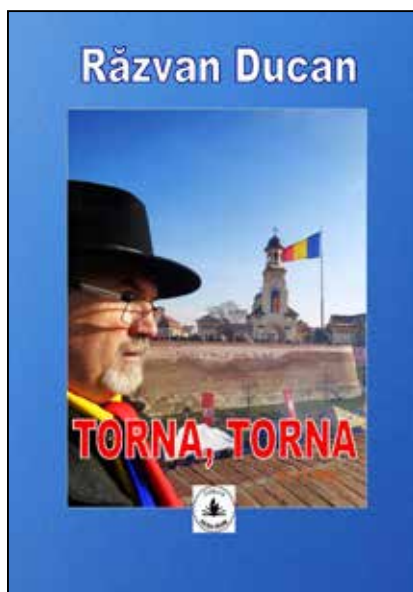
Poezia patriotică, în polarizarea sa sintagmatică, nu clarifică fiecare termen în parte, patriotismul, oricât ar fi el de ardent, nu poate salva de mediocritate un text poetic. Așadar, înainte de a fi „patriotică”, poezia trebuie să fie... poezie, adică valoarea să fie deasupra sentimentului patriotic, tocmai pentru a nu-l compromite pe acesta. Această ambiguitate e și sursa confuziilor.

Într-o pertinentă evaluare, Ioana Bot, trece în revistă poezia patriotică românească (Ioana Bot, *Poezia patriotică românească*, antologie, prefață, dosar critic, comentarii, note și bibliografie de Ioana Bot, Editura Humanitas 2001), de la origini până în contemporaneitate, relevând punctele tari, precum și cele slabe ale acesteia.

Poezia patriotică a fost pusă între paranteze o jumătate de secol, dar nu toți autorii care au scris despre „sentimentul românesc al ființei” s-au înhămat și la comandamentele regimului roșu. Au dat poeziei ce e al poeziei și patriotismului ce e al patriotismului. Fără compromisuri.

Deși neînregistrat în „documentele” temei, poetul Răzvan Ducan merită cu prisosință să fie recuperat, tocmai pentru că, fără ostentație și frondă, el a scris poezie patriotică mereu în cele peste trei decenii ale traseului său literar.

E aceasta o distincție onorantă, care certifică consecvența atitudinală, cu toate riscurile induse de

o astfel de atitudine. Fără a publica volume de poezie patriotică distinct, Răzvan Ducan a ajuns la pragul biografic în care să-și poată antologa poemele circumscrise patriotismului. „Poezia patriotică” a lui Răzvan Ducan aduce înaintea de toate un elogiul valorilor fundamentale ale unei identități: loc/geografie, istorie, limbă, neam... Acestea sunt principalele repere ale patriotismului din poezia lui Răzvan Ducan, dar nu sunt doar exerciții admirative, ci și atitudinale. La limită, poezia lui patriotică poate fi privită și ca „poezie politică”. Poetul face risipă și de substantive și de verbe și de ad-

jective pentru a demonstra sinceritatea rostirii sale, angajamentul său necondiționat, elanurile sale de... luptător, atent la tot ce se întâmplă în „patria lui de pământ” și în „patria lui de cuvinte”.

Patetismul lui nu e beție de cuvinte, profunzimea sentimentelor sale vine din substanța trăirilor adevărate sub și în culorile patriei. Reabilitează momente de istorie națională, reclamând și nevoia de adevăr și dreptate pentru poporul său.

Răzvan Ducan scrie poezie patriotică fără ostentație, fără ură, sugerând că, dacă își iubește neamul său, nu urăște alte neamuri. Ceea ce ține departe poezia sa de orice accente ce ar putea fi interpretate dincolo de un naționalism curat.

O antologie de poezie patriotică de autor, în aceste vremuri, poate fi taxată ca un act de mare curaj, de îndrăzneală, de sfidare a prejudecăților de orice fel.

Iar contextul centenar al Marii Uniri nu-l putea lăsa indiferent pe poet, parcă mai convins de nevoia de patriotism în, prin și dincolo de poezie.

Prin această antologie, Răzvan Ducan reușește să redeschidă pentru poezia patriotică pagini noi, albe, nepătate de nimic.

SALONUL DE LITERATURĂ UNIVERSALĂ „C. D. ZELETIN”

ION ȚOANȚĂ

RAPSODIE FĂRĂ CULOARE

Eu eram albastru
tu erai mov,
două destine paralele
care se încrucișau
în poeme gri
puse pe note
într-o rapsodie fără culoare,
de ce curcubeul
e atât de egoist?

ZIUA DE MÂINE

Am ucis
ziua de ieri
și-am chemat la pomană
îngerii,
șiruri, șiruri
s-au așezat la masă
ca niște cocori
binecuvântați,
la plecare mi-au oferit
cadou,
ziua de mâine.

JOC SOLAR

Am lăsat
umbra dudului
și m-am ascuns
sub raza soarelui,
ce straniu sentiment
când lași imaginația
să curgă,
așa am conceput
prima pace solară!

FARBLOSE RHAPSODIE*

Ich war blau
du warst violett,
zwei parallele Schicksale
die sich in grauen Gedichten,
auf Noten gebracht,
in einer farblosen Rhapsodie
kreuzten.
Warum ist der Regenbogen
überaus Egoist?

DER MORGIGE TAG*

Den gestrigen Tag
habe ich getötet
und rief die Engel
zur Trauerfeier,
Reihen, Reihen
setzten sie sich an Tische
wie gesegnete Kraniche,
beim Gehen reichten sie mir
als Geschenk
den morgigen Tag.

SOLARSPIEL*

Den Schatten des Maulbeerbaumes
ließ ich hinter mir
und versteckte mich
unter dem Sonnenstrahl,
welch sonderbares Gefühl
wenn du deine Fantasie
fliesen lässt,
so habe ich den ersten
Solarfrieden entworfen!

CASTELE DE NISIP*(Iolande S@)*

Construiesc castele de nisip
pe plaja pustie și rece,
locuințe efemere
ca și sentimentele noastre,
prăbușiri haotice
sub efectul
de clepsidră...

ZBOR 1

Pete de sânge
peste miriști,
au împușcat macii,
mamă!

LOVE HOTEL

Milioane
de câmpuri cu maci,
coperta unui roman
de dragoste
consumat nimfomatic
într-o cameră de hotel,
a treia zi
din săptămână,
între orele două și trei,
energii descătușate,
pupila înlăcrimată
de secunde ce se scurg,
clepsidră blestemată,
cât a mai rămas
până la viitorul roman?
copertă cu maci,
aceeași cameră de hotel,
între orele două și trei,
ziua a treia,
săptămână după săptămână...

SANDSCHLÖSSER**(für Iolanda S@)*

Ich baue Sandschlösser
auf dem öden und kalten Strand,
kurzlebige Wohnungen
wie unsere Gefühle,
chaotische Zusammenbrüche
unter der Wirkung
der Sanduhr...

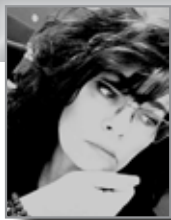
FLUG 1*

Blutflecken
über Stoppeln,
erschossen den Mohn,
Mutter!

LOVE HOTEL*

Millionen
von Mohnfeldern,
das Cover eines Liebesromans
nymphomanisch verbraucht
in einem Hotelzimmer,
der dritte Tag
der Woche,
zwischen zwei und drei Uhr,
entfesselte Energien,
Tränen in der Pupille
von Sekunden die entrinnen,
verwunschene Sanduhr,
wie viel ist geblieben
bis zum nächsten Roman?
Cover mit Mohnblumen,
dasselbe Hotel,
zwischen zwei und drei Uhr,
der dritte Tag,
Woche um Woche

*Traducerea textelor în limba germană:
Renate Muller.

INTERVIU DIN FLORIDA

TÊTE-À-TÊTE, NIG ȘI MARIUS GROZEA (ARTIST FOTOGRAF)

► Nuța ISTRATE GANGAN

Pe Marius Grozea l-am cunoscut virtual la recomandarea unui prieten în 2011.

Spuneam atunci ca Marius știe să redea de mențial în pozele lui, trăirea.

NIG – Cine ești tu, Marius Grozea?

MG– Sunt un pasionat de fotografie, un iubitor de frumos, îmi place să colind prin natură de câte ori am ocazia, să descopăr locuri și oameni... În special din zona rurală.

NIG – Când a început pasiunea ta pentru fotografie?

MG – În urmă cu 8 ani când mi-am cumpărat o cameră foto compactă digitală. Am început să postez pe un site de fotografie unde am cunoscut mulți fotografi români cu care am interacționat și de la care am învățat primii pași. În urma *feed-backului* primit am simțit nevoia să schimb aparatul foto, am trecut de la compact la un aparat foto semi profesional, mai exact un Nikon D80. Acesta din urmă m-a ajutat să mă descopăr, să simt că pot și că am ceva de oferit, să împart cu ceilalți momentele surprinse de mine. Au urmat întâlniri, ture foto... și așa m-am văzut călcând pe drumul fără întoarcere... eu așa îi spun, pentru că nu te mai poți lăsa când faci aceasta din plăcere și pasiune

NIG – Fotografiezi zâmbete, trăiri, sentimente. Riduri, dureri, neajunsuri. Vieți. Cum îți alegi subiectele?

MG – Pot spune că nu eu îmi aleg subiectele, ci ele mă aleg pe mine. Mai exact, mă simt atras de oameni, mă împrietenesc și mă atașez de ei, ceea ce mă face să revin deseori într-o locație. Îmi este mult mai ușor apoi să surprind povestea.

NIG – Ai albume întregi cu oameni simpli de la țară. Bătrâni, tineri. Copii. Ciobani. Cum reacționează acești oameni când le spui că vrei să-i prinzi în poză?

MG – Nu le spun, niciodată nu le spun, adică chiar îi surprind la propriu, fur momente și trăiri.

Pentru mine e greu să regizez cadrele, totdeauna merg pe spontan, pe dinamică, anticipez momentul. Apoi se obișnuiesc cu mine, aparatul foto nu le mai e străin, face parte din mine, ca o extensie a corpului meu

NIG – Frumos spus. De fapt asta și este, o parte din tine.

Expui? Vinzi? Se poate trăi din fotografie în România?

MG – Da, de câteva ori în expoziții de grup la Sibiu, Timișoara, Cluj și Negrești Oaș. Nu am vândut fotografie, nici nu am auzit că s-ar vinde sau cumpără pe la noi, nu se poate trăi din fotografie în România, doar dacă te ocupi de evenimente, weddings sau cu ceva investiție, să ai o firmă sau studio. Ca fotograf amator, nu se poate trăi din fotografie.

NIG – Merg lumea la expozițiile photo?

MG – Îndeosebi la vernisaje. Vin prietenii, pasionații de fotografie, iubitorii de artă. Curioșii.

NIG – Te-ai gândit să îți tipărești fotografia pe canvas și să vinzi? Este căutată și apreciată în designul interior.

MG – Am avut printat pe canvas, la una din expozițiile de la Negrești Oaș. Am tipărit pe astfel

de suport. Printurile le-am făcut cadou la prieteni după expoziție (la noi nu cumpără nimeni).

Sunt agenții care fac asta, ca persoană fizică e greu sau imposibil, mai ales din punct de vedere material. Este destul de greu și să accept invitații la expoziții, de foarte multe ori am fost nevoit să refuz. Costurile mă depășesc.

NIG – Păcat, lucrările tale sunt excepționale, subiectele deosebite, transmiți emoție, imaginile m-au mișcat, m-au răscolit și m-au înduioșat.

Uite o întrebare pe care o pun la toți cei care fac artă din fotografie. Înainte să apeși pe declanșatorul aparatului de foto, „vezi fotografia, în mintea ta?

MG– Nu o văd, o simt. Durează un moment, o secundă

NIG – Bun răspuns.Te întorci să vezi ce mai fac „subiectele,,?

MG – Da, în mare parte îi vizitez. Îi ajut cum pot drept mulțumire pentru că-mi sunt personaje în poveștile mele foto.

NIG — Să știi că sunt povești foto. Iar unele, adevărate poezii.

MG – Mulțumesc!

MARIUS GROZEA – PHOTOGRAPHY

„Cred că este mult mai simplu să fotografiezi natura, spuneam. Natura este acolo, uneori te așteaptă, alteori tu trebuie să prinzi momentul. Dar este acolo... Chipurile însă, trăirile, emoțiile... sunt mult mai greu de prins. Liniile corpului, umbra unui sân, frântură unui surâs, lumina din ochii unei femei, dulcea adâncitură a claviculei, teamă, mirarea, tandrețea, sexualitatea abia înmugurită, erotismul latent, întrebările fără răspuns...toate acestea poate că sunt acolo, dar trebuie descoperite, provocate, ilustrate. Aduse la suprafață...

Marius Grozea o face demențial” (NIG – 2011)

Pe acest picior de plai nimic nu s-a schimbat; turmele urcă și coboară, pășunile se aștern vălurite sub boticurile care pasc, câinii privesc prietenoși dar precauți străinii care se avântă până aici, ciobanul stă artistic sprijinit în bâta lui...

Un tablou care nu poate fi tradus în nicio altă limbă decât românește.

Copilăria la țară, aceasta prinsă de aparatul lui Marius, are picioarele murdare dar ochii curați. Sare coarda și bate mingea pe maidan, aleargă cu un câțel prin fânețe și muncește alături de părinți. Oamenii sunt simpli. Obosiți. Munciți. Ciudat de obișnuiți cu neajunsul. Sărăcia lumească în raport cu bogăția sufletească.

Vezi și simți nevoia, resemnarea, calmul acela atât de specific țaranului român; dar și mulțumirea că faci ceea ce trebuie să faci, ceea ce știi cel mai bine să faci.

Timpul se scurge leneș, toate sunt așa cum întotdeauna au fost, o scrisoare mai aduce din când în când vești, înserarea se lasă devreme, dimineața se trezește cu noaptea-n cap, viața își urmează cursul molcom de un secol și ceva și singurul lucru care tulbură liniștea este declanșatorul unui aparat de fotografiat și străinul cu pălărie albă care-și spune **Marius Grozea**

altfel se măsoară aici eternitatea

pe ulițele acestea Dumnezeu umblă nestingherit
câinii îi știu mirosul
copiii îi cunosc mângâierea
oamenii nu obișnuiesc să încuie porțile
deschizi o ușă
aburul sfâșiat al mămligii se ridică *în nouri*
deschizi o fereastră
luna își mijește geana peste ochii lumii
miroase a chilie și a înger
a nuci uscate și a mântuire
bătrânul zâmbește
stejarul tresare în lemnul porții
obrajii brăzdați de nevoi
mâinile uscate
buzele strânse
acestea sunt doar instantanee
timpul are timp
anii sunt crestați pe răboj
și numărați pe degete osoase și lungi
altfel se măsoară aici eternitatea

(NIG – răsfoind aceste fotografii)

CENTENARUL MARII UNIRI

1 DECEMBRIE 1918 - O ZI CÂT ISTORIA NEAMULUI ROMÂNESC

► Ghiță NAZARE

Starea de spirit și condițiile social-economice din Transilvania anului 1918 anunțau că „înfăptuirea întregirii neamului românesc e pe cale de a se îndeplini”. În toamna aceluși an, fruntașii mișcării naționale a românilor transilvăneni promovează ideea convocării unei Adunări Naționale, care să constituie expresia voinței de unire a Transilvaniei cu România.

La 3 octombrie 1918 se constituia la Paris Consiliul Național pentru Unitatea Românilor, din care făceau parte, printre alții, Take Ionescu, Vasile Lucaciu, Octavian Goga, organism care exprima conștiința unanimă a românilor transilvăneni aflați sub jugul monarhiei austro-ungare și care era

însărcinat „să stabilească raporturile necesare colaborării cu Puterile Aliate”.

Speranțele liderilor luptei naționale a românilor transilvăneni au fost răsplătite de manifestările de solidaritate dovedite de Puterile Aliate. Astfel, ministrul de externe francez, în numele Guvernului Republicii Franceze, asigura Consiliul Național pentru Unitatea Românilor că „poate conta pe deplinul ei concurs”, iar guvernul britanic, prin ministrul său de externe care, apreciind Consiliul... drept „singurul organism care poate reprezenta în acest moment întreaga națiune română, îl înștiința pe Take Ionescu, președintele Consiliului..., la 11 noiembrie 1918, că „voi fi deosebit de mulțumit că intru în relații

cu un organism care reprezintă opinia publică românească și care s-a constituit sub președinția unui om care nu și-a pierdut niciodată încrederea în apărarea fundamentală a aspirațiilor juste ale poporului român”. Nici guvernul italian nu era mai prejos, acesta angajându-se să dea „întregul său sprijin pentru dobândirea și garantarea tuturor drepturilor politice și teritoriale ale poporului și națiunii române”.

Către sfârșitul anului 1918 lupta națională a românilor transilvăneni a intrat într-o fază decisivă. La 31 octombrie s-a constituit, la Arad, Consiliul Național Român Central, drept „unicul for care reprezenta voința poporului român”, format din câte șase reprezentanți ai Partidului Național Român și ai Partidului Social-Democrat. Pe întregul teritoriu al Transilvaniei s-au format consilii regionale locale și gărzi naționale. Starea de spirit națională era una foarte puternică, aveau loc manifestări naționale - culturale, politice, sindicale - în favoarea dreptului la autodeterminare a popoarelor.

Marea Adunare Națională, simbol al afirmării hotărâtoare a poporului de a-și decide singură soarta, a fost convocată pentru ziua de 1 Decembrie 1918, la Alba Iulia. Consiliul Național Român din Orăștie făcând cunoscută ziarului „Libertatea” data convocării Marii Adunări Naționale de la Alba Iulia, declara: „Această adunare este chemată să hotărască asupra sorții neamului românesc și să exprime voința nestrămutată a națiunii române, care pretinde sus și tare unirea națională. În asemenea împrejurări este semnificativ și vibrantul apel adresat femeilor române de către Elena Pop: „Până unde străbate graiul nostru dulce, românii din patru unghiuri vor veni cu toții, invocând cerul și pământul ca mărturie să le fie jurinței lor solemne. Grăbiți-vă!”. La 20 noiembrie 1918, Consiliul Național Român Central lansează manifestul-protest „Către popoarele lumii”, care reprezintă, pe de o parte, un puternic act acuzator al politicii duse de „guvernul opresor”, dar și de exprimare fără echivoc a drepturilor inalienabile ale românilor transilvăneni de a-și hotărî destinele conform propriilor interese, pe de altă parte.

Voința de unitate națională și statală grăbea marele plebiscit național de la Alba Iulia. În editorialul „La Alba Iulia”, ziarul „Adevărul” scria: „Națiunea română, care veacuri de-a rândul a suportat jugul robiei naționale, voiește acum să devină cu desăvârșire liberă și să se contopească într-un singur stat național. Românii din Transilvania și din Ungaria, fără deosebire de

clasă, voiesc să se unească cu frații lor de peste munți...”. De asemenea, ziarul „Unirea” din 28 noiembrie 1918, în apelul intitulat „Veniți la Alba Iulia!”, scria, printre altele: „Veniți cu toții la Marea Adunare Națională care se va ține la 1 decembrie în Bălgradul lui Mihai Viteazul. Veniți cu miile și cu zecile de mii. Lăsați pe o zi grijile voastre acasă căci în această zi vom pune temelii unui viitor bun și fericit pentru întreg neamul nostru românesc...”, „Veniți și jurați că nedespărțiți vom fi și uniți rămânem de aici înainte cu frații noștri de pe tot cuprinsul pământului românesc...”.

Începând încă din ziua de 27 noiembrie la Alba Iulia sosesc neîntrerupt delegații pentru Marea Adunare Națională. Trenurile erau împodobite cu mlădițe verzi de brad și cu drapele naționale. Pe întreg parcursul drumului spre Alba Iulia nu conțineau chiotele de bucurie și cântecele patriotice „Deșteaptă-te române!”, „Pe al nostru steag e scris unire”, „Treceți batalioane”, „Hai să dăm mână cu mână”, „Ardealul ne cheamă” etc.

La Alba Iulia au sosit 1228 de delegați, aleși atât în circumscripțiile electorale din toate județele Transilvaniei, cât și delegați ai tuturor organizațiilor politice, economice, culturale, religioase, militare și sportive românești de pe întreg teritoriul Transilvaniei. Erau la Alba Iulia corifeii luptei naționale a românilor transilvăneni: Gheorghe Pop de Băsești, Ștefan Cicio-Pop, Vasile Goldiș, Iuliu Maniu, Alexandru Vaida-Voievod, Aurel Lazăr, Ioan Suci, Teodor Mihali, Silviu Dragomir, Iosif Jumanca, Ion Fluieraș, episcopii Miron Cristea și Iuliu Hossu, Emil Isac, dr. Petru Groza ș.a. În dimineața zilei de 1 decembrie 1918, zi de iarnă, deși cădeau fulgi de zăpadă, orașul Alba Iulia, de la gară până în vârful cetății, era ticsit de mulțime, au relatat martorii oculari. Soseau mereu trenuri încărcate cu țărani și șoselele erau împânzite de căruțe, călăreți și pietoni.

Cei 1228 de delegați întruniți în Catedrala de la Alba Iulia, constituiți în Adunarea Națională reprezentativă a românilor transilvăneni au adoptat în unanimitate Declarația de Unire cu Țara - în nouă puncte -, prezentată de Vasile Goldiș. Primul articol are următorul conținut: „Adunarea Națională a tuturor românilor din Transilvania, Banat și Țara Ungurească, adunați prin reprezentanții lor îndreptățiți la Alba Iulia în ziua de 1 decembrie 1918, demonstrează unirea acestor români și a tuturor teritoriilor locuite de dâșii cu România...”. Printre cei care au luat cuvântul pe marginea Declarației de Unire au fost Iuliu Mniu, din partea Partidului Național Român,

și Iosif Jumanca, în numele Partidului Social Democrat.

Vestea adoptării Declarației a declanșat un entuziasm fără margini în rândul celor peste 100.000 de români adunați pe Platoul din jurul Catedralei, veniți din toate colțurile Transilvaniei. Se înfăptuia, astfel, visul de veacuri al unui popor, UNIREA într-un singur stat.

Mărețul act național din 1 decembrie 1918 era primit cu entuziasm și de gălățeni, fapt exprimat de ziarul „Galații noi”, în articolul „Alba Iulia” : „Unirea stă în fața noastră, cea mai frumoasă, cea mai mândră dintre uniri, cea mai duiosă Unire pe care vreun neam vreodată a realizat-o în decursul secolelor, o Unire așezată pe temelia sângelui românesc, cald și generos, care a spălat răniile neamului pe care i le făcuseră lanțurile robiei străine”.

Unirea Transilvaniei cu România încheia, de fapt, procesul prin care, în același an, 1918, și basarabienii și bucovinenii reveneau la patria mamă.

S-a constituit o Delegație specială formată din Miron Cristea, Iuliu Hossu, Alexandru Vaida-Voievod și Vasile Goldiș, delegație însărcinată să prezinte regelui Ferdinand actul unirii, reprezentanță care a avut o primire sărbătorească în București, în zilele de 12 și 13 decembrie. În cuvântul rostit la palatul regal, Vasile Goldiș a spus: „Românii din Transilvania, Banat și Țara Ungurească, adunați prin reprezentanții lor la Alba Iulia în ziua de 1 Decembrie 1918, au decretat

unirea lor și a acestor teritorii cu regatul român. Prin această unire, după cea a Basarabiei, apoi a Bucovinei, s-a împlinit visul de o mie de ani a Neamului românesc: unirea într-un singur stat a tuturor Românilor. Această unire este o pretențiune a istoriei și o cerință a civilizației românești”. După ce Alexandru Vaida-Voievod a predat regelui actul Unirii, acesta a spus: „În numele românilor din Vechiul Regat, din Basarabia și din Bucovina, astăzi uniți, cu profundă recunoștință primesc hotărârea fraților noștri de peste Carpați, de a săvârși Unitatea Națională a tuturor românilor”. Se îplinea astfel dezideratul secular al Neamului românesc, UNIREA.

Încheiem rândurile noastre evocatoare prin prezentarea gândului unuia dintre participanții la eveniment, episcopul ortodox Ilie Cristea, devenit în anul 1925 primul patriarh al Bisericii Ortodoxe Române cu numele de Miron Cristea, exprimat în acele momente incandescente: „Generațiile care au să vie după noi vor pricepe ele oare agitația înălțătoare a acestor zile istorice? Oricât de fidel au să vorbească cronicile zilelor noastre, nu vor putea reda niciodată tot entuziasmul de care era cuprinsă toată româniimea. Trăim clipe care ni se par perle și am vrea să le eternizăm pentru toate timpurile ce au să vie...”

Pricepem, oare, astăzi, la 100 de ani de atunci, vibrația înălțătoare a acelor zile istorice? Las fiecărui român libertatea să reflecteze. Personal, cred că nu!

CENTENARUL MARIÍ UNIRI

CONSTANTIN STERE, BASARABIA ȘI UNIREA CU ROMÂNIA

► Prof. Mihail POHRIB

C. Stere a fost una dintre cele mai fascinante personalități ale istoriei României din punct de vedere uman, cultural și politic. Rămâne un model prin democratismul său și dezinteresul pentru transformarea politică și economică a țării.

George Călinescu îl privea ca "unul dintre cei" mai de seamă prozatori ai literaturii contemporane, iar Mihail Ralea îl numea "simbolul etic al democrației românești"

C. Stere, conștient de rolul său în viața social – politică românească, afirmă despre sine în anul 1936 "Am un trecut în viața politică națională. Istoria democrației române nu va putea face abstracție de numele meu. Și acest trecut îmi impune datorii inviolabile"

C. Stere s-a născut la 1/13.06.1865 în satul Horodiște, jud. Soroca și a decedat la 26.06.1936 la Bucov în jud. Prahova.

Familia lui era aromână, stabilită la sfârșitul sec. XVIII la Botoșani. A acumulat capital din comerț și arendășie. Au cumpărat moșii în Basarabia. Tatăl său, Gheorghe Stere, a fost un bun administrator al moșiei de peste 5000 de fălci de la Ciripcău (Soroca) și a fost primit în rândurile moșierilor din Basarabia țaristă. Mama sa, Pulcheria, era mult mai tânără decât tatăl său și cu ifose. Nu l-a prea dorit pe copilul Stere și de aici o înstrăinare de mama lui care i-a afectat pe viață felul de a fi.

A făcut studii primare și secundare la Chișinău, dar nu a apucat să-și susțină examenul de bacalaureat. În timpul liceului a intrat în contact cu idei ale socialismului utopic și ale narodnicismului rus. S-a implicat în activitatea de transport a tipăriturilor cu caracter revoluționar din România în Basarabia și apoi în Rusia.

În 1883 a fost arestat de poliția secretă Ohrana și printr-o decizie administrativă a fost trimis pentru 10 ani în Siberia. A trecut prin multe

peripeții, în diferite locații din Siberia, peripeții prezentate cu mult talent în romanul "În preajma revoluției" (8 vol.) rămas neterminat. Precizăm că romanul este scris la finalul vieții și are o puternică tentă autobiografică. A studiat mult în exil. Scrie în roman că la întâlnit pe Lenin în 1889 la Krasnoyarsk, dar există dubii. Cert este că la întâlnit pe Joseph Pilsudski, refondator al statului polonez după primul război mondial.

În 1891 a fost eliberat, iar în 1892 a trecut în România și s-a instalat la Iași unde a intrat în contact cu personalități ale mișcării socialiste ca: Ion Nadejde, Constantin Dobrogeanu – Gherea, Garabet Ibrăileanu, Anton Bacalbașa, s-a.

Între 1893 – 1897 a fost student al Facultății de Drept a Universității din Iași. În 1897 și-a susținut lucrarea de licență cu tema

"Evoluția individualității și noțiunea de persoană în drept". A devenit avocat dar nu a practicat această meserie deoarece nu avea abilitățile necesare și nici situația materială nu îl presa pentru că el primea regulat bani de la tatăl său și apoi de la surorile sale în contul moștenirii.

În urma unor negocieri între P.N.L. și P.S.D.M.R. la alegerile locale din 1898 a fost ales consilier local pe listele P.N.L. ca socialist deși el nu era socialist. Ulterior a fost ales viceprimar al Iașului având primar pe Nicu Gane. C. Stere a participat ca ales local și demnitar al P.S.D.M.R. la Consfătuirea conducerii socialiste unde Vasile G Morțun a propus trecerea în bloc la liberali.

În aprilie 1899 are loc dezorganizarea P.S.D.M.R. prin trecerea conducerii la P.N.L. unde a întâlnit latura reformatoare din P.N.L. condusă de I. I. C. Brătianu în comparația cu aripa sturdzistă și cea drapelistă.

C. Stere susține că "Socialismul de tip apusean era inadecvat la condițiile din România

și Europa de est unde țărănimea era principala clasă producătoare” și de aici concepția lui numită poporanism.

În februarie 1900 s-a înscris în P.N.L., intrare văzută ca o oportunitate pentru democratizarea societății prin realizarea reformelor agrare, electorală și desăvârșirea unității naționale.

Începe o relație privilegiată cu Ionel Brătianu care va dura până la intrarea României în Primul Război Mondial. Era considerat un sfetnic de taină al lui Ionel Brătianu iar I. G. Duca spunea că Ionel Brătianu îl considera pe C. Stere un succesor la conducerea P.N.L., după fratele său Vintilă I. C. Brătianu.

S-a folosit de instrumentele politicii pentru a ajunge profesor la Universitatea din Iași. din 15.03.1901 este numit de către Spiru Haret profesor suplinitor la catedra de drept administrativ, iar din 01.07.1903 profesor titular, prin decret regal, unde rămâne până în anul 1919. În februarie 1913 este ales lector al Universității din Iași. C. Stere a devenit unul din marii profesori ai învățământului universitar din Iași și din România. Salariul de profesor universitar era consistent, de circa 600-700 lei aur sumă ce reprezenta după loga "valoarea unei moșii".

C. Stere nu uita niciodată locul natal, iar evenimentele din anii 1905-1907 din Rusia îl stimulează în direcția luptei naționale.

În octombrie – noiembrie 1905 cu sprijinul lui I. I. C. Brătianu președintele P.N.L. și al lui Grigore Cantacuzino – Nababul care era prim ministru conservator merge în Basarabia spre a "revoluționa" provincia. Primește de la prim-ministru suma de 100.000 lei în acest sens.. se pare că o parte din această sumă a fost folosită de C. Stere pentru a realiza revista "Viața Românească" în martie 1906. Așa susține Titu Maiorescu în Jurnalul său din 14/27 decembrie 1916.

S-a implicat în "Renașterea națională" din Basarabia contribuind la apariția primei gazete românești cu litere chirilice numită "Basarabia" de asemenea s-a implicat în organizarea politică a românilor basarabeni, fiind luat în supraveghere de Ohrana țaristă cu complicitatea unor elemente rusofile din provincie.

La 6 martie 1906 revine la Iași unde apare "Viața Românească" revistă cu caracter naționalist și democratic în frunte G. Ibrăileanu, P. Bujor, C. Botez, I. Cantacuzino, Al. Vlahuță ș. A. Este cea mai longevivă revistă din istoria culturii românești.

Avea un tiraj de 4500 – 5000 exemplare, ținută grafică foarte bună, era citită de 25000 de intelectuali și aducea un profit de 8 – 10000 lei anual. Autorii publicați primeau 400 lei pe număr.

În "Viața Românească" din 1907 – 1908 publică studiul "Poporanismul sau social – democratic" unde enunță ideile sale referitoare

la a III-a cale de dezvoltare socială situată între capitalism și socialism. Încă o dată manifestă spirit vizionar făcând pe unii să afirme că s-a născut cu o sută de ani prea devreme sau prea târziu. Problema celei de-a III-a căi este de actualitate.

Declanșarea răscoalei din 1907 duce la căderea guvernului conservator și revenirea la putere a P.N.L.

C. Stere este numit prefect al jud. Iași iar mulți "generoși" sunt numiți prefecti în județele Moldovei precum I. C. Atanasiu (Covurlui), George Diamandy (Tecuci), dr. N. Lupu (Fălciu), Spiridon Popescu apoi dr. I. Radovici (Vaslui). Misiunea lor principală era potolirea tulburărilor pe cât posibil pașnic.

C. Stere a intrat în conflict cu comandantul garnizoanei Iași, maiorul C. Prezan, pe această chestiune reușind să se impună și în final demiterea lui. Prezan i-a devenit pentru totdeauna dușman. Stere a reușit să gestioneze foarte bine situația. În jud. Iași nu s-a înregistrat nici o vărsare de sânge și nici o pierdere de viață umană la 1907. A fost reales deputat iar la 28.06.1908, președinte al Clubului P.N.L. Iași, al doilea ca mărime din țară. Rămâne în această funcție până în 1914. Iar formal până în anul 1916

Este folosit de guvern ca mediator în conflictul din interiorul conducerii P.N.R. dintre gruparea Al. Vaida și cea a lui O. Goga, dintre "Românul de la Arad și "Tribuna" de la Sibiu, dintre "bătrânii" din P.N.R. și "tinerii oțeliți" în frunte cu O. Goga. Merge în 1912 în Ardeal și obține împăcarea dintre părți.

Pacea de la București din 1913 care a pus capăt celui de-al II-lea război balcanic a adus o creștere a teritoriului României (Cadrilaterul) și consolidarea guvernului conservator. Austro-Ungaria nu a recunoscut pacea de la București. De la începutul lui 1913. C. Stere a schițat programul de reforme al P.N.L. însușit de conducerea P.N.L. în frunte cu I. I. C. Brătianu.

Programul avea în vedere:

1. Colegiul unic pentru științorii de carte ca un pas spre votul universal.
2. Asigurarea drepturilor cetățenești.
3. Înființarea de școli îndestulătoare pentru ca învățământul obligatoriu să devină realitate.
4. Legislația muncii și recunoașterea sindicatelor muncitorilor.
5. Întregirea reformei agrare prin trecerea în stăpânirea țărânimii, chiar prin exproprierea silită, a cel puțin două milioane ha. de pământ.

La 7 septembrie 1913 I. I. C. Brătianu publică în "Viitorul" scrisoarea program ce prevedea reforma electorală și cea agrară, autonomia locală ș.a., toate cu acordul regelui. La 4 ianuarie 1914

P.N.L. vine la guvernare, dar C. Stere rămâne în afara guvernului, prin refuzul de a accepta portofoliul justiției. În aprilie 1914 Parlamentul aprobă revizuirea Constituției din 1866, iar Brătianu citește mesajul regal de dizolvare a Parlamentului și anunță alegeri pentru Constituantă la 18-26 mai, iar convocarea Constituantei la 5 iunie 1914. Alegerile pentru Constituantă au fost câștigate de P.N.L., iar C. Stere ales deputat la Colegiul II Iași. La 6 și 20 iunie 1914 primul ministru Brătianu vorbind în Cameră a apărut reformele declarând ferm că "nu se va abate cu o iotă de la spiritul lor".

Izbucnirea primului război mondial a dus la amânarea reformelor. Pentru C. Stere a început tragedia sa personală. Posibilitatea ca România să lupte alături de Rusia "îl înnebunea cu desăvârșire" după afirmațiile lui I. G. Duca. După 28 iulie 1914, cu acceptul lui Brătianu, C. Stere a mers în Ardeal pentru a sfătui conducerea P.N.R. la calm și la cuvânt de ordine pentru ca românii din Transilvania să meargă la încorporarea dictată de autoritățile austro-ungare. Tot Brătianu, care era suspectat de Centrali, recomandă lui C. Stere să scrie în ziarul "Universul" articole favorabile lor. Cele două alianțe în conflict (Antanta și Puterile Centrale) făceau propuneri teritoriale României pentru a obține colaborarea ei. C. Stere considera că prioritatea în cadrul programului politic național trebuia să o aibă Basarabia care era amenințată cu deznaționalizarea completă. El a susținut această prioritate și în discuțiile cu conducerea P.N.R. de la Budapesta din iarna lui 1912 – 1913 unde susținut și de Octavian Goga a obținut un

vot unanim al conducerii P.N.R. pentru prioritatea Basarabiei în cadrul programului politic național. Obținerea Basarabiei presupunea menținerea politicii de alianță cu Centralii. Afirmarea hotărâtă a acestor idei l-au făcut indezirabil lui Brătianu și opiniei publice care era pro-antantistă cu scopul obținerii Ardealului.

La 25 mai 1915 în primul eseu "Din carnetul unui solitar" cu subtitlul "Pentru ce sunt un trădător?" C. Stere spunea: "... nu pot admite opunerea Ardealului Basarabiei, nici trocul unei provincii românești pentru alta – acest dezgustător negoț al sufletelor românești." Tot el scria în 1930 că "după 15 august 1916 sarcina de purtător al cuvântului Basarabiei nu o putea lua decât un basarabean scăpat de sub puterea călăului moscovit." Și acest lucru îl făcea el. Pentru aceasta spune el "am jertfit totul: situația politică, carieră, interese materiale, pace sufletească. Sunt mândru că am găsit în mine puteri de a duce această povară, pentru ca – întâmplă-se orice - să fi rămas cel puțin ca o chezășie pentru veacurile de apoi, glasul de protestare al Basarabiei." C. Stere se considera și era un reprezentant autorizat al Basarabiei, acest "cimitir de două milioane de locuitori" după afirmațiile lui.

La semnarea convenției politice și militare cu Antanta de la 4 august 1916, după afirmațiile lui I. G. Duca din "Amintiri politice", I. I. C. Brătianu ar fi spus cu regret: "Am renunțat la Basarabia, am comis o adevărată nelegiuire". Tot Duca afirmă că "Am îndrăznit să nădăjduim că din războiul mondial va ieși lichidarea Rusiei țariste, așa precum sigur

eram de lichidarea Austro-Ungariei.” Duca scria aceste lucruri în 1931.

Cu acordul guvernului și regelui frunzașii conservatori (Titu Maiorescu, Alexandru Marghiloman, Theodor Rosetti, P. P. Carp ș.a.), giranții ministerelor și C. Stere rămân în București în momentul retragerii guvernului Brătianu la Iași (decembrie 1916) ca o soluție de rezervă a țării. Avem informații în acest sens de la Pantelimon Halippa și Dimitrie Suchianu. C. Stere însuși afirmă că a rămas în București din trei motive:

1. Din dispoziția guvernului.
2. Din teamă față de reacția rușilor în număr de un milion în Moldova dacă ar fi venit la Iași.
3. Din motive sentimentale – relația de dragoste cu Aneta Radovici cu care ulterior s-a căsătorit.

C. Stere s-a implicat alături de conservatori în negocierile cu Centralii, iar în septembrie 1917 cu banii lui Alexandru Vaida Voevod a scos ziarul "Lumina" cu un tiraj de peste 100000 exemplare. Nu a acceptat să intre în guvernul Marghiloman (3 martie 1918). Prăbușirea țarismului și victoria revoluției în Rusia a creat condiții favorabile trezirii la viață națională a Basarabiei făcându-l pe C. Stere "să umble aproape năuc de fericire".

La 3 aprilie 1917, la Chișinău, s-a înființat Partidul Național Moldovenesc care avea în program: slobozenie, autonomie administrativă, economică, judecătorească, școlară, bisericească. S-a hotărât convocarea pe baze proporționale a Sfatului Țării, pentru a hotărî în problema autonomiei. La 20 octombrie 1917 Congresul ostașilor moldoveni solicită autonomia teritorială a Basarabiei. La 21 noiembrie 1917, la Chișinău, s-au deschis lucrările Sfatului Țării cu 150 deputați.

La 2 decembrie 1917, Sfatului Țării proclamă Basarabia ca Republică Democratică Moldovenească în cadrul Republicii Federative Rusești "ca părtaș cu aceleași drepturi". S-a anunțat reforma agrară fără despăgubire și drepturi și libertăți. S-a constituit un guvern numit "Consiliul directorilor". Dezordinile provocate de armata rusă bolșevizată a creat o stare de haos în Basarabia. Consiliul directorilor a solicitat ajutorul armatei române. O divizie română condusă de generalul Ernest Broșteanu a ajuns la 13 ianuarie 1918 în Chișinău și s-a pus la dispoziția Sfatului Țării și a Consiliului directorilor. La 24 ianuarie 1918 Republica Democratică Moldovenească s-a proclamat Republică independentă moldovenească. La 2 februarie 1918 Ucraina a cerut retragerea armatei române din Basarabia printr-un ultimatum. Cetățenii români de la Odessa au fost arestați. Negocierile dintre guvernul Averescu și autoritățile ucrainene de la Odessa au eșuat. La 21 martie 1918 între primul ministru român A. Marghiloman

și liderii basarabeni (Inculeț, Ciugureanu, Halippa ș. a.) au avut loc discuții în problema unirii Basarabiei cu România. Marghiloman notează că "Inculeț a propus Unirea cu autonomia deplină a Basarabiei; ceilalți Unirea cu România". S-a propus (și de către basarabeni) invitația lui Stere care avea dreptul și expertiza de a se pronunța în problema Basarabiei.

La 24 martie 1918, C. Stere însoțit de liderii basarabeni ajunge la Chișinău unde e primit după Nicolae Iorga "ca un rege". Cu venirea lui lucrurile s-au clarificat. Reprezentanții mișcării moldovenești au găsit în Stere un conducător care le-a întărit energiile și le-a luminat conștiințele spre calea pe care mergeau instinctiv: Unirea cu România. C. Stere impunea prin "trecutul lui revoluționar, erudiția masivă, naționalism luminat și autoritate morală". Ședința decisivă a Sfatului Țării era prevăzută pe 27 martie 1918. În două zile și două nopți, printr-o activitate intensă, ținând peste 100 de discursuri C. Stere i-a lămurit pe majoritatea deputaților din Sfatului Țării în direcția Unirii cu România. La 27 martie 1918, în Sfatului Țării, C. Stere a ținut un discurs fulminant în același sens. Sfatului Țării a hotărât Unirea Basarabiei cu România, iar C. Stere a trăit cea mai frumoasă zi a vieții sale de mesianic răzvrătit.

La 30 martie 1918 a venit cu delegația basarabeană la Iași unde a fost decorat de regele Ferdinand cu ordinul de Mare Ofițer al "Coroanei României". La 9 aprilie 1918 C. Stere a fost ales președinte al Sfatului Țării de unde a demisionat la 9 iunie 1918 ca protest față de lipsa de reforme a guvernului Marghiloman. La 15/28 noiembrie 1918 Bucovina s-a unit cu România, iar la 1 decembrie 1918 același lucru l-au făcut Transilvania, Banatul, Crișana și Maramureșul în cadrul Marii Adunări Naționale cu caracter plebiscitar de la Alba-Iulia. O etapă importantă din viața lui C. Stere se încheia și alta începea.

Referindu-se la meritele lui în Unirea Basarabiei cu România, C. Stere spunea: "Împotriva planurilor bărbaților de stat și a strategiei comandanților, împărăția rusă s-a prăbușit. Basarabia, în parte pe temeiul acțiunii mele și, mai ales, mulțumită – fără falsă modestie! – impetuozității neînfrânate cu care m-am jertfit cauzei obștești, a intrat în comunitatea românească."

Relația lui C. Stere cu orașul Tecuci este legată de fiica lui Elena (Lili) căsătorită cu av. Beldie care avea locuința pe actuala stradă Galați în casa cu același nume care este monument de artă. C. Stere a venit de multe ori la Tecuci mai ales cu ocazia alegerilor. Ginerile său a fost șeful organizației P. N. Ț. Tecuci și deputat în Parlamentul României din partea acestui partid.

CENTENARUL MARII UNIRI

UNIREA BUCOVINEI CU ROMÂNIA

► Prof. Sorin LANGU

În toamna anului 1918, superioritatea economico-militară a Antantei a devenit tot mai evidentă, mai ales după intrarea efectivă în război a Statelor Unite. Deși autoritățile de la Viena încercau cu disperare menținerea Imperiului Austro-Ungar, prin mai multe concesii acordate diferitelor naționalități ce compuneau monarhia bicefală, cursul evenimentelor a dus spre un alt deznodământ. Pe 17 octombrie 1918 deputații români din Parlamentul de la Viena au constituit Consiliul Național Român din Austria, iar pe 22 octombrie apărea la Cernăuți primul număr al gazetei Glasul Bucovinei. În paginile sale se scria: "Vrem să rămânem români pe pământul strămoșesc și să ne cârmuim singuri, cum o cer interesele noastre românești".

În vederea pregătirii pe cale democratică, plebiscitară a unirii Bucovinei cu țara, conducerea mișcării naționale a românilor a organizat o mare adunare politică la Cernăuți, în ziua de 14/27 octombrie, 1918, "în scopul de a se proclama *Constituanta* și de a alege un *Consiliu Național*, ca organ reprezentativ al românilor bucovineni". Prima hotărâre a Constituantei avea să fie "*Unirea Bucovinei cu celelalte țări românești*, într-un stat național independent, în deplină solidaritate cu românii din Transilvania și Ungaria".

Consiliul Național ales de *Constituantă* era format din 50 de membri. Acesta a devenit organul reprezentativ suprem al românilor care formau populația majoritară a Bucovinei. La rândul său, acesta a desemnat un Comitet care să desfășoare activitate politică permanentă în conformitate cu orientările stabilite de Consiliul Național. În calitate de președinte al Consiliului Național a fost ales marele patriot bucovinean Iancu Flondor. Consiliul Național a condus timp de o lună destinele populației din Bucovina, cu atribute de *guvern național*, respectiv până în noiembrie 1918, când Bucovina s-a unit cu România. Presa relatează că entuziasmul maselor în timpul desfășurării lucrărilor *Constituantei* a fost deosebit de puternic. Oameni de toate vârstele și categoriile sociale, veniți din toate zonele Bucovinei erau prezenți în jurul Palatului Național din Cernăuți. Declarația de Unire a Bucovinei cu

Regatul României, prezentată de Iancu Flondor, în numele participanților "a fost primită cu unanimitate și aclamată delirant de întreaga adunare, stând în picioare și bătând din palme aproape zece minute. Nu era ochi care să nu fie copleșit de lacrimi, drept urmare a mării însuflețiri care domnea spiritele prezenților". La 31 oct./12 noiembrie 1918 s-a întrunit în a doua ședință Consiliul Național, cu care ocazie s-a format un guvern în frunte cu Iancu Flondor. Consiliul Național era considerat autoritatea unică peste întreaga Bucovină.

În ziua de 12/25 noiembrie 1918 a avut loc o nouă întrunire a Consiliului Național care a reluat în dezbatere soarta Moldovei de Sus și a hotărât convocarea pe baze plebiscitare a Congresului Bucovinei, pentru a exercita în numele poporului dreptul la autodeterminare. Cu acest prilej s-au făcut cunoscute membrilor Consiliului Național, discuțiile separate, în spirit democratic purtate cu reprezentanții polonezilor, germanilor și evreilor în legătură cu atitudinea lor față de hotărârea de unire a Bucovinei cu Regatul României. S-a precizat că, răspunsurile exponenților acestor populații a fost afirmative, că ei au aprobat unirea fără condiții, sub garanția dezvoltării libere în domeniul învățământului.

Ca și în Basarabia, alegerile de delegați s-au făcut cu respectarea principiilor democratice, ținându-se seama de ponderea fiecărei naționalități: 74 delegați români, 13 delegați ruteni, 7 germani și 6 polonezi. Aceștia au fost aleși, deci, corespunzător cu situația etnică a Moldovei de Sus, la care s-au adăugat 5 deputați de drept. În afara acestor delegații pe localități, mii de locuitori ai Bucovinei provenind din toate categoriile sociale s-au îndreptat spre Cernăuți, spre a fi părtași la desfășurarea marelui eveniment istoric și spre a întări astfel mandatul încredințat delegaților lor pentru a vota unirea pe veci a Bucovinei cu România.

Congresul General al Bucovinei s-a întrunit la 15/28 noiembrie 1918 la Cernăuți, pentru a hotărî soarta acestei provincii istorice. Dionisie Bejan, în numele Consiliului Național Român, a rostit cuvântarea de deschidere, subliniind că chemarea

Congresului este "a aduce la îndeplinire dorul și aspirațiunile pe care poporul nostru le nutrește și le păzește cu sfințenie vrednică, de un secol și jumătate, anume acela de a se reuni cu Patria mamă.

Ca organism ce întruchipa suprema putere a țării, investit singur cu putere decizională, în numele suveranității naționale, pe baza argumentelor etno-demografice, istorice și politice, acesta a hotărât:

Moțiune:

"Congresul General al Bucovinei, întrunit azi, joi în 15/28 noiembrie 1918 în Sala Sinodală din Cernăuți, considerând că, de la fondarea Principatelor Române, Bucovina, care cuprinde vechile ținuturi ale Sucevei și Cernăuților, a făcut pururea parte din Moldova, care în jurul ei s-a încheșat ca stat; considerând că în cuprinsul hotarelor aceste țări se găsește vechiul Scaun de domnie de la Suceava, gropnițele domnești de la Rădăuți, Putna și Suceava, precum și multe alte urme și amintiri scumpe din trecutul Moldovei; considerând că fii ai acestei țări umăr la umăr cu frații lor din Moldova și sub conducerea aceluiași domnitori, au apărut de-a lungul veacurilor ființa neamului lor împotriva tuturor încălțărilor din afară și a cotropirii păgâne; considerând că în 1774, prin vicleșug, Bucovina a fost smulsă din trupul Moldovei și cu de-a sila alipită coroanei Habsburgilor; considerând că 144 de ani poporul bucovinean a îndurat suferințele unei ocârmuiri străine, care îi nesocotea drepturile naționale și care prin strâmbătăți și persecuții căuta să-i înstrăineze firea și să învrăjbească celelalte neamuri cu care el voiește să trăiască ca frate; considerând că, în scurgere de 144 de ani, Bucovinenii au luptat ca niște mucenici pe toate câmpiile de bătălie în Europa sub steag străin pentru menținerea, slava și mărirea asupritorilor lor, și că ei drept răsplătă aveau să îndure micșorarea drepturilor moștenite, izgonirea lor din viața publică, din școală și chiar din biserică; considerând că în același timp poporul băștinaș a fost împiedicat sistematic de a se folosi de bogățiile izvoarelor de câștig ale acestei țări și despoiată în mare parte de vechea sa moștenire; considerând că, cu toate acestea, Bucovinenii n-au pierdut nădejdea că ceasul mântuirii, așteptat cu atâta dor și suferință, va sosi și că moștenirea lor străbună, tăiată prin granițe nelegiuite, se va reîntregi prin realipirea Bucovinei la Moldova lui Ștefan, și că au nutrit veșnic credință că marele vis al neamului se va înfăptui când se vor uni toate țările române dintre și Tisa într-un stat național unitar; constată că ceasul acesta mare a sunat!

Astăzi, când după sfortări și jertfe uriașe din partea României și a puternicilor și nobililor ei aliați,

s-au întronat în lume principiile de drept și umanitate pentru neamurile, și când în urma loviturilor zdrobitoare Monarhia austro-ungară s-a zguduit în temelii ei și s-a prăbușit, și toate neamurile încătușate în cuprinsul ei și-au câștigat dreptul de liberă hotărâre de sine, cel dintâi gând al Bucovinei dezrobite se îndreaptă către regatul României, de care întotdeauna am legat nădejdea dezrobirii noastre.

Drept aceea noi, Congresul general al Bucovinei, întrupând suprema putere a țării și fiind singuri cu puterea legiuitoare, în numele suveranității naționale, hotărâm:

Unirea necondiționată și pe vecie a Bucovinei în vechile ei hotare până la Ceremuș, Colacin și Nistru cu regatul României." sursa: Bogdan Murgescu – Istoria Romaniei în texte, București, 2001.

În procesul-verbal al Congresului general al Bucovinei, se menționau următoarele considerații care stăteau la baza hotărârii de unire cu România:

1) "La fundarea Principatelor Române, Bucovina care cuprinde vechile ținuturi ale Sucevei și Cernăuților, a făcut pururea parte din Moldova, care în jurul ei s-a încheșat ca stat;

2) În cuprinsul hotarelor acestei țări se găsesc vechiul scaun de domnie de la Suceava, gropnițele domnești de la Rădăuți, Putna și Sucevița precum și multe alte urme și amintiri scumpe din trecutul Moldovei;

3) În 1774, prin vicleșug, Bucovina a fost smulsă din trupul Moldovei cu de-a sila alipită coroanei habsburgilor;

4) 144 de ani poporul bucovinean a îndurat suferințele unei cârmuiri străine, care îi nesocotea drepturile naționale".

În același document se menționa că "bucovinenii n-au pierdut nădejdea în ceasul mântuirii, așteptat cu atâta dor și suferință", că "moștenirea lor străbună, tăiată prin granițe nelegiuite, se va reîntregi prin realipirea Bucovinei la Moldova lui Ștefan. Participanții la congres declarau că românii din Bucovina "au nutrit vecinic credința că marele vis al neamului se va înfăptui, când se vor uni toate țările românești într-un singur stat național unitar". Decizia a citită de Iancu Flondor, președintele Congresului Bucovinean, în prezența celor șase membri ai Consiliului Național Polon, ai celor șapte membri ai Consiliului Național German și ai celor 13 primari reprezentativi ai comunelor ucrainene.

Peste doar câteva zile de la unirea Bucovinei cu România, la 1 Decembrie 1918, Transilvania avea să încununeze reunirea tuturor românilor într-un singur stat, România Mare.

CENTENAR - BARBU ȘTEFĂNESCU DELAVRANCEA

UN OM, O VIAȚĂ, O OPERĂ, UN DESTIN...

- urmare din numărul 49 -

► Livia CIUPERCĂ

//

Delavrancea și reforma învățământului

Cu acest termen derivat latin, preluat din franceză, suntem familiarizați încă din îndepărtate timpuri; el semnifică o schimbare progresistă, „blândă și graduală” (afirma M.Kogălniceanu), dublată de o îmbunătățire serioasă într-un domeniu anume. În ceea ce privește pe Barbu Delavrancea, știm că a pledat întru totul în favoarea schimbărilor: reforma învățământului (la 1898), reforma juridică (la 1903), reforma agricolă (la 1917, *Pământ și drepturi*). Tăișul verbului său oratoric va fi fost pilduitor: „nu e lege mai rea decât legea cea mai bună care nu se aplică și lege mai bună decât o lege care nu se aplică cu sinceritate”. Punctul său de vedere asupra învățământului românesc va fi formulat în Camera Deputaților, încă din 1895, când oratorul Delavrancea afirma că „Ministerul Instrucțiunilor Publice este cel mai important minister” și, analizând cu simț de răspundere problemele educației, aduce în discuție situația manualelor școlare. Cărui timp i se adresează Delavrancea la 1898? „Aveți datoria de a gândi mai mult și mai înălțat când stați în fruntea culturii noastre”. Sau : „când vreți să reformați, nu umblați cu dibăcii și surprinderi”, „dați lumină maselor și geniul poporului va triumfa!” Reforma învățământului de acum o sută de ani a produs în Adunarea Deputaților dezbateri fulminante. În trei ședințe consecutive, pe 4,5 și 10 februarie 1898, Delavrancea diseacă fiecare „articol” al legii, conștient de faptul că atunci „când reformezi învățământul unui popor, hotărăști din prezent despre viitorul lui și ești răspunzător de ceea ce prevezi că se va întâmpla. Mai mult chiar: „acestei legi îi datorăm cultura, conștiința, demnitatea și onoarea de a vorbi în Parlament”. Cei care hotărăsc pentru viitoarea generație își iau o „mare împovăraătoare răspundere”, pentru că „trecerea e bruscă, revoluționară”. Analistii politici sunt invitați spre „a cumpăni cuvântul” și deciziile. El nu-și dorește ca această „trecere” să devină „violentă”, deși pare dur în formulare, câtă dreptate avea! „Se pare că rupeți

firul unei culturi, pentru a începe altul”. Invitația la „chibzuință” e valabilă și după o sută de ani. „Cultura o dorim, o voim nu ca scop, ci ca mijloc de existență, ca o mare speranță”. Delavrancea speră „să se restabilească un echilibru normal între dezvoltarea intelectuală și cea fizică, pledează pentru studiile clasice, propune „pașii mărunți”, „experimentul” și cere să nu se rupă de experiența înaintașilor. Analizează „surmenajul”, „lipsa de cărți”, „metodele greșite”, „programele analitice”. Oratorul cere „să se reducă ceea ce se adresează numai memoriei, ceea ce este și nefolositor, și obositor, nomenclatura care te dezgustă până s-o înveți și nu te face mai cult după ce ai învățat-o pe dinafară”. Deschideți urechile 2018! Ar fi bine, însă, să medităm asupra afirmației: „unicul scop al metodei (pentru limbile clasice) să fie: puțința de a citi și înțelege în original operele celor vechi!” Preocupat de profilul liceelor, Delavrancea susține învățământul „integral” și nu admite „un spirit filologic fără o cultură științifică”. Să nu uităm îndemnul înaintașului nostru: mare scriitor, ilustru orator, patriot înflăcărat, care se adresează timpului etern: „o lege așa de mare are nevoie de un sfat mai larg între aceia care se preocupă de cultura națională”.

Delavrancea, oratorul judiciar

Se împlinesc 100 de ani, de când Barbu Delavrancea odihnește în pământ moldav. Îi datorăm neuitare și recunoștință. A fost un temperament tumultuos, o prezență de neuitat în viața literară, juridică și politică a țării timp de peste trei decenii (1880 – 1918): „am fost un biet om, dominat de o singură idee – chestia națională” (9 iunie 1917). Model de conduită morală, inteligență scilpitoare, dublată de o cultură consistentă, Delavrancea a slujit măiestrit *Cuvântul* – dat divin, merit numai omului „pentru a-și mărturisii adâncul conștiinței sale” (2 aprilie 1912). Verbul oratorului a stat mereu sub semnul „răzvrătirii”. În barou, a pledat în favoarea cauzelor penale; în viața politică, în favoarea cauzei naționale. Om de o finețe desăvârșită și de o modestie exemplară, Delavrancea nu a invocat

niciodată pretenția de a-și atribui meritul vreunui discurs „frumos”, ci doar dorința de a rosti „cel puțin un adevăr și un bine”, având modelul Goethe: „frumosul cuprinde binele și binele e cuprins în frumos” (15 decembrie 1897). Din mărturisirile celor care l-au cunoscut și ascultat, precum și din propriile noastre constatări desprinse în urma lecturii prelegerilor sale, scrutând totodată, cu atenție, chipul immortalizat pe hârtia fotografică, ce datează de peste o sută de ani, putem să conturăm portretul fizic, pentru a înțelege pe juristul Delavrancea: statură înaltă, înfățișare impunătoare, chip frumos, frunte largă, cap de „leu” (simbol etern), păr „viscolit” (încât nu puteai alege în pripă dacă pe dinaintea lui trece o iarnă precoce ori o primăvară întârziată, rostea Robert de Flers); ochii îi erau fulgerători (unul parcă privind timpul, iar celălalt întors spre veșnicie), născând o lumină lăuntrică, un obraz sculptat în relief din umbre și lumini, buze nervoase, pregătite a rosti deopotrivă violență și gingășie, mânie și blândețe. La invitația președintelui, i se dă cuvântul. Delavrancea „se ridică cu mișcări încete, aplecat puțin înainte, privește Curtea și pe jurați și-și începe „pledoaria”: întotdeauna „un succes de bară”. Tonusul vocii sale crește melodios, dar sfidător. Prelecțiunea sa cuprinde trei momente: nararea faptelor, discutarea problemei de ordin sufletesc și prezentarea de dovezi, iar apoi, perorația finală, de o înălțare fermecătoare. Elocința sa este cuceritoare, ruptă de timp (se prelungește până-n miez de noapte), dar marcată de logică și răsplătită de aplauze „frenetice”. În favoarea cauzei pe care o susține, oratorul justițiar aduce argumentul, documentarea zdrobitoare. Se cunosc cele două mari exemple, cele mai răsunătoare succese în cariera de avocat a lui Delavrancea: procesul civil Caragiale – Caion (1902) și procesul penal arhitect I. N. Socoleanu (1903). Pledoariile sale sunt adevărate opere de artă juridică. Vorbitorul atrage atenția asupra misiunii domnilor jurați: „vă cer să fiți bărbați întregi, așa cum se cuvine”, pentru că „justiția juraților e singura care se apropie de justiția divină”. Voința sa a fost ca „adevărul să rămână în picioare” ori de câte ori s-a implicat în susținerea unei cauze. S-a dovedit, deopotrivă, neiertător și cuceritor. Auditoriul său, oriunde s-ar fi aflat, sub vraja cuvântului său, devenea martor și judecător, totodată. Poate de aceea Titu Maiorescu l-a definit drept un orator „fenomenal”, atât pentru puterea de a electriza auditoriul, cât mai ales pentru vasta-i cultură. Oratorul Delavrancea își cunoaște menirea, e conștient de faptul că oratoria este o artă, că „poezia științei stă în profunzimea ei, în marea sinteză a legilor ei...” (5 februarie 1898).

Delavrancea, oratorul politic

Intellectualul român s-a dorit întotdeauna în centrul marilor frământări social-politice, participând direct pentru a sluji o cauză, deși nu toți, însă, au devenit conștiințe în slujba națiunii. Implicarea lui Barbu Delavrancea în viața politică românească, ca liberal sau conservator, se datorește temperamentului său de „pugilist”, care-l va transforma în cel mai furtunos orator atacant, un răzvrătit contra tradiției, încă de la primul său discurs (cel de la Iași, din octombrie 1893) – un atac frontal contra fostului său șef de partid, D. A. Sturdza.

Deși voci ale timpului i-au contestat calitatea de politician, Delavrancea rămâne un orator neîntrecut, un fin observator și un analist competent al vieții noastre interne. Prezent la „bara torturilor”, a fost o prezență activă, vibrând asupra destinelor mărunte, dovedind, în fapt, „cultul nemărginit pentru eroii obscuri”. L-a revoltat „prostia piramidală”, îngâmfarea, ironizând așa-zisele „personalități eminente”. A șfichiuit bănuiala, „cea mai ușurică și mai revoltătoare slăbiciune omenească, un izvor de greșeli politice”, dar și pe semenii săi, lașii, „oameni care umblă cu traista intrigii pentru a se recomanda celor mai mari”.

Delavrancea a iubit integritatea morală, despre care a formulat adevărate fraze profetice: „omul e întocmit de natură cu puțința de a aprinde ideile și numai el le poate alipi, le poate combina și armoniza, încât să le dea ființă de sisteme”. Din discursurile sale se desprinde seriozitatea pe care trebuie să o adopte politicianul ajuns în fruntea nației. La Senat – „maturul corp legiuitor”, apoi devenind ministru – „periculoasă onoare”, trebuie să știi că „cea mai mare virtute în politică e răbdarea (28 aprilie 1898) și din acel moment, responsabilitățile te domină: „cu cât omul se ridică mai presus în sfera socială, cu atât i se împruținează drepturile și i se înmulțesc datoriile”.

Cunoscând subtilitățile partidului liberal și apoi ale celui conservator, Delavrancea filosofează pe tema coaliției și fixează câteva concepte dureros de actuale, deși au fost formulate la 28 aprilie 1898: „o coalițiune politică este un fenomen politic trecător și adeseori, din punct de vedere al intereselor politice, este un fenomen regretabil și primejdios”. Oratorul adâncește analiza, continuând: „coalițiunea este o împerechere nenaturală, în care rolul de căpetenie îl joacă ambițiunile personale, iar victimele sunt pururea cei de bună-credință; viața coalițiunii se măsoară cu clipele”.

Oratorul Delavrancea e conștient de tăișul de foc specific, ce caracterizează această tagmă, asemuindu-i pe politicieni cu niște „îmblânzitori

de fiare” (9 iunie 1917), care sfredelesc nu numai ideea, ci și persoana implicată în jocul politic. Analizându-și confrății, el va distinge două feluri de patrioți: *patrioți* care folosesc îndeosebi patriei, care intra până la gât în instituțiile publice și private și smulg, cu o hărnicie și o aviditate excepțională (...) și sug cu o sete nepotolită din ugerul abundent al patriei îngăduitoare; precum și *patrioți* din al căror patriotism profită numai ei; oameni care se zbućiumă o viață întreagă, conduși de un ideal curat și sfânt, care scriu și vorbesc în Parlament, în întruniri publice, fără a se gândi la interesele lor”. Firește că oratorul ne va ajuta să recunoaștem că „triumful” va fi al acestora de pe urmă.

Iubirea sa „religioasă” pentru „umilii cei mari” este adeseori în antiteză cu mai marii timpului (1 ian. 1889): „să trăiți, ciocoi, ciocoiși, ciocoime și parveniți, căci fără voi psihopatologia umană n-ar mai putea face nici un progres”. Alteori atacul este frontal: „să-ți lași ifosele și gărgăunii la granița țării; să știi domnișorule, să știi că timpurile lui Ciubărvodă (...) s-au trecut” (1888). Nu-și iartă adversarii niciodată. Nemulțumit de afirmația că discursul său „are mai mult reminiscențe poetice decât juridice”, Delavrancea răspunde cu detașată mărinimie: „domnule Pallade, eu știu că retorica mea e plină de cusururi, dar oricât de inferioară ar fi, să nu vă supărați, n-aș lua lecțiuni de la dvs.” (25 noiembrie 1900). La fel se comportă cu adversarul politic și în prezența unui neadevăr: „ei bine, acum să taci și să ascuți și d-ta umilele mele mustări pe care ți le adresez, că ai călcat o regulă de bună-cuviință”.

Nu de puține ori, pledoariile sale sunt presărate cu momente de umor satiric, ca cel din 4 decembrie 1900: „D. Dobrescu interzice d-lui prim-ministru de a vorbi despre petroliu (...), de ce? (...) fiindcă d-sa n-are o sondă măcar (...). Dle. Săveanu, ai sondă? N-ai. La o parte (...)! Împărțim Camera în deputați cu sondă și fără sondă (...)”!

Elogiul înaintașilor politici este partea cea mai distinsă a prelegerilor sale: „Kogălniceanu n-a fost blând cu Camera, n-a lingușit parlamentul, a fost mare, fiindcă era convins de sfânta cauză ce apăra (...)” (2 febr. 1890).

Modelul I. I.C. Brătianu a fost invocat în multe situații, o frază merită reprodușă: „degeaba mă atacați că nu mi-am îndeplinit toate datoriile. Le-am îndeplinit pe cele pe care le-am putut. Nu voința, ci puțința mi-a lipsit”!

Sensibil la falsitate, luând apărarea lui B. P. Hașdeu, Delavrancea riscă o descărcare nervoasă din ascuțișul tăios al condeii lui său, afirmând că „Academia are două secții – una mare, a mortăciunilor și alta mică, a nemuritorilor, pentru

a concluziona că „bolnavul Hașdeu este de trei ori nemuritor, academician, spiritist, de spirit”.

Vom putea vreodată uita că Barbu Delavrancea a mângâiat, deopotrivă, și fruntea istoricului Oreste Tafrali, într-un moment de dureroasă nedreptate ce i s-a adus de către figuri impozante ale timpului!...

Pe toată durata activității sale publicistice, literare, parlamentare, Barbu Delavrancea nu a prețat să susțină că este un filoțaran convins, un temperament dominat de ideea națională, pledând, ori de câte ori are prilejul, în numele dreptății, a întregirii hotarelor țării, pentru împrăștierea țaranilor.

În ultimul său discurs, la Iași, în 1918, cu foarte puțin timp înainte de iremediabilul sfârșit, marele nostru patriot își exprima dezamăgirea pentru soarta țării, nu vroia să accepte ideea „păcii separate” (Bufta, 2 februarie/5 martie 1918), pledează în numele idealului, care l-a dominat toată viața. Ca un ecou răsunător, îndemnul său ne împodobește sufletul: „O, tu, iubită tinerime, fii pururea deșteaptă, neîncetat hrănește-ți mintea în istoria neamului românesc și întărește-ți inima pe fiecare zi la faptele mari ale trecutului nostru, și calea ce vei parcurge-o pe viitor va fi calea aceea pe care o întrevezi în cugetul tău curat și plin de iubire de neam!”

► Livia CIUPERCĂ

COMEMORARE

O PRECIZARE

Tocmai s-au împlinit 130 de ani de la nașterea poetului HORIA FURTUNA. Din 1952 și până în prezent, s-a scris mai mult sau mai puțin despre viața și creația literară a acestui poet, dar când a fost vorba de data nașterii, ideile s-au vrut împărțite. Din necunoaștere.

Această succintă intervenție se dorește o precizare care să corecteze orice suspiciune.

La Arhivele Naționale Vrancea, și mai precis, în Colecția Registrelor de Stare Civilă – pentru născuți, nr. 1237 (vol. II, 1888, p. 70), este conservată pagina care prezintă Certificatul de naștere al viitorului scriitor român, din care reproducem un fragment:

„Act de Naștere

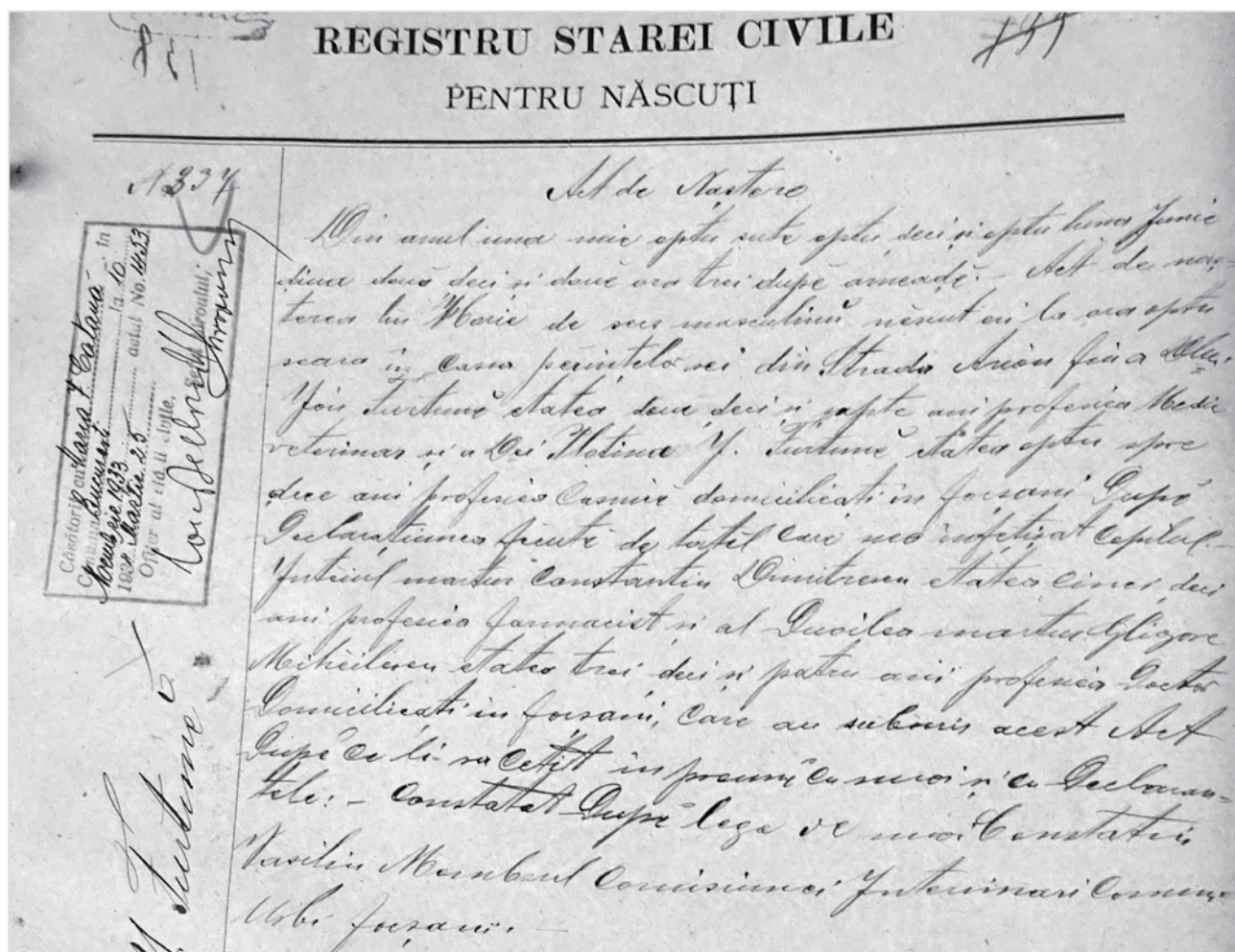
Din anul una mie opt sute optzeci și opt, luna Iunie, Ziua douăzeci și două, ora trei după-amiază. Act de nașterea lui HORIA, de sex masculin, născut

ieri, la ora opt seara, în casa părinților săi, din strada Arion, fiu al d-lui Ion Furtuna, etatea 27 de ani – și a d-nei Plotina J. Furtuna, etatea de 18 ani, profesia casnică, domiciliați în Focșani...” (Transcrierea respectă semnele de ortografie și de punctuație actuale)

În imaginea alăturată, puteți remarca, singuri, documentul, olograf, care suprimă, o dată pentru totdeauna, vreun semn de întrebare.

Prin acest document, orice biograf al scriitorului, va trebui să noteze corect. Data și locul nașterii: Focșani (strada Arion, nr. 21), 21 iunie 1888, ora 20.00.

Despre familia medic veterinar Ioan și Speranța-Plotina Ștefănescu Furtuna, despre pseudonimul „Furtuna” (cu „a” final), într-un alt număr al revistei.

EVENIMENT CULTURAL LA MOVILENI

CELEBRAREA A 393 DE ANI DE ATESTARE DOCUMENTARĂ

► Elena-Ramona SONU

„Pe-un picior de plai “... moldovean
„Pe-o gură de rai”...movilean
Iată, cu mic, cu mare, se adunară
Spre a celebra bucuria aniversară!

În anul celebrării centenarului Marii Uniri, în comuna noastră, în perioada 17-19 august, au avut loc o serie de manifestări cultural- artistice și recreative cu ocazia celebrării a 393 de ani de atestare documentară.

Și dacă:

„Pe Siret, în partea stângă

La inima lui Iisus

Se ridică din istorii

Movilenii cei de Sus” (Ioan Găină - *La inima lui Iisus*);

localitatea MOVILENI exista încă de la începutul sec. al XVII- lea, când, în septembrie 1625, în timpul celei de-a doua domnii din Moldova a lui Radu Mihnea, a avut loc pe malul Siretului, nunta fiului său- Alexandru II Coconul- domnitor al Țării Românești în acea perioadă, cu Ruxandra- fiica lui Scarlat Beglitz din Țarigrad, după cum regăsim în celebra cronică- Letopisețul Țării Moldovei de Miron Costin. Denumirea e preluată de la movilele aflate pe teritoriul său, fiind în acele vremuri numit satul de dincolo de movilă.

Manifestările au început **vineri, 17 august**, cu o interesantă acțiune de primire a turiștilor veniți din alte țări sub titlul „Să cunoaștem frumusețile comunei Movileni” Reprezentanții instituțiilor din localitate, printre care enumerăm pe: d-l primar Moisă Marian, preot Chirvase Stelian, bibliotecar Sandu Maria și subsemnata, au inițiat **prima activitate de promovare turistică a comunei** invitând câțiva oaspeți de peste hotare, inclusiv tecuceni. Au fost prezenți: francezul Rolland Gallari din Draguignan – Franța, Giuseppe Savella din Sardinia – Italia, Yhongxin Li, Geoffrey K. Wu și membrii familiei sale (Larisa, Karina și Lorena) din Washington DC – Statele Unite ale Americii. Aceștia li s-a adăugat familia pictorului Cojocar, familia profesoarei Emilia Borș, precum și

câteva persoane din județul Vrancea care lucrează în străinătate.

S-a vizitat mai întâi sediul Primăriei unde au fost întâmpinați de d-l. primar, care le-a oferit câteva informații despre localitate, inclusiv pliantul turisticului, editat recent. De aici, oaspeții au mers la sala de festivități a Bibliotecii Comunale unde părintele Stelian Chirvase a făcut o scurtă incursiune în trecutul multiseclar al așezării și a prezentat o diaporamă despre Primul Război Mondial și rolul pe care l-a jucat Movilenii în cadrul bătăliei de la Mărășești. A fost evidențiată și trecerea memorabilă a preotului-poet **Alexei Mateevici**, autorul poeziei „Limba noastră”, care în calitatea sa de preot militar a petrecut trei luni la Movileni în perioada martie-mai 1917. De aici, invitații s-au deplasat la Biserica „Sf. Voievozi” din Movileni – Deal pentru a vedea pictura din interior,

icoana ce mai păstrează încă urmele schijelor din 14 martie 1917, precum și placa memorială.

Apoi au vizitat Școala Gimnazială Alexei Mateevici, unde au luat loc în băncuțe pentru a asculta informații despre această instituție cât și despre celelate două grădinițe și o școală, aflate în subordine. Pentru câteva minute au lăsat prezentul și grijile cotidiene, retrăind clipele magice ale copilăriei - umflând baloane însuflețite cu dorințele lor.

Drumul lor a continuat, astfel că oaspeții s-au oprit la stejarul multiseclar din lunca Siretului care fusese martor al nenumăratelor întâmplări din timpul **Primului Război Mondial**, inclusiv fusese văzut și poate mângâiat de mâinile poetului Al. Mateevici căruia îi plăcea să rățească prin pădurea care, din păcate, și-a redus simțitor dimensiunile. Cele douăzeci de persoane prezente au avut inspirația de a se prinde chiar într-o horă în jurul bătrânului arbore, momentul impresionant fiind înregistrat pentru posteritate. Apoi au descoperit una din vestitele hrube - lungă de 25 metri - săpate în pământ, unde obișnuiau să se ascundă oamenii locului în timpul invaziilor tătarilor, care au durat până spre începutul secolului al XIX-lea, precum și una din cele câteva colonii de lăstuni de pe malul stâng al Siretului, inclusă în rezervația biologică. Și nu în ultimul rând au vizitat hidrocentrale de cca. 37 MW al cărei **lac de acumulare de la Movileni** se întinde pe o suprafață de peste 800 ha, având o capacitate de stocare de aproape 60 milioane mc de apă.

Sâmbătă, 18 august, manifestările au continuat în sala de festivități a bibliotecii comunale, având ca moderator pe apreciatul prof. Vladimir Radu, care a evidențiat însemnătatea celor două mari evenimente. S-a cântat Imnului Național, după care a urmat o slujbă de pomenire a eroilor, efectuată de părintele protopop Gheorghe Joghiu, preot Stelian Chirvase, preot Mihai Leca și dascălul Gheorghită Arton. Apoi am luat cuvântul pentru a contura un sumar dar interesant portret al celui ce a fost părintele - poet Alexei Mateevici-

patronal spiritual al școlii, un mare iubitor și apărător al limbii, obiceiurilor și tradițiilor poporului român și mai ales al acestor locuri; apreciind aici chiar laptele și apa pe care o consuma. Deși a plecat dintre noi la doar 29 de ani, el rămâne în continuare în inimile noastre. În continuare prof. Radu a apreciat faptul că atât în presa din Republica Moldova cât și în cea din Tecuci au fost frumos punctate evenimentele petrecute atât la Movileni cât și la Chișinău. A urmat proiecția diaporamei „Pe urmele lui Alexei Mateevici în Republica Moldova la Chișinău și Căinari” realizat de prof. Ștefan Andronache, prezentat la Movileni în premieră.

Apoi am fost martorii unui eveniment memorabil: lansarea „Ghidul turistic al Tecuciului și împrejurimilor sale” cu data și evenimente ale acestor locuri, un loc special având și comuna Movileni. Ghidul este acum la cea de a treia

ediție, autorul- Ștefan Andronache- venind cu noi date și fotografii.

Am fost informați despre apariția unei noi cărți „Movilenii de jos” realizată de prof. Emil Motovelea din Tecuci, dar cu origini din Movileni.

În cuvântarea sa, prof. Ștefan Andronache începe spunând că revine cu mare drag la Movileni, loc încărcat de istorie și care, după Cudalbiul natal este a

Profesorii Ștefan Andronache și Radu Vladimir

doua localitate de suflet. Continuă informând că a fost de două ori în Republica Moldova și de fiecare dată simte aceleași emoții. Este prezentat pliantul „Comuna Movileni, jud. Galați”, un pliant realizat prin proiectul preotului Stelian Chirvase, cu fotografii și comentarii aparținând prof. Andronache; desing-ul și tiparul fiind realizate de Graphotek Expres Tecuci. Acesta conține fotografii cu Primăria, Monumentul Eroilor, Școala, Biserica din Movilenii de Sus și de Jos, Căminul cultural, Biblioteca; barajul înalt de 12 m, lung de 77 m și lat de 41 m, dar și lacul având 800 ha; stejarul de cel puțin 300 de ani și mai ales frumoasa luncă unde îi plăcea potului Mateevici să se rătăcească.

Elevii școlii noastre au recitat: „La inima lui Iisus” de Ioan Găină- un posibil imn al comunei noastre, „Eroi au fost, eroi sunt încă” , „Nu plânge, mamă Românie” și altele. D-na prof. Eleonora Stamate, redactor șef al revistei Tecuciul literar-artistic, ne-a onorat, menționând despre spațiul acordat în revistă manifestărilor și evenimentelor din comuna Movileni. Părintele protopop Gheorghe Joghiu, începe prin a aprecia inițiativa tinerilor din Alba Iulia care străbat drumul spre Chișinău și care au oprit și la Tecuci, aici fiind înscris pentru ei Km 1000. Ei au făcut pauză și au dormit la mănăstirea de la Cărlomănești. D-l primar Marian Moisă, începe prin a spune că dacă sunt apreciate realizările, meritul este și al echipei cu care lucrează, precizând totodată proiectele îndrăznețe, pe care dorește să le realizeze până în anul 2020.

Pentru manifestarea de față au fost înmânate diplome de onoare prof. Ștefan Andronache, Radu Vladimir, protopop Gheorghe Joghiu, prof. Emil Motovelea, părintelui Stelian Chirvase, subsemnatei- prof. Elena - Ramona Sonu, bibliotecar Ionica Nasie și redactor Iancu Aizic. O diplomă specială a primit și mătușica Vasilica, o urmasă a unui erou, decedat pe front. Am fost încantați de corul coordonat de d-na prof. Vetuța Chirvase, unde audiat piesele: Limba noastră, Treceți batalioane române Carpații, Mama, tata și Ardealul și piesa tinerească Punctul pe I, iar la final am ascultat cântece în duet: Georgiana Răduc- voce, și Ștefan Chirvase la chitară.

Duminica 19 august, de la ora 16⁰⁰, toți, cu mic cu mare au fost invitați să petreacă momente incendiare alături de interpreții: Maria Șalaru, Aurel Moldoveanu, Elie White, Cosmina Adam, Lica Alexa, Laurențiu Petrache și nu în ultimul rând Georgiana Răduc, Oana Coman și ansamblul Movilenii. Atmosfera ultimei zile, a fost una de joc și voie bună, astfel că până și ploaia hotărâtă să strice petrecerea movilenilor s-a lăsat păgubașă, fugind încotro văzu cu ochii. Nouă ne rămâne, doar să așteptăm următoarea aniversare, afirmând asemeni poetului:

“Movileni cu tâmpla alba

Si cu sufletul deschis

Noi la tine ne întoarcem

În al nostrum paradisi...” (I. Găină - *La inima lui Iisus*)

► Dan MOVILEANU

REVISTA REVISTELOR

Drona tremurândă, cu care survolăm teritoriul revuistic al României Mari (LA CENTENAR), dar tot ciuntită și amenințată din interior și din...s-a zguduit rău de tot în această vară! Ploi și inundații catastrofale, incendii dubioase, accidente rutiere cu zeci de morți, bande de tâlhari care jefuiesc turiștii prin comune deocheate (parcă nelocuite de români), divorțuri și nunți politicești, amantlăcuri în direct (la t.v-uri), O.N.G-uri menite să-i scape de pușcărie pe toți hoții, certuri și scandaluri la „nivel înalt”, declarații grobiene, jignitoare la adresa unui popor derutat, bâlbâieli agramate ale unor ministrese (manechine de paie) care l-ar face invidios și pe celebrul bâlbâit împușcat, viruși care au distrus culturile agricole, omizi păroase care distrug livezile, pesta africană care distruge porcul românesc, țânțarul West Nile, legi ale pensiilor și salariilor re-re-rescrise din motive electorale, minciuni și iar minciuni, declarații ale unor politrucii de mucava care jignesc inteligența și onestitatea unor români, manifestanți pașnici gazați de niște jandarmi orfani de mamă și de tată, manifestanți violenți lăsați să-și facă de cap, rinoceri ai politichiei, care, dacă nu te obligă să te expatriezi, te omoară cu zile, toate acestea se-ntâmplă în ROMÂNIA MARE (La centenar) care are o imagine tot mai mică în Europa și în lume! Din Europa ne-au scos deocamdată luxemburghezii și austriecii (din fotbal), dar se pregătesc și alții... Cine să mai citească revistele literare? Daca nu noi, soro, atunci cine? În Tecuci e liniște, deocamdată!

SINTAGME LITERARE nr.2(31)/2018, redactor șef și director fondator: Geo Galetaru. Această frumoasă publicație apare în comuna Dudeștii – Noi! În cele peste o sută de pagini de poezie, proză, critică literară semnează scriitorii care de care mai vizibili. Ne-am delectat (de gustibus) cu poemele Angelei Furtună - „Elegii post-umane” – pentru care și Rilke ar fi invidios, cu cele ale lui Constantin Stancu – „Poeme pentru codul numeric personal” - despre care nu știm (deocamdată) ce vor spune exorcistii, dar, probabil, se vor liniști sufletește cu „Psalmii” lui Dumitru Ichim, cu cele fără titlu ale lui Emanuel Pătrășcioiu (p.16) sau se vor „răfui” cu cele ale Mariei Jorj (p.22), care declară în spirit pacifist : „poeziile mele sunt răfuieli cu mine/sunt metastazele din creierul tatălui meu...”!

Dintre proze alegem „Vițel mare”, de Constantin Voinescu, în care eroul său se trezește într-o dimineață și-și privește în oglindă „fața de bou”, rememorându-și apoi toate evenimentele vieții în care s-a comportat ca un ... bou (Kafka a fost mai subtil în *Metamorfoză*), pe aceea a Letiției Vladislav, care, în „La marginea vieții”, sondează psihicul eroinei însingurate nu numai într-un Alzheimer, și cele ale lui Mihai Petre, respectiv „112”, „Marketul lui Oncică” și „Ipnoza” cu eroi rurali, postrevoluționari, bântuiți de problemele mărunte ale vieții lor neînsemnate!

La rubrica „Atelier critic” găsim textele aplicației ale experților în materie, care ne oferă informații despre aparițiile editoriale, respectiv A.D.Rachieru (in memoriam, Radu Cârneți), Constantin Stancu, Elisabeta Bogățan, Octavian Mihalcea, Teo Cabel, Ionel Bota, ș.a. Ne-au plăcut poeziile portughezei Vitor Soura (n.1984), școlit în Brazilia, locuitor al Bucureștiului (din 2017) și ale celei poloneze Wistawa Szymborska (1923-2012), de la rubrica universali și ea bine reprezentată! Un număr de revistă care îți poate umple cu folos timpul liber.

Din trimestrialul **13 PLUS**, (nr. 189/2018) redactor șef Petre Isachi am ales poeziile Mihaelei Roxanei Boboc (Omul care călătorește singur) și debutul promițător, cu un fragment de roman, al tânărului Cosmin Hongu, (Ultimul Phoenix). Ion Fercu în „Psihologul Dostoievski”, reîmprospătează memoria celor interesați de calitățile rușilor, calități evidențiate cu asupra de măsură de marele romancier în toată opera sa : suspiciunea, iritabilitatea, frica de opinia publică, spiritul de castă, minciuna ca o veritabilă beție (sunt profesioniști ai minciunii), foamea de spațiu vital, tendința de a deveni oameni universali! Istoria a demonstrat că rușii au devenit universali, subjugând și umilind, timp de un secol, mai bine de jumătate de Europă! Îl recomandăm pe Ion Fercu, celor ce n-au timp măcar pentru a lectura „Jurnalul de scriitor” al uriașului F.M. Dostoievski! Remarcabil ni se pare efortul profesorului Ioan Dănilă pentru recuperarea și recondiționarea casei în care s-a născut marele Vasile Alecsandri și pentru recunoașterea Bacăului ca sediu al A-ului și B-ului (Alecsandri, Bacovia) literaturii române. Toată admirația! Tecuciul ar putea avea și el vreo opt nouă case memoriale! Dar cine să se lupte pentru ele?

Salutăm apariția unei noi reviste literare băcăuane, **CADRAN CULTURAL** (periodic al Ansamblului Folcloric **Busuiocul**), redactor șef Cornel Galben. Publicația are menirea „să dea seamă despre laborioasa activitate (a Ansamblului Folcloric) și să reflecte conexiunile pe care le are cu celelalte instituții culturale nu doar din spațiul Bacăului”, cum ne informează redactorul șef în editorialul său. Din acest prim nu-

măr am ales interviul lui Ioan Dănilă, cu prof.dr. Jean Ciută, axat pe tema obsedantă a casei muzeu Vasile Alecsandri. Interviul este ilustrat cu o imagine jalnică, deplorabilă, a clădirii ce ar fi trebuit să fie de mult Casa Memorială Vasile Alecsandri. Dacă nici edilii băcăuani nu sunt interesați de istoria și cultura urbei pe care o păstoresc, ce să mai spunem de alții...

Aflăm că Petru Viorel Baltag (interpret de muzică ușoară celebru în anii 70 ai secolului trecut, și actor reputat al Teatrului Municipal Bacău) a împlinit 70 de ani, Constantin Donea (folclorist și poet) a împlinit 75 de ani, că marelui pictor Nicu Enea (1897-1960) i s-a făcut dreptate (!) vernisându-i-se o expoziție, la Palatul Parlamentului, cu lucrări (peste 30 de picturi și desene) din colecția Octav Olaru (!) și că trei opere ale sculptorului George Apostu au fost acceptate de statul român (!!!), ca donație a unei personalități libaneze, și aduse în țară la Centrul de Cultură „George Apostu” din Bacău!

Maestru Constantin Călin și-a deschis și în aceste pagini „sertarul său cu fișe”, nu numai băcăuane și în paginile aceste reviste, spre fericirea livrescă a unor papivori. În fine, Dan Sandu șoptește berzunțian, un „cântec de prieten”, pentru poetul și prietenul său Ion Moraru (din Cașin). Bravo, vere! Fănuș Neagu ar fi invidios.

Târziu, cum niciodată nu-i, îi felicităm pe cei care au editat nouă revistă tecuceană **AURIS**, cu sprijinul oamenilor de afaceri din Tecuci, realizată în colaborare cu membrii cenaclului literar Calistrat Hogaș (redactor șef Aida Zaharia). Așteptăm

numerele următoare pentru a ne putea face o imagine cât mai exactă asupra programului revistei.

PLUMB (nr.136/iulie 2018) aduce spre lectură poeziile Cristinei-Emanuela Dascălu, Silviei Miler, ale lui Liviu Popescu și Vasile Larco la rubrica „Scriitori din Filiala Bacău a U.S.R” (lăudabilă inițiativă) și Scânteii galbene – pagina tineretului (supliment Plumb, a altă inițiativă lăudabilă, dedicată viitorilor scriitori, deocamdată elevi ai diverselor școli și licee băcăuane. În celelalte pagini semnează Liviu Chiscop, Ionel Necula, Dumitru Brăneanu, Mioara Bahna, Mircea Bostan. România sub aura Centenarului Unirii este ilustrată de Mihai Buznea – un drapel tricolor pe „Acoperișul lumii” – scriind despre performanțele alpinistului Adrian Laza (inginer silvic din Piatra Neamț, cu dublă rezidență România-Canada) care a arborat tricolorul românesc pe Vf. Makalu (8481m, Nepal) dar și pe alte vârfuri muntoase din SUA, Franța, Rusia, Argentina și Nepal. La rubrica „Lirice” remarcăm poeziile lui Petru Scutelnicu și ale vrânceanului Marin Moscu.

Am primit o surprinzătoare publicație (revistă literară, almanah?) **CORN DE MELC** (Editura Amphion, Bacău, 2018) avându-l ca director pe poetul Ștefan Dincescu, iar ca redactor șef pe Florin Daniel Dincă. Publicația are 138 pagini în care găsim semnăturile prestigioase ale scriitorilor Nicolae Dabija (Mierla domestică și Făclia Credinței), Petre Isachi (Cititorul – asemenea lui Dedal), Nicolae Mihai (o cronică despre Ștefan Dincescu și poezii grupate sub genericul *Despre moarte, numai de bine*), Eleonora Stamate (*Oglinzi și colivii* – poezii surprinzătoare), alături de Rafael Alberti, Valery Larband, Greg Trake, Ștefan Augustin Doinaș.

Gheorghe Iorga ne-o prezintă pe „cea mai mare poetă a Iranului”, comparabilă oricând cu Emily Dickinson, Gabriela Mistral, Anna Ahmatova, contemporană cu Cecilia Meireles sau Sylvia Plath. Este vorba despre Forugh Farrokhzad (1935-1967), numită și „zeița păgână”, „prințesa poezilor” sau „poeta blestemată” și care în scurta ei viață, a reușit, prin filmele documentare, interviuri, traduceri, articole și prin cele cinci volume de poezii (primul volum „Captivă” publicat la 17 ani, ultimul apărut postum), să devină „un fenomen literar și social”, într-o țară exclusiv a bărbaților, să-i facă uitați „pentru o vreme” pe genialii Omar Khayyam sau Hafez!

Mai semnează Florin Daniel Dincă (despre Dorin Tudoran, Robinson Crusoe și Nicolae Dabija), Simona Hagima (despre opera lui Matei Vișniec) și Ștefan Dincescu (despre Traian Vasilcău, Nicole Dabija, Mircea Ciobanu) dar și poeme grupate sub genericul „Viața în pielea goală”! O publicație care merită atenția cititorului.

Veneția cel mai fascinant oraș de pe planetă

PRIMUL NUMĂR AL REVISTEI

A P R I L I E 2 0 0 7

LITERARĂ

TECUCIUL

ARTISTIC

numărul 1
aprilie 2007

"Scrisul tău să fie
ca răgina din brad:
viață revărsată"
Nicolae Iorga

Apare la editura "ELEONORA" *revistă de cultură, opinie și informare*preț 1 leu

PRINTRE MEANDRELE CULTURII TECUCENE ȘI NU NUMAI...

Întotdeauna vor exista păreri și impresii diferite, după cum de la om la om, tot astfel și de la revistă la revistă chiar literară sau mai ales literară fiind.

Ne propunem să nu ocolim caracteristicul, diacritismul, misticismul, acrimonia, melancolia, acritia precum și alte însușiri stilistice ale operelor persoanelor care scriu și cred în ceea ce scriu.

Cu toate că fiecare articol va fi sub autoritatea și responsabilitatea autorului, nu ne dărim de ce publicăm până în anamite limite stabilite de noi. Astfel, impresiile, părerile personale, creațiile tecucene și nu numai vor demonstra că revista noastră deși înrădăcinată în acest târg, poate transcende către universalitate dezvoltându-se cititorilor. Să nu fiți surprinși de rapiditatea unor scriitori care nu au tangențe cu orașul nostru. Faptul că ei apar în paginile revistei demonstrează că „universalul nu e universal decât cu particularul său”.

Asaltul spre Istorie desprins de **Estimia Târgului** și realizat prin reportaje sau documentare (vechi și noi) și alcătuite de „goaneci de bibliotecă”, adică intelectuali silași, ne dezvoltă interesele de a susține cu orice preț că „nu învingătorii scriu cărțile de istorie... și învinșii cele de literatură”.

Periața de Calți își propune să ridice la plasă „mingi” cititorului spre a-și forma o opinie corectă, justă, adevărată, precum în acele „polemici cordiale” din care transpiră rafinamentul părerii în cauză.

În mod cert, tinerii au un cavănt irecuzabil și clamoros de spus în paginile ce vi le prezentăm. Obiectivitatea și entuziasmul lor, discutabile ori indiscutabile, vor fi „asa! nostru din mânăcl”.

Prin rubrica **Povestea Macadamului**, (sau *O încălțătură de piatră ar vorbi!*) vor fi evocate personalități tecucene atât prin naștere cât și prin adopție, cu operele lor, fie antane, fie postume.

Vechea urbe, machiată cu prezentul efervescent al zilelor noastre, ne va purta pe **Meridiene spirituale** în fascinante perepeti ale trăirii umane complexe și inconștente.

Nicodată nu vom dori a și călăd să pasem

punct sau virgulă, dar întotdeauna vom asigura dreptul la opinie, dreptul la informare, precum și dreptul de a lăsa în urmă decada într-un argou modest. Prin armare, metafora, anagrama, silipsa, anacolul și anastrofa vor fi prezente doar ca troci în variata gamă ce o propunem spre lectură.

În **(Sar)prinderea Unicornului** nu vom avea tangențe cantemienice (o simbolistică facilă pentru timpurile noastre) ci vom încerca abstracții critice, filozofice, literare, estetice generate de noi valori.

Poate că am fost prea puțin bentăi sau cum ar spune alții neritici, dar și în **Prigonirea lui Pegas** este vorba de orientări pragmatico-literare, pe care dorim să le subliniem, cât și valori universale prin translație, retroversivitate și diatonie.

Întrebările alchimiste refind orfelime vor descifra personalități din diverse domenii ale creației și sperăm ca targetul nostru să nu fie dezamăgit.

Poezia prin **Poesis** va crește, va înfrână, va zădă și iarna în conștientul literar al revistei, încercând a satisface sensibilități cât mai diferite.

Invitații de Cristal va poposi pe raft ca un bibelou frumos și fragil, bine știind că a fi casabil nu exclude „utopia esangală” a tuturor vârștelor literare.

Lyra lui Orfeu este acol sapient alimantar atât de necesar nu numai mitologiei eline ci și tuturor tribulațiilor accidentale contemporane. Poeții prezenți în această rubrică au statutul de muzicieni fără instrumente, de flautieri necompleși și de implisitori ai unui mit modern.

Având sprijinul instituțiilor culturale tecucene, recomandările de curte ale bibliotecii și ale unor scriitori actualizați vor putea fi găsite în rubrica **Utl până la obșoală**.

Anxietățile acestui veac, ale acestui început de mileniu, vor fi demolate sau chiar înălțate prin omiliile alchimice de servicii cuprinse în rubrica **Preafericitul de la noi**.

Apropiindu-ne de final, în cadrul **Paradigmei artistice**, artele în general vor

forma o scriere „a capella” fără încetări inoportune.

În **God Baisl Moldovenesc** lășien ca literatura universală să vă deschidă „ușa interesată” ca unor caspete de seamă de a clor prezorță ne-am bucurat.

Metanola Opțional sau așa-zisa poezie literară opțională își propune să promoveze în limita spațiului acordat pe toți cei care au curajul, timpul și dorința de a colabora în vederea formării de noi opinii.

Prin a fi literar și artistic noi înțelegem că viața merită trăită nu pentru că „ea este scurtă, ci pentru că moartea este lungă”. Și vai de carpe diemul celui fără chitaris!

Redacția

1. **Estimia Târgului**... pg.1
- impresii, melancolic, păreri personale, editorial
2. **Periața de Calți**... pg.2
- polemici cordiale, dreptul la replică
3. **(Sar)prinderea Unicornului**... pg.3
- filozofie, estetică, creații literare
4. **Întrebări alchimiste**... pg.4
- interjuri
5. **Meridiene spirituale**... pg.5
- etologie, psihologie, etică
6. **Povestea Macadamului**... pg.6
- personalități care au pășit prin Tecuci, etocdr
7. **Prigonirea lui Pegas**... pg.7
- orientări pragmatice literare, translație, diatonie, retroversivitate
8. **Invitații de Cristal**... pg.8
- articole de la colaboratori
9. **Lyra lui Orfeu**... pg.9
- poezie
10. **Poesis**... pg.10
- poezie
11. **Utl până la obșoală**... pg.11
- recomandări de curte
12. **Preafericitul de la noi**... pg.12
- elabormental de servicii
13. **Paradigma artistică**... pg.13
- arte
14. **God Baisl Moldovenesc**... pg.14
- în literatura universală
15. **Asalt spre Istorie**... pg.15
- reportaje, documentare vechi și noi, eseur
16. **Metanola Opțional**... pg.16
- noi talente